

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΕΑ' | ΤΕΥΧ. Α' | ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ. 72.18.308 | 15 ΜΑΪΟΥ 1984 | ΑΡΙΘ. 10

Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ

ΤΟΥ ΚΑΡΛ ΜΑΡΞ*

3. Ὑπὸ τὴν ἐπίδραση τοῦ Hess.

Ὁ Hess ἐπέδρασε στὸν Μάρξ τόσο μὲ πολὺμηνες συζητήσεις μαζί του, ὅσο καὶ μὲ ἀλλεπάλληλα δημοσιεύματά του, ἀνάμεσα στὰ ὁποῖα ξεχωρίζουν τὰ ἔργα «Σοσιαλισμὸς καὶ Κομμουνισμὸς» (Sozialismus und Kommunismus) καὶ «Φιλοσοφία τῆς πράξεως» («Philosophie der Tat»)³⁸, τὰ ὁποῖα κυριολεκτικὰ κατεβρόγχισεν ὁ Μάρξ στὶς πρῶτες ἑβδομάδες μετὰ τὸν γάμο του μὲ τὴν Jenny von Westfalen³⁹. Οὕτως ὁ Moses Hess ἔγινε πρόδρομος καὶ ἐμπνευστὴς τοῦ Μάρξ. Πολλὲς διατυπώσεις τοῦ Μάρξ εἶναι παραλλαγὲς προηγουμένων διατυπώσεων ἐκείνου. Ἔτσι ὁ Hess τόνιζε λ.χ., ὅτι μὲ τὸν ἀθεϊσμὸ πρέπει ἡ «κοινωνικὴ ἰσότης νὰ γίνῃ πραγματικὴ ἀλήθεια»⁴⁰. «Ἐφ' ὅσον — προσ-

θέτει — δὲν ἐγκαθίσταται αὐτὴ ἡ μία καὶ ὅλη ἀλήθεια, ὁ ἄνθρωπος δὲν ζῆ καθαρῶς ἀνθρώπινα, ἀλλὰ καταφεύγει στὰ γνωστὰ ναρκωτικά, στὸ οἰνόπνευμα»⁴¹. Καὶ σ' ἄλλη συνάφεια ὁ Hess ἐπαναλαμβάνει, ὅτι ὁ δυστυχισμένος λαός, ποὺ ἐργάζεται ἐν ἰδρώτι τοῦ προσώπου του, χρειάζεται «γιά τὴ συντριμμένη καρδιά του» τὴ θρησκεία, ὅπως τὸ στομάχι, ποὺ ὑποφέρει, χρειάζεται τὸ οἰνόπνευμα⁴².

Ἦδη τὸ 1842 ὁ Hess στὴ μελέτῃ του «Φιλοσοφία καὶ Σοσιαλισμὸς» (Philosophie und Sozialismus) ἐπεκτείνει καὶ τροποποιεῖ τὸν ἀθεϊσμὸ τοῦ Feuerbach καὶ τὸν συνδέει μὲ τὶς κοινωνικὲς σχέσεις. Γράφει σχετικῶς τὰ ἐξῆς: «Ἡ οὐσία τοῦ Θεοῦ, λέγει ὁ Feuerbach, εἶναι ἡ ὑπερβατικὴ οὐσία τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ ἀληθινὴ διδασκαλία γιά τὴ θεία οὐσία εἶναι ἡ διδασκαλία γιά τὴν ἀνθρωπίνῃ οὐσία: Ἡ Θεολογία εἶναι ἀνθρωπολογία, — αὐτὸ εἶναι ἀληθές —, ἀλλ' αὐτὸ δὲν εἶναι ἡ ὅλη ἀλήθεια. Ἡ οὐσία τοῦ ἀνθρώπου, πρέπει νὰ προστεθῇ, εἶναι ἡ κοινωνικὴ οὐσία, ἡ συνεργασία τῶν διαφόρων ἀτόμων γιά τὸν ἕνα καὶ τὸν ἴδιο σκοπὸ, γιά τελείως ταυτό-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 282 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 9 τεύχους.

38. Γιά τὰ ἔργα τοῦ Moses Hess βλ. τὴν ἔκδοσιν: Auguste Cornu καὶ Wolfgang Mönke (ἐκδ.), Moses Hess, Philosophische und sozialistische Schriften 1837-1860. Eine Auswahl, Berlin 1961.

39. Γιά τὴ Jenny von Westfalen, ποὺ ὑπῆρξεν ἡρωϊκὴ σύντροφος τῆς ζωῆς τοῦ Μάρξ, καὶ γιά τὸν θρησκευτικὸ τους γάμο βλ. Jean Elleinstein, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 20 ἐξ., 61 ἐξ.

40. M. Hess, Sozialismus und Kommunismus, 1843 μέρη στὴ μνημονευθεῖσα ἔκδοσιν A. Cornu καὶ W. Mönke, σ. 80.

41. M. Hess, Die eine und ganze Freiheit, 1843: A. Cornu καὶ W. Mönke, σ. 228.

42. Ἐνθ' ἄνωτ., σ. 227.

σημα ενδιαφέροντα· και ἡ ἀληθινὴ διδασκαλία γιὰ τὸν ἄνθρωπο, ὁ ἀληθινὸς οὐμανισμός, εἶναι ἡ διδασκαλία γιὰ τὴν ἀνθρωπίνην κοινωνικοποίηση, δηλαδὴ ἡ ἀνθρωπολογία εἶναι σοσιαλισμός»⁴³.

Αὐτὴ ἡ κριτικὴ τοῦ Hess γιὰ τὸν Feuerbach ἐπαναλαμβάνεται μετ' ὀλίγους μῆνες ἀπ' τὸν Μάρξ, ἀλλὰ μὲ πολὺ πιὸ ἐντυπωσιακὴ διατύπωση, στὸ ἔργο του «Κριτικὴ τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Δικαίου τοῦ Χέγγελ» («Zur Kritik der Hegelschen Rechtsphilosophie»): «Ὁ ἄνθρωπος στὴ φανταστικὴ πραγματικότητα τοῦ οὐρανοῦ, ὅπου ζητοῦσε τὸν ὑπεράνθρωπο, ἔχει βρῆ μόνον τὴν ἀνταύγεια τοῦ ἰδίου τοῦ ἑαυτοῦ του... Τὸ θεμέλιο τῆς ἀθρήσκου κριτικῆς εἶναι: Ὁ ἄνθρωπος παράγει τὴ Θρησκεία, δὲν παράγει ἡ Θρησκεία τὸν ἄνθρωπο»⁴⁴. Ὁ Μάρξ, παραλλάσσοντας καὶ ἐμπλουτίζοντας φράσεις τοῦ Hess, συνεχίζει: «Ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι ὃν ἀφηρημένο, ποὺ κἀθετα ὀκλαδὸν ἔξω ἀπ' τὸν κόσμον. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι ὁ κόσμος τοῦ ἀνθρώπου, κράτος, κοινωνικότης (Sozietät). Αὐτὸ τὸ κράτος, αὐτὴ ἡ κοινωνικότης παράγουν τὴ Θρησκεία ὡς μιὰ ἀνεστραμμένη (ἀναποδογυρισμένη) συνείδηση τοῦ κόσμου, ἐπειδὴ αὐτὰ εἶναι ἕνας ἀνεστραμμένος (ἀναποδογυρισμένος) κόσμος»⁴⁵. «Ἡ Θρησκεία, — συνεχίζει ὁ Μάρξ—, εἶναι ἡ γενικὴ θεωρία τοῦ κόσμου αὐτοῦ, τὸ ἐγκυκλοπαιδικὸ του ἐγχειρίδιο, ἡ λογικὴ του σὲ λαϊκὴ μορφή..., ὁ ἐνθουσιασμός του, ὁ ἠθικὸς καθαγιασμός του, ἡ πανηγυρικὴ του ὀλοκλήρωση, τὸ γενικὸ θεμέλιο τῆς παρηγοριᾶς καὶ τῆς δικαιοσεῶς του. Αὐτὴ (ἡ Θρησκεία) εἶναι ἡ φανταστικὴ πραγμάτωση τοῦ ἀνθρωπίνου ὄντος, ἐπειδὴ τὸ ἀνθρώπινο ὄν οὐδεμία ἀληθινὴ πραγματικότητα κατέχει. Ὁ ἀγὼν ἐναντίον τῆς Θρησκείας εἶναι ἐπομένως ἐμμέσως ὁ ἀγὼν ἐναντίον ἐκείνου τοῦ κόσμου, τοῦ

ὁποίου πνευματικὸ ἄρωμα εἶναι ἡ Θρησκεία»⁴⁶. Ὁ ἀγὼν αὐτὸς ἔχει τὴ δικαιοσύνη του, διότι, — ὅπως προσθέτει ὁ Μάρξ—, «ἡ θρησκευτικὴ ἀθλιότης εἶναι ἡ ἔκφραση τῆς πραγματικῆς δυστυχίας καὶ συγχρόνως ἡ διαμαρτυρία ἐναντίον τῆς πραγματικῆς ἀθλιότητος. Ἡ Θρησκεία εἶναι ὁ ἀναστεναγμὸς τῆς καταπιεσμένης δημιουργίας, ἡ καρδιὰ ἐνὸς ἄκαρδου κόσμου, ὅπως αὐτὴ εἶναι τὸ πνεῦμα μὴ πνευματικῶν καταστάσεων. Αὐτὴ εἶναι τὸ ὄπιον τοῦ λαοῦ («Sie ist das Opium des Volkes»)⁴⁷. («Ὅπως εἶναι γνωστὸ ἡ φράση «ὄπιον τοῦ λαοῦ» τροποποιήθηκε ἀπ' τὸν Λένιν: «ὄπιον γιὰ τὸν λαό»).

Ἔτσι ὁ Μάρξ, χρησιμοποιώντας τὴ γέφυρα τῶν ἰδεῶν τοῦ Moses Hess, ἀπ' τὸν ὁποῖο παρακινήθηκε σημαντικὰ, ἀπ' τὴν ὄχθη τῆς ἀφηρημένης ἀθεϊστικῆς θεωρίας τοῦ Feuerbach διαπεραιώθηκε στὴν περιοχὴ, στὴν ὁποία βρῆκε τόσο τὴν ἀφετηρία καὶ τὸ κλειδί τῆς ὅλης κοσμοθεωρίας καὶ βιοθεωρίας του, ὅσον καὶ τὸ θεμέλιο, πάνω στὸ ὁποῖο μετ' ὀλίγον θὰ οἰκοδομοῦσε τὴν ὑλιστικὴ ἢ — ὀρθότερα — τὴν οἰκονομικὴ θεώρηση τῆς Ἱστορίας. Ἡ θεώρηση αὐτὴ ἀρχίζει ἀπ' τὸ θρησκευτικὸ φαινόμενο γιὰ νὰ φθάσῃ στὴν ἔρμηνεία ὅλων τῶν ἐκφάνσεων τοῦ πολιτισμοῦ.

Κατὰ τὴ διδασκαλία τοῦ Μάρξ, ὁ ἄνθρωπος, ποὺ παράγει τὴ Θρησκεία, δὲν εἶναι πιά — ὅπως στὸν Ἰδεαλισμὸ — ἕνα αὐτόνομο ὄν, ποὺ ἴσταται ἀπέναντι στὸν κόσμον καὶ στὴν κοινωνία, ἀλλ' ἕνα ὄν, ποὺ παράγεται ἀπ' τὸν κόσμον καὶ τὴν κοινωνία καὶ ἀντιστοιχεῖ στὸν κόσμον αὐτὸ καὶ στὴν κοινωνία αὐτὴ. Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ ἐξῆς περιχοπὴ: «Ὁ Feuerbach διαλύει τὸ θρησκευτικὸ ὄν στὸ ἀνθρώπινο ὄν. Ἀλλὰ τὸ ἀνθρώπινο ὄν δὲν εἶναι Abstraktum, ποὺ κατοικεῖ

43. M. Hess, Philosophie und Sozialismus 1841/2: A. Cornu καὶ W. Mönke, μν. ἔ., σ. 293.

44. K. Marx, Zur Kritik der Hegelschen Rechtsphilosophie. Einleitung. 1843/44: FS, σ. 207 ἔξ.

45. FS, σ. 207-209. W, 1, σ. 378-379.

46. Ἐνθ' ἀνωτ. Marx Engels, On Religion?, Translation into English, Progress Publishers, Moscow 1976, σ. 38-39. Trevor Ling, Karl Marx and Religion, London and Basingstoke 1980, σ. 16-17.

47. Αὐτόθι, βλ. καὶ Nicholas Lash, A matter of hope— A Theologian's Reflections on the Thought of Karl Marx, London 1981, σ. 158 ἔξ.

μέσα στο καθ' ἕναστος Individuum (ἄτομον). Στὴν πραγματικότητά του εἶναι τὸ σύνολο (Ensemble) τῶν κοινωνικῶν σχέσεων... Ἐπομένως ὁ Feuerbach δὲν βλέπει, ὅτι τὸ «θρησκευτικὸ συναίσθημα» εἶναι ἓνα κοινωνικὸ προϊόν καὶ ὅτι τὸ ἀφηρημένο ἄτομο, τὸ ὁποῖο αὐτὸς ἀναλύει, ἀνήκει σὲ μιὰ ὀρισμένη κοινωνικὴ μορφή»⁴⁸.

Αὐτὴν τὴν «ὀρισμένη μορφή τῆς κοινωνίας» θεωρεῖ ὁ Μάρξ ὡς τὸ προϊόν τῆς συγκρούσεως τῶν ἐκάστοτε παραγωγικῶν δυνάμεων πρὸς τὸ κοινωνικὸ καὶ πολιτικὸ καθεστῶς, πού τὸ ἴδιο τις εἶχεν ἐνεργοποιήσει. Στὴν ἐκάστοτε οἰκονομικοκοινωνικὴ μορφή ἀντιστοιχεῖ τὸ ἐκάστοτε περιεχόμενο τῆς Θρησκείας. Σ' ἐσχάτη ἀνάλυση, κατὰ τὸν Μάρξ, ἡ Θρησκεία διαμορφώνεται ἀπ' τις παραγωγικὲς δυνάμεις καὶ ἀπ' τις ἀντιστοιχοῦσες σ' αὐτὲς κοινωνικὲς σχέσεις. Οἱ σχέσεις αὐτὲς, κατὰ τις ἐκάστοτε ἀνάγκες τους, διαμορφώνουν τὴ Θρησκεία, χρησιμοποιώντας ὡς ὄργανόν τους τὸν ἄνθρωπο, ὁ ὁποῖος δὲν ἔχει ἐλεύθερο καὶ αὐτόνομο προσανατολισμό, ἀλλὰ νομοτελειακὰ προσδιορίζεται ἀπ' τις σχέσεις αὐτὲς. Οἱ «πραγματικοὶ» ἄνθρωποι εἶναι, κατὰ τὸν Μάρξ, οἱ ἄνθρωποι, «ὅπως αὐτοὶ ἐνεργοῦν ὑπὸ ὀρισμένους ὑλικούς καὶ ἀνεξαρτήτους ἀπ' τὴν ἐλεύθερη ἐκλογὴ τους φραγμούς, προϋποθέσεις, ὅρους»⁴⁹.

Γενικά, κατὰ τὴ διατύπωση τοῦ Μάρξ, «ἡ ἀνάπτυξη τῶν ιδεολογικῶν ἀνακλαστικῶν καὶ ἀντιτάλων» τοῦ «προτσῆς τῆς ζωῆς» ἔχει ὡς ὀρητήριο τους «πραγματικὰ δρώντες ἄνθρωποι». Τὰ ιδεολογικὰ «νεφελώματα στὸν ἐγκέφαλο τῶν ἀνθρώπων εἶναι ἀναγκαίως παραρτήματα (Supplemente) τοῦ ὑλικοῦ προτσῆς τῆς ζωῆς τους, πού μπορεῖ νὰ ἐξακριβωθῇ ἐμπειρικὰ καὶ εἶναι συνδεδεμένο μὲ ὑλικὲς προϋποθέσεις. Ἡ Ἠθική, ἡ Θρησκεία, ἡ Μεταφυσική καὶ ἡ λοιπὴ ιδεολογία καὶ οἱ ἀντιστοιχοῦσες σ' αὐτὲς μορφὲς τῆς συνειδήσεως δὲν διατηροῦν πιά τὴν ὄψη τῆς

αὐτοτελείας. Δὲν ἔχουν οὔτε (αὐτοτελεῖ) ἱστορία, οὔτε ἐξέλιξη, ἀλλὰ οἱ ἄνθρωποι, πού ἀναπτύσσουν τὴν ὑλική τους παραγωγή καὶ τὴν ὑλική τους ἐπικοινωνία, μαζί μὲ τὴν πραγματικότητά τους αὐτὴ μεταβάλλουν ἐπίσης τὴ σκέψη τους καὶ τὰ προϊόντα τῆ σκέψεώς τους. Δὲν προσδιορίζει ἡ συνείδηση τὴ ζωὴ, ἀλλ' ἡ ζωὴ προσδιορίζει τὴ συνείδηση»⁵⁰.

Κι ἡ Θρησκεία λοιπὸν εἶναι ἓνα προϊόν οἰκονομικῶν σχέσεων καὶ μεταβάλλεται νομοτελειακὰ, ὅταν μεταβάλλονται αὐτὲς. Ἡ Θρησκεία δὲν ἔχει μέσα της σταθερὸ περιεχόμενο ἀληθείας. Γι' αὐτὸ μὲ τὴν κοινωνικὴ ἐπανάσταση ἔρχεται τὸ τέλος της⁵¹.

4. Τὸ αἶτημα γιὰ τὴν κατάργηση τῆς Θρησκείας.

Ἐφ' ὅσον λοιπὸν οἱ ἀναποδογυρισμένες οἰκονομικοκοινωνικὲς συνθήκες εἶναι τέτοιες, ὥστε παράγουν ἓνα τόσο ἐκφυλισμένο προϊόν, ὅπως τὴν Θρησκεία, πού χρησιμεύει καὶ ὡς ὄργανο στὰ χέρια τῶν ἐκμεταλλευτῶν, πρέπει οἱ παραγωγικὲς δυνάμεις καὶ οἱ ἀντιστοιχοῦσες σ' αὐτὲς οἰκονομικοκοινωνικὲς σχέσεις νὰ μεταβληθοῦν κατὰ τέτοιον τρόπο, ὥστε νὰ μὴ παράγουν πιά στὸ μέλλον καμιὰ Θρησκεία.

Ἔτσι ἡ ἀθεϊστικὴ κριτικὴ τῆς Θρησκείας γίνεται γιὰ τὸν Μάρξ ἡ ἐντελέχεια, πού ἐμφυχώνει, μορφοποιεῖ καὶ τροφοδοτεῖ

50. Αὐτόθι, σ. 349. Κάρλ Μάρξ - Φρ. Ἐγκελς, Ἡ γερμανικὴ ιδεολογία, τόμ. Α', μετάφραση-ἐπιμέλεια Κ. Φιλίνη, ἐκδ. Gutenberg, Ἀθήνα, σ. 67-68.

51. «Ἡ θρησκευτικὴ ἀντανάκλαση τοῦ πραγματικοῦ κόσμου μπορεῖ γενικά νὰ ἐξαφανιστεῖ μόνο ἀπὸ τὴ στιγμή πού οἱ σχέσεις τῆς πρακτικῆς καθημερινῆς ζωῆς θὰ ἐκφράζουν γιὰ τους ἀνθρώπους καθημερινὰ καταφανεῖς λογικὲς σχέσεις μεταξύ τους καὶ πρὸς τὴ φύση. Ἡ μορφή τοῦ κοινωνικοῦ προτσῆς τῆς ζωῆς, δηλαδή τοῦ ὑλικοῦ προτσῆς τῆς παραγωγῆς θ' ἀποβάλλει τὸν μυστικιστικὸ νεφελώδικο πέπλο της μόνο ἀπὸ τὴ στιγμή πού σὰν προϊόν μιᾶς ἐλεύθερης κοινωνικῆς ἐνώσεως ἀνθρώπων θὰ βρισκεται κάτω ἀπὸ τὸ συνειδητὸ σχεδιασμένο ἐλεγχό τους»: Κάρλ Μάρξ, Τὸ Κεφάλαιο — Κριτικὴ τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας, τόμος πρῶτος, βιβλίον Ι: Τὸ προτσῆς παραγωγῆς τοῦ κεφαλαίου, Μετάφραση Παναγιώτη Μαρκοματάκη, Ἀθήνα, 1978, σ. 92-93.

48. Karl Marx καὶ Friedrich Engels, Die deutsche Ideologie, 1845/1846. FS, σ. 354.

49. Ἐνθ' ἄνωτ., σ. 348.

Η ΘΕ·Ι·ΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΩΡΑΙΟΥ ΩΣ ΧΡΕΟΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ*

Γι' αυτή την τιμή που μου κάνετε σήμερα, αισθάνομαι την ανάγκη να σας ευχαριστήσω εκ βάθους καρδιάς. Και να δηλώσω συγχρόνως πώς πιστεύω, ότι η τιμή αυτή αντανakλάται στην Έκκλησία του Χριστού, της οποίας Έπίσκοπος και διάκονος των Μυστηρίων της τυγχάνω.

Με αυτή την προϋπόθεση την αποδέχομαι. Όχι ως προσωπική τιμή και δόξα, αλλά ως δόξα τής Ά-

* Η έμμιλία έγινε στις 18.12.1983 στην Αΐθουσα του Διοικητηρίου Δράμας με την ευκαιρία της απονομής διπλώματος στον Σεβ. Μητροπολίτην Δράμας κ. Διονύσιον από την Ένωση Λογοτεχνών Βορείου Έλλάδος για τὸ συγγραφικό του έργο.

τά αίτήματά του για τὴ μεταβολή τῶν οικονομικοκοινωνικῶν σχέσεων. «Η κριτική τῆς Θρησκείας, γράφει, περατώνεται με τὴ διδασκαλία, ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι τὸ ὕψιστο ὄν για τὸν ἄνθρωπο, ἐπομένως με τὴν κατηγορική προστακτική ν' ἀνατρέψωμε ὅλες τὶς σχέσεις, μέσα στις ὁποῖες ὁ ἄνθρωπος εἶναι ὄν ταπεινωμένο, ὑποδουλωμένο, ἐγκαταλειμμένο, περιφρονημένο»⁵².

Ἡ κατάργηση τῆς Θρησκείας θὰ ἐπενεργήση ἀντίστροφα ὡς ἐξυγιαντική κίνηση, πὸν θὰ ὀδηγήση στὸν ἀληθινὸ ἐξανθρωπισμὸ τῆς κοινωνίας. Ὁ Μάρξ, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, λέγει τὰ ἐξῆς: «Για τὴ Γερμανία ἡ κριτική τῆς Θρησκείας ἔχει φθάσει κατ' οὐσίαν στὸ τέρας της (!), καὶ ἡ κριτική τῆς Θρησκείας εἶναι ἡ προϋπόθεση πάσης κριτικῆς... Ἡ κατάργηση τῆς Θρησκείας ὡς τῆς ἀπατηλῆς εὐτυχίας τοῦ λαοῦ εἶναι ἡ ἀπαίτηση τῆς πραγματικῆς εὐτυχίας του. Ἡ ἀπαίτηση νὰ ἐγκαταλείψωμε τὶς αὐταπάτες για τὴν κατάστασή του εἶναι ἡ ἀπαίτηση νὰ ἐγκαταλείψωμε μιὰ κατάσταση, ἡ ὁποία χρειάζεται τὶς αὐταπάτες. Ἡ κριτική λοιπὸν τῆς Θρη-

γίας μας Έκκλησίας, πὸν στοὺς καιροὺς μας τόσοις προσηλακισμοὺς καὶ ἐπιθέσει δέχεται.

Θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε με τὴ σημερινὴ αὐτὴ εὐκαιρία, νὰ σας κάνω κοινωνοὺς κάποιων σκέψεών μου γύρω ἀπὸ τὴν Τέχνη, πὸν με τόσο ἀγάπη σεῖς ὑπηρετεῖτε.

Σὲ σας εἶναι περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον γνωστό, πὸν ἡ πρώτη ποίηση κάθε λαοῦ εἶναι θρησκευτική. Κι ἀκόμη περισσότερο, πὸν ἀπὸ τὴν ποίηση αὐτὴ τὰ ἀρχαιότερα μέλη της εἶναι λατρευτικά, γράφτηκαν δηλαδή ἀπὸ μιὰ βαθιὰ ἀνάγκη νὰ ὑμνήσουν, σὲ πρωτόγονη ἔστω ποιητικὴ μορφή, τὸ Θεό, με ὅποιον ὄνομα κι ἂν τὸν ὀνόμαζαν.

σκείας εἶναι ἡ κριτικὴ τῆς κοιλάδας τοῦ κλαυθμῶνος, τῆς ὁποίας φωτοστέφανος εἶναι ἡ Θρησκεία... Ἡ κριτικὴ τῆς Θρησκείας ἀπογοητεύει τὸν ἄνθρωπο (για τὶς αὐταπάτες του), για νὰ σκέπτεται αὐτός, νὰ ἐνεργῆ, νὰ διαμορφῶνῃ τὴν πραγματικότητά του ὡς ἓνας ἀπογοητευμένος ἄνθρωπος, πὸν ἤλθε στὰ λογικά του, για νὰ κινῆται γύρω ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸν του καὶ γύρω ἀπ' τὸν πραγματικὸ ἥλιο. Ἡ Θρησκεία εἶναι μόνον ὁ φανταστικὸς ἥλιος, πὸν κινεῖται γύρω ἀπ' τὸν ἄνθρωπο, ἐφ' ὅσον χρόνον αὐτὸς δὲν κινεῖται γύρω ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸν του. Ἐπομένως εἶναι καθῆκον τῆς ἱστορίας, ἀφοῦ ἔχει ἐξαφανισθῆ τὸ ἐπέκεινα (Jenseits) τῆς ἀληθείας, νὰ ἐγκαταστήσῃ τὴν ἀλήθεια τοῦ ἐνθάδε (Diesseits)... Ἡ κριτικὴ τοῦ οὐρανοῦ μεταβάλλεται ἔτσι σὲ κριτικὴ τῆς γῆς, ἡ κριτικὴ τῆς Θρησκείας σὲ κριτικὴ τοῦ Δικαίου, ἡ κριτικὴ τῆς Θεολογίας σὲ κριτικὴ τῆς Πολιτικῆς»⁵³.

(Συνεχίζεται)

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

52. Karl Marx, Zur Kritik der Hegelschen Rechtsphilosophie. Einleitung, 1843/1844: FS, σ. 216. Στην ελληνική βλ. Κάρλ Μάρξ, Κριτικὴ τῆς Ἑγελιανῆς Φιλοσοφίας τοῦ Κράτους καὶ τοῦ Δικαίου, μετάφραση Μ. Λυκοῦδη, Ἀθήνα, 1978, σ. 25.

53. FS, σ. 207-209. Κάρλ Μάρξ, Κριτικὴ τῆς Ἑγελιανῆς Φιλοσοφίας τοῦ Κράτους καὶ τοῦ Δικαίου, σ. 17-18. Marx-Engels, On Religion, σ. 38-39.

Ἔτσι οἱ ποιητὲς τοῦ κόσμου, καὶ τοῦ προχριστιανικοῦ καὶ τοῦ μεταχριστιανικοῦ, ἔστω καὶ χωρὶς νὰ τοὺς εἶναι συνειδητό, ἔστω καὶ ἂν εἶναι ἀποστάτες, δὲν εἶναι παρὰ ὑπομνηματιστὲς τῶν ἀληθειῶν τοῦ Εὐαγγελίου. Ἡ μεγάλη ποίηση εἶναι ὅπως καὶ ὁ Χριστὸς· «ἡ ὁδός, ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ» (Ἰωάν. ιδ' 6).

Εἶναι ἐπίσης γνωστὸ πὸς μέσα στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, ἀπὸ τὰ πρωτοχριστιανικὰ ἀκόμη χρόνια, ἀναπτύχθηκαν καὶ καλλιεργήθηκαν ὅλες οἱ μορφὲς τῆς Τέχνης. Ὅχι πὸς καταβλήθηκε κάποια ιδιαίτερη προσπάθεια νὰ δημιουργηθεῖ ἕνα εἶδος θρησκευτικῆς ἢ ἐκκλησιαστικῆς Τέχνης. Τὸ ἐκπληκτικὸ στὸ σημεῖο αὐτὸ εἶναι, πὸς ὅτι ἐκφράστηκε καὶ βιώθηκε στὴ λατρευτικὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, εἶχε τὴ σφραγίδα τοῦ Κάλου. Ὅπως ὁ Θεὸς Πατὴρ, δι' Ἰησοῦ ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι, ποιεῖ καὶ κοσμεῖ τὰ πάντα «καλὰ λίαν», ἔτσι καὶ ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία: Ἡ λογοτεχνικὴ τελειότης τῆς Ἕμνογραφίας τῆς εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς φλογισμένης ἀπὸ δοξολογία καὶ εὐχαριστία πρὸς Θεὸ ψυχῆς τοῦ ἕμνογράφου· τοῦ ἕμνογράφου πὸς τὶς πῖο πολλὰ φορὲς κρύβει ταπεινὰ στὴν ἀνωνυμία τὴν ταυτότητά του.

Τὸ ἴδιο συμβαίνει μὲ τὸ μουσικὸ μέλος, μὲ τὸ ὁποῖο ντύνεται ἡ λατρεύουσα ψυχὴ καὶ ψάλλει τοὺς ἕμνους τῆς. Καὶ ἔτσι φτάνει στὸ θαῦμα τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς. Τὸν ἴδιο δρόμο ἀκολουθεῖ καὶ στὴ Ζωγραφικὴ καὶ τὴν Ἀρχιτεκτονικὴ. Ὅχι ὡς μιὰ ἐπιπλέον τεχνολογία μέσα στὶς μέχρι τότε γνωστὰς. Ἀλλὰ ὡς ἔκφραση ζωντανῆ, συμβολικὴ καὶ παραστατικὴ τῆς ἀλήθειας, τῆς πίστεως καὶ τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας, τοῦ Λαοῦ τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτὸ καὶ οἱ Τέχνες αὐτὲς στὸ χῶρο τῆς Ἐκκλησίας δὲν καλλιεργοῦνται στὶς αὐλὲς τῆς ὁποίας ἀριστοκρατίας, ἀλλὰ εἶναι ἔκφραση καὶ δημιουργία ἀπλῶν καὶ ταπεινῶν ψυχῶν καὶ μαστόρων, πὸς «ἡγάπησαν πολὺ» τὸ Θεό, τοὺς Ἁγίους καὶ τοὺς ἀδελφούς των. Καὶ μνημεῖα τοὺς ἀθάνατα καὶ ἐκπάγλου ὠραιότητος βρίσκουμε σὲ χιλιάδες ναοὺς, παντοῦ στὸν Ὁρθόδοξο κόσμο.

Στόχος ὅμως τῶν σημερινῶν μου σκέψεων δὲν εἶναι ἡ ιδιαίτερη παρουσίαση τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Τέχνης. Στόχος μου εἶναι νὰ ἐκφράσω κάποιες σκέψεις γιὰ τὸν προορισμὸ καὶ τὸ χρέος τῆς Τέχνης γενικὰ, γιὰ τὴ βαθιὰ τῆς κρίση καθὼς καὶ γιὰ τὴν ὑπέρβαση αὐτῆς τῆς κρίσεως.

Ἡ Τέχνη γενικὰ εἶναι μιὰ ἐλεύθερη ὁδὸς καὶ ἕνα ὄργανο κατανοήσεως τῆς ζωῆς. Ὁ ποιητὴς εἶναι ἕνας δραματιστὴς ὠραίων κόσμων, πὸς μὲ τὶς εἰκόνες του μᾶς βοηθεῖ νὰ συλλάβουμε τὸ νόημα τῆς ζωῆς καὶ ν' ἀνεβοῦμε πνευματικὰ σὲ σφαίρες ἀγνώστες καὶ ὑψηλότερες.

Ὅλοι οἱ μεγάλοι καλλιτέχνες καὶ λογοτέχνες τῆς κλασικῆς ἐποχῆς τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνισμοῦ, ὑπηρετοῦσαν μὲ τὴν Τέχνη τους τὰ μεγάλα ἰδανικά, τὶς μεγάλες ἀξίες τοῦ πολιτισμοῦ. Ὁ Αἰσχύλος, ὁ Σοφοκλῆς, ὁ Εὐριπίδης, ὁ Φειδίας, ὁ Πίνδαρος, κανένας ἀπ' αὐτοὺς δὲν ἤξερε τὸ δόγμα «Ἡ Τέχνη γιὰ τὴν Τέχνη».

Τὸ δόγμα τοῦ ἀρχαίου κλασικοῦ ἦταν «Ἡ Τέχνη γιὰ τὸ ἄστυ». Κι ὅταν ἔλεγε ὁ κλασικὸς «τὸ ἄστυ», ἔκλεινε μέσα σ' αὐτὸ ὅτι εὐγενέστερο ἔχει στὸν κόσμο τοῦτο ὁ ἄνθρωπος: πατρίδα καὶ βωμοὺς καὶ ἑστίες, τὸν ἑαυτό του, τὴν οἰκογένεια, τὸ ἔθνος, τοὺς θεοὺς του. Στὴν ὑπηρεσία ὅλων αὐτῶν τῶν εὐγενῶν ἰδανικῶν ἔβαλαν τὴν Τέχνη τους οἱ μεγαλοφυεῖς ἐκεῖνοι καλλιτέχνες.

Ἡ Τέχνη εἶναι ἐκεῖνη πὸς δίνει ἀφορμὴ γιὰ νὰ ζυγνήσουν πράγματα πὸς κοιμοῦνται μέσα μας, καὶ πὸς ὁ Θεὸς μονάχα ξέρει ἀπὸ πὸς κρατοῦν. Ὁ ποιητὴς εἶναι ὁ κλειδοκράτορας τοῦ κοινοῦ θησαυροῦ ὅλων τῶν ὁμοίων του καὶ ἡ γλῶσσα ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος, πὸς, ἂν καὶ εἶναι βουβή, ὅμως μέσα στὰ σπλάχνα τῆς ἀναμοχλεύουν ὅλοι οἱ πόνοι, καὶ μέσα στὴ φαντασία τῆς γλυκοχαράζουν καὶ φέγγουν μυστικὰ ἕνα σωρὸ μετέωρα. Ὁ ποιητὴς μονάχα κατέχει τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο θὰ μπορέσουν νὰ ξαλαφρώσουν τὰ βάσανα κάθε καρδιάς, νὰ συνεννοηθοῦν μεταξὺ τους ὅλοι οἱ ἄνθρωποι καὶ νὰ ἐλευθερωθεῖ κάθε μιὰ ἀπὸ τὶς ἀμέτρητες ψυχὲς πὸς ἀγρυπνοῦν μέσα στὸν ἀπέραντο κόσμο.

Στὴ λογοτεχνικὴ δημιουργία ὑπάρχει ἕνα βαθὺ μεταφυσικὸ νόημα. Ὁ λογοτέχνης γίνεται συνεργὸς καὶ συνεχιστής, κατὰ κάποιο μυστηριώδη τρόπο, τοῦ ἔργου τοῦ Θεοῦ, ἀποκαλύπτοντάς μας διαρκῶς τὸ ἔσωτερικὸ τοῦ ἀνθρώπου. Ἐχει ἕνα χάρισμα πὸς δὲν ἀποκτάται μὲ τίποτε, ἀλλὰ πὸς εἶναι δοσμένο ἀπὸ τὸ Θεὸ καὶ μ' αὐτὸ ζεῖ, κάνοντας καὶ τοὺς ἄλλους νὰ ζήσουν. Τὰ ἀληθινὰ λογοτεχνικὰ κείμενα εἶναι σπουδαιότητες μαρτυρίες τοῦ πολιτισμοῦ, ἀποδείξεις, πειστήρια τῶν πολιτιστικῶν περιπετειῶν τοῦ κόσμου μας.

Ὅταν ὅμως στὴ συνείδηση τοῦ λογοτέχνη ἔχει πεθάνει ὁ Θεός, τότε ἡ λογοτεχνία μεταμορφώνεται σὲ λογοτεχνία τοῦ σκεπτικισμοῦ, τῆς ἀπελπισίας, τῆς διαλυσεως τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ παράλογου τῆς ζωῆς. Αὐτὴ ἡ λογοτεχνία μπορεῖ νὰ ἔχει μεγάλη μαστοριά καὶ δύναμη λόγου, ὅμως πνίγει τὸν ἄνθρωπο πὸς τὴν πλησιάζει καὶ τὴν οἰκειώνεται, σκοτῶνει τὴν ψυχὴ του. Εἶναι ἡ ἀσφυκτικὴ λογοτεχνία τῶν καιρῶν μας. Γι' αὐτὴ τὴ λογοτεχνία μιὰ κορυφαία φυσιογνωμία τοῦ αἰῶνα μας, ὁ ποιητὴς Τόμας Ἐλιοτ, ἔγραψε: Τὸ παράπονό μου ἐναντίον τῆς μοντέρνας λογοτεχνίας δὲν εἶναι ἐπειδὴ πρόκειται γιὰ μιὰ λογοτεχνία ἀνήθικη ἢ χωρὶς συνείδηση ἠθικῆς. Τὸ παράπονό μου εἶναι ὅτι ἀπαρνεῖται ἢ ὀλοτελα ἀγνοεῖ τὶς πῖο θεμελιώδεις ἀρχὲς τῆς πίστεως, καὶ συνεπῶς τείνει νὰ ἐνθαρρύνει τοὺς ἀναγνώστες τῆς νὰ παίρνουν ἀπὸ τὴ ζωὴ ὅτι μποροῦν, νὰ θυσιάζονται μονάχα γιὰ χάρη τῶν αἰσθητῶν ἀγαθῶν.

Αὐτὸ πὸς πρέπει πῖο πολὺ νὰ συγκρατήσουμε ἀπὸ τὴ μοντέρνα λογοτεχνία, καὶ πὸς εἶναι τὸ πῖο ἐντυπωσιακὸ, εἶναι ἡ μαρτυρία πὸς προσφέρει, ἐνὸς ἀναπόφευκτου ξεπεσμοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ὅταν ἔχει προδώσει τὴν αἰωνιότητα πὸς κλείνει μέσα του. Τοῦ ἀνθρώπου,

που παραγνωρίζοντας την πραγματική του φύση, δὲν καταλήγει παρὰ στήν ποταπότητα. Παρόμοια παραδείγματα ἔχει σωρεύσει πάρα πολλά ὁ πολιτισμός μας, ὥστε νὰ μὴ χρειάζεται νὰ τὰ ἀναφέρουμε. Σ' ὅλη αὐτὴ τὴ λογοτεχνία, ἐκεῖνο πὸν ὁ καθένας αἰσθάνεται ὡς τὸν ἔλεγχο, εἶναι μιὰ τρομερὴ ἀπουσία, εἶναι τὸ συναίσθημα μιᾶς τρομερῆς λησμοσύνης: Λείπει μιὰ παρουσία, ἢ παρουσία τῆς Ἀγάπης. Καὶ ἡ γενικὴ ἐπιγραφή κάτω ἀπὸ τὴν ὁποία θὰ μπορούσαμε νὰ περικλείσουμε αὐτὴ τὴν ἐπιχείρηση, εἶναι ἐκεῖνη πὸν ὁ Πασχάλ ἀναφέρει: «Ἡ ἀθλιότητα τοῦ ἀνθρώπου χωρὶς Θεό».

Δὲν ὑπάρχει ἠθικὸ καὶ ἀνῆθικὸ στὴν Τέχνη, φωνάζουν οἱ ὀπαδοὶ τῆς ἐλεύθερης τάχα Τέχνης. Κι ἔτσι ἡ Τέχνη ἔγινε ὄργανο τῆς πῶ ἀνῆθικης προπαγάνδας. Βλέπουν τὸ φῶς βιβλία γραμμένα μὲ λέξεις καὶ φράσεις πὸν «ἀποκλείουν ὅλων τῶν γλωσσῶν τὰ λεξικά», ὅπως ἔγραφε χαρακτηριστικὰ ὁ Ἅγγελος Βλάχος. Τὸ φαινόμενο εἶναι ἀλγεινόν. «Οἱ συγγραφεῖς μεταβλήθηκαν σὲ τυμβωρύχους...», ὅπως ἔλεγε μὲ θλίψη ὁ Παπαδιαμάντης. Κι ἔφτασε ἓνα μεγάλο μέρος τῆς λογοτεχνικῆς μας παραγωγῆς τῶν τελευταίων δεκαετιῶν «νὰ ρίχνει πιπερί στὴν ἀμαρτία, παρουσιάζοντάς τὴν μὲ μιὰ ἐσκεμμένη ὠμότητα λέξεων καὶ εἰκόνων» (Φρανσουᾶ Μωριάκ). Κι ὁ Γιάννης Ἀποστολάκης συμπληρώνει: «Κατάντησε στὴν ἐποχὴ μας νὰ περνᾶει γιὰ ποιητῆς κάθε νέος ἀγράμματος καὶ ἀδιάντροπος, φτάνει νὰ βγάλει ἔμμετρη τὴ βρώμα του». Σ' αὐτὴ τὴν περίπτωσι, πόση ἀλήθεια κρύβουν τὰ λόγια τοῦ Ἁπ. Πέτρου: «Ἐλευθεριαν αὐτοῖς ἐπαγγελλόμενοι, αὐτοὶ δούλοι ὑπάρχοντες τῆς φθορᾶς» (Β' Πέτρο, 6' 19).

Σὲ μιὰ στιγμή αὐστηρῆς ἴσως αὐτοκριτικῆς, ὁ γνωστός μας λογοτέχνης Φώτης Κόντογλου γράφει: «Ἐμεῖς οἱ λεγόμενοι «πνευματικοὶ» ἄνθρωποι, ποιητές, φιλόσοφοι, ἱστορικοὶ, λογοτέχνες, γραφιάδες κάθε λογῆς, σταθήκαμε πάντοτε, σὲ κάθε καιρὸ, χασομέρηδες, κι ἡ κοινωνία μᾶς λογαριάζει ὡς ἀπρόκοφτα παράσιτα, ἀνώφελα, πὸν δὲν χρειαζόμαστε σὲ τίποτα, παρεκτός γιὰ νὰ διασκεδάσουμε κάποιους πὸν θέλουν νὰ περάσουν τὴν ὥρα τους μὲ τὰ λεγόμενα «πνευματικὰ» ἔργα. Ὑπάρχουν κι οἱ σοβαροὶ πνευματικοὶ ἐργάτες, πὸν ἔχουν μεγάλη ἐξουσία καὶ δίνουνε στοὺς ἀνθρώπους θροφή καλὴ πὸν δυναμώνει τὴν ψυχὴ τους, διδάσκει τὸ νοῦ τους καὶ κατεργάζεται τὸν χαρακτήρα τους. Τέτοιους ἦτανε π.χ. ὁ Ὅμηρος, ὁ Ἡσίοδος, ὁ Πίνδαρος, ὁ Πλάτωνας, ὁ Ξενοφῶν, ὁ Πλούταρχος... Ὑπάρχουν ὅμως κι οἱ μπόσικοι, πὸν τὰ ἔργα τους εἶναι γιὰ νὰ διασκεδάσουν ἐκεῖνοι πὸν χρειάζονται τὴν τέχνη καὶ τὸ πνεῦμα γιὰ νὰ περάσουν τὴν ὥρα τους, κι αὐτοὶ δὲν πρέπει νὰ λογαριάζονται γιὰ πνευματικοὶ ἄνθρωποι, γιὰτι καλλιεργοῦνε τὴν κολακειά, τὴν λιβελλογραφία, τὴν φαρμακερὴν μικρολογία, τὴν ραδιογραφία ἢ τὴν ἀνόητη αἰσθηματολογία».

Ἡ σημερινὴ ποίηση κι ἡ Τέχνη γενικά, παύουν νὰ εἶναι ἀναμνήσεις τοῦ Παραδείσου· μιλοῦν μᾶλλον γιὰ τὴν κόλαση. Ἡ ἀληθινὴ κόλαση εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ

θέματα τῆς νεώτερης Λογοτεχνίας, ὅπως π.χ. τὸ βλέπουμε στὸν Κάφκα. Καὶ πρὶν ἀπὸ τὴν ἐποχὴ μας ἡ Τέχνη χρησιμοποιοῦσε γιὰ τὶς παραστάσεις τῆς τερατογῆματα, ὅπως π.χ. ὁ Γκόγια, ὁ Γκόγκολ καὶ ἄλλοι, ἀλλὰ τὸ τερατῶδες μέσα στὴν Τέχνη ἦταν τότε ὁ δρόμος πὸν ὀδηγοῦσε πρὸς τὴν μεταμόρφωση, ἐνῶ στὶς μέρες μας ἡ μεταμόρφωση συμβαίνει νὰ εἶναι αὐτὸ πὸν λιγότερο ἐνδιαφέρει.

Ἡ κρίσις τῆς Τέχνης εἶναι κρίσις τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἀντανაკλᾶ τὴν κατάστασι τοῦ κόσμου. Ὁ κόσμος διέρχεται μιὰ φάσι ρευστοποιήσεως, χάνει τὶς μορφές του, δὲν περιέχει πιά στέρεα σώματα. Μέσα στὶς θεωρίες καὶ τὶς ἀνακαλύψεις τῆς νεώτερης φυσικῆς, ὁ κόσμος ἐμφανίζεται ὑπὸ μορφές πὸν δὲν ἔχουν καμιά στερεότητα. Τὸ ἴδιο συμβαίνει μὲ τὶς μορφές τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς, ὅπως τὴν ἐκφράζουν ἡ ψυχανάλυσι καὶ οἱ θεωρίες τῆς φιλοσοφίας τῆς ἀπελπισίας, τοῦ φόβου καὶ τοῦ κλονισμοῦ. Τὸ ἴδιο ἀκόμη συμβαίνει μὲ τὶς μορφές τῆς κοινωνικῆς ζωῆς, ἐξαιτίας τῆς ἀποσύνθεσης τοῦ παλαιοῦ κόσμου. Γι' αὐτὸ κι ἡ Τέχνη καὶ ἡ Λογοτεχνία δοκιμάζουν δυσκολίες ὅλο καὶ πῶ μεγαλύτες, παλεύοντας νὰ δώσουν στὸν ἑαυτὸ τους μιὰ στέρεη μορφή.

Ἔτσι ἡ ὠραιότητα ἐξαφανίζεται μέσα ἀπὸ τὴν κοινωνικὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου, πὸν γίνεται ὅλο καὶ λιγότερο ὠραία, γιὰτι τῆς λείπει ὁ ρυθμός. Ἄλλὰ ἐξαφανίζεται καὶ μέσα ἀπὸ τὴν Τέχνη, πὸν ἀρνεῖται ὅλο καὶ περισσότερο τὴν ὠραιότητα. Ἡ Τέχνη θέλει νὰ παρουσιάσει τὸν ἀνθρώπο μέσα στὴν ἀλήθεια του, καὶ αὐτὴ ἡ ἀλήθεια εἶναι πικρὴ καὶ δὲν ἔχει ὠραιότητα. Αὐτὸς ὁ αἰῶνας τῆς τεχνικῆς, τῶν μαζῶν, τοῦ συντριπτικοῦ ποσοτισμοῦ, τῆς ἐπιταχύνσεως τοῦ χρόνου, δὲν ἀφήνει θέση στὴν ὠραιότητα. Ἡ ἔνωσι τοῦ ὠραίου καὶ τοῦ ἀληθινοῦ προϋποθέτουν ἓναν μετασχηματισμό, μιὰ πλήρη μεταμόρφωσι τῆς ζωῆς. Τὸ ὠραῖο, χωρισμένο ἀπὸ τὸ καλὸ καὶ τὸ ἀληθινόν, δὲν ἀργεί νὰ πέσει σὲ ἀποσύνθεσι, γιὰ νὰ ἐκφυλισθεῖ τελικὰ σὲ ἀσχήμια. Τὸ καλὸ βέβαια ἀπὸ μόνου του εἶναι ἀνίσχυρο καὶ ἀνέκανο νὰ σώσει. Ἄλλὰ ἐπίσης ἐντελῶς ἀνίσχυρη καὶ ἀνέκανη νὰ σώσει εἶναι καὶ ἡ καλλιτεχνικὴ δημιουργία. Ἐξαιτίας τῆς ρήξεως ἀνάμεσα στὸ θεῖο καὶ τὸ ἀνθρώπινο, ὁ ἀνθρώπος βρίσκεται ὀδηγημένος στὸ χεῖλος τῆς ἀβύσσου, μᾶς ἀβύσσου μηδενισμοῦ καὶ ἀπελπισίας.

Τὸ κάλλος, ἡ ὁμορφιά, ἡ ὠραιότητα εἶναι ὁ τελικὸς σκοπὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ κόσμου. Ἡ μεταμόρφωσι τοῦ κόσμου εἶναι μιὰ ἐκδήλωσι ὠραιότητος, καὶ κάθε ὠραιότης πὸν ὑπάρχει μέσα στὸν κόσμο, εἶναι μιὰ ἀνάμνησι τοῦ Παραδείσου ἢ μιὰ προφητεία πὸν ἀναγγέλλει τὸν ἐρχομὸ ἑνὸς μεταμορφωμένου κόσμου. Γι' αὐτὸ κι ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ δὲν μπορεῖ νὰ συλληφθεῖ παρὰ ὡς Βασιλεία τῆς ὠραιότητος. Αὐτὴ ὅμως ἡ τέλεια, ἡ ἀγία ὠραιότητα, ἡ γεμάτη ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ Θεοῦ, ἔχει στὴν ἐποχὴ μας λησμονηθεῖ. Κι ἀντὶ γιὰ τὴν ἀθάνατη αὐτὴ ὠραιότητα πὸν διψᾷ νὰ βρεῖ ἡ ψυχὴ μας, στρεφόμεστε πρὸς τὴν ἐξωτερικὴ ὁμορφιά τῶν κτισμάτων, πρὸς τὴν ὁμορφιά πὸν ἐξα-

φανίξει ὁ θάνατος ἢ τὰ γηρατειά, γιὰ νὰ μᾶς ἀφήσει μὲ χέρια ἀδειανὰ καὶ μὲ καρδιά ταραγμένη καὶ ἀποροῦσα.

Πρέπει νὰ προδεχθοῦμε πὼς ζοῦμε μέσα σ' ἕναν κόσμο ποὺ δουλεῖ οὐσιαστικά στὰ εἰδῶλα, ποὺ παγιδεύει καὶ ἐντυπωσιάζει ἢ ὁμορφιά τῶν φθαρτῶν, ἢ ὁμορφιά τῶν σωμάτων, ἢ ὁμορφιά τῶν εἰδώλων κι ὄχι ἢ αἰώνια ὁμορφιά, ποὺ εἶναι ἢ ὁμορφιά τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων ποὺ καταλάμπονται ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ Θεοῦ, ποὺ μεταμορφώνονται ἀπ' αὐτὸ τὸ θεῖο φῶς καὶ ποὺ ἀγωνίζονται νὰ ὁμοιωθοῦν μὲ Ἐκεῖνον, ποὺ εἶναι ὁλος φῶς καὶ αἰώνιο πνευματικό κάλλος, ὁ «ὠραῖος κάλλει ὑπὲρ πάντα θροτόν». Γράφει χαρακτηριστικά ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης: «Ἀνίσως καὶ θέλγεται, ἀδελφέ, ἀπὸ τὴν ὠραιότητα καὶ τὸ κάλλος τῶν κτισμάτων, τὴν ὁποῖαν βλέπουν οἱ ὀφθαλμοὶ σου, βάλε μὲ τὸν νοῦν σου ἐκεῖνο ὅπου βλέπεις μὲ τὸ πνεῦμα, ἀλλὰ μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς δὲν βλέπεις. Καὶ στοχάσου, ὅτι ὅλον ἐκεῖνο τὸ ὠραῖον κάλλος ὅπου φαίνεται ἔξωθεν, εἶναι τοῦ μόνου ἀοράτου καὶ παγκαλλεστάτου πνεύματος, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἔχει τὴν αἰτίαν ἐκεῖνη ἢ ἐξωτερικὴ ὠραιότης. Καὶ εἰπέ χαρμόσυνα: Πόσον χαίρω εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς καρδίας μου, συλλογιζόμενος τὴν ἄπειρον καὶ αἰώνιον τοῦ κτιστοῦ μου ὠραιότητα, ὅπου εἶναι ἀρχὴ καὶ αἰτία πάσης κτιστῆς ὠραιότητος! Καὶ πόσον γλυκαίνομαι στοχαζόμενος τὸ ἄφραστον καὶ ἀνεπινόητον κάλλος τοῦ Θεοῦ μου ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἔχει τὴν ἀρχὴν κάθε κάλλους».

Ἡ σύλληψη καὶ ἡ ἔκφραση τῆς ὁμορφιάς ἀποτελεῖ κύριο μέλημα καὶ σκοπὸ κάθε λογοτέχνη καὶ καλλιτέχνη. «Μέσα στὴ στιγμή τῆς ὁμορφιάς ἢ καθημερινότητα κόβεται, σπάζει ἢ θέληση γιὰ κυριαρχία καὶ ἀσφάλεια ποὺ δίνουν οἱ τεχνολογίες, οἱ ἐπιστήμονες, ἢ λογικὴ. Στὴν ὁμορφιά τὸ κάθε τι εἶναι δοσμένο καὶ τὸ κάθε τι ἀπέθαντο. Σ' αὐτὴν δὲν παίζω πιά, ἀλλὰ συνεπαίνομαι, ὅλη ἢ ὑπαρξὴ δονεῖται μέσα στὴ χάρη τῆς γιορτῆς κι ἐκεῖ καθρεφτίζεται σὰν παραδεισιακὴ ἀθωότητα».

Αὐτὴν τὴν πρώτη, τὴν παραδεισιακὴ ὁμορφιά τὴν καθρεφτίζουν ἀκόμη τὰ πράγματα, ἢ γῆ κι ὁ οὐρανός, τὸ πρόσωπο ἑνὸς παιδιοῦ, ἢ ἑνὸς ὁποιοῦδήποτε ἀνθρώπου. Γι' αὐτὸ κι ἡ ὁμορφιά εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ δνόματα τοῦ Θεοῦ, τὸ πιὸ λησμονημένο ἴσως, ἀποτυπωμένο ὡς τόσο πάνω στὴ δημιουργία: «Θές με ὡς σφραγίδα ἐπὶ τὴν καρδίαν σου, σφραγίδα ἐπὶ τὸν βραχίονά σου· ὅτι κραταῖα ὡς θάνατος ἀγάπη... ὕδωρ πολὺ οὐ δυνήσεται σβέσαι τὴν ἀγάπην, καὶ ποταμοὶ οὐ συγκλύσουσιν αὐτήν» (Ἄσμα Ἀσμάτων η' 6-7).

Ὁ ἄνθρωπος ὅμως παρεμβάλλεται καὶ ἐμποδίζει, συσκοτίζει καὶ ἀποκρύπτει τὴν εὐχαριστιακὴ φύση καὶ τὸ κάλλος τῆς δημιουργίας. Ἡ ὁμορφιά σήμερα εἶναι παραδομένη στὸν ἑαυτὸ της καὶ γι' αὐτὸ ἔχει χάσει τὴ χάρη τοῦ Θεοῦ. Εἶναι διαχωρισμένη ἀπὸ τὸ ἀγαθὸ καὶ ἀπὸ τὴν πηγὴ του, τὸ Θεό, γι' αὐτὸ καὶ δὲν προσφέρει καμμιά λύτρωση. Ἄν τὸ ἀγαθὸ, ἀπομονωμένο ἀπὸ τὴν ὁμορφιά ὁδηγεῖ στὴν εὐτέλεια, ἢ ἀπομο-

νωμένη ἀπὸ τὸ ἀγαθὸ ὁμορφιά ὁδηγεῖ στὴν τρέλα. Κι ἀπόδειξη εἶναι, πὼς ἀνακαλύπτουμε ὄλο καὶ περισσότερο μέσα ἀπὸ τόσες μορφὲς τῆς σύγχρονης Τέχνης, ὅτι ἔχουμε τὴ δύναμη ν' ἀποδεσμεύουμε εἰκόνες κανιβαλικές, τέρατα ἐφιαλτικὰ τῆς σφαγῆς καὶ τῆς πορνείας. Τέρατα μιᾶς τρομακτικῆς ὁμορφιάς, ἀφοῦ μεταβάλουν τὴν ἴδια τὴ δίψα γιὰ τὸ Θεὸ σὲ τυραννικὴ δύναμη τοῦ κακοῦ. Μέσα σ' αὐτὲς τὶς γεμάτες ἄγριο δυναμισμὸ εἰκόνες, μέσα σ' αὐτὴ τὴ φιλαρέσκεια τῆς κολάσεως γιὰ νὰ ξαναβρεῖ τὴν παραδοσιακὴ τῆς ἀθωότητα, πρέπει νὰ δοκιμάσει ὅλον τὸν πόνο τοῦ χωρισμοῦ, πρέπει νὰ καθαριστεῖ, νὰ γίνῃ ἢ ὁμορφιά τοῦ Σταυροῦ, ποὺ εἶναι μαζὶ σταυρὸς αἵματος καὶ σταυρὸς φωτός: «Χριστέ, τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν τὸ φωτίζον καὶ ἀγιάζον πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον, σημειωθῆτω ἐφ' ἡμᾶς τὸ φῶς τοῦ προσώπου Σου, ἵνα ἐν αὐτῷ ὀψόμεθα φῶς τὸ ἀπρόσιτον».

Τὸ κάλλος τοῦ Υἱοῦ, λέγει ὁ ἅγιος Κύριλλος, «ὠρίμασε μέσα στὸ χρόνο» γιὰ νὰ μᾶς χειραγωγήσῃ πρὸς τὴν ὁμορφιά Ἐκεῖνου ποὺ γέννησε τὴν ὁμορφιά. Ὁμορφιά ποὺ ὠρίμασε μέσα στὸ χρόνο, καρπὸς τοῦ Σταυροῦ, καινούργιο δένδρο ζωῆς, κάλλος ἑνὸς προσώπου Ἐσταυρωμένου, βυθισμένο στὸ θάνατο, στὸν Ἄδη, ἀλλὰ ποὺ νίκησε τὸ θάνατο μὲ τὸ θάνατο: «...θανάτω θάνατον πατήσας». Ὁμορφιά Ἐκεῖνου ποὺ παραδόθηκε ἐκούσια στὸ Πάθος ἀπὸ ὑπακοὴ κι ἀπὸ ἀγάπη, ὥστε ἡ κορύφωση τῆς ταπεινώσεως νὰ ταυτισθεῖ μὲ τὴν κορύφωση τῆς ἀγάπης. Ὁ «χωρὶς εἶδος καὶ κάλλος» στὰ μάτια τοῦ κόσμου τούτου, ἀποκαλύπτεται ὁ ἐνδοξος Χριστὸς τῆς Μεταμορφώσεως.

Μόνον ἡ μορφή τοῦ Θεοῦ στὸν ἄνθρωπο μᾶς ἐπιτρέπει νὰ ἀποκρυπτογραφήσουμε τὴν πραγματικὴ μορφή τοῦ Θεοῦ. Οὔτε ἡ ὁμορφιά τοῦ Θεοῦ χωρὶς τὸν ἄνθρωπο μπορεῖ νὰ ἀποκαλυφθεῖ καὶ νὰ «δραθεῖ», γιατί ὁ Θεὸς εἶναι «πῦρ καταναλίσκον», οὔτε κι ἡ ὁμορφιά τοῦ ἀνθρώπου χωρὶς Θεό, ἢ ἀρνητικὴ αὐτὴ ὁδός, γιατί τότε ἡ ὁμορφιά κλείνεται στὸν ἑαυτὸ της, μεταμορφώνει τὴν ἀγνωσία σὲ ἀπουσία καὶ τὸ ἔνστικτο τοῦ ἀπολύτου σὲ ἐπιθυμία καταστροφῆς.

Σὰν ἀπόδειξη τῆς ἀλαζονικῆς ὁμορφιάς ποὺ κλείνεται στὸν ἑαυτὸν της, θὰ ἤθελα νὰ σᾶς περιγράψω τὴν τοιχογραφία ποὺ ὑπάρχει στὴν τράπεζα ἑνὸς ἀγιορείτικου Μοναστηριοῦ. Σ' ἕνα μεγάλο μέρος τοῦ τοῖχου ἀγιογραφεῖται ἀπὸ τὸν βυζαντινὸ ἀγιογράφο ὄλος ὁ ἀγγελικὸς κόσμος. Πρόσωπα καὶ σώματα ὄλο φῶς καὶ κάλλος ἀνέκφραστο, λυτρωτικό, τόσο ζεστὸ κι ἑλκυστικό. Στὸν ἀπέναντι τοῖχο ὁ κόσμος τῶν δαιμόνων, τὸ ἐκπεσὸν δέκατο ἀγγελικὸ τάγμα. Πρόσωπα ζοφώδη, τερατώδεις μορφές, ἀποκρουστικὲς, κατασκότεινες. Κι ἐκεῖ στὸ μέσον τους ὁ Ἐωσφόρος, ὁ ἀρχηγὸς τῶν δαιμόνων, πανέμορφος! Μιὰ ὁμορφιά ποὺ σὲ τρελαίνει, σὲ αἰχμαλωτίζει, σὲ ἀφήνει ἄφωνο. Κι ὅταν περάσει ἢ πρώτη ἐντύπωση, τότε ἀντιλαμβάνεται κανεὶς πόσο ἀπωθητικὴ, κρύα, ἀλαζονικὴ εἶναι ἡ ὁμορφιά αὐτή, πόσο κλεισμένη μέσα στὸν πιὸ ἀπύθμενο ναρκισσισμό της, πόσο ἀλύτρωτη καὶ τραγικὰ αἰχμαλωτισμένη στὴ λατρεία τοῦ ἐγὼ της. Μιὰ ὁμορφιά ποὺ παρέσυρε ὄλες

τις γύρω της εικόνες του Θεού, τους πριν αγαθούς ἀγγέλους, και τους μεταμόρφωσε σε τέρατα, στην τρέλα της καταστροφής.

Ἀπέναντι σ' αὐτὴ τὴν ὁμορφιὰ τοῦ ἀνθρώπου χωρίς τὸ Θεό, προβάλλει πάντα μπροστά μας ἡ ὁμορφιὰ τοῦ Ἐμμανουήλ, τοῦ «Θεοῦ μεθ' ἡμῶν». Εἶναι ἡ ὁμορφιὰ μέσα στὴν ὁποία μιὰ θυσιαστικὴ δημιουργικότητα ὑπηρετεῖ καὶ πολλαπλασιάζει τὴν ἀληθινὴ ζωὴ. Ἔτσι μονάχα θὰ περάσουμε σ' ἕναν κόσμο ἀληθινὰ «φιλοκαλικό», ὅπου ὁ ἄνθρωπος, σύσσωμος καὶ σύναιμος μετὸν Ἀναστημένο Χριστό, γίνεται ὁμοούσιος μετὰ ἕνα καὶ κάθε πράγμα, ἰκανὸς νὰ μεταμορφώνει μέσα στοῦ μυστικὸ φῶς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἀκόμη καὶ τὰ πῶ ταπεινά, τὰ πῶ φθαμενὰ πράγματα, πῶ ἡ ἀγάπη, ὡστόσο, μπορεῖ νὰ τὰ σφραγίσει μετὰ τὴ σφραγίδα τῆς ἀφθαρσίας.

Πέρα ὅμως ἀπὸ τὴ λύτρωση τῆς ὁμορφιάς, ἀπὸ τὴ φιλαρέσκεια τῆς Κολάσεως, καὶ τὴ μεταμόρφωσή της σὲ ὁμορφιὰ τοῦ Ἐμμανουήλ, προβάλλει τὸ γενικότερο χρέος τῆς λογοτεχνίας στοὺς καιροὺς μας. Μπροστά στὴν ἀβυθόμετροτη ἀπελπισία πὺ ἐκφράζει ἡ σύγχρονη λογοτεχνία, ἡ ἀληθινὴ λογοτεχνία ὀφείλει νὰ συλλάβει τὸ τρομερὸ νόημα τῆς τραγωδίας τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου πὺ ἔχει χάσει τὸ Θεὸ καὶ γι' αὐτὸ ἔχει χάσει τὰ πάντα. Καλεῖται νὰ συλλάβει καὶ νὰ δώσει τὸ νόημα αὐτῆς τῆς τραγωδίας τοῦ ἀνθρώπου, ὄχι βέβαια μετὰ διάθεση διδακτικὴ ἢ μετὰ τάση ρομαντικὰ ἢ θικιστικὴ. Ὅσο θὰ προσπαθεῖ ὁ ἀληθινὸς λογοτέχνης νὰ εἶναι πειστικὸς στὴν περιγραφή τῆς ἀποστασίας καὶ τῶν τραγικῶν ἀποτελεσμάτων της, τὸ ἴδιο καλεῖται νὰ εἶναι πειστικὸς καὶ στὴν ὥρα τοῦ φωτισμοῦ τοῦ ἥρωά του, καθὼς θὰ ἀπλῶνει μπροστά στον ἀναγνώστη τὴ φρίκη τῆς κολάσεως, θὰ παρουσιάζει συνάμα καὶ τὸ κάλλος τοῦ Παραδείσου. Δείχνοντας τὴν ἀπελπισία καὶ τὸ ἀδιέξοδο τοῦ κακοῦ, θὰ φέρνει στοῦ φῶς καὶ τὴν ἰλαρότητα τῆς ἐλπίδος καὶ τῆς ἀπολυτρόσεως τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων πὺ ζοῦν στον πυρετὸ τῆς ἀμαρτίας καὶ στὰ πάθη πὺ τὰ θερίζουν.

Ὁ ἀληθινὸς λογοτέχνης καλεῖται νὰ ὑψώνει τὸ ἔργο του σὲ μαρτυρία ζωῆς, σὲ πειστήριο ἀγάπης καὶ ἀνθρωπιάς γιὰ δλόκληρο τὸν κόσμο. Μιὰ ἀνθρωπιά καὶ μιὰ θυσιαστικὴ καὶ διακονοῦσα ἀγάπη καὶ συγγνώμη, πὺ θὰ ἐνεργεῖ ὄχι τόσο ὡς ἀντίδραση στὴν ἀπανθρωπιά, στὴ σκληρότητα, τὴν ἐκμετάλλευση καὶ τὴν ἀδιαφορία, ἀλλὰ ὡς θέση. Πὺ σημαίνει πὺς θὰ συγχωρεῖ, θὰ ἀγκαλιάζει μετὰ κατανόηση καὶ συμπόνια, ὑπομονὴ καὶ καρτερία, πὺς δὲ θὰ κουραστεῖ νὰ περιμένει σὰν τὸν Πατέρα τῆς παραβολῆς τὸ ἄσωτο καὶ καταπληγμένο παιδί του· ὄχι γιὰ νὰ τὸ κρίνει ἢ νὰ τὸ καταδικάσει, ἀλλὰ γιὰ νὰ τοῦ ἐπιδέσει τὶς πληγές, «ἐπιχέον οἶνον καὶ ἔλαιον», νὰ τὸ ντύνει μετὰ τὴ λαμπρὴ «στολὴν τὴν πρώτην», καθαρίζοντας ἀπὸ τὰ ράκη τὸ σῶμα καὶ τὴν καρδιά του, καὶ νὰ στήσει γιορταστικὸ τραπέζι γιὰ τὴν ἐπιστροφή του στοῦ πατρικὸ σπιτί.

Γι' αὐτὸ ὅλοι οἱ ἀληθινοὶ λογοτέχνες, περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη ἐποχὴ, καλοῦνται νὰ θυμίζουσιν σ' ὅσους διψοῦν, ὅτι ξέχασαν τὰ νάματα τῆς ζωῆς, τὸν ἀπέραντο πλοῦτο τῶν πτωχῶν, τὴν ὁμορφιὰ τῆς θυσίας,

τὴν παρηγοριὰ τῶν βασάνων, τὴν ἀδελφοσύνη τῶν θυμάτων, τὴν ἀνάγκη τῆς παγκόσμιας ἀγάπης καὶ εὐρύνης, τὴ δύναμη τῆς συγγνώμης. Καλοῦνται νὰ ἀναλάβουν ἕνα μεγάλο μέρος στὴν ἀποκατάσταση τοῦ θεῖου μέσα στοῦ ἀνθρώπινο, χωρὶς τὴν ὁποία ἡ γῆ θὰ παραμένει διαρκῶς μιὰ κοιλάδα τοῦ κλαυθμῶνος. Ἄς πάψουν πῶ νὰ εἶναι οἱ καλλιγράφοι τῆς ματαιότητος, οἱ δαντελλοποιοὶ τῆς ἀνίας. Ἄς ξαναρχίσουν νὰ εἶναι αὐτὸ πὺ ὁ Θεὸς θέλησε νὰ εἶναι: οἱ ἐμπιστοὶ τῶν σιωπηλῶν καὶ πονεμένων ψυχῶν, οἱ ἐρημνετῆς τῶν ἀνεκκαλήτων.

Σ' αὐτοὺς τοὺς καιροὺς, τοὺς καταφαγομένους ἀπὸ τὸ κενὸ καὶ τὴν ἀνία, τοὺς ἐλαυνόμενους ἀπὸ ὀρμῆς ἀναρχικῆς πὺ θέλουν νὰ ἀλλάξουν τὴ ζωὴ, ἀλλὰ πὺ στοῦ τέλος συχνὰ τὴν καταστρέφουν, ἡ μαρτυρία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, «χορηγοῦ ζωῆς», εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνεῖ ὄχι μόνο διακονία, ἀλλὰ καὶ τέχνη. Τέχνη φιλοκαλικὴ πὺ ἐνοποιεῖ τὸν ἀνθρώπο μέσα στον «ἐγκάρδιο νοῦ», τὸν «ὀφθαλμὸ» τῆς καρδίας πὺ βλέπει τὸν κόσμο στὶς ὠδίνες τοῦ τοκετοῦ, τῆς γέννησής του «ἐν Χριστῶ» καὶ τῆς μεταβολῆς του σὲ «φλεγόμενη βάτο». Τέχνη πὺ διακρίνει σὲ κάθε ἀνθρώπο τὴν παρθενικὴ του ὁμορφιὰ καὶ πὺ παραδέχεται τὸ πὺ ταπεινὸ πρᾶγμα, γιὰ νὰ ἀνακαλύψει μέσα ἀπ' αὐτὸ τὴν ἱερότητα τῆς ζωῆς. Ὁ ἀνθρώπος γεμίζει θάμβος, γιὰτὶ ὑπάρχει ὁ Θεός, καὶ γιὰτὶ ἡ ὁμορφιὰ εἶναι προχάραγμα τοῦ Αἰωνίου, κάλεσμα ὅλων γιὰ τὴ συμμετοχὴ στὴν ἀνέσπερη δόξα τοῦ Θεοῦ.

* * *

Ζητῶ τὴ συμπάθειά σας ἂν σῶς κούρασα μετὰ τὶς σκέψεις μου αὐτῆς γύρω ἀπὸ τὴν σημερινὴ τέχνη.

Τελειώνοντας, ἐπιθυμῶ νὰ εὐχαριστήσω καὶ πάλι τὴν Ἐνωση Λογοτεχνῶν Βορείου Ἑλλάδος γιὰ τὴν τιμητικὴ αὐτὴ ἐκδήλωση. Ἄλλὰ καὶ νὰ ἐξάρω τὴ ζωντανὴ καὶ ἐνεργὸ πνευματικὴ παρουσία τῆς Ἐνώσεώς σας, καὶ ἰδιαίτερος τοῦ Προέδρου της κ. Τριάρχη, στὴν ὅλη πνευματικὴ ζωὴ τοῦ Βορειοελλαδικοῦ χώρου. Μιὰ πνευματικὴ παρουσία πὺ ἐμπνέεται καὶ δημιουργεῖ καθὼς ἀκουμπάει στὴ Βυζαντινὴ κληρονομία τῆς πόλεως τοῦ Ἁγίου Δημητρίου καὶ τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Μιὰ δλοζώντανη πνευματικὴ παρουσία, πὺ γεννᾷ τόσες ἐλπίδες στοὺς ζοφεροὺς σημερινούς καιροὺς μας, ὄχι μόνο στοῦ χῶρο τῆς Τέχνης, ἀλλὰ καὶ στὴν ὅλη πνευματικὴ ζωὴ τοῦ τόπου μας.

† Ὁ Δράμας ΔΙΟΝΤΣΙΟΣ

Β Ο Η Θ Η Μ Α Τ Α

1. Γ. Βερίτη: Ἡ καλλιτεχνικὴ δημιουργία καὶ ὁ καλλιτέχνης, περιοδ. «ΑΚΤΙΝΕΣ», Ἀθῆναι τόμ. 1947.
2. Τζ. Παπίνι: Γράμματα στὴν Ἀνθρωπότητα, Ἐκδ. «ΑΣΤΗΡ», Ἀθῆναι 1953.
3. Φ. Κόντογλου: Μυστικὴ ἄνοιξη, Ἐκδ. «ΑΣΤΗΡ», Ἀθῆναι 1977.
4. Κ. Τσιρόπουλου: Διάλογος τοῦ Χριστιανισμοῦ μετὰ τὴν ἐποχὴ μας, Ἐκδ. «ΑΣΤΗΡ», Ἀθῆναι 1970.
5. Ν. Μπερδιάεφ: Χριστιανικὸν Συμπόσιον, Ἐκδ. «ΒΣΤΙΑΣ», Ἀθῆναι 1967.
6. «Περὶ ὅλης καὶ Τέχνης», Ἄρθρο OLIVIER CLEMENT «Μετὰ ἀφορμὴν τὸ κάλλος», Σειρὰ «Σύνορος», Ἐκδ. «ΑΘΗΝΑ», Ἀθῆναι 1971.

Η ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΤΗΣ ΧΑΛΚΗΣ

(ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ - ΒΙΩΜΑΤΑ - ΟΡΑΜΑΤΙΣΜΟΙ)*

7. Χρυσόστομος Κωνσταντινίδης,
Μητροπολίτης Μύρων (1921—).

Εἰς τὴν μονὴν αὐτὴν τοῦ πνεύματος καὶ εἰς τὸ σκῆνωμα τοῦτο τῆς θεϊκῆς δόξης καὶ λαμπρότητος ἐμνήθη εἰς τὴν ἀκραιφνῆ ὀρθόδοξον θεολογίαν καὶ ὀρθοπραξίαν, εἰς τὴν ὑπὲρ νοῦν, λόγον καὶ ἔννοιαν πίστιν τῶν πατέρων τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, εἰς τὴν σαφῆ γλῶσσαν τῶν Φαναριωτῶν καὶ εἰς τὴν πορείαν τοῦ σκάφους τοῦ Θρόνου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὁ περικοσμούμενος διὰ πολλῆς εὐφύιας καὶ φρονήσεως, δι' εὐρυτάτης σκέψεως καὶ κρίσεως, διὰ βαθείας συνέσεως, παρρησίας, συνεπείας, τιμιότητος, ἐντιμότητος καὶ δραστηριότητος Μητροπολίτης Μύρων Χρυσόστομος Κωνσταντινίδης, ὅστις πολὺ ἐνωρίς ἀπέκτησε καὶ κύρος καὶ ὄνομα εἰς τοὺς ἐκκλησιαστικούς καὶ θεολογικούς κύκλους. Χάρις εἰς τὸ πλουσιώτατον ταμεῖον τῆς θεολογικῆς γνώσεως καὶ μαθήσεώς του, προσέφερον οὗτος καὶ ἐξακολουθεῖ εἰσέτι νὰ προσφέρῃ ὑψίστας ὑπηρεσίας εἰς τὴν Γροφὸν θεολογικὴν Σχολήν, εἰς τὸν Πανίερον Οἰκουμενικὸν Θρόνον, τὸν ὁποῖον μὲ τὴν πολυγλωσσίαν, τὴν φιλομάθειαν, τὴν εὐρυμάθειαν καὶ τὴν πλήρη ἐνημερότητά του ἐπὶ τῶν συγχρόνων θεολογικῶν ρευμάτων, ἐπαξίως ἐξεπροσώπευσε καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ ἐκπροσωπῇ εἰς διάφορα θεολογικὰ καὶ ἐπιστημονικὰ καὶ διορθόδοξα καὶ διαχριστιανικὰ συνέδρια, συμβαλὼν οὐκ ὀλίγον εἰς τὴν ἀνθήσιν τῶν θεολογικῶν παρ' ἡμῖν Γραμμάτων. Εἰς τὰ ὡς ἄνω συνέδρια προεδρεύει μὲ ἓνα ἀπαράμιλλον συνδυασμὸν τόλμης, λογικῆς καὶ διαισθήσεως. Χάρις εἰς τὰ προσόντα του αὐτὰ ὑπερνικᾶ τὰ τεράστια, ἐνίοτε, ἐμπόδια καὶ ὀδηγεῖ τὰς συνεδριάσεις εἰς ἐσωτερικὴν ἐνότητα, συνεχῆ πρόοδον καὶ λαμπρὰν ἐπιτυχίαν, κατορθῶνων νὰ εὐρίσκη, ἐκ τοῦ ταμεῖου τῶν πατερικῶν του γνώσεων καὶ τῆς φαναριωτικῆς ἐμπειρίας του, τὸν συνδετικὸν κρίκον μεταξὺ δύο ἢ περισσοτέρων ἀντιτιθεμένων γνωμῶν τῶν εἰς διαλογικὴν συζήτησιν συνερχομένων θεολόγων, οὐδέποτε παρεκκλίνων τῆς εὐθείας ὁδοῦ, τῶν ὑπαγορεύσεων τοῦ καθήκοντός του καὶ τῆς συνειδήσεως, πάντοτε εὐθαρσῶς ἐκφέρων τὰς γνώμας καὶ ἀπόψεις του καὶ ὑποδεικνύων τὰ πρακτέα καὶ φευκτέα. Ἡ οἰκουμενικὴ του ἐπιβολὴ καὶ καταξίωσις του προκύπτει σαφῶς ἀπὸ διορθόδοξους καὶ διαχριστιανικούς περγαμηνάς, ὡς ἐπίσης καὶ ἀπὸ ἕσα ἔγραψαν καὶ εἶπον διὰ τὴν προσωπικότητά του καὶ τὸ ἔργον του

μεγάλοι προσωπικότητες τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Θεολογικῆς Ἐπιστήμης³³⁰.

330. Εἰς ἐπίρρωσιν τῶν ἀνωτέρω ἀρκοῦμεθα ἐνταῦθα νὰ ἀναφέρωμεν, ἐνδεικτικῶς μόνον, τὴν περὶ τῆς προσωπικότητος τοῦ Μητροπολίτου Μύρων λίαν βαρύνουσαν, σημαντικὴν καὶ ἄμα ἀντικειμενικὴν γνώμην τοῦ γνωστοῦ τόσον παρ' ἡμῖν ὅσον καὶ παρὰ τοῖς ἑτεροδόξοις μεγάλου ἱεράρχου, οἰκουμενιστοῦ καὶ προέδρου τῆς ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑποθέσεων Συνδικτικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας Μητροπολίτου Λένινγκραντ κυροῦ Νικοδήμου. Οὗτος, ἐπὶ τῇ λήξει τῶν ἐργασιῶν τῆς ἱστορικῶν σταθμῶν διὰ τὴν πανορθόδοξον κίνησιν ἀποτελούσης Α' Διασκέψεως τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου, προσφωνῶν τὸν Πρόεδρον αὐτῆς Μητροπολίτην Μύρων κ. Χρυσόστομον μεταξὺ τῶν ἄλλων εἶπε τὰ ἀκόλουθα χαρακτηριστικά: «Ἄς μὴ σιωπήσῃ κατὰ τὴν παροῦσαν στιγμὴν καὶ ἡ Ρωσικὴ γλῶσσα ἡ θεωρουμένη ὡς δευτέρα γλῶσσα τῆς Ἐπιτροπῆς ἡμῶν. Λαμβάνω λοιπὸν τὴν σκυτάλην ἀπὸ τὰς στιβαρὰς χεῖρας τοῦ Σεβ. Ἀγίου Ἀξώμης διὰ νὰ συνεχίσω. Εἰς τὴν πραγματικότητά πρώτην φορὰν συνέρχεται Ἐπιτροπὴ διὰ νὰ προστοιμᾶσῃ μίαν Σύνοδον. Δὲν γνωρίζομεν πῶς προητοιμάζοντο αἱ ἀρχαῖαι σύνοδοι ἐν ταῖς λεπτομερείαις αὐτῶν. Πάντως δὲν ὑπῆρχον Προπαρασκευαστικαὶ Ἐπιτροπαὶ καὶ διὸ Διορθόδοξο χαρακτηριστικόν. Διὸ καὶ ἕκαστος ἡμῶν, παρὰ τὴν ἀνάξιότητα ἡμῶν, ἐπετελέσαμεν μέγα λειτουργήματα. Εἰς ἕκαστον ἔργον χρειάζεται συντονισμός. Ὅλοι ἐμείναμεν ἐξαιρετικῶς ἱκανοποιημένοι ὅτε ἀφικθέντες εἰς Γενεύην ἐπληροφορήθημεν ὅτι τῆς συνελεύσεως τῆς Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς μέλλει νὰ προεδρεύσῃ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Μύρων κ. Χρυσόστομος. Ἡ διάθεσις ἡμῶν ἐκεῖνη τῆς πρώτης ἡμέρας ἔλαβε πλήρη ἐκφράζομεν ἡμῖν τὰ ἀδελφικὰ ἡμῶν αἰσθήματα, Σεβασμιώτατε Ἅγιε Πρόεδρε.

» Καθ' ὅλας τὰς ἡμέρας τῶν ἐργασιῶν ἡμῶν ἐνταῦθα ἐπεκράτησεν ἡρεμὸς ἀτμόσφαιρα, ἥτις καὶ ἀποτελεῖ τὸ θεμέλιον πάσης ἐπιτυχίας καὶ ἄρα καὶ τῆς ἡμετέρας ἐνταῦθα. Ἡ ἡσυχὸς πρακτικὴ χειραγωγία, ἡ προσωπικὴ γνώσις τῶν θεμάτων, ἡ μόρφωσις, ἡ ἐνεργὸς συμμετοχὴ εἰς τὰς ἐργασίας, τὸ χάρισμα καὶ ἡ ἱκανότης τῆς συγκεντρώσεως τῶν διαφορῶν σκέψεων καὶ γνωμῶν καὶ τῆς ἐξαγωγῆς ἐξ αὐτῶν τῶν ὀρθῶν συμπερασμάτων, ταῦτα πάντα εἶναι ἐμφανῆ εἰς ὅλους ἡμᾶς. Εὐχαριστοῦμεν τὸν Θεὸν διὰ τὰ τάλαντα ἡμῶν ταῦτα καὶ διὰ τὸ γεγονός ὅτι τὰς ἡμέρας αὐτάς ἐθέσατε αὐτὰ εἰς τὴν διάθεσιν τῆς κοινῆς ἡμῶν ἐργασίας. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν καὶ εὐχόμεθα ὅπως καὶ ἄλλας φορὰς ἐν τῷ μέλλοντι ἐργασθῶμεν ὑπὸ τὴν προεδρίαν ἡμῶν» (Πρακτικὰ Α' Διασκέψεως τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου, Γενεύη, σσ. 149-150).

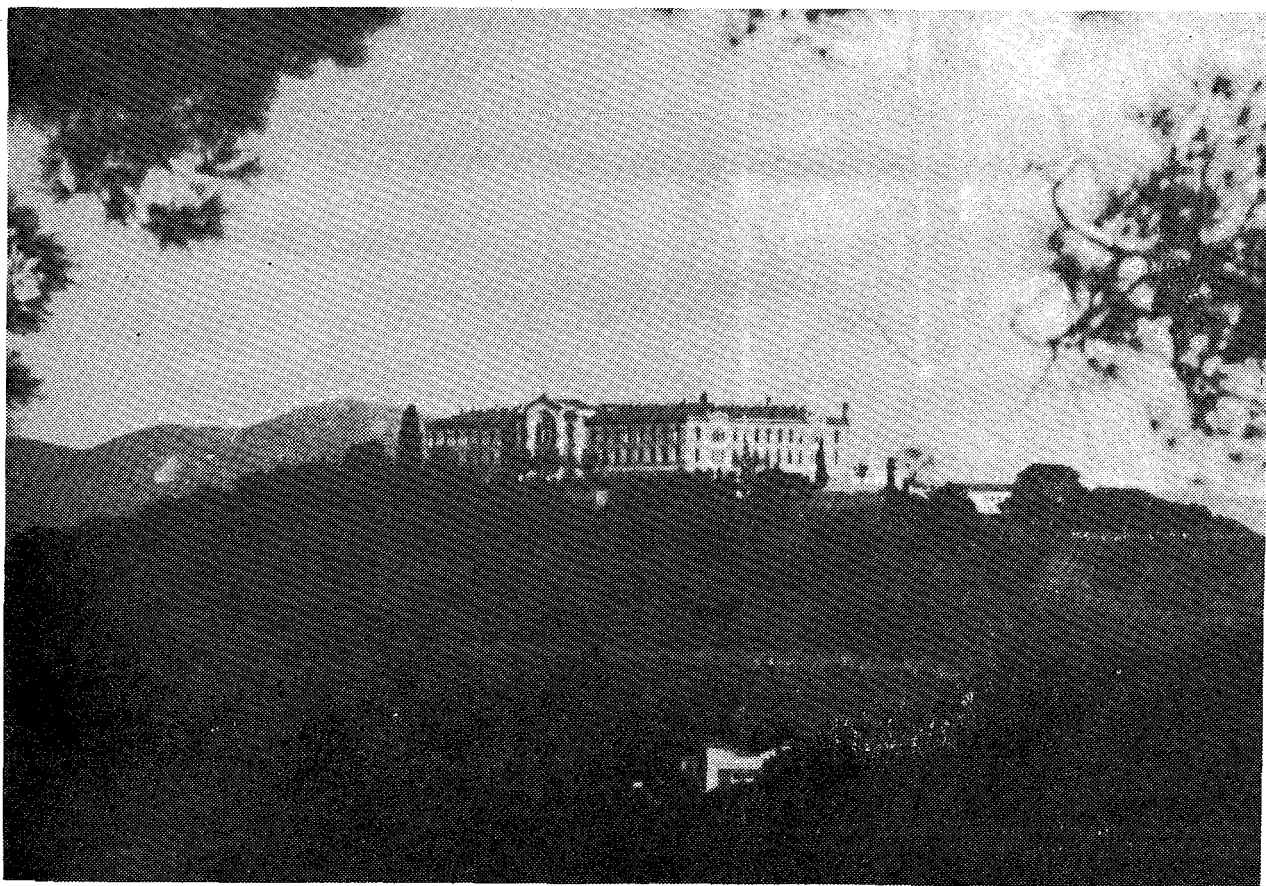
* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 285 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 9 τεύχους.

Πρὸς τούτοις, ἀγαπῶν οὗτος τὸν κάθε Ρωμῆὸν ἄνευ οὐδεμιᾶς συμβατικῆς τοποθετήσεως, ἢ κοινωνικῆς διακρίσεως, ἢ καταλυτικοῦ μηδενισμοῦ καὶ δογματικῆς θρησκευτικότητος, καὶ διαθέτων εὐαισθητοῦς κεραίας, αἱ ὁποῖαι συλλαμβάνουν τὰ διάφορα μὴ νύματα χαρᾶς, λύπης, ἀγωνίας, ἀβεβαιότητος, τὰ ὁποῖα ἐκπέμπονται ἀπὸ τὸν Ρωμῆὸν τῆς Βασιλευούσης, ὡς καὶ ἀπὸ τὸν Ρωμῆὸν τῆς εὐρυτέρας διασπορᾶς, ἔτι δὲ διατηρῶν τὰς ὑπευθύνους προσωπικὰς του ἀπόψεις, ἀναφορικῶς πρὸς τὴν ζῶν καὶ ἐπιβίωσιν τοῦ θεσμοῦ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, πρὸς τὰ πρόσωπα τῆς Πόλεως, πρὸς τὰς ἐπικρατούσας ἐν αὐτῷ συνθήκας καὶ καταστάσεις, πρὸς τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν νέων καὶ τοὺς ποικίλους καὶ πολυμῶρφους ἀναγκάσιους νέους προσανατολισμοὺς πρὸς ἐπιβίωσιν αὐτῶν, προσέφερε καὶ προσφέρει μεγίστας ὑπηρεσίας εἰς ὀλόκληρον τὴν δεινοπαθοῦσαν Ρωμηοσύνην, ἐκ παραλλήλου πρὸς τὰς προσπάθειάς του καὶ τὴν συλλογὴν διὰ τὴν εἰλικρινῶς ποθοῦσαν τὴν ἐκ νέου ἐνότητα αὐτῆς Χριστιανοσύνην, ἀποβάς δι' ὅλων τούτων εἰς τῶν ἀξιολογωτέρων ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ἀντιπροσώπων καὶ τῶν εὐγενεστέρων μορφῶν τῆς νεωτέρας Ἱστορίας τοῦ Φαναρίου, ὡς ἐπίσης καὶ εἰς ἐκ τῶν μεγαλύτερων Ὁρθοδόξων θεολόγων τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος.

Ἐχόντες πλήρη καὶ σαφῆ γνῶσιν τῆς ἐπικρατοῦσης σήμερον ἐν Φαναρίῳ λίαν ἀνησυχητικῆς καὶ δραματικῆς καταστάσεως καὶ τῆς καθημερινῶς ἀξανομένης συρρικνώσεως τῆς Ὁμογενείας καὶ ὄλως εἰλικρινῶς ἐνδιαφερόμενοι διὰ τὴν συνέχειαν τῶν θεολογικῶν Γραμμάτων ἐν τῇ Πατριαρχικῇ Αὐλῇ ἀπευχόμεθα νὰ εἶναι οὗτος ὁμοῦ μετὰ τοῦ ἐπίσης δοκίμου καὶ λίαν γνωστοῦ εἰς τοὺς θεολογικοὺς κύκλους συγγραφέως πολυτίμων, διὰ τὴν ἱστορίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, μελετῶν Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Σάρδεων κ. Μαξίμου³³¹ καὶ τῶν λοιπῶν ἀξίων Ἱεραρχῶν τοῦ Φαναρίου οἱ τελευταῖοι ἀγωνισταὶ τῆς διὰ παντὸς τρόπου καὶ μέσου διατηρήσεως καὶ μεταλαμπαδεύσεως τῆς πολυτίμου καὶ ἀνεκτιμῆτου διὰ τὸ Γένος παραδόσεως καὶ πνευματικῆς κληρονομίας, ἀκτινοβολίας καὶ ἀριστοκρατείας τῶν Φαναριωτῶν.

Σφραγίς τῆς ὅλης διορθοδόξου, διαχριστιανικῆς καὶ καθαρῶς ἀκαδημαϊκῆς σταδιοδρομίας καὶ ἐκκλησιαστικῆς αὐτοῦ δράσεως εἶναι ἡ ῥήτρα: «Μηδὲ γὰρ

331. Ἰδὲ ἀνωτέρω σ. 490.

Ὁ καταπράσινος Λόφος τῆς Ἑλπίδος καὶ ἡ ἐπ' αὐτοῦ ἐπιβλητικῶς δεσπόζουσα γερὰ
Πατριαρχικὴ Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Χάλκης.

προσώποις τὸν Χριστιανισμόν, ἀλλ' ἀληθεία καὶ ἀκριβεία πίστεως χαρακτηρίζεσθαι μεμνήμεθα»³³².

Μαθητεύσας παρὰ τῶ σεβαστῶ πνευματικῶ του πατρὶ, ἀοιδίμῳ Μητροπολίτῃ Νεοκαισαρείας Χρυσόστομῳ, καὶ ἀποκτήσας τεραστίαν πεῖραν, τόσον ὡς Γραμματοβιβλιοθηκᾶριος τῆς Σχολῆς καὶ ἐκ τῶν ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ μεταπτυχιακῶν αὐτοῦ σπουδῶν, ὅσον καὶ ἐκ τῆς συνεργασίας αὐτοῦ μετὰ τῶν ἁγίων Ἀρχιερέων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ὡς καὶ μετὰ πολλῶν ἐτέρων διορθοδόξου καὶ διαχριστιανικοῦ κύρους προσωποποιήτων, ἐδιδάχθη ὅτι «πρῶτον γε πάντων σπουδάζειν προσήκει περὶ τὴν τοῦ λόγου χρῆσιν μὴ ἀμαθῶς ἔχειν, ἀλλ' ἐρωτᾶν μὲν ἀφιλονείκως, ἀποκρίνεσθαι δὲ καὶ ἀφιλοτίμως, μὴ διακόπτειν τὸν προδιαλεγόμενον, ὅταν τι χρήσιμον λέγῃ, μηδὲ ἐπιθυμεῖν τὸν ἑαυτοῦ λόγον ἐπιδεικτικῶς παρεμβάλλειν, μέτρα ὀρίζοντα λόγῳ καὶ ἀκοῇ, μανθάνειν δὲ ἀνεπαισχύντως καὶ διδάσκειν ἀνεπιφθόνως»³³³.

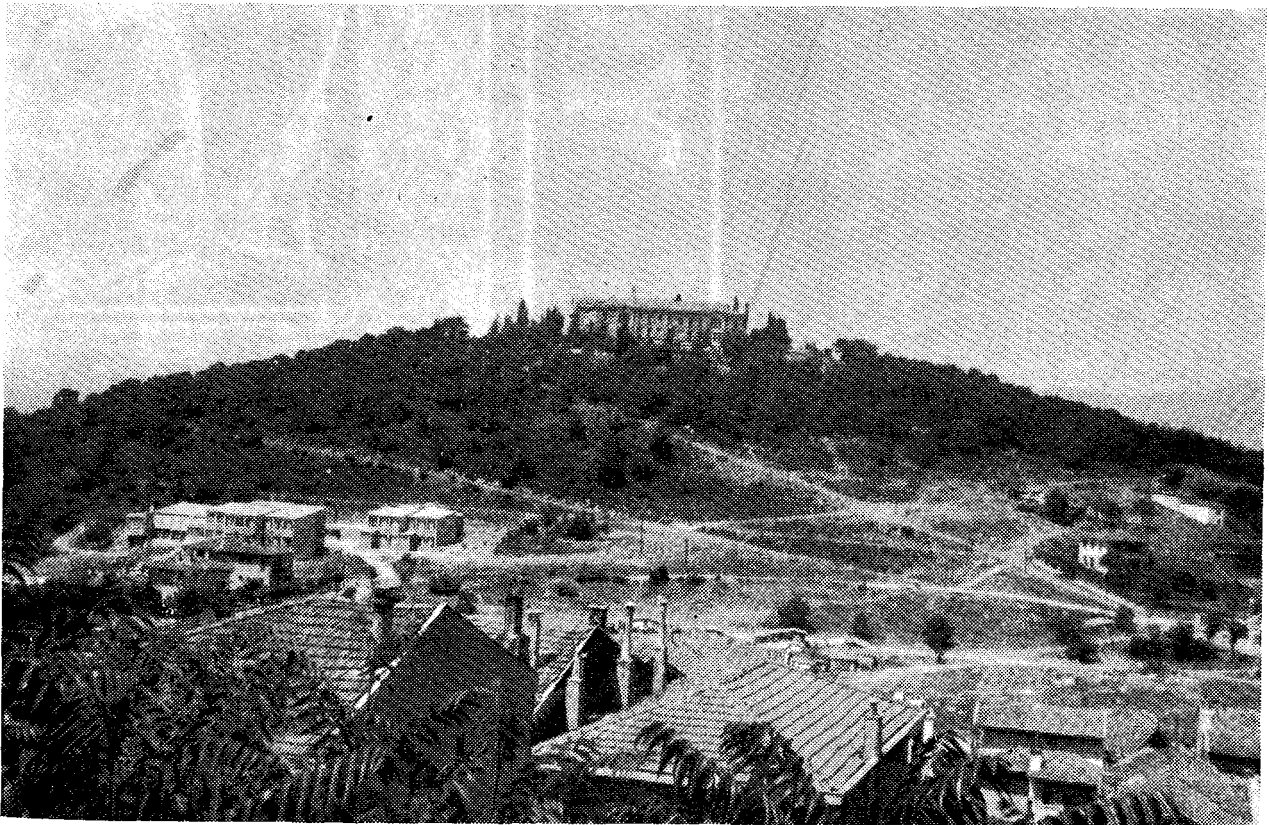
332. Ἰδὲ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΠΑΛΑΜΑ, Π α λ α μ ι κ ᾶ, σ. 197-198.

333. Ἰδὲ Μ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, Ἐ π ι σ τ ο λ α ῖ, II, 5 (ΒΕΠ, 55, 15,11-17).

Ὁ ἔχων τὴν μεγάλην τύχην καὶ εὐκαιρίαν νὰ συνομιλήσῃ μετὰ τοῦ ταπεινοῦ, προσηνοῦς καὶ πάντοτε προθύμου Μητροπολίτου Μύρων ἐπὶ οἰουδήτινος θέματος, θὰ αἰσθανθῇ μεγάλην θέρημν εἰς τὴν διαλογικὴν συζήτησιν, εὐρύτητα πνεύματος, ἐφηρμοσμένην ἐμπειρίαν, ὅλως δὲ ἰδιαιτέρως θὰ αἰσθανθῇ τὸν ἑαυτόν του πνευματικῶς, ψυχικῶς, θρησκευτικῶς, ἐκκλησιαστικῶς, θεολογικῶς καὶ κοινωνικῶς περισσότερον πλούσιον καὶ δυνατὸν ἀπὸ κάθε ἄλλην φορᾶν.

Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, εἰς τὰ ἀπασχολοῦντα τὸν συνομιλητὴν του προβλήματα ὁ Μύρων Χρυσόστομος δίδει ἀπλάς, ἀμέσους, πρακτικὰς καὶ ἐφαρμοσίμους λύσεις. Διὸ καὶ ἕκαστος συνομιλητὴς του, ἀνεξαρτήτως ἐὰν οὗτος συνομιλῇ διὰ πρῶτην ἢ καὶ διὰ πολλοστήν μετ' αὐτοῦ φορᾶν, θὰ ἔχῃ τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἀνακαλύψῃ διὰ τῆς συζητήσεώς του μετὰ τὸν Μητροπολίτην Μύρων ἕνα ἄγνωστον μέχρι στιγμῆς ἐκείνης κόσμον, ὁ ὁποῖος τὸν ἀφορᾷ ἀμέσως ἢ ἐμμέσως, κόσμον τὸν ὁποῖον γνωρίζει ὁ Καθηγητὴς καὶ Μητροπολίτης Μύρων καλῶς νὰ ἀποκαλύπτῃ.

Ὅχι μόνον εἰς τὰς κατ' ἰδίαν συνομιλίαις του οὗτος ἰκανοποιεῖ πλήρως τὸν συνομιλητὴν του, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πλέον εἰς τὰ ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος κηρύγματά του, τόσον ἐν τῷ Πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῶ, ὅσον καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς ἱεροῖς ναοῖς τῆς Κωνσταντινουπόλεως,

Οἱ πρόποδες τοῦ «Λόφου τῆς Ἑλπίδος» καὶ τὸ ἐπὶ τῆς κορυφῆς αὐτοῦ δεσπόζον κτίριον τῆς Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης.

μέ την διακρίνουσαν αὐτὸν τέχνην καὶ μεστότητα τοῦ λόγου, ὡς καὶ μετὰ τὸ βάθος τῶν σκέψεων του, κατορθώνει νὰ ὑψώνη τὸ ἀκροατήριόν του ἀπὸ τὴν «σκόνην τῆς γῆς» εἰς τὸν «κόσμον τῶν ἄστρον», ἐλευθερώνων τὴν ψυχὴν του ἀπὸ τὰ τυχὸν πάθη καὶ δίδων εἰς αὐτὸν πτερὰ διὰ νὰ πετάξῃ ὑψηλὰ καὶ νὰ ζήσῃ μέσα εἰς τὸν κόσμον τοῦ ὄνειρου, μέσα εἰς τὸν κόσμον τὸν λουόμενον εἰς τὸ ἑωθινὸν φῶς μιᾶς μυστικῆς ἀνοίξεως δίχως τέλος.

Αἱ ποικίλαι καὶ πολυέδροι δογματικαί, ἱστορικαί, θρησκευτικαὶ καὶ οἰκουμενικαὶ αὐτοῦ θεολογικαὶ μελέται διακρίνονται διὰ τὴν χυμώδη πνευματικότητα, τὴν αὐστηρὰν ἐπιστημονικὴν μέθοδον, τὴν εἰς βάθος καὶ πλάτος ἔρευναν, τὴν σφαιρικὴν ἐξέτασιν, τὴν συστηματικὴν ἀφομοίωσιν τῆς οὐσίας τοῦ ὑπὸ ἐξέτασιν ἀντικειμένου, τὴν αὐστηρὰν γλωσσικὴν καὶ ἔννοιολογικὴν ἀκρίβειαν, διὰ τὸ ἐξαιρετικὸν ὕψος, διὰ τὴν καθάρτητα τοῦ τρόπου ἐκφράσεως, διὰ τὴν εὐρύτητα τοῦ ὁρίζοντος, διὰ τὴν καλῶς ἱεραρχημένην καὶ αὐστηρῶς πειθαρχημένην σκέψιν, διὰ τὴν εὐχερῆ καὶ ἀρτίαν χρησιμοποίησιν τῶν συνειρμικῶν ἰδιοτήτων τοῦ λεπτοῦ καὶ ὀξυδερκοῦς πνεύματός του καὶ τῆς εὐελιξίας τῆς λεπτοτάτης εὐαισθησίας του, διὰ τὴν παρατηρητικὴν καὶ τὴν διαύγειαν τοῦ πνεύματός του. Τοῦτο, σὺν τοῖς ἄλλοις, ἐκφράζεται μετὰ παρρησίαν, λεπτότητα, εὐγένειαν, ἀντικειμενικότητα, σαφήνειαν, καλλιέπειαν, ἀκριβολογίαν καὶ ἀγωνιστικότητα, προδίδουσαν τὰς θρησκευτικὰς καὶ μεταφυσικὰς τοῦ Μητροπολίτου Μύρων ἀνησυχίας, τὴν ἀγωνίαν του διὰ τὸ μέλλον τοῦ θεσμοῦ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς Ὁμογενείας, ὡς καὶ τὴν ἀκλόνητον καὶ βαθεῖαν πίστιν του εἰς τὰς ἱεράς παραδόσεις τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους μας, δύο θεσμούς εἰς τοὺς ὁποίους ὁ Καθηγητὴς καὶ Μητροπολίτης Μύρων Χρυσόστομος Κωνσταντινίδης, ὡς κατηξιωμένος Ἱεράρχης τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καὶ ὡς θεολόγος συγγραφεὺς διεθνοῦς ἀκτινοβολίας, προσέφερε καὶ ἐξακολουθεῖ εἰσέτι ταπεινῶς καὶ ἀθορύβως νὰ προσφέρῃ πλεῖστα ὅσα. Ἀσφαλῶς ὁ ἱστορικὸς τοῦ μέλλοντος θὰ ἐκτιμῆσῃ δεόντως ταύτας καὶ θὰ κατατάξῃ τούτον ἐκεῖ ὅπου ἤδη οἱ σύγχρονοί του τὸν κατατάσσουσιν.

Ἡ διδασκαλία τοῦ μαθήματος τῆς Δογματικῆς, τῆς Ἱστορίας τῶν Δογμάτων καὶ τῆς Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογίας ἐγένετο ὑπ' αὐτοῦ κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νὰ συναρπάξῃ καὶ νὰ μαγνητίξῃ ἀκόμη καὶ τοὺς πλέον ἀδιαφόρους σπουδαστάς, νὰ κρατῇ αὐτοὺς εἰς διαρκῆ ἀγωνίαν, ἔντασιν καὶ προσοχὴν, αὐξανόμενον ὅλον ἐν τῷ ἐνδιαφέροντός των. Ἡ διδασκαλία του ἦτο καθαρῶς καὶ αὐστηρῶς ἐπιστημονικὴ, διὸ καὶ μετὰ μεγάλης χαρᾶς ἀνεμένομεν αὐτὸν διὰ τὴν διδαχθῶμεν ἐμπράκτως τὴν ἀκολουθητέαν ἐπιστημονικὴν μέθοδον, διὰ τὴν θαυμάσωμεν τὴν διεισδυτικὴν καὶ τὸν κριτικὸν, ὀξύνου καὶ λεπτοῦ πνεύματός

του εἰς τοὺς καλλιάρπους λειμῶνας τῆς Συστηματικῆς Θεολογίας, ἡ ὁποία ἦνοιγεν εἰς ἡμᾶς νέους, εὐρύτερους ἐκκλησιαστικοὺς καὶ καθαρῶς ἐπιστημονικοὺς ὁρίζοντας, διὰ νὰ γνωρίσωμεν τὴν σύγχρονον ὀρθόδοξον προβληματολογίαν καὶ τὰ διάφορα θεολογικὰ ρεύματα τῆς Δυτικῆς Θεολογίας, διὰ νὰ ἐνθαρρυνθῶμεν ἀπὸ τὸν μετὰ πάθους ἐπεξηγούμενον ὑπ' αὐτοῦ δυναμικὸν καὶ πάντα ἐπίκαιρον χαρακτῆρα τῆς Ὀρθόδοξου Ἱεράς Παραδόσεως, διὰ νὰ μεταγγίσῃ εἰς τὰς ψυχὰς καὶ τὰς καρδίας μας τὰς διαφόρους καὶ ποικίλας ἀνησυχίας τῆς ποιμανούσης Ἐκκλησίας διὰ τὴν σήμερον λίαν προβληματικὴν διορθόδοξον καὶ διαχριστιανικὴν κατάστασιν, διὰ νὰ ἐξάρῃ τὸ μετὰ θρησκευτικῆς εὐλαβείας ἐπιτελούμενον ὑπὸ τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας τεράστιον πνευματικὸν ἔργον ἐπὶ διορθόδοξον καὶ διαχριστιανικὸν ἐπιπέδον, διὰ νὰ ἀσκήσῃ καλόπιστον κριτικὴν διὰ τὴν τυχὸν ἀδράνειαν αὐτῆς εἰς ὠρισμένα προβλήματα, τὰ ὁποῖα εἶναι ἐπιτακτικὰ αἰτήματα τοῦ ἀνθρώπου τῆς τεχνοκρατουμένης ἐποχῆς μας, τέλος δὲ διὰ νὰ διακρίνη ὀρθῶς, νὰ ἀποκαλύψῃ πλήρως τὸ ἀδιέξοδον τῆς σημερινῆς κοινωνίας καὶ νὰ ὑπογραμμίσῃ τὴν ἀδήριτον ἀνάγκην ἐκφράσεως τοῦ πνεύματος τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῆς Ἱεράς Παραδόσεως ἐκ μέρους τῆς ποιμανούσης Ἐκκλησίας καὶ τῆς Θεολογίας μετὰ νέους τρόπους καὶ νέας μεθόδους, δεδομένου ὅτι ἡ ἐποχὴ μας προχωρεῖ μετὰ ἀματώδη ρυθμόν, οἱ ἄνθρωποι καὶ οἱ καιροὶ ἀλλάζουσιν ριζικῶς, ὁ ἄλλοτε ἥσυχος καὶ ἤρεμος ρυθμὸς τῆς ζωῆς γίνεται ὀλον ἐν καὶ περισσότερον ἀγχώδης καὶ λίαν ἀσφυκτικὸς, καὶ δὴ εἰς τὰ μεγάλα ἀστικά κέντρα ἔνθα ὁ ἀγὼν τῆς ἐπιβιώσεως εἰσῆλθεν εἰς μίαν μεγάλην καὶ λίαν ἀνησυχητικὴν διὰ τὸ μέλλον τῆς ἀνθρωπότητος ἔντασιν.

Ἡ διδασκαλία τοῦ Μητροπ. Μύρων, καίτοι εἶχε ὡς ἀντικείμενον ἐρμηνείας καὶ ἀναπτύξεως τὰ ὑπὸ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων θεσπισθέντα Δόγματα, ἐν τούτοις διετήρει πάντοτε τὴν ἐπικαιρότητα τῆς χάριτος εἰς τὴν ἰκανότητα καὶ τὴν δεξιοτεχνίαν του νὰ προβάλῃ ζωηρῶς τὸ Δόγμα τοῦ παρελθόντος διὰ τοῦ παρόντος. Ὅσακις οὗτος ἀνέλυε τὰ σύγχρονα προβλήματα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Θεολογίας, ἐν ἀναφορᾷ πάντοτε πρὸς τὰ Δόγματα τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, τόσον πολὺ συνεχίνει καὶ συνήρπαζεν ἡμᾶς τοὺς μαθητάς του, ὥστε οὗτοι, παρὰ τὴν ρητὴν ἀπαγόρευσιν, πρὸςβαῖνον ὅλως αὐθορμήτως εἰς χειροκροτήματα ἐντὸς τῆς αἰθούσης τῆς διδασκαλίας.

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Μητροπολίτης Περιστερίου

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ (ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ) ΖΑΦΕΙΡΗΣ

Καθηγητὴς Πανεπιστημίου

Η ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ*

Ἡ ἐπισημοποίησις τῆς θείῃ δικαίῃ ἀπολύτου Μοναρχίας στὴν Ρώμην πρέπει νὰ ἐξηγηθῇ στὰ πλαίσια τοῦ πολυθεϊσμοῦ τῶν Ρωμαίων. Ἀπλούστατα, μὲ τὴν θεοποίησιν τοῦ ἀνωτάτου ἄρχοντος ἐπρόκειτο νὰ προστεθῇ ἕνας ἀκόμη θεὸς στὸ ἤδη πολυπληθές Πάνθεόν τους. Οἱ Ρωμαῖοι στρατιωτικοὶ καὶ πολιτικοὶ ἄνδρες ἐπηρεάσθησαν πολὺ ἀπὸ τὴν ἀνάλογον πρᾶξιν στὴν Ἀνατολὴν καὶ κυρίως στὸν ἐλληνικὸν κόσμον, ὁ ὁποῖος τὰ μέγιστα ἐπηρέαζε τὴν θρησκευτικὴν καὶ πνευματικὴν τῶν ζωὴν. Αἱ ἀλλεπάλληλοι νίκαι τοῦ Ρωμαίου Τίτου Φλαμινίου κατὰ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνα καὶ ἡ εὐγνωμοσύνη ὀλοκλήρου τῆς Ἑλλάδος διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἐξεφράσθη εἰς πανηγυρικὴν ἀνακήρυξιν του ὡς θεοῦ κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν Ἰσθμίων ἀγῶνων. Ἡ πόλις τῆς Χαλκίδος ἀφιέρωσε γυμνάσιον πρὸς αὐτόν. Εἰδικὸν τάγμα ἱερέων ἐπ' ὄνοματι τοῦ Φλαμινίου συνεστήθη. Παιῖαν συνετέθη ὥστε ὁ Τίτος νὰ τιμᾶται μὲ τὸν Δία καὶ τὴν Ρώμην, μὲ ἐπωδὸν: «Χαῖρε Ἀπόλλων παιᾶν, χαῖρε Τίτε σωτήρ μας». Ὁ ἴδιος εἰς τοὺς Δελφοὺς ἀνέγραψε τὴν προαγωγὴν του αὐτὴν (Πλουτάρχου: Φλαμίνιος 16). Ἡ Σμύρνη τὸ 195 κτίζει ἱερὸν πρὸς τιμὴν τῆς θεᾶς Ρώμης (Τάκιτος: Annal. IV, 56,1).

Ἐστερεώθη ἀκόμη περισσότερο ἡ θεοποίησις στὴν πρωτεύουσα τῆς Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας ἐπὶ Καίσαρος. Στὸ ἱερὸν Quirinus ἀγάλμα πρὸς τιμὴν του προσετέθη μὲ τὴν ἐπιγραφὴν, ὡς διηγεῖται ὁ Δίων (43.45.3): «ἄλλην τε τινα εἰκόνα εἰς τὸν τοῦ Κυρίνου ναὸν θεῶ ἀνικήτῳ ἐπιγράφαντες». Ἐπὶ πλέον στοὺς ἀθλητικὸς ἀγῶνας «τὸν μὲν ἀνδριάντα αὐτοῦ ἐλεφάντινον, ὕστερον δὲ καὶ ἄρμα ὅλον ἐν ταῖς ἵπποδρομίαις μετὰ τῶν θεῶν ἀγαλμάτων πέμπεσθαι ἐγνωσαν». Μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου, ὑπερβολαὶ ἐπὶ ὑπερβολῶν προστίθενται. Διεσώθη ἀγάλμα του ὅπου ὁ Καῖσαρ φέρει ὡς διακοσμητικὰ παράσημα τὴν αἰγίδα καὶ κεραυνόν, τὰ δύο κύρια προνομιακὰ ἐμβλήματα τοῦ θεοῦ Ποσειδῶνος, κατὰ τὴν διήγησιν Χριστοδῶρου, περιγράφοντος τὸ γυμνάσιον τοῦ Ζευξίππου εἰς Κωνσταντινούπολιν (Ἀνθολ. Παλ. II, 92-96).

«Καῖσαρ δ' ἐγγύς ἔλαμπεν Ἰούλιος, ὅς ποτε Ρώμην ἀντιβίον ἔστεφεν ἀμετρήτοισι βοεῖαις. αἰγίδα μὲν βλοσυρῶσιν ἐπωμαδὸν ἦεν ἀείρων, δεξιτερῇ δὲ κεραυνὸν ἀγάλλετο χειρὶ κομίζων, οἷα Ζεὺς νέος ἄλλος ἐν Αὐσονίοισιν ἀκούων».

Δὲν θὰ παρακολουθήσωμεν τὰς διαφόρους φάσεις τοῦ ὑπὸ ἐξέτασιν θέματος. Πολλοὶ μορφωμένοι ἤρχισαν νὰ βλέπουν τὰ ὀλέθρια ἀποτελέσματα καὶ ἐξε-

δήλωναν τὴν δυσἀρέσειάν τους. Δὲν ἠνείχοντο αὐτὲς τὶς κωμωδίες καὶ τὴν γελοιοποίησιν τῶν πολιτικῶν θεσμῶν. Ὁ Κικέρων δὲν παύει σαρκαστικῶς νὰ εἰρωνεύεται τὴν κατὰπτωσιν τῆς ἐξουσίας. Πολιτικοὶ ἀντίπαλοι ἐπέτυχον νὰ φονευθῇ. Καὶ οἱ διάδοχοί των δυστυχῶς δὲν ἔλαβον μαθήματα. Κατὰ Δίωνα, Ἀντώνιος καὶ Κλεοπάτρα «αὐτὸς μὲν Ὅσιρις καὶ Διόνυσος, ἐκεῖνη δὲ Σελήνη τε καὶ Ἴσις λέγοντες εἶναι» (50,5,3). Εἰς τοιοῦτον κλίμα ἔζων οἱ πολῖται. Καὶ οἱ γενόμενοι ἐκ τῶν ἐθνικῶν χριστιανοὶ ἐκαλοῦντο νὰ καλλιεργήσουν ὄχι τὴν πολιτικὴν ἀνυπακοήν, ἀλλὰ μένοντες νομοταγεῖς ὑπήκοοι τίμιοι, νὰ διακρίνουν τὴν μέθην καὶ ἔπαρσιν τῶν ἀρχόντων καὶ νὰ μείνουν πιστοὶ στὴν κυριότητα τοῦ Σωτήρος Χριστοῦ, ὡς τοῦ μόνου ἀληθινοῦ Θεοῦ. Διότι στοὺς ἐν χρῆσει ὄρους ἐχρησιμοποιεῖτο κείμενον ἀπαράδεκτον διὰ τὸν χριστιανόν:

«Ὁμνυμι Καίσαρα αὐτοκράτορα θεοῦ υἱὸν Δία Ἐλευθέριον Σεβαστόν». Ἐχαιρε καὶ ἤλιπιζε ὁ σώφρων Ρωμαῖος πολίτης ὅταν ἔβλεπε ὠρισμένες ἐξαιρέσεις. Τέτοια ὑπῆρξε ἡ τοῦ Ὀκταβιανοῦ. Ἀρνεῖται τιμὰς θεοῦ. Ἀποδοκιμάζει ὅλα τὰ παραφορτωμένα ἀξιώματα, προλαμβάνει αἱματοχυσίας ἀπὸ συγκρούσεις τῶν ἀντιπάλων πολιτικῶν παρατάξεων καὶ κατὰ τὸν ἱστορικὸν Δίωνα, ὅστις ἐπωφελέθη ἀπὸ στοιχεῖα τοῦ Λιβίου, ἐνώπιον τῆς Γερουσίας διακηρύττει:

«Ἀθάνατοι μὲν γὰρ οὐκ ἂν δυνηθῆμεν γενέσθαι, ἐκ δὲ δὴ τοῦ καλῶς ζῆσαι καὶ ἐκ τοῦ καλῶς τελευτῆσαι καὶ τοῦτο τρόπον τινα κτώμεθα» (53,9,5).

Τὴν θεοποίησιν ἐνίσχυσαν ἀναμφιβόλως καὶ τὰ φιλοσοφικὰ ρεύματα τῆς ἐποχῆς. Μὲ τὸν σκεπτικισμόν καὶ τὴν ἀμφιβολίαν ἐκρήμνισαν βαθμιαίως τὴν πίστιν στοὺς θεοὺς. Συγχρόνως παρατηρεῖται μία τάσις ὑπερτιμῆσεως τῆς ἀνθρωπίνης ἀξίας καθ' ἑαυτῆς μὲ ἀποτέλεσμα ν' ἀτονίσῃ ἡ ἐπικρατοῦσα θρησκεία καὶ νὰ τεθοῦν οἱ θεοὶ στὸν περιθώριον. Τοῦτο συνετέλεσε ν' αὐξηθῇ τὸ χάσμα μετὰ τοῦ θεοῦ - ἀνθρώπου. Οἱ Ἐπικούρειοι συνεχῶς ὑπέσκαπτον τὴν θρησκείαν. Ἐδίδασκον ὅτι ὅποιος ἐπετύγχανε ἀπόλυτον εἰρήνην, ἀπομακρύναν κάθε φόβον θανάτου, ἐγένετο παντοδύναμος, ὅπως καὶ οἱ θεοί, πλήρης ἀφοβίας καὶ ἀταραξίας. Τέτοιος ἐξεθειάζετο ὅτι ὑπῆρξεν ὁ Ἐπίκουρος ὁ ἴδιος, ὅπως τὸν περιέγραψε ὁ θαυμαστής του ποιητῆς Λουκρήτιος (5,8-12). Οἱ Στωικοὶ ἀφ' ἑτέρου ἐδίδασκον ὅτι ὁ καλὸς μὲ τὴν ἐνάρετη ζωὴ του ἐπὶ τῆς γῆς, ἤδη ἔφθασε τὸ ἐπίπεδο τῆς θεότητος. Οἱ νεο-Πυθαγόρειοι διέδιδον ὅτι μὲ μυστικὴν ἐπαφὴν μὲ τὰ οὐράνια σώματα, κυρίως τὰ ἄστρα, ὁ ἀνθρώπος ἀνήρχετο σὲ θείους κόσμους. Ὁ Κικέρων εἶχε τὰ μέγιστα ἐπηρεασθῇ ἀπὸ τὸν Ποσειδῶνιον ἐκ Συρίας

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 288 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 9 τεύχους.

καὶ οἱ διανοούμενοι τῆς Ρώμης ἦσαν γοητευμένοι ἀπὸ ἀνθρωποκεντρικὰ συστήματα (Ad Att. XII, 35,2). Ἡ θρησκεία ἐπομένως ἐβάλλετο ἀπὸ παντοῦ. Τὸ κατεστημένον «πιστεύω» ἐτορπιλλίζετο καὶ ἐξασθενοῦν, κατέρρεε. Ἐμφανίζονται ὅμως καὶ ὑποκατάστατα μὲ νέα σχήματα. Ἡ ἐπίδρασις τῶν νέων αὐτῶν ἀντι-παραδοσιαρχικῶν ιδεῶν φαίνεται στὴ μορφή στὴν Στωικὴ καὶ Ρωμαϊκὴ ἀντίληψη: ὅτι ἀντὶ ὁ ἄνθρωπος ν' ἀπορροφηθῆ ἀπὸ τὸ θεῖον, ὅπως ἐπιστεύετο, [ὁ ἄνθρωπος] διατηρεῖ τὴν ὄντοτά του. Εἶναι αὐτόνομος, αὐτοδύναμος καὶ ὡς ἄτομον κέκτηται ἤδη μιὰ πανένδοξη ἀθανασία.

Ἡ λατρεία τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος ὡς θεότητος (46 π.Χ.) πανηγυρικώτατα ἐπισημοποιεῖται εἰς Πομπηίαν. Ἐκεῖ διεκδικεῖ ἴδια δικαιώματα τιμῆς ὡς ὁ Ζεὺς. Οὕτω ὀρίζονται πρὸς τιμὴν του ἑορταί: Venus genetrix, Victoria caesaris καὶ Fortuna caesaris. Συγχρόνως ἡ Γερουσία τῆς Ρώμης ψηφίζει νόμον ὑπὲρ τοῦ Ἐλευθερωτοῦ τῆς πόλεως ἀπὸ ἐμφύλιον πόλεμον διὰ τὴν θεωρεῖται ἔκτοτε ὡς parens patriae. Ἐννοεῖται ὅτι ἐνωρίτατα ὑπῆρξαν καὶ οἱ ἀντιτιθέμενοι. Σχημάτων ὁ Ἀφρικανὸς (κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἱστορικοῦ Πολυβίου, X, 40), ἠρνήθηται αὐτὰς ὑπερβολικὰς τιμὰς πρὸς αὐτόν. Ἀπεδοκίμασε τὴν τοποθέτησιν ἀγάλματός του ἐπὶ τοῦ Καπιτωλίου καὶ εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ποσειδῶνος ὡς καὶ τὴν μεταφορὰν διὰ πομπῆς τῆς εἰκόνας του μαζί μὲ τοὺς ἄλλους θεοὺς. Οὕτε ἀνεγνώρισε τὴν ἀνακήρυξίν του ὡς Dictator perpetuo. Ἡ Γερουσία τὸν ὠνόμασε πάντως Juppiter Julius. Ναὸς ἐπ' ὀνόματί του ἐκτίσθη καὶ ὄρισθη ὡς ἱερεὺς ὁ Ἀντώνιος διὰ Flamen dialis.

Εἶναι ἀληθές ὅτι καὶ ὁ Μ. Ἀλέξανδρος ὡς καὶ οἱ μετέπειτα βασιλεῖς ἐπὶ τῆς Ἑλληνιστικῆς περιόδου ἐτιμῶντο μὲ θείας τιμὰς καυχώμενοι ὅτι συγγενεῦντο μὲ τὸν Δία, ὥστε νὰ προσλαμβάνουν τὸ ὄνομά του. Οὕτω Σέλευκος ὁ Α' ἐτιμᾶτο συγχρόνως καὶ ὡς Ζεὺς Νικάνωρ.

Δι' αὐτὸ εἰς τὰ μαρτυρολόγια, τὸ κατηγορητήριον κατὰ τῶν μελλοθανάτων μαρτύρων, ἦτο κυρίως ἡ ἀσέβεια πρὸς τὴν θρησκείαν τῆς πατρίδος, ἡ ὁποία ἰσοδυναμοῦσε μὲ ἔλλειψιν φιλοπατρίας. Κατὰ τοὺς τρεῖς πρώτους αἰῶνας, ὡσάντις ἐδικάζοντο οἱ χριστιανοί, αὐτὸ ἦτο τὸ σύνθημα τοῦ ἐγκλήματος: ἡ προσβολὴ κατὰ τῶν νόμων τοῦ κράτους.

Εἶναι ἀληθές ὅτι ἡ νέα θρησκεία τοῦ Ναζωραίου ἀπὸ οἰανδήποτε πλευρὰν καὶ ἂν ἐξετασθῆ, κατάφερε πλήγμα κατὰ τοῦ ἰσχύοντος εἰδωλολατρικοῦ αὐτοκρατορικοῦ θεσμοῦ. Ὁ δεσμὸς μεταξὺ θρόνου καὶ θυσιαστηρίου παρουσίαζε τὸν αὐτοκράτορα ἄλλον θεὸν ἐπὶ τῆς γῆς, Ἰσπατον Ποντίφικα, πού ἔχει δικαιώματα καὶ ἀπαιτήσεις ὄχι μόνον ὑποταγῆς, ἀλλ' ἀκόμη καὶ θρησκευτικῆς λατρείας ἀπὸ τοὺς ὑπηκόους του.

Ἡ πολυθεΐα τοῦ ἔδιδεν αὐτὸ τὸ δικαίωμα. Διότι ξεκινᾷ ἀπὸ τὸ διαμορφωθὲν πολιτικόν, θεοκρατικόν μὲ θεοποίησιν τοῦ Ἀνωτάτου ἄρχοντος σύστημα, τὸ ὁποῖον πάλιν ἀνταποκρίνεται τελείως πρὸς τὰς θρησκευτικὰς ιδέας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἀπὸ τὴν ἄλλην πλευρὰν ὅμως καὶ ὁ Χριστιανισμὸς πιστὸς εἰς τὰς ἀρχὰς του «ὄτε τὰ τοῦ καίσαρος...», δὲν ἦτο δυνατόν εἰμὴ ν' ἀντιδράσῃ. Ἀπορρίπτει τὴν ἀπολυτοποίησιν τοῦ κυβερνῶντος μὲ ἐκφυλισμένας πολιτικὰς ἀντιλήψεις, καὶ πάντοτε θὰ τὰς ἀπορρίπτει, διότι ὁ χριστιανὸς συγχρόνως πέραν ἀπὸ τὸν Καίσαρα καὶ ὑπεράνω οἰουδήποτε πολιτικοῦ ἄρχοντος, ἀνήκει κυρίως εἰς τὸν Θεόν. Αὐτὸς εἶναι ὁ Βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων καὶ ὁ Κύριος τῶν κυριευόντων.

Ὁ αὐτοκράτωρ, ὄχι μόνον ἐκ φανατισμοῦ, ἀλλὰ συνεπῆς πρὸς τὴν πολιτικὴν γραμμὴν πού ἐπεβλήθη στὸ ρωμαϊκὸν κράτος, στὴν Γερουσίαν καὶ στοὺς ἡγέτας του, ἐβλεπε στὰ πρόσωπα τῶν χριστιανῶν συγχρόνως τοὺς ἐχθροὺς τῆς πατρίδος, τοὺς ἐχθροὺς τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς ἐξουσίας καὶ τοὺς ἀντιπάλους του. Δὲν ἐνέπνεον ἐμπιστοσύνη. Ἐθεωροῦντο πολῖται δευτέρας κατηγορίας, ἄξιοι ἰδιαιτέρως μεταχειρίσεως. Ὁ ἀνταγωνισμὸς αὐτὸς μεγάλωνε τὸ χάσμα καὶ κατέστησε τὸν χριστιανισμὸν παράνομον. Ἡδὴ ὁ Κικέρων ἔλεγεν: «Οὐδεὶς ἐπιτρέπεται νὰ ἔχη θεοὺς ἰδιαιτέρους, οὐδεὶς ἐπιτρέπεται νὰ λατρεύῃ θεοὺς νέους ἢ ξένους, πού δὲν τοὺς παραδέχεται τὸ Κράτος» (Legit, II, 8).

Γνωρίζομεν ἀπὸ τὴν Ρωμαϊκὴν ἱστορίαν, ὅτι ἡ Γερουσία δὲν ἐνέκρινε εὐκόλα τὴν λατρείαν ξένων θεῶν. Ἑλληνικαὶ θεότητες ἐπετράπησαν ὅλων κατ' ἐξαιρέσειν. Ὅμως ἄλλαι ἐξ ἀνατολῶν κυκλοφοροῦσαι θεότητες καὶ θρησκείαι μετὰ μεγάλης δυσκολίας ἐγένοντο ἀνεκταί, λόγῳ τῶν ἀθεμιτῶν καὶ ἀνηθικῶν τελετῶν πού τὰς συνώδευον, ὡς ἡ τοῦ Βάχχου τὸ 186 π.Χ. Αἱ αἰγυπτιακαὶ θεότητες ἀπηγορεύθησαν αὐστηρῶς καὶ κάθε ἀνάλογος ἐκδήλωσις ἐδιώκετο διὰ νόμου. Ὡστε ἀπὸ ἀπόψεως δικαίου καὶ θρησκείας ὁ χριστιανισμὸς ἀπετέλει ipso facto μὴ ἀναγνωρισμένην λατρείαν («ἐν τῷ κρυπτῷ») ὑφισταμένην. Ὁ Τερτυλλιανὸς (Apologet. X, 24) συγκεκριαίωμεν τοὺς πραγματικοὺς λόγους τῶν διωγμῶν. «Δὲν διωκόμεθα, λέγει, διὰ παράπτωμα κοινοῦ δικαίου. Θεωροῦμεθα ἔνοχοι ἀπλῶς διότι εἴμεθα χριστιανοί. Τὸ ἐγκλημά μας εἶναι προσβολὴ κατὰ τῆς ρωμαϊκῆς θρησκείας καὶ προσβολὴ κατὰ τῆς αὐτοκρατορικῆς θεότητος».

Μέσα εἰς μίαν καταθλιπτικὴν ἀτμόσφαιραν πνευματικῆς καὶ θρησκευτικῆς κρίσεως, διανοουμένων μετριοτήτων, κολάκων, συμβιβασομένων μὲ τοὺς πάντας καὶ τὰ πάντα, ὁ Κικέρων ἀποτελεῖ ἐξαιρέσειν. «Ὅποιος δὲν πιστεύει βαθεῖα στὴν αἰωνιότητα, διακηρύττει, εἶναι ἀνίκανος νὰ ὑπηρετήσῃ τὰ συμφέροντα τοῦ τόπου αὐτοῦ καὶ νὰ θυσιασθῆ ὑπὲρ τῆς Πατρίδος» (Tusc. I, 32). Ἡ ἰδέα τῆς ἀθανασίας διακρίνει τὴν σκέψιν του καὶ αὐτὴ ἐγοῦτευε ἀκόμη τοὺς περισσοτέρους τῶν Ρωμαίων. Ἦτο τὸ μέσον διὰ νὰ δοξά-

σοιν συνεχῶς τοὺς ἡρώας των με τελετάς, ἀγῶνας, θυσίας, οἱ ὁποῖοι διὰ τὸν ἀπλοῦν λαὸν με τὸν φωτοστέφανον τῆς νίκης ἠνώθησαν με τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ (Somm. Scipion 13). Ἴσως στὴν βαθειὰ κρίσι πού ἔσειε τὰς βάσεις τῆς κοινωνίας πρέπει νὰ προστεθῇ καὶ τὸ γεγονός, ὅτι ἡ παλαιὰ πολυθεῖα δὲν ἐφαίνετο ἱκανὴ καὶ ἀρκετὴ διὰ τὴν διακυβέρνησιν τῆς ἀπεράντου αὐτοκρατορίας, ὅπου συνεκεντρώθη ὅλη ἡ ἐξουσία, πραγματικὸν μωσαϊκὸν φυλῶν, γλωσσῶν, θρησκευτῶν. Στὴν προσπάθειά του νὰ θεραπεύσῃ τὰ ἔλκη τῆς νοσοῦσης Ρώμης, ὁ στρατηγὸς ἐκεῖνος πού διέκρινε τὴν ἀπολυταρχίαν τῶν θεοποιηθέντων μοναρχῶν στὴν Ἀνατολὴ καὶ ἐφήρμοσε παρόμοιον σύστημα στὴν ἀνατολικὴν περιοχὴν, θ' ἀντελήφθη γρήγορα τὰ μειονεκτῆματα καὶ τὰ πλεονεκτῆματα. Ἡ Ρώμη ἐπὶ πλέον, μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς δημοκρατίας, ἐβυθίσθη εἰς χάος καὶ ἀστάθειαν. Ὁ λαὸς ἐπεθύμει πλέον εἰρήνην καὶ ἡσυχίαν καὶ ἐπερίμενε ἕνα σωτῆρα, ὄχι κοινόν, ἀλλὰ προικισμένον με ἀσυνήθεις ἱκανότητες. Τὸν β' π.Χ. αἰῶνα, Σκηπίων ὁ Ἀφρικανὸς ὁ πρεσβύτερος ὅταν ἐνεφανίσθη στὴν πολιτικὴ σκηνή, ὁ λαὸς ἤρχισε νὰ τὸν ἐξιδανικεύῃ καὶ νὰ τὸν θεωρῇ ὅτι ἦλθε ἀπὸ ἕνα ἄλλον πλανήτην, ζῶν ὑπὸ τὴν εὐνοίαν τοῦ Διός. Πράγματι ἦτο θεοσεβής, διότι καθημερινῶς μετέβαινε στὸ ἱερὸν τοῦ Καπιτωλίου διὰ νὰ προσευχηθῇ στὴν θεότητα. Οἱ φύλακες τοῦ ἱεροῦ μάλιστα διηγοῦντο, ὅτι τὰ σκυλιὰ τοῦ Καπιτωλίου τόσο συχνὰ ἐβλεπον καὶ τὴν νύκτα ἀκόμη προσευχόμενον τὸν Σκηπίωνα, ὥστε δὲν ἐγαυρίζαν. Εἴχον ἐξοικειωθῆ με τὶς τακτικὰς του, ἀκόμη καὶ νυκτερινὰς εὐλαβεῖς του συνήθειας.

Αἱ ἐξαιρέσεις ὁμως δὲν ἠμπόρεσαν ν' ἀποτελέσουν τὸ ἰσχυρὸν φράγμα ἀπομακρύνσεως τῆς μεγάλης πλημμύρας. Ὅλη ἡ τότε γνωστὴ «οἰκουμένη», ἐκαλύφθη ἀπὸ καπνὸν θυμιάματος καὶ θυσιῶν ὑπὲρ τῶν μοναρχῶν, ὅπως διηγεῖται ὁ Πλούταρχος, ἐπαναλαμβάνων στίχους ἀπὸ τὸν Οἰδίποδα Τύραννον (Ἀντώνιος 24 καὶ Στράβων 14, 648, 674).

Ἐὰν εἰσῆλθομεν εἰς ἱστορικὰς λεπτομέρειες, με ἀπαρίθμησιν γεγονότων καὶ συμβάντων, ἡ πρόθεσις ἦτο καὶ παραμένει νὰ βοηθηθῇ ὁ ἀναγνώστης ὅπως ἐκτιμήσῃ τὸ κλίμα ἐντὸς τοῦ ὁποῖου ἡ Ἐκκλησία ἐδέχετο τὰ νέα μέλη της, ἀπαιτοῦσα ὅπως ὡς ἄρθρον πίστεως ὁμολογήσουν εἰς «ἕνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ», καὶ ἀπαρνηθοῦν οἰανδήποτε ἄλλην κυριότητα¹⁴. Πρὸς σύγκρισιν ἄς δοθῇ ἐδῶ τὸ κήρυγμα ἀρχαίας ἐπιγραφῆς, ἡ ὁποία διασώζει τὸν ὄρκον διδόμενον ἀπὸ τὸν Αὐγουστον στὴν Αὐγουστέαν τῆς Παφλαγονίας καὶ ἀπὸ τοὺς ἔχοντας ὑπεύθυνα ἀξιώματα Ρωμαίους:

14. Ἀργότερον Μεθόδιος ὁ Ὀλύμπου θὰ δεῖξῃ τὴν ἰσότητά του Χριστοῦ με τὸν Πατέρα του, τονίζων χαρακτηριστικῶς: «Ἔστι δὲ ὁ Υἱός, ἡ Παντοδύναμος καὶ κραταιὰ χεὶρ τοῦ Πατρὸς» (Β' 18,180).

«Ὁμνῶ Δία, Γῆν, Ἥλιον, θεοὺς πάντας καὶ πάσας καὶ αὐτὸν τὸν Σεβαστόν... κατὰ τὰ αὐτὰ ὤμοσαν καὶ οἱ ἐν ταῖς χώραις πάντες ἐν τοῖς κατὰ τὰς ἐπαρχίας Σεβαστήοις παρὰ τοῖς βωμοῖς τοῦ Σεβαστοῦ. Ὁμοίως τε φαζιμωνεῖται οἱ τὴν νῦν Νεάπολιν λεγομένην κατοικοῦντες ὤμοσαν...»

Καὶ ἄλλη ἐπιγραφή ὑπὲρ τοῦ Αὐγουστοῦ στὰ Μῦρα:

«Θεὸν Σεβαστόν, Θεοῦ υἱὸν Καίσαρα αὐτοκράτορα γῆς καὶ θαλάσσης τὸν εὐεργέτην καὶ σωτῆρα τοῦ σύμπαντος κόσμου, Μυρέων ὁ δῆμος, Μάρκον Ἀγρίππαν, τὸν εὐεργέτην καὶ σωτῆρα τοῦ ἔθνους, Μυρέων ὁ δῆμος».

Εἰς τὸ πολιτικὸν σύστημα τῆς Ρώμης ἀπονέμουν εἰς αὐτοκράτορας τὸν τίτλον Augustus ὑπὸ ἐννοίαν θρησκευτικὴν. Τὸν ἀνεβάζουν οὕτω ὑπεράνω τῶν θνητῶν, τοῦ κοινοῦ κόσμου. Ζῶν καὶ νεκρὸς τιμᾶται ὡς ἡμίθεος, divus. Ὁ τίτλος αὐτὸς ἀπονεμηθεὶς ὑπὸ τῆς Ρωμαϊκῆς Γερουσίας συνεπάγεται τὴν ἰδρυσιν ἱεροῦ καὶ σχηματισμὸν εἰδικῶν ἱερέων προσφερόντων θυσίας. Ἐτερος τίτλος τοῦ ὑπάτου ποντίφηκος, Pontifex Maximus, τὸν καθιστᾷ ἀρχιερέα τῶν θρησκευτικῶν τελετῶν. Κληρονομῶν τὰ ὑψίστα προνόμια¹⁵ τῆς παλαιᾶς ρωμαϊκῆς δυναστείας, συνδυάζει τὴν ἰσχὺν τοῦ ἐπιγείου ἀρχοντος με τὴν τοῦ θεοῦ!. Βαστᾷ τὸν θρόνον καὶ τὸ θυσιαστήριον. Ὁ Καῖσαρ ἐκλέγεται ποντίφηξ, ὑπάτος τὸ 63 π.Χ. Τὸ ἀξίωμα περιέρχεται μετὰ τὸν θάνατόν του εἰς τὸν Λεπίδην, ἕνα ἐκ τῆς τριανδρίας Ὀκταβιανοῦ καὶ Ἀντωνίου. Τὸ κολλέγιον τῶν ποντιφῆκων χρονολογεῖται ἀπὸ τῆς συστάσεως τῆς πόλεως. Τοῦτο ἦτο ὁ φύλαξ τῶν θρησκευτικῶν παραδόσεων τῆς Ρώμης καὶ ὁ διερμηνεὺς τῆς ἐθνικῆς θρησκείας. Ὡς τοιοῦτος εἶχε ἐκτακτὰ δικαιώματα, ἐρμήνευε τὸ θρησκευτικὸν δίκαιον, ὥριζε τὸ ἡμερολόγιον, καθιέρωνε τὰ δημόσια ἱδρύματα, περιεποιεῖτο τοὺς ναοὺς, ἐξέλεγε τοὺς ἱερεῖς, Sacris faciundis.

Ἡ ἀποθέωσις, δηλ. ἡ λατρεία τῆς αὐτοκρατορικῆς προσωποποιήσεως, ἐπεκτείνεται καὶ κινδυνεύει νὰ γίνῃ θεσμός.

Ἀνελθὼν εἰς τὴν ὑπάτην ἐξουσίαν Σέπτεμος ὁ Σευῆρος ἤγειρε ἱερὸν. Ὁ Περτινάξ ἐκλέγεται τὸ 193 μ.Χ. ὑπὸ τῶν Πραιτωριανῶν καὶ ἐπικυρώνεται ὑπὸ τῆς Συγκλήτου. Διέταξεν ὅπως τὸ ὄνομά του μνημονεύεται εἰς ἅπαντας τοὺς ἀπαγγελομένους ἀπὸ τοὺς ὑπηκόους του ὄρκους καὶ τὰς προσευχὰς. Ἐπίσης παρήγγειλεν ὅπως ἀνδριάς χρυσοῦς αὐτοῦ ὑψωθῇ εἰς τὸ στάδιον ἐπὶ ἐνὸς μεγαλοπρεποῦς φορείου φερομένου

15. Leon Homo: Les Institutions Politiques Romaines de la Cité à l'Etat pp. 266-268. Paris, 1933; editions l' Evolution de l' Humanité.

ὕπο ἐλεφάντων καὶ ὅπως εἰς τὰ ἄλλα θεάτρα τρεῖς θρόνοι διακεκοσμημένοι φέρουν τὸ ὄνομά του. Ἡ δὲ κηδεῖα του, ἂν καὶ ὁ Περτινάξ πρὸ πολλοῦ εἶχεν ἀποθάνει, ἰδοὺ πῶς, κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς, διεξήχθη:

Ἡ γειραν εἰς τὴν ρωμαϊκὴν ἀγορὰν μίαν ξυλίνην ἐξέδραν πλησίον τῆς λιθίνης ἐξέδρας. Ὑπεράνω ὕψωσαν ἓνα κτίριον προσωρινόν, διὰ τοῦτο δὲ χωρὶς τοίχους, με περιστύλιον, πλουτισμένον με ἐλεφαντοστοῦν καὶ χρυσοῦν. Ἐντὸς τούτου τοῦ κτιρίου ἔφεραν κλίνην ἐκ τῆς αὐτῆς ὕλης περιβαλλομένην ὑπὸ κεφαλῶν ζώων γῆς καὶ θαλάσσης, στολισμένην με τοίχους καὶ παραπετάσματα προφυρᾶ καὶ χρυσᾶ. Ἐπ' αὐτῆς τῆς κλίνης εὐρίσκειτο ἓνα ἄγαλμα τοῦ Περτινάξ, ἐνδεδυμένον με στολὰς θριάμβου καὶ εἰς νεαρὸς δούλος ὠραίας μορφῆς, ἀπεμάκρυνεν, ὡσάν ὁ ἀναξ νὰ ἦτο κοιμισμένος, τὰς μυῖνας, με ἓνα ριπίδιον ἀπὸ πτερὰ τᾶω.

Ὅταν ὁ Περτινάξ οὕτως ἐξετέθη, ὁ Σευῆρος καὶ ἡμεῖς οἱ γερουσιασταὶ ἐπροχωρήσαμεν με τὰς συζύγους μας πενθηφορούσας... Παρήλασαν πρῶτον τὰ ἀγάλματα ὄλων τῶν Ρωμαίων διασήμων τῆς ἀρχαιότητος. Ἀκολούθως χοροὶ παιδιῶν καὶ ἀνδρῶν ἔφαλον ὕμνους πενθίμους πρὸς τιμὴν τοῦ Περτινάξ. Ὅπισθεν τῶν ἠκολούθων ὑποτελεῖς ἐκπρόσωποι ἐθνικῶν μειονοτήτων, ἀντιπροσωπεύοντες διὰ ἀγαλμάτων ὀρειχάλκου με ἐνδυμασίας ἐθνικᾶς, εἶτα οἱ πολῖται κατέχοντες θέσεις εἰς τὴν πολιτείαν κλητήρων, ὑπαλλήλων καὶ παρομοίων... Οὕτως ὁ Περτινάξ προσετέθη εἰς τὰς τάξεις τῶν ἀθανάτων»¹⁶.

Σχετικῶς με τὸ ὑπὸ ἐξέτασιν θέμα, διασώζεται μία ἐπιστολὴ Ἀντωνίνου τοῦ Εὐσεβοῦς πρὸς τοὺς Ἀθηναίους. Κατὰ τοὺς πιθανοτέρους ὑπολογισμοὺς ἐγράφη μεταξὺ 140-145, κατὰ τὴν τετάρτην θητείαν τοῦ Ἀντωνίνου, καὶ τὴν ἔστειλεν εἰς Ἀθήνας. Ὡς φαίνεται ὁ ἥπιος αὐτὸς αὐτοκράτωρ εἶχε πολλαπλῶς εὐεργετήσει τὸ ἰσπεφές ἄστυ, ἰδρύσας ὕδραγωγεῖον, σχολὴν ρητορικὴν καὶ φιλοσοφικὴν. Οἱ ἔφηβοι τῆς πόλεως πρὸς τιμὴν του διοργάνωνον ἑορτὰς γνωστὰς ὡς Ἀντώνεια, ἡ δὲ πόλις ἤγειρε πρὸς τιμὴν του τὸ 142 ἄγαλμα. Εἰς τὸν ἴδιον Ἀντωνίνον ἀποδίδεται καὶ ἡ ἰδρυσις τοῦ περιφήμου ἀγαρονομίου, παλλαπλῶς τὰς ἀνάγκας τῆς πόλεως ἐξυπηρετήσαντος.

Εἰς τὸ διασωθὲν ἀπόσπασμα τῆς ὡς ἄνω ἐπιστολῆς ἐπὶ μαρμάρου πεντελικοῦ, ἐπαναλαμβάνονται

16. Δίων Κάσιος Ἱστορ. Ρωμ. LXXIV, 4-5. Θεοποίησις αὐτοκρατόρων: διεσώθησαν πλεῖστα ἀρχαιολογικὰ μνημεῖα μαρτυροῦντα τὴν γενέκευσιν. Ἰδιαιτέρως ὁ σύγχρονος μελετητῆς θὰ εὕρῃ πλούσιον ὕλικόν εἰς ἐπιγραφάς: «Τῷ θεῷ Ἀδρηλιανῶ» C.I.L. II, 3832 (ἐπιγραφὴ τῆς Sagonte) Imperatori Deo et Domino Aureliano Augusto ἐν προτομῇ Ἀδρηλιανοῦ με φωτοστέφανον (Th. Rhode, Ουν. No 317). Imperatori Deo et Domino Probo Augusto προτομῇ Πρόβου (H. Cohen, Ουν. VI, Probus No 96).

οἱ γνωστοὶ τίτλοι, ὡς ἰσοθέου καὶ ἔχοντος τὰ ὕπατα ἀξιώματα τῆς ἀρχιερωσύνης εἰς τὴν τότε θρησκείαν. Τὸ κείμενον χαρακτηρίζεται με ἀσυνήθεις ἐκφράσεις, κοινῶς Θεοῦ, σεβαστός, ἀρχιερεὺς, μέγιστος δημαρχικῆς ἐξουσίας, ὕπατος, πατὴρ πατρίδος...».

* * *

Ἀναλύων τις τὰ αἴτια τῶν διωγμῶν εἰς ὄλα τὰ τμήματα τῆς ἀχανοῦς τότε Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας, διακρίνει τὴν δύσκολον θέσιν τῶν χριστιανῶν. Παρὰ τὴν φαινομενικὴν ἀνοχὴν καὶ ἀνεξιθρησκείαν τῶν κρατούντων, δὲν ἤμποροῦσαν ν' ἀναγνωρίσουν τὴν νέαν πίστιν καὶ νὰ δώσουν θέσιν εἰς τὴν διαρκῶς ἐξαπλουμένην νέαν θρησκείαν ἐντὸς τῆς ἐθνικῆς οἰκογενείας.

Ἀλλὰ καὶ οἱ χριστιανοὶ παρ' ὄλην τὴν διάθεσιν ὅπως σεβασθοῦν τοὺς Καίσαρας ἀφ' ἑνὸς καὶ τὴν νομοταγίαν τοὺς ἀφ' ἑτέρου, δὲν ἤμποροῦσαν νὰ ὑποκύβουν εἰς ὄλας τὰς ἀπαιτήσεις τῶν ἐθνικῶν. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἐπὶ Δεκίου τὸ ρωμαϊκὸν κράτος, ἐπισήμως τοῦλάχιστον, δὲν ἀπαγορεύει στοὺς χριστιανούς νὰ λατρεύουν τὸν Θεόν τους κατ' ἴδιαν καὶ σὲ δημοσίους χώρους. Ὁ ἱστορικὸς Εὐσέβιος μᾶς διέσωσε τὴν δίκην τοῦ γενναίου ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας Διονυσίου, ἐνώπιον τοῦ ἐπάρχου τῆς Αἰγύπτου Αἰμιλιανοῦ. Ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ αὐτοκράτορος διαπιστώνει πόσον ὁ συγκριτισμὸς εἶχε διαδοθῆ τότε, καὶ ἀνέμενε ἀπὸ τοὺς χριστιανούς κάτι παρόμοιον:

Ἐρωτᾶ: «Ποῖος σᾶς ἐμποδίζει νὰ τὸν λατρεύσετε, τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, ἂν εἶναι Θεός, μαζὶ με τοὺς ἄλλους θεοὺς ποὺ εἶναι ἄλλωστε τόσον φυσικόν;» (Ἐπιστολὴ πρὸς Γερμανόν, παρὰ Εὐσεβίου E.I. VII, 11,9). Ἦτο ἀσυμβίβαστος πρὸς τὰς πεποιθήσεις τῶν χριστιανῶν ἡ θεοποίησις τοῦ Ἡλίου καὶ ἡ αὐτοκρατορικὴ λατρεία. Ὁ Λακτάντιος (Θάνατος τῶν Διωκτῶν, 13,1-2) μᾶς ἀφηγεῖται πῶς οἱ στρατιωτικοὶ χριστιανοὶ ἠναγκάζοντο ἐπὶ Διοκλητιανοῦ, μετὰ τὸ διάταγμα τῆς Νικομηδείας τῆς 24 Φεβρ. 303 ν' ἀποστρατευθοῦν. Ἐπρωτίμων νὰ στερηθοῦν τόσων προνομίων καὶ δικαιωμάτων οὐχὶ περιφρονητέων, προκειμένου νὰ διασώσουν ἀκεραία τὴν πίστιν τους καὶ νὰ φανοῦν συνεπεῖς στοὺς ὅρκους τοῦ Βαπτίσματος.

Οἱ εἰδωλόατραι ἀνησύχουν διὰ τὴν διάδοσιν τοῦ Εὐαγγελικοῦ κηρύγματος. Με τὴν αὐξησιν ὅμως τῶν χριστιανῶν ἐξησθενεῖτο ἡ παράταξις τῶν ἐθνικῶν πολιτῶν. Ἡ ἀντεπίθεσις τῶν ἐθνικῶν αὐτοκρατόρων φαίνεται ἀπὸ μίαν χαρακτηριστικὴν νέαν τακτικὴν, διὰ νὰ σταματήσει ἡ ἀνησυχητικὴ αὐτὴ διαρροή. Ἀπὸ τὴν παραδεδομένην πολυθεῖαν προσχωροῦν πολλοὶ εἰς μίαν μονοθεῖαν τῆς λατρείας τοῦ Ἡλίου, ποὺ κατὰ βάθος εἶναι ἀποτέλεσμα τοῦ συγκριτισμοῦ. Ἡ ἀποσύνθεσις τῆς ἀρχαίας εἰδωλόατρειας εἶχε καὶ κοινωνικὲς συνέπειες. Συνοδεύεται ἀπὸ μίαν γενικὴν ἀναρχίαν ἢ ὁποῖα ἀπειλεῖ τὴν ἀσφάλειαν, τὴν ἐνότητα καὶ τὰ θεμέλια τῆς αὐτοκρατορίας. Ἦτο ἀδύνατον νὰ

ἐκτιμήσουν τὴν εὐεργετικὴν συμβολὴν ὑγιῶν στοιχείων, ὡς τῶν χριστιανῶν, στὴν βελτίωσιν τῆς κοινωνικῆς καὶ πνευματικῆς καθόλου ζωῆς.

Ἐνώπιον τοῦ τεραστίου αὐτοῦ κινδύνου ἀπὸ τοῦ Α' αἰῶνος ἤδη οἱ αὐτοκράτορες κατέφυγον εἰς ἀπεργασμένας λύσεις καὶ εἰς καταπλάσματα πρόχειρα: Ἀφ' ἑνὸς μὲν πῶς νὰ τονώσουν τὴν θεϊότητα τῆς αὐτοκρατορικῆς ιδιότητος, καὶ ἀφ' ἑτέρου πῶς νὰ διαλυθοῦν δισταγμοὶ καὶ ἀντιρροήσεις. Ἀγῶν ὅμως ἄχαρις, διότι ἡ εἰδωλολατρεία εὐρίσκεται στὸ στάδιον τοῦ ἐτοιμοθανάτου.

Πρωτοπόρος τῆς ἀνασυστάσεως τοῦ αὐτοκρατορικοῦ μὲ θείας ιδιότητος θεσμοῦ εἶναι ὁ Αὐγούστος. Τὸ πρῶτιστον μέλημά του ἦτο αὐτό, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ ποιητοῦ Ὁρατίου (Odes III, 6,1-8) πρβλ. Σουετονίου 12 Καίσαρες, Αὐγούστος 29). Ἀναθάπτει λησμονημένας τελετὰς καὶ στολιζέει τὴν αὐλήν μὲ ἀνυπερβλήτον ἀριθμὸν θεοτήτων. Πρὸ παντὸς ὅμως ἄλλου, γρήγορα ἀντελήφθη ὅτι θὰ ἐστερευτο ὁ θεσμὸς καὶ ἡ προσήλωσις τῶν ἀνὰ τὴν ἀχανῆ αὐτοκρατορίαν ἡγεμόνων καὶ ὑπηκόων ἐὰν ἔδιδε νέαν ἐρμηνείαν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ αὐτοκράτορος. Οὕτως ἐπίστευε, ὅτι θὰ ἐσφυρηλατεῖτο ἐπὶ βάσεων στερεῶν ἡ αὐτοκρατορικὴ ἐνότης καὶ θὰ διτηρεῖτο ἡ ἰσχὺς τοῦ Κράτους εἰς ὅλην τὴν οἰκουμένην, ἥτις ἦτο ἓνα μωσαϊκὸν φυλῶν, ἐθνικοτήτων, γλωσσῶν, θρησκειῶν. Διότι πράγματι ἠρίθμει τόσην ποικιλίαν γλωσσῶν, θρησκευτικῶν πεποιθήσεων, ἐθνοτήτων καὶ λαῶν. Παρὰ τὰς ἀντιδράσεις, κυρίως εἰς τὴν Ἰταλικὴν χερσόνησον, ὅπου ἠρνοῦντο τὴν προσωπικὴν λατρείαν τοῦ αὐτοκράτορος, ἐπεβλήθη διὰ παντὸς μέσου καὶ ἐγένετο πλέον διὰ νόμου καθεστῶς, θρησκεία τοῦ κράτους. Ἐλατρεύετο οὕτως ἡ πόλις τῆς Ρώμης καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ αὐτοκράτωρ ταυτοχρόνως. Αἱ ἐπαρχίαι ἅπαξ τοῦ ἔτους διὰ τῶν ἱερέων συνηθοῦζοντο περὶ τὸν βωμὸν ὅπως ἀποτίσουν φόρον λατρείας. Εἰδικὸν σῶμα συγκροτεῖται ἀπὸ εὐπολόγητους ἐκπροσώπους οἵτινες ἐπιμελοῦνται τὰ τῶν ἑορτῶν, οἱ Seviri Augustales, οἵτινες σὺν τῷ χρόνῳ γίνονται μία τάξις προνομιοῦχος μὲ ἰσχὺν μεγίστην.

Οὕτω, ζῶν ἔτι, δέχεται τιμὰς ὁ αὐτοκράτωρ ἀνηκούσας μόνον εἰς τὸν θεόν. Ὁρκίζονται εἰς τὸ ὄνομά του. Λατρεύουν τὸ Genius του, δηλ. τὰ πνευματικὰ του χαρίσματα, θεῖα ἐνσαρκωμένα. Δίδουν τὰ ὀνόματά των εἰς τοὺς δώδεκα μῆνας τοῦ ἔτους. Καὶ ἀπὸ τότε ἐπεκράτησαν πολλὰ ἀπὸ τὰ ὀνόματά τους ὅπως Ἰούλιος, Αὐγούστος... Ὅπου εἰκόνες ἢ ὁμοιώματα αὐτοκρατόρων, ἐκεῖ χαίρουσιν τοῦ δικαιοῦματος τῆς ἀσυλίας καὶ θεωροῦνται ἄβατοι τόποι.

Ἡ ἀναζωογόνησις λοιπὸν τοῦ ἑλληνο-ρωμαϊκοῦ παγανισμοῦ καὶ τῆς αὐτοκρατορικῆς λατρείας ἀπετέλεσαν τὰ δύο εὐθραυστα σκέλη, τὰς δύο πανακειὰς ἐφ' ὧν ἡ Αὐτοκρατορία ἐφαντάσθη τὴν θεραπείαν ὄλων τῶν κοινωνικῶν κακῶν καὶ ἀποτυχιῶν, ἐβασί-

σθη καὶ ἐστήριξεν τὴν ἐπιβίωσιν τῆς. Ἐχομεν λοιπὸν μίαν σαφέστατα προσωπολατρείαν τοῦ ἀνωτάτου ἀρχοντος καθαρὰν, ἥτις ὅμως γίνεται ὄργανον πολιτικῶν συμφερόντων καὶ προσωπικῶν ἐπιδιώξεων. Αὐτὰ εἶναι τὰ πλεονεκτήματα ποῦ ἀντλεῖ ὁ Αὐγούστος καὶ νομίζει ὅτι θὰ διαρκέσουν ἐπ' ἀπειρον. Ἐπίστευσε ὅτι ἡ ἀρχοντολατρεία εἰς τὰς χεῖρας τῆς πολιτείας θὰ ἀνίστα τὴν θηήσκουσαν εἰδωλολατρείαν. Τὸ μέλλον ὅμως ἀπέδειξε πόσον οἰκτρῶς ἠπατήθη καὶ πόσον ἡ Ἐκκλησία κατέκτα ἔδαφος.

Τὸ ρωμαϊκὸν πάνθεον, ὅπως ἐλέχθη προηγουμένως, δοκιμάζει τὴν εἰσβολὴν πλείστων θεοτήτων. Εἰς τὸ ἔργον του: «Σύναξις τῶν θεῶν» (536-537), ὁ δηρικὸς Λουκιανὸς μὲ τόνον εἰρωνικῶν καὶ σατυρικῶν μᾶς μεταφέρει εἰς τὸν Ὀλυμπον. Οἱ κινδυνεῶντες θεοὶ ἐσπευσμένως συγκαλοῦν σύσκεψιν καὶ ἀποφασίζουσιν τὴν ἐκκαθάρισιν ἀπὸ τοὺς περιττοὺς καὶ ἀχρήστους ἵνα παραμείνουν οἱ πλέον ἀξιοσεβάστοι. Παρελαύνουν ὀνόματα ἐκεῖ ἐξωτικά, ἀσυνήθη ἀνατολικά, κάθε προελεύσεως. Ἐνώπιον τοῦ κινδύνου ὠρισμένοι γελοῖοι θεοὶ πρέπει ν' ἀποβληθοῦν καὶ νὰ παραχωρήσουν τὴν θέσιν τους στοὺς πλέον... σοβαροὺς!

Ἡ Ἡλιολατρεία προσφέρει νέον ὕλικὸν ἀποθεώσεως εἰς τοὺς αὐτοκράτορας. Ἐπιμένουν ἀκόμη νὰ πιστεύουν, ὅτι τὴν δύναμίν τους ἀντλοῦν ἀπὸ τὸν Ἥλιον. Ἀσφαλῶς ἡ τιμὴ πρὸς τὸν Ἥλιον θὰ εἰσῆλθῃ ἀπὸ τὴν Περσίαν. Οἱ ἀνατολικοὶ λαοὶ ἔθεοποιούσαν τὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως, ἀνίκανοι νὰ ἐξηγήσουν τοὺς φυσικοὺς νόμους. Ἰδιαιτέρως ὁ Ἥλιος, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐξαρτᾶται ἡ καλὴ παραγωγή, ἡ θερμότης, τὸ καλὸν κλίμα, ἡ ζωὴ καὶ ἡ διατήρησις δένδρων καὶ φυτῶν, ἐντυπωσίαζε τοὺς ἀρχαίους λαοὺς. Πρὸς αὐτὸν συντάσσονται δεήσεις καὶ ἐκ τοῦ Ἥλιου ἀναμένονται εὐλογίαι. Δι' αὐτὸ καὶ πολλοὶ βασιλεῖς εἰς πλείστα νομίματα ἐμφανίζονται μὲ τὸν Ἥλιον ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς των, ὡς εὐρισκόμενοι ὑπὸ τὴν προστασίαν καὶ ἔμπνευσίν του (περὶ τὸ 274 μ.Χ.).

Τὰ λεγόμενα ἐρημητικὰ βιβλία ἀνάγονται εἰς τὸν 8' αἰῶνα, ἀλλὰ ἐκφράζουν ἀρχαιότεραν παράδοσιν. Πατρίδα ἔχουν τὴν Αἴγυπτον, γνωστὰ εἶναι ὡς Corpus Hermeticum. Καίτοι διαφέρουν τὰ κείμενα εἰς διάφορα σημεία, ὅμως ἐν τῷ συνόλῳ των διδάσκουν τὴν τάσιν τῆς ἀρχαίας σκέψεως ὅπως ὁ ἔχων τὴν ἐξουσίαν ἀρχηγὸς πληρωθῆ θεότητος μὲ τὴν συνοδευοῦσαν λατρευτικὴν ἐκδήλωσιν πρὸς τιμὴν του καὶ γίνουσι ὠρισμένοι προνομιοῦχοι θεοὶ μὲ ἑκτακτὴς δυνάμεις. (Οὕτως XIII, 11-14; Scott I, 246).

Ἀπὸ τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἀπαλογητοῦ καὶ μάρτυρος Ἰουστίνου φαίνεται ὅτι καὶ ὠρισμένοι θαυματουργοὶ εἶχον τὴν ἀξίωσιν ν' ἀναγνωρίζωνται ὡς θεόπεμπτοι. Ἔτσι βλέπομεν στίς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων τὸν Σίμωνα μάγον νὰ προβάλλῃ ἀνάλογον ἀξίωσιν (Ἀπολ. I, 26).

Ὁ Κέλσος ἐγνώριζεν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του πλείστους διατεινομένους ὅτι εἶναι θεοὶ ἢ τοῦλάχιστον υἱοὶ Θεοῦ (Ὁριγ. Κατὰ Κέλσου VII, 9).

«Ὁ Αὐρηλιανὸς σταλεῖς ὡς ἔξαρχος εἰς Περσίαν ἔλαβε κρεμαστῆρα ἐξ ἐκείνων πού οἱ βασιλεῖς τῆς χώρας αὐτῆς συνηθίζουσαν νὰ προσφέρουν εἰς τοὺς αὐτοκράτορας καὶ ἐφ' οὗ ἦτο σκαλισμένος εἶς "Ἥλιος πανομοιότυπος ἐκείνου τὸν ὁποῖον ἐλάτρευον εἰς τὸ ἱερόν, ὅπου ἡ μήτηρ του ἦτο ἰέρεια» (Ἱστορία Αὐγούστου 5,5)¹⁷:

Νομίσματα δεξιόθεν μὲ τὴν περιγραφὴν Sol Dominus Imperi Romani, ἦσαν πολὺ συνήθη. Διεκρίνετο προτομὴ τοῦ Ἡλίου μὲ στέφανον φωτὸς ἐπὶ πυρίνου ἄρματος μὲ τέσσαρας ἵππους ἐν καλπασμῷ. Τέτοια νομίσματα ἐστόλιζον καὶ τοὺς λαίμους, ἀναφέρονται δὲ μὲ χαρακτηριστικὰς λεπτομερείας ἀπὸ πολλοὺς ἱστορικούς. Τέτοια μαρτυρία μᾶς προσφέρει μεταξὺ ἄλλων καὶ ὁ Εὐσέβιος (E.I. II, 25, I, 3-5).

Οἱ Πατέρες μὲ κάθε τρόπον ἐδίδασκον ὅτι ὁ Χριστὸς βασιλεύει ἐφ' ὅλης τῆς κτίσεως καὶ προσεπάθουν νὰ ἐνισχύσουν τὸ ἠθικὸν τῶν πιστῶν. Ὅσάκις δὲ ἡ ἡττοπάθεια τοὺς ἐκλόνιζε, διὰ κηρυγμάτων ἔσπευδον νὰ τοὺς τονώσουν τὸν ἐνθουσιασμόν. Ὁ ἱ. Χρυσόστομος βλέπων τὴν καθημερινὴν πραγματικότητα, τοὺς ποικίλους ἐχθρούς, ἀντιπαράτασσε τὴν βεβαίωσιν ὅτι ἡ βασιλεία, ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα ἀνήκουν εἰς τὸν Θεόν. «Ὅταν εἰς τὴν προσευχὴν ἀναγνωρίζωμεν: «Ὅτι Σοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία», αὐτὸ μαρτυρεῖ ὅτι καὶ οἱ πολέμοί μας δὲν εἶναι πανίσχυροὶ ἀλλ' ὑποτάσσονται εἰς τὸν Θεόν. Διότι ὅσονδήποτε καὶ ἐὰν ἔχουν δύναμιν καὶ πολλὰ μέσα, δὲν παύουν πάντως νὰ εἶναι ἄνθρωποι δοῦλοι. Ἡ δύναμις των νὰ ἐνοχλήσουν ὅλους ἡμᾶς τοὺς ὁμοδούλους, εἶναι περιορισμένη. Εἶναι πλάνη νὰ νομίζεται ὅτι εἶναι πανίσχυροὶ, λέγει ὁ ἱ. Χρυσόστομος· καὶ ἐν συνεχείᾳ προσφέρει ὡραῖον δίδαγμα περὶ τῆς παντοδυναμίας τοῦ Θεοῦ:

«Ἐναγωνίους τοίνυν ποιήσας τῇ μνήμῃ τοῦ Ἐχθροῦ, καὶ τὴν ραθυμίαν ἡμῶν ἀπάσαν ἐκκόψας, πάλιν θαρρύνει καὶ ἀνίστησι τὰ φρονήματα, τοῦ Βασιλέως ἀναμνήσας, ὑφ' ᾧ ταπτόμεθα, καὶ δείξας πάντων αὐτὸν ὄντα δυνατώτερον. Σοῦ γὰρ ἐστὶ, φησὶν, ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δύναμις, καὶ ἡ δόξα. Οἰκοῦν εἰ αὐτοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία, οὐδένα δεδουκέναι χρεῖ, ἄτε οὐδενὸς ὄντος τοῦ ἀνθισταμένου, καὶ πρὸς αὐτὸν τὴν ἀρχὴν διανεμομένου. Ὅταν γὰρ εἴπῃ: Σοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία, δείκνυσι καὶ ἐκεῖνον τὸν πολεμοῦντα ἡμῖν ὑποτεταγμένον, κἂν ἐναντιοῦσθαι δοκῇ, τοῦ Θεοῦ συγχωροῦντος τέως. Καὶ γὰρ καὶ αὐτὸς τῶν δούλων ἐστίν, εἰ καὶ τῶν ἡτιμωμένων καὶ προσκεκρουκότων· καὶ οὐκ ἂν τολμήσειεν οὐδενὶ τῶν ὁμοδούλων ἐπιθέσθαι, μὴ πρότερον ἄνωθεν τὴν ἐξουσίαν λαβών. Καὶ τί λέγω τῶν ὁμοδούλων; οὐδὲ χοίρων κατατολμήσαι ὑπέμεινεν, ἕως ὅτε αὐτὸς ἐπέτρεψεν οὔτε ποιμνίων, οὔτε βουκολίων, ἕως ὅτε τὴν ἐξουσίαν ἄνωθεν ἔλαβε. Καὶ ἡ δύναμις, φησὶ, οὐκοῦν κἂν μυριάκις ἀσθενῆς ἦς, δίκαιος ἂν εἴης θαρρεῖν τοιοῦτον ἔχων τὸν βασιλεύοντα, πάντα εὐκόλως καὶ διὰ σοῦ κατορθοῦν δυνάμενον.

Οὐδὲ γὰρ ἀπαλλάττει σε τῶν ἐπιόντων δεινῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐνδοξον δύναται ποιεῖν καὶ λαμπρόν. Ὡσπερ γὰρ ἡ δύναμις αὐτοῦ πολλή, οὕτω καὶ ἡ δόξα ἀφατος, καὶ τὰ πάντα ἀπέραντα καὶ τέλος αὐτῶν οὐδέν.

Εἶδες πῶς πανταχόθεν ἤλειψε τὸν ἀθλητὴν, καὶ θαρρεῖν παρεσκεύασεν;»¹⁸

* * *

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Σηλυβρίας ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΣ

17. Léon Homo: Les Empereurs Romains et le Christianisme. Payot, Paris 1931.

18. Ὁμιλία 19,6 εἰς Ματθ. PG 57, 282.

Η ΕΚΛΟΓΗ ΝΕΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΩΝ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΤΑΚΤΟΝ ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΡΧΙΑΣ

Διὰ τὴν πλήρωσιν τῶν χηρευσουσῶν ἐξ μητροπολιτικῶν ἐδρῶν (Σερρῶν καὶ Νιγρίτης, Κερκύρας καὶ Παξῶν, Ναυπάκτου καὶ Ἁγίου Βλασίου, Μηθύμνης, Θήρας καὶ Κεφαλληνίας), συνήλθεν ἐν Ἀθήναις εἰς ἑκτακτον Συνέλευσιν ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τὴν Τετάρτην 2 Μαΐου 1984, δυνάμει τῶν διατάξεων τοῦ ἄρθρου 6 παρ. 1 ἐδάφ. 6' καὶ 2 τοῦ Νόμου 590) 1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», τῆς ὑπ' ἀρ. 1201) 573) 12.4.1984 Πράξεως τῆς Διαρκoῦς Ἱεράς Συνόδου καὶ τῆς ὑπ' ἀρ. 1202) 574) 12.4.84 προσκλήσεως τοῦ Μακ. Προέδρου αὐτῆς, Ἀρχιεπισκόπου κ. Σεραφείμου.

Προηγῆθη, συνωδὰ τῇ διατάξει τοῦ ἄρθρου 4 τοῦ ὑπ' ἀρ. 1) 1977 Κανονισμοῦ ἡ τέλεσις τῆς θείας Λειτουργίας ἐν τῷ Καθολικῷ τῶν Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν τῆς Ἱ. Μονῆς Ἀσωμάτων Πετράκη, ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἡλείας καὶ Ὡλένης κ. Γερμανοῦ, ἐκ τῶν νεωτέρων κατὰ τὰ πρεσβεῖα τῆς Ἀρχιερωσύνης.

Αἱ ἐργασίαι τῆς Ἱεραρχίας ἤρχισαν τὴν 09.00' ὥραν ὑπὸ τὴν Προεδρίαν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφείμου, ὅστις, προσφωνῶν τοὺς Συνέδρους, ἀνεφέρθη εἰς τὴν ἀπώλειαν τῶν πέντε κοιμηθέντων Μητροπολιτῶν καὶ ἐξέφρασε τὴν λύπην τῆς Ἐκκλησίας διὰ τὸ γεγονός. «Ἡ λύπη ἕμως αὕτη εἰς χαρὰν γενήσεται», ὑπεγράμμισε, διὰ τῆς ἀνάδειξεως ἀνταξίων διαδόχων τῶν καὶ ἐκάλεσε τοὺς Σεβ. Συνέδρους νὰ ἐκλέξουν ἱκανοὺς Κληρικούς. «Μὲ τὸ κατ' ἐξοχὴν ὀρθόδοξον τῆς χαριολύπης αἰσθημα, κατέληξεν, καλωσορίζω ὑμᾶς καὶ εὐχόμαι τὸν ἀνωθεν φωτισμὸν διὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν καλυτέρων».

Εἰς τὴν Ἱεράν Σύνοδον παρίσταντο 67 Μητροπολίται. Ἀπουσίαζον διὰ λόγους υγείας οἱ Σεβασμιώτατοι Ἐλευθερουπόλεως κ. Ἀμβρόσιος, Ἐδέσσης καὶ Πέλλης κ. Καλλίνικος, Διδυμοταίχου κ. Ἀγαθάγγελος καὶ Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Αἰγίνης κ. Ἱερόθεος, ὡς καὶ ὁ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν εὐρισκόμενος Σεβασμιώτατος Μυτιλήνης κ. Ἰάκωδος.

Ἐν ἀρχῇ ἐγένετο ψηφοφορία περὶ τοῦ ἐὰν ἡ πλήρωσις τῶν χηρευσουσῶν Ἱ. Μητροπόλεων θὰ ἐπραγματοποιεῖτο διὰ μεταθέσεως ἢ δι' ἐκλογῆς. Ἀποκλεισθείσης τῆς διὰ μεταθέσεως πληρώσεως, ἤρξατο ἡ ψηφοφορία διὰ τὴν ἀνάδειξιν Μητροπολίτου Σερρῶν καὶ Νιγρίτης. Διὰ τὸν τριπρόσωπον εὐρέθη ὅτι: ἔλαβον οἱ Ἀρχιμανδρίται: Μάξιμος Εὐδάς ψήφους 48, Γερβάσιος Ραπτόπουλος 29 καὶ Μακάριος Βαράς 20. Εἰς τὴν τελικὴν ψηφοφορίαν ἔλαβον ὁ πρῶτος 43 ψήφους, ὁ δεῦτερος 20 καὶ ὁ τρίτος 1, ἐνῶ εὐρέθησαν καὶ 3 λευκὰ ψηφοδέλτια. Οὕτω Μητροπολίτης Σερρῶν καὶ Νιγρίτης ἐξελέγη ὁ πανοσ. Ἀρ-

χιμανδρίτης κ. Μάξιμος Εὐδάς, ἄχρι τοῦδε Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

Ἦκολούθησαν ἡ ψηφοφορία διὰ τὴν πλήρωσιν τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Κερκύρας καὶ Παξῶν. Διὰ τὸν τριπρόσωπον ἔλαβον οἱ Ἀρχιμανδρίται: Τιμόθεος Τριβιζιάς ψήφους 58, Μεθόδιος Μεταλληνός 26 καὶ ὁ Ἐπίσκοπος Εὐρίπου Βασίλειος 22. Εἰς τὴν τελικὴν ψηφοφορίαν ἔλαβον ὁ πρῶτος 56 ψήφους, ὁ δεῦτερος 6, ὁ τρίτος 4 καὶ εὐρέθη 1 ψήφος λευκῆ. Μητροπολίτης Κερκύρας καὶ Παξῶν ἐξελέγη ὁ πανοσ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Τιμόθεος Τριβιζιάς, ἄχρι τοῦδε Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱεράς Συνόδου.

Ἐν συνεχείᾳ ἐγένετο ψηφοφορία διὰ τὴν ἀνάδειξιν Μητροπολίτου Ναυπάκτου καὶ Ἁγίου Βλασίου. Διὰ τὸν τριπρόσωπον ἔλαβον οἱ Ἀρχιμανδρίται: Ἀλέξανδρος Παπαδόπουλος ψήφους 61, Ἱερόθεος Κατσάνος 28 καὶ Σπυριδῶν Λογοθέτης 17. Εἰς τὴν τελικὴν ψηφοφορίαν ἔλαβον ὁ πρῶτος 59 ψήφους, ὁ δεῦτερος 6 καὶ ὁ τρίτος 1, ἐκλεγέντος οὕτω Μητροπολίτου Ναυπάκτου καὶ Ἁγίου Βλασίου τοῦ πανοσ. Ἀρχιμανδρίτου κ. Ἀλεξάνδρου Παπαδοπούλου, μέχρι τοῦδε Ἱεροκήρυκος τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Μαντινείας καὶ Κυουριάς καὶ Γραμματεὺς τῶν Συνοδικῶν Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων.

Μετὰ τὸ διάλειμμα ἐγένετο ἡ πλήρωσις τῶν ἐτέρων τριῶν μητροπολιτικῶν ἐδρῶν: Κατὰ τὴν ψηφοφορίαν διὰ τὴν ἀνάδειξιν τοῦ Μητροπολίτου Μηθύμνης διὰ τὸν τριπρόσωπον ἔλαβον οἱ Ἀρχιμανδρίται: Χρυσόστομος Καλαματιανός 40 ψήφους, Νικόδημος Παυλόπουλος 42 καὶ Σπυριδῶν Λουλουδάκης 22. Εἰς τὴν τελικὴν ψηφοφορίαν ἔλαβον ὁ πρῶτος 38 ψήφους καὶ ὁ δεῦτερος 27, ἐκλεγέντος οὕτω Μητροπολίτου Μηθύμνης τοῦ πανοσ. Ἀρχιμανδρίτου κ. Χρυσοστόμου Καλαματιανοῦ, ἄχρι τοῦδε Ἀρχιεφεύλακος τῆς Ἱεράς Συνόδου καὶ Ἱερατικῶς Προϋσταμένου τοῦ Ἱ. Ναοῦ Κοιμήσεως Θεοτόκου Ἐκάλης.

Κατὰ τὴν ἐπακολούθησαν ψηφοφορίαν διὰ τὴν πλήρωσιν τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Θήρας ἔλαβον διὰ τὸν τριπρόσωπον οἱ Ἀρχιμανδρίται: Παντελεήμων Ρίζος ψήφους 52, Ἱερόθεος Γαρυφαλλός 42 καὶ Ἐπιφάνιος Ἀρτέμης 18. Εἰς τὴν τελικὴν ψηφοφορίαν ἔλαβον ὁ πρῶτος 42 ψήφους, ὁ δεῦτερος 20 καὶ ὁ τρίτος 2, ἐνῶ εὐρέθησαν καὶ 2 λευκὰ ψηφοδέλτια, ἐκλεγέντος οὕτω Μητροπολίτου Θήρας, Ἀμοργοῦ κ.λπ. τοῦ πανοσ. Ἀρχιμανδρίτου κ. Παντελεήμονος Ρίζου, μέχρι τώρα Ἱεροκήρυκος τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καὶ Διευθυντοῦ τοῦ Γραφείου Νεότητος αὐτῆς.

Τέλος ἐγένεν ἡ ψηφοφορία διὰ τὴν ἀνάδειξιν Μητρο-

πολίτου Κεφαλληνίας. Κατὰ τὴν κατάρτισιν τοῦ τριπροσώπου ἔλαβον οἱ Ἐπίσκοποι Νεοχωρίου Σπυριδῶν 52 ψήφους καὶ Ἀνδρούσης Ἀγαστάσιος 26, ὁ δὲ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντῖνος Φαραντάτος 26. Εἰς τὴν τελικὴν ψηφοφορίαν ἔλαβον ὁ πρῶτος 47 ψήφους, ὁ δεύτερος 16 καὶ ὁ τρίτος 3, ἐνῶ εἰρέθη καὶ μία λευκή. Οὕτω Μητροπολίτης Κεφαλληνίας ἐξελέγη ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Νεοχωρίου κ. Σπυριδῶν (Καλαπατάκης), ἄχρι τοῦδε Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Πειραιῶς.

Ἐποικληρωθείσης τῆς διαδικασίας ἐκλογῆς τῶν ἐξ νέων Μητροπολιτῶν, περὶ τὴν 5ην ἀπογευματινὴν ὥραν ἐτελέσθη ὑπὸ τῶν ἐψηφισμένων εἰς τὸν Ἱ. Ναὸν τῶν Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν ἡ τελετὴ τοῦ Μεγάλου Μηνύματος, παρουσία τοῦ Μκκ. Ἀρχιεπισκόπου, πληθῆος Ἱεραρχῶν, Ἱερέων, Διακόνων καὶ λαϊκῶν, ζωηρῶς ἐπυφηνούντων τοὺς νεοεκλεγέντας διὰ τῆς λέξεως «ἄξιος».

ΑΙ ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑΙ

Α' Τοῦ Σερρών καὶ Νιγρίτης κ. Μαξίμου.

Ἡ εἰς Ἐπίσκοπον χειροτονία τοῦ ἐψηφισμένου Μητροπολίτου Σερρών καὶ Νιγρίτης κ. Μαξίμου (Εὐδα) ἐγένετο μετὰ πάσης μεγαλοπρεπείας εἰς τὸν Καθεδρικὸν Ναὸν Ἀθηνῶν, τὴν Πέμπτην 3 Μαΐου 1984. Εἰς τὴν χειροτονίαν ἔλαβον μέρος, προεξάρχοντος τοῦ Μκκ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολίται Ρόδου κ. Σπυριδῶν, Κίτρους καὶ Κατερίνης κ. Βαρνάβας, Κορίνθου κ. Παντελεήμων, Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας κ. Στέφανος, Νέας Σμύρνης κ. Χρυσόστομος, Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς κ. Ἀγαθόνικος, Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων κ. Κλεόπας, Πολυανῆς καὶ Κιλκισίου κ. Ἀμδρόσιος, Λαρίσης καὶ Τυρνάβου κ. Σεραφεῖμ, Περιστερίου κ. Χρυσόστομος, Τρίκκης καὶ Σταγῶν κ. Ἀλέξιος, Ζακύνθου κ. Παντελεήμων, Χίου, Φαρῶν καὶ Οἴνουσσῶν κ. Διονύσιος, Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης κ. Μελέτιος, Κυθήρων κ. Ἰάκωβος, Ἱερισσοῦ, Ἀγ. Ὁρους καὶ Ἀρδαμερίου κ. Νικόδημος, Ἡλείας κ. Γερμανός, Θηβῶν καὶ Λεβαδείας κ. Ἱερώνυμος καὶ οἱ Θεοφιλέστατοι Ἐπίσκοποι Νικοπόλεως κ. Χρυσόστομος (Πατριαρχεῖου Ἀλεξανδρείας), Δωδώνης κ. Χρυσόστομος καὶ Πορφυροπόλεως κ. Ἰωάννης (Πατριαρχεῖου Ἱεροσολύμων) ἐνῶ παρήσαν συμπροσευχόμενοι οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολίται Σύρου κ. Δωρόθεος, Δράμης κ. Διονύσιος, Πατρῶν κ. Νικόδημος, Αἰγάκου κ. Σπυριδῶν, Ἐλασσῶνος κ. Σεβαστιανός, Βερροίας καὶ Ναούσης κ. Παῦλος, Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου κ. Προκόπιος, Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ κ. Γεώργιος, Νέας Κρήνης καὶ Καλαμαριάς κ. Προκόπιος, Νεαπόλεως καὶ Σταυροπόλεως κ. Διονύσιος, Μεγάρων καὶ Σαλαμίνος κ. Βαρθολομαῖος, Ζιχῶν καὶ Νευροκοπίου κ. Σπυριδῶν, Ἀλεξανδρουπόλεως κ. Ἀγνῆμος, Ἰωαννίνων κ. Θεόκλητος, Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης κ. Εὐστάθιος καὶ οἱ Θεοφιλέστατοι Ἐπίσκοποι Εὐρίπου κ. Βασίλειος, Αἰθῶνος κ. Παντελεήμων καὶ Ἡλιουπόλεως κ. Θεόκλητος (Πατριαρχεῖου Ἀλεξανδρείας).

Προσφωνῶν τὸν χειροτονοῦμενον, ὁ Μκκαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Σεραφεῖμ εἶπεν:

Καλούμεθα σήμερον νὰ ἀναβιβάσωμεν διὰ τῆς χειροτονίας εἰς τὸν ἐπισκοπικὸν βαθμὸν τὸν Θεοφιλέστατον Προσεβύτερον Μάξιμον καὶ νὰ ἀναθέσωμεν

αὐτῷ ὡς Ἐκκλησία τὴν διαποικισμένην μῆς ἱστορικῆς μακεδονικῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, τῆς Μητροπόλεως Σερρών καὶ Νιγρίτης. Τοιοῦτοτρόπως ἐπιδοραβεύεται ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ὁ Θεοφιλέστατος, διότι ἐκρίθη ὑπὸ τῆς Ἱεραρχίας ἄξιος νὰ ὑψηθεῖται καὶ ἀπὸ ὑψηλοτέρας σκοπίας τὴν Ἀγιοπάτην ἡμῶν Ἐκκλησίαν, δοκιμασθεὶς, κατὰ τὸ διάστημα τὸ μέχρι τῆς στιγμῆς ταύτης, εἰς θέσιν ἐπίκαιρον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ συγκεκομμένως ὡς Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἀγιοπάτης Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, ἐπὶ μίαν δεκαετίαν διόκληρον, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Θεοφιλέστατος ἔδωκεν ἐξετάσεις καὶ ἠρώτησεν ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν διοίκησιν, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐμβριθεῖαν αὐτοῦ καὶ εἰς τὴν σύνεσιν αὐτοῦ, ἐπιλύων πάντα τὰ ἀναφαινόμενα προβλήματα καὶ ζητήματα, μὲ τρόπον ὥστε νὰ μὴν ἐπέροχεται ἀνταρραχὴ εἰς τὸ σκάφος τῆς Ἀγιοπάτης Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

Θεοφιλέστατε, δὲν νομίζω πᾶν ὅτι εἶναι ἡ στιγμή αὐτή, —ὅπως λέγω καὶ εἰς ἄλλας χειροτονίας, θὰ τὸ εἶπω καὶ κατὰ τὴν ἰδικήν σας—, θὰ νὰ διδάξῃ κανεὶς ἔστω καὶ στοιχεῖα ποιμαντικῆς εἰς ἓνα Κληρικόν, ὁ ὁποῖος ἐκρίθη ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἄξιος νὰ διακονῆται εἰς ἓνα τόσον σπουδαῖο τομεῖα. Τὰ ἐδιδάχθητε καὶ τὰ γνωρίζετε κάλλιστα, ὥστε ἂν θέλατε, θὰ ἠδύνασθε νὰ τὰ διδάξατε οἱ ἴδιοι.

Μὲ ὅλην τὴν συναίσθησιν τῆς εὐθύνης, προσωπικῶς ἐγὼ ὡς Προϊστάμενός σου, προέπεινα τὴν προαγωγήν σου εἰς τὴν Σεπτιὴν Ἱεραρχίαν τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ ἐκεῖνη ἀνταποκρινθεῖσα, διότι ἐξετίμησε τὰ προσόντα σου, σὲ ἐπιδοράβησε πᾶν ἄξιως. Ὅθεν ὡς Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος σὲ καλῶ γαληνιαῖα τῇ ψυχῇ νὰ ἀνέλθῃς καὶ τὴν τελευταίαν βαθμίδα τῆς Ἱερωσύνης, τὴν Ἀρχιερατικὴν βαθμίδα, καὶ νὰ ἀναλάβῃς τὸ πηδάλιον τῆς μακεδονικῆς ἐκείνης καὶ ἱστορικῆς Μητροπόλεως Σερρών καὶ Νιγρίτης, ἀνηκούσης πνευματικῶς εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἐκ τοῦ ὁποῖου καὶ σὺ προέροχσαι. Πιστεύω ἀποραδάντως ὅτι θὰ τιμῆσῃς καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον, ἀλλὰ καὶ σὲ τὸν ἴδιον, διότι ὁ ἄξιος ποιμὴν ἀπολαμβάνει τὰς δεούσας τιμὰς, δὲν διαποικισμένην ἄξιως τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ. Μὲ αὐτὰ τὰ

ὀλίγα σὲ προσκαλῶ νὰ ἀνέλθῃς τὴν ἀνωτάτην βαθμί-
δα τῆς ἱερωσύνης.

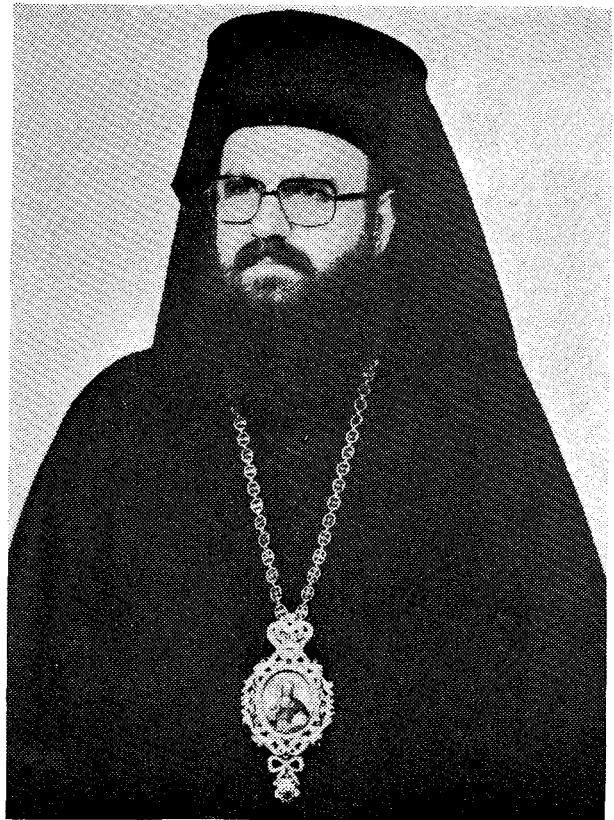
Ἄντιφωνῶν ὁ χειροτονούμενος Μητροπολίτης Σερρών
καὶ Νιγρίτης κ. Μάξιμος εἶπεν:

Μ α κ ρ ι ὠ τ α τ ε ,

Ὁπειρόν μου παιδικόν, πόθος δὲ καὶ ὄραματισμός
μου νεανικός, ἐπῆρξεν ὁ Ὁρθόδοξος «Χριστιανικός
Ναὸς καὶ τὰ τελούμενα ἐν αὐτῷ»¹.

Τὸν σπόρον τοῦ ἁγίου τούτου πόθου μου, «ὄχι Ἄγ-
γελος, οὐκ ἄνθρωπος, ἀλλ' αὐτὸς ὁ Κύριος»², ὁ οι-
τοδότης «ὡ γεωργὸς τῶν καλῶν καὶ φρυτοργὸς τῶν
ἀγαθῶν»³, ἐφύπνευσε ἐντός τοῦ εἶναί μου, εἰς τὸν
ἀγρόν τῆς παιδικῆς μου ψυχῆς. Τὸν ἀγρόν, τὸν ὁ-
ποῖον ἐπεμελήθησαν, ἴσσον οἱ εὐσεβεῖς, κατὰ σάρκα,
γονεῖς μου, ὅσον καὶ τίμιοι καὶ ἐνάρετοι Διδάσκαλοι
καὶ πνευματικοὶ Πατέρες καὶ μετ' αὐτοὺς ἐπιμέλειαν
τὸν ἐπότισαν, δι' ἁγῶν Ὁρθόδοξων ἀειζῶων ταμῆ-
των, ὁ δὲ πάνδωρος Θεός, «ὡ ἐπιχορηγῶν σπέρμα
τῷ σπείροντι»⁴, ἐξῆλθε αὐτῷ σπείρειν τὸν σπόρον αὐ-
τοῦ»⁵, προκειμένου οὕτως ὁ σπόρος νὰ «ἐξανθήσῃ καὶ
ἐλογασθῆσῃ»⁶ καὶ ποιήσῃ «καρπὸν ἑκατονταπλασίονα»⁷
καὶ ἐν καιρῷ νὰ δοθῆ αὐτῷ «ἡ δόξα τοῦ Διδάνου καὶ
ἡ τιμὴ τοῦ Καρμήλου»⁸.

Εἰς ἀμέτρον ἡλικίας»⁹ φθάσας, μετὰ τὴν ἐγκύ-
κλιον παιδείαν εἰς τὴν Γενέτειράν μου, τὴν «Βασι-
λίδα τῶν Πόλεων», πῆν Πόλιν τῶν ἴσων μας δνεί-
ρων, ἐφοίτησα εἰς τὴν κατὰ Χάλκην περίοδον καὶ
παλαίφατον Θεολογικὴν Σχολήν, ὡς Ἱεροσπουδαστής,
εὐνηχῆσας νὰ ἀκούσω κατηξιωμένους Πανεπιστημια-
κοὺς Διδασκάλους, διὰ τῶν σταγόνων καὶ τῆς δόξου
τῆς σοφίας τῶν ὁποίων, ἐποίησθαι ὁ ἐν ἐμοὶ σπαρεῖς
σπόρος, ὅστις ἐκαρποφόρησε τὴν ἁγίαν ἀπόφασίν μου
νὰ ἀφιερωθῶ «εἰς Χριστὸν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν», εἰσ-
ερχόμενος «πρὸς τὸ Θυσιαστήριον τοῦ Θεοῦ, πρὸς
τὸν εὐφραίνοντα τὴν νεότητά μου»¹⁰. Διὸ καὶ εἰς αὐτὸ
πλήρωμα τοῦ χρόνου»¹¹, «ἐφρυτεύθην» εἰς τὸν ἀγρόν»

† Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Σερρών καὶ Νιγρίτης
κ. Μ ά ξ ι μ ο ς .

τῆς παναγίας Ἱερωσύνης καὶ ἔλαβον τὸν μὲν βαθμὸν
τοῦ Διακόνου παρὰ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἀνέων
κ. Πολυεύκλιου, τὸν δὲ τοῦ Προσβυτέρου παρὰ τοῦ
ἀοιδίμου Μητροπολίτου Γρεβενῶν κυροῦ Χρυσοστό-
μου, ὑπηρετήσας ἐν συνεχείᾳ πλησίον τοῦ μακαριστοῦ
διακεκαμένου Μητροπολίτου Πειραιῶς κυροῦ Χρυ-
σοστόμου καὶ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1974 ἄχρι τοῦ νῦν, ὑπὸ
τὴν οἰοργικὴν φρονίδα τῆς Ὑμετέρας σεπτῆς Κο-
ρυφῆς.

Οἷτω «σφραγισμένος ἐν οἴκῳ τοῦ Κυρίου»¹² ἐν
ἐπεδίωκα, τὸ «αελειῶσαι τὸν δρόμον μου μετὰ χαρᾶς
καὶ τὴν διακονίαν ἣν ἔλαβον παρὰ Κυρίου»^{12α}. Κι
ἐνῷ, ἀρκετὸν μοι ἦτο νὰ «κυκλώσω πρὸς —πανάγιον—
Θυσιαστήριον»¹³, ὁ Κύριος, «ἀπερεκπερισσοῦ»¹⁴ μοὶ ἐ-
δωκε χορηγίαν πλουσιοπάτην.

«Ἐπιλήφει με ὁ χρόνος διηγούμενος»^{14α}, τὰ με-

1. Τίτλος βιβλίου τοῦ Κωνσταντίνου Καλλινίκου.

2. Μικρὸν Εὐχολόγιον, ἔκδοσις Α.Δ. 1968, σ. 273.

3. Εἰρήμὸς γ' ὡδῆς τῆς Κυριακῆς τοῦ Ἀσώτου.

4. Β' Κορινθ. 9,10.

5. Λουκᾶ 8,5.

6. Ἡσαίου 35,2.

7. Λουκᾶ 8,8.

8. Ἡσαίου 35,26.

9. Ἐφεσίου 4,13.

10. Ψαλμ. 42,4.

11. Γαλάτ. 4,4.

12. «Οἰκοδομή» 1958, σ. 101, στιχηρὸν γ', Ἱ. Μ. Σεβρίων
καὶ Κοζάνης.

12α. Πράξεων 20,24.

13. Ψαλμ. 25,6.

14. Ἐφεσίου 3,20.

14α. Ἐβρ. 11,32.

γάλα και θαυμασιά, ἔνδοξά τε και ἐξαισία, ὅσα ἡ Δεξιὰ Αὐτοῦ εἰργάσατο ἐν ἐμοί. Εἶδε, ἔσχε και ἀπήλαυσε πολλῶν φανερῶν και ἀφανῶν εὐσεβειῶν και εὐλογιῶν ἡ ταπεινότης μου.

Ἐξ αὐτῶν μετὰ συγκινήσεως ἀναμνησθήσομαι τὴν εὐλογίαν και στοργὴν τοῦ μακαρίου τῆ λήξει γενομένου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, κυροῦ Μαξίμου, τοῦ Ε', τὴν προστασίαν τοῦ Θεοδόμου ὁραματιστοῦ τῆς ἐνώσεως πασῶν τῶν ἀγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν, Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Γέροντος Χαλκηδόνος κ. Μελίτωνος και τὴν βοήθειαν και συναπίληφιν τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν Λαρίσης και Τυρνάβου κ. Σεραφείμ, Τρίκκης και Σταγῶν κ. Ἀλεξίου και Θηβῶν και Λεθαδείας κ. Ἰερωνύμου, ὡς και ἐτέρον διακεκριμένων ἐπὶ σοφία και ἀρετῇ Σεβασμιωτῶν Ἱεραρχῶν.

Και δὲν λημονῶ:

Τὸν σύνδεσμον τῆς ταπεινότητός μου μετὰ τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος, ὅτε κατὰ τὸ ἔτος 1972 ὑπηρέτησα, ὡς στρατιωτικὸς Ἱερεὺς τὴν φιλιότητα ἡμῶν Πατρίδα εἰς τὴν περιοχὴν Ἰωαννίνων, περιοχὴν τῆς τότε Ὑμετέρας πνευματικῆς και ποιμαντικῆς δικαιοδοσίας.

Αὕτη ὑπῆρξεν ἡ μεγάλη εὐλογία τῆς ζωῆς μου. Καίτοι ξένος και ἀπόροικος ἐν γῆ ἀλλοτριῶν¹⁵ μόλις ἀφίχθη εἰς Ἰωάννινα εὐρέθη «ἐν ἀκέρῃ τῶν περὺν»¹⁶ και ἡ στοργή σας, κατὰ τὸν ἅπαντα χρόνον τῆς στρατιωτικῆς μου θητείας, τὸ μὲν, παρηκολούθει μετ' ἐνδιαφέροντος «και θῆμα ποδὸς και γέλωτα ὀδόντων» μου, τὸ δέ, ἐν στοργῇ πολυπειρίας, πραγατικῶς με κατήσφιζε, ἵνα γένωμαι ἀέλειος... ἐν μηδενὶ λειπόμενος¹⁷, ὀλίγη τῆς «παρατάξεως Κυρίου»¹⁸, φέρων ἀοτίως τὰ ὄπλα τῆς πνευματικῆς στρατείας, ἐν τοῖς δυσχεμετέροις τοῖσι καιροῖσι και ὦν ἐτοιμος, διὰ πάλιν και παλαιόματα και μάχας πνευματικὰς, ἐναντίον ὁρατῶν και ἀορατῶν ἐχθρῶν, διὰ τὸν Χριστὸν και τὴν Ἐκκλησίαν.

Ὅταν δέ, Θεοῦ εὐδοκίᾳ, κατ' Ἰανουάριον 1974, ἡ Ἐκκλησία, Σᾶς ἐκάλεσε και Σᾶς ἀνέδειξε πρῶτον και κορυφαῖον Αὐτῆς Ἐπίσκοπον, Ἀρχιεπίσκοπον και Πρόεδρον τῆς Ἀγίας και Ἱερᾶς Συνόδου, ἵνα διευθύνῃ τὴν ἱερὰν Ὀλκάδα τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας και διαποικιάσῃ τὸν Ἱερόν Κλήρον και τὸν εὐσεβόφρονα Λαόν τῆς Ἱεροῦς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, τότε, τῆς Ὑμετέρας ἐπ' ἐμὲ στοργῆς Σας ἀξυτέρα ἡ ἐνέργεια ἐδείχθη¹⁹ και ἐν ἐμπιστοσύνῃ

πολλῇ, μετὰ τὴν ἀνάθεσιν τῆς διευθύνσεως τοῦ Ἰδιαιτέρου Ὑμῶν Γραφείου, με κατεστήσατε Προποσῶν-κελλόν Σας, συνεργάτην και βοηθόν, εἰς τὸ πολύμοχθον, ὑπεύθυνον και πολυεύθυνον ἔργον Σας, πλησίον τοῦ ἐκλεκτοῦ Ἐπιτελείου Σας παρὰ τοῦ ὁποίου, ἡ τιμὰ διακονία μου, τολμῶ νὰ εἶπω, κανχόμενος ἐν Κυρίῳ, ἰδιαίτερος ἀνεγνωρίσθη και ἐτιμήθη.

Μ α κ α ρ ι ὶ τ α τ ε,

Σήμερον ὁ βλαστὸς τοῦ Διακονικοῦ Βαθμοῦ και ὁ θάμνος τῆς Ἱερατείας μου, «ἀφραστον θαύμα», διὰ τῆς πρόριτα, ἐπινεύσει τοῦ Παναγίου Πνεύματος γενομένης ἐκλογῆς μου, ὑπὸ τῆς σεπτιῆς Ἱεραρχίας, ὡς Μητροπολίτου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Σεροῶν και Νιγροῦτης, ἀπὸ «κόκκος σινάπεως»²⁰ βλαστὸς και θάμνος, αὐτομάτως γίνεται «εἰς δένδρον»²¹, ἵνα τοῦτο, ὡς Ἐπισκοπικὸς βαθμὸς και πλήρες χάρισμα τῆς παναγίας Ἱερωσύνης, εἰς τὸν χλοερὸν ἴσον τῶν Σεροῶν, ὅστις οἰκεῖται ὑπὸ εὐγενοῦς και φιλογενοῦς, πλουσίον αἰσθημάτων και διακρινόμενον ἐπὶ εὐσεβείᾳ και ζηλωτοῦ ὑπάρχοντος τῶν πατρικῶν αὐτοῦ παραδόσεων, Κλήρον και Λαοῦ, μεταφτυτεύεται, Ἐπισκοπικὸν πλέον, τὸ «δένδρον» τῆς ταπεινότητός μου ἵνα «ἐκτέκη και ἐκβλαστήσῃ»²² και ποιήσῃ καρποὺς πνευματικὸς και ὁμοιάσῃ:

Πρὸς τὴν συκὴν τῆς Βηθσαϊδᾶ τῆς Γαλιλαίας, ὑπὸ τὰ φύλλα και τοὺς καρποὺς τῆς ὁποίας ἠκούσθη «ὄν ἔγραψε Μωϋσῆς ἐν τῷ νόμῳ και οἱ Προφῆται εὐρήκαμεν Ἰησοῦν»²³, και «Ραβδί, σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ»²⁴.

Νὰ ὁμοιάσῃ πρὸς τὴν ΔΡΥΝ τοῦ Μαυροῦ, ὑπὸ τὸν ὑψηλάρον κορμὸν τῆς ὁποίας, ὁ Πατριάρχης Ἀθωακῆ, σαματικῶ τῷ εἶδει, ἐδέχθη τὴν ἐπίσκεψιν τῆς Παναγίας Τριάδος και παρέθηκεν Αὐτῇ, τράπεζαν και Ἀθωαμαίων φιλοξενίαν²⁵.

Διότι δένδρον, «παρὰ τὰς διεξόδους τῶν ὑδάτων»²⁶, και «ἐφ' θείῳ Πνεύματι καταρδευόμενον»²⁷ εἶναι ὁ Ἐπίσκοπος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Δένδρον, «ἐκ σπορᾶς ἀφθάρτου»²⁸, διὰ λόγου Θεοῦ και ἐπιθέσεως

15. Ἐξόδου 2,22.

16. Ψαλμ. 16,8.

17. Ἰακώβ 1,4.

18. Δοξαστικὸν Ἀγ. Πατέρων (τῶν Αἰώνων).

19. Δοξαστικὸν Αἰώνων Κυριακῆς Παρχαλῶτου.

20. Μκτθ. 13,31.

21. Λουκᾶ 13,19.

22. Ἡσαίου 55,10.

23. Ἰωάνν. 1,46.

24. Ἰωάνν. 1,50.

25. Γένεσις 18,1.

26. Ψαλμ. 1,3.

27. «Οἰκοδομή» 1958, σελ. 101.

28. Α' Πέτρου 1,23.

τῶν χειρῶν τῆς εἰς τοὺς αἰῶνας ἀγίας Ἀποστολικῆς διαδοχῆς, τῆ ἀοράτῳ ἐπιφανείᾳ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Θεοῦ ἐντεταλμένος διὰ τὴν πνευματικὴν καρποφορίαν ὁ Ἐπίσκοπος καὶ δὴ:

α) ἐπὶ τῆς Θεολογίας: «ἵνα ὁ λόγος τοῦ Κυρίου τρέχη καὶ δοξάζεται»²⁹, ἵνα μὴ ποτε ἐπινοηθῆ ἄμιδος τοῦ ἀκοῦσαι λόγον Κυρίου»³⁰.

β) Ἐπὶ τῆς Θεουργίας: ἵνα οἱ πάντες ἐλεηθῶσι, ἐνούμενοι τῷ ἁγίῳ Σώματι καὶ Αἵματι τοῦ Σωτήρος καὶ «σχῶσι τὸν Χριστὸν κατοικοῦντα ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν»³¹, γινόμενοι μέτοχοι τῶν αἰώνιων ἀγαθῶν.

Καί,

γ) ἐπὶ τῆς διαποιμάνσεως τοῦ πιστοῦ καὶ Χριστιανύμου Λαοῦ: «τὰ ἴδια πρόβατα καλοῦνται καὶ ἴσχυμαι»³², «ὀδηγούμενα ἐπὶ ζωῆς πηγᾶς ὑδάτων»³³.

Ἄγωγός τῆς θείας Χάρμος εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ὁ Ἐπίσκοπος, διὰ τοῦ ὁποῦν κατέρχεται ἐξ Οὐρανοῦ «πᾶς ὄμβρος καὶ δρόσος, πάντα τὰ πνεύματα»³⁴, πᾶσα «ἡ θεόροτος χάρις»³⁵.

Διάδοχος τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, «εἰς τόπον Θεοῦ καὶ τύπον Χριστοῦ»³⁶, κατὰ τὸν Ἁγιον Ἰγνάτιον τὸν Θεοφόρον.

Κάθηται ἐπὶ τῆς Χριστοῦ Καθέδρας, ἵνα τὴν αὐτοῦ Ἐκκλησίαν εὐσεβῶς οἰκονομῆ»³⁷ κατὰ τὸν Ἁγιον Κλήμεντα Ρώμης.

«Φρονιστὴς καὶ ἐσιτίατος τῆς θείας καὶ Θεοποιοῦ τροφῆς» ἡ δὲ παρουσία καὶ εὐλογία του εἶναι ἡ μόνη «θεβδαίωσις τῆς γνησιότητος τῶν Ἁγίων, ἐπὶ γῆς τελομένων, τοῦ Χριστοῦ Μνηστηρίων»³⁸.

«Ἄνευ αὐτοῦ Ἐκκλησία οὐ καλεῖται»^{38α}.

Προτίθεται τῆς τελετουργίας τῶν ἀοράτων καὶ ἀθεώτων Μνηστηρίων καὶ συμπλέκεται μετὰ τῶν Προ-

καθημένων εἰς τὸν γάμον τοῦ Ἀρνίου τοῦ ἐσφαγμένου πρὸ καταβολῆς κόσμου, τοῦτέστι τῆς Παναγίας Μητρὸς τοῦ Κυρίου καὶ πάντων τῶν Ἁγίων.

Καὶ ὡς δένδρον εὐσχοδιόφυλλον καὶ ἀγλαόκαρπον, μεταφρεύεται εἰς ἐκάστην τοπικὴν Ἐκκλησίαν, ὡς «ξύλον τῆς ζωῆς»³⁹, «πρὸς καταοισμὸν τῶν ἁγίων»^{39α} καὶ πνευματικὴν ἄνοδον τῆς Χριστιανύμου ποιμνῆς, εἰς τὸν γῶρον τῆς ἀγιότητος, «οὗ Χριστός ἐστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ καθημένος»⁴⁰ καὶ χριστοποιήσιν τῶν πιστῶν, ὥστε, ἐπανερχόμενος ὁ Δεσπότης Χριστός, ὁ τῆς Ἐκκλησίας θεῖος Δομήτωρ, ἐν τῇ δευτέρᾳ αὐτοῦ παρουσίᾳ, νὰ εὐρεθῆ ὁ Θεάνθρωπος, «Θεὸς ἐν μέσῳ Θεῶν», Χριστὸς καὶ πρωτότοκος Ἀδελφός, ἐν μέσῳ Χριστοποιημένων Ἀδελφῶν.

Ταῦτα, ἀναλογιζόμενος, Μακαριώτατε, εὐρίσκομαι ἐν μέσῳ τῶν πνευματικῶν εὐθηνῶν μου καὶ φόβῳ συνέχομαι, ἀκούων τὸ ἀσητηρὸν τῆς Προδρομικῆς φωνῆς: «ἦδη δὲ καὶ ἡ ἀξίνη πρὸς τὴν ρίζαν τῶν δένδρων κεῖται· πᾶν οὖν δένδρον μὴ ποιῶν καρπὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται»⁴¹.

Ὅμως ἐγὼ «οὐκ ἀπειθῶ οὐδὲ ἀντιλέγω» ἀλλ' «ὑπέκω εἰς τὴν φωνὴν τοῦ Θεοῦ, τὴν λέγουσάν μοι «ἀνάστηθι καὶ πορεύθητι οὗ ἐγὼ ἀποστέλλω σε»^{41α}, «ἵνα ποιμάνῃς τὸν Λαόν μου»⁴² διότι λαὸς ἐστὶ μοι πολὺς ἐν τῇ πόλει»⁴³ καὶ Μητροπόλει ταύτῃ.

Βακτηρία μου καὶ ὑποσηρηγμός μου, δύναμις καὶ ἐνίσχυσις μου θὰ εἶναι, αἱ θερμαὶ δεήσεις καὶ ἰκεσίαι Ὑμῶν, Μακαριώτατε, τῶν Ἁγίων Ἀρχιερέων, τοῦ Κλήρου καὶ τοῦ περιοισίου τοῦ Κυρίου Λαοῦ, εἰς τὸ δύσκολον ἔργον τοῦ ἐκρῖσθαι, καὶ «καταφρεύειν» πᾶσαν φρεϊάν τοῦ Οὐρανοῦ Πατρός. Δι' αὐτῶν τῶν δεήσεων, ὁ Κύριος θὰ ἐξαποστειλῇ τὴν χεῖρα Αὐτοῦ, ἐξ ἁγίου Κατοικητηρίου Του, ἵνα με ἐνισχύσῃ εἰς τὴν νέαν ταύτην πολυεὐθνον διακονίαν, ὥστε νὰ καταστῶ, Χάριτι θείᾳ, πρῶτος διάκονος καὶ ὑπηρέτης τῆς λαχούσης μοι Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σεργῶν καὶ Νιγροῦτης, ὥστε τὸ ἐπισκοπικὸν δένδρον, μετὰ τῶν πνευματικῶν θάμων καὶ τῶν φυτῶν, «ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή»⁴⁴, τὰ «ξύλα τοῦ ἀγροῦ», τὰ ρέοντα ὕδατα, τὰ Ἰσοδάνεια νάματα, αἱ πηγαὶ τῆς ζωῆς, τῆ ἐπιπνοίᾳ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, παραδείσιν τὴν συγκεκριμένην γῆν νὰ ποιήσουν καὶ καρποφόρους καὶ καλλικάρπους

29. Β' Θεσσαλ. 3,1.

30. Ἀμῶς 8,11.

31. Ἐφεσ. 3,17.

32. Ἰωάν. 10,4.

33. Ἀποκάλ. 7,17.

34. Δανιήλ 3, 41-42.

35. Β' τροπάριον Ἱαμβικῶς Κανόνος Πεντηκοστῆς.

36. Ἰγνάτιος Β' 269.

37. Κλήμεντος Ρ. Β. 1,95.

38. Ἰγνάτιος Β. 2, 281.

38α. Β. Στεφανίδη, Ἐκκλ. Ἱστορία, σελ. 77.

39. Ἀποκάλ. 2,7.

39α. Ἐφεσ. 4,12.

40. Κολασ. 3,1.

41. Λουκᾶ 3,9.

41α. Ἰωνᾶ 1,2.

42. Α' Παραλειπ. 11,2.

43. Πράξεων 18,10.

44. Ἰωάν. 15,1.

ἡμᾶς νὰ ἀναδείξουν καὶ «κιανηφόρους οἶα δλώρας τὰς πράξεις φέροντας»⁴⁵.

Εὐγνωμοσύνη ἀπειρος εἰς τὴν οὐρανὴν Ἱεραρχίαν, διὰ τὴν πρόκρισιν καὶ ἐκλογὴν τῆς ἐμῆς ἐλαχιστοῦτος.

Καὶ ἱκεσία θεομῆ, «ἐν τῇ ὥρᾳ ταύτῃ καὶ ἀγία ἡμέρᾳ»⁴⁶ πρὸς τὸν Ἀρχηγὸν τῆς Ἐκκλησίας.

«Δέομαί σου Κύριε, ἐνδυσόν με τὸν δούλόν σου, τὴν Ἀσχερωσαικὴν στολὴν καὶ Χάριν τοῦ Παναγίου Σου Πνεύματος. Φώτισόν μου τὰ τῆς διανοίας ἑμῆς, εἰς τὸ ἐνοπιζῆσθαί με τῆς Χάριτός σου τὰς λαμπηδόνας, τράνωσόν μου τὴν γλῶσσαν τοῦ ἀμέμπτως ἀνημῆσαι σε, ἀρεβύβαστόν μου τὸν νοῦν διατήρησον, ἀμειτέωρόν μου τὴν διάνοιαν ποιήσον καὶ ὀλόκληρόν με ἐν τῷ ἀγιασμῷ σου διαφύλαξον καὶ ὅσα ἠδέξασιν ἀπόδος μοι καὶ ἐνίσχυσόν με εἰς τὴν προκειμένην διακονίαν, ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας σου καὶ τοῦ Λαοῦ Σου. Ἀμήν»⁴⁷.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Σερρών καὶ Νιγρίτης κ. Μάξιμος Εὐδίας ἐγεννήθη ἐν ἔτει 1942 εἰς τὴν νῆσον Πρίγκηπον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐνθα καὶ ἐπεράτωσε τὴν στοιχειώδη ἐκπαίδευσίν του. Τὴν ἐγκύκλιον μόρφωσιν ἔλαβεν εἰς τὴν ἐν Φαναρίῳ Πατριαρχικὴν Μεγάλῃν τοῦ Γένους Σχολὴν καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐνεγράφη εἰς τὴν κατὰ Χάλκην Θεολογικὴν Σχολὴν, ἐξ ἧς ἀπεφοίτησε τὸ ἔτος 1964.

Τὸν Δεκέμβριον τοῦ ἰδίου ἔτους, εὐρισκόμενος ἐν Βόννῃ πρὸς παρακολούθησιν μαθημάτων Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας εἰς τὸ αὐτόθι Πανεπιστήμιον, ὡς ὑπότροφος τῆς Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας, ἐχειροτονήθη ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Γερμανίας (ὑὸν Ἀνέων) κ. Πολυεύκτου εἰς Διάκονον.

Κατ' Ἀπρίλιον τοῦ ἔτους 1966 διορίσθη ὡς Διάκονος τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ὑπαπαντῆς τοῦ Κυρίου Πειραιῶς, ἐνθα καὶ ὑπηρέτησεν μέχρι τοῦ μηνὸς Σεπτεμβρίου 1967, ὅτε καὶ ἐχειροτονήθη εἰς Πρεσβύτερον, χειροθετηθεὶς ἅμα εἰς Ἀρχιμανδρίτην. Ἐν συνεχείᾳ καὶ μέχρι τοῦ μηνὸς Ἰουλίου τοῦ ἔτους 1972, ὅτε καὶ ἐστρατεύθη, ὑπηρέτησεν ὡς Προϊστάμενος καὶ Ἱεροκήρυξ τῶν Ἱ. Ναῶν Παναγίας «Ρόδον τὸ Ἀμάραντον», Εὐαγγελιστρίας καὶ Ὑπαπαντῆς τοῦ Κυρίου Πειραιῶς.

45. «Οἰκοδομή» 1958, σ. 101.

46. Εὐχὴ μετὰ τὸ Ε' Εὐαγγέλιον τοῦ Εὐαγγελίου.

47. Χειρόγραφος κώδιξ Πάτμου γ' αἰῶνος ἐν «Θεῖα Λειτουργία» Ἱερομονάχου Γρηγορίου, «Σύναξη» 1982, σ. 61.

Τὴν ἐτησίαν στρατιωτικὴν του θητεῖαν διήρυσεν, ὡς Στρατιωτικὸς Ἱερεὺς, κατ' ἀρχὰς μὲν ἐπὶ τρίμηνον εἰς Τρίπολιν καὶ εἶτα εἰς Ἰωάννινα, τιμηθεὶς, λόγῳ τῆς δραστηριότητος καὶ τοῦ ἠθους του, δι' ἐγγράφου «Δικαίου Ἐπαύου» τοῦ τότε Σεβ. Μητροπολίτου Ἐνόπλων Δυνάμεων κ. Νικολάου.

Εἰς Ἰωάννινα συνεδέθη πνευματικῶς μετὰ τοῦ τότε Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ἰωαννίνων κ. Σεραφείμ, ὅστις καὶ ἅμα τῇ ἀναρρήσει του εἰς τὸν Ἀρχιεπισκοπικὸν Θρόνον τῶν Ἀθηνῶν τοῦ ἀνέθεσε τὴν διεύθυνσιν τοῦ Ἰδιαιτέρου τοῦ Γραφείου. Μετὰ τετραμήνην ἴλιαν εὐδόκιμον ὑπηρεσίαν εἰς τὸν τομέα τοῦτον διώρισεν αὐτὸν Πρωτοσύγκελλον τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν ἅμα δὲ καὶ Προϊστάμενον τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγίου Παντελεήμονος — ὁδοῦ Ἀχαρνῶν, ὅπου καὶ παρέμεινε μέχρι τῆς ἐκλογῆς του ὡς Μητροπολίτου Σερρών καὶ Νιγρίτης.

Καὶ εἰς τὰς δύο ταύτας καιρίας ἐπάλξεις ἡ Διακονία του ὑπῆρξεν ὑποδειγματικὴ. Ἡ μεγαλυτέρα ἔνορξις καὶ ὁ μεγαλύτερος Ναὸς τῶν Ἀθηνῶν ἐδέχθησαν τὴν εὐεργετικὴν του παρουσίαν καὶ εἰς αὐτὸ τοῦτο τὸ κτίριον τοῦ Ναοῦ καὶ εἰς τὴν ὅλην πνευματικὴν οἰκοδομὴν τῶν πιστῶν καὶ τὴν λειτουργικὴν μεγαλοπρέπειαν, με Πατριαρχικὴν παράδοσιν καὶ λαμπρότητα.

Ἀναφορικῶς πρὸς τὴν ἐπεύθυνον καὶ καιρίαν θέσιν τοῦ Πρωτοσυγγέλλου τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν σημειοῦται μόνον, ὅτι ἀπερχόμενος ἀφήνει δυσαναπλήρωτον κενόν. Ἡ σύνεσις, ἡ εὐστροφία καὶ ἡ πλήρης γνώσις τῶν πραγμάτων ἀνέδειξε τοῦτον ὑποδειγματικὸν «πρῶτον μετὰ τὸν ἔνα» εἰς τὴν διοίκησιν τῆς με θαρεῖας εὐθύνας φορτιζομένης πρωτοθρόνου Ἑλλαδικῆς Μητροπόλεως. Ὑπῆρξεν εὐγενής, δίκαιος, καλὸς καὶ ἀγαπητὸς εἰς ὅλον τὸν Κλήρον καὶ τὸν λαὸν τῶν Ἀθηνῶν.

Ὡς Διευθυντῆς τοῦ Ἰδιαιτέρου Γραφείου τοῦ Μακαριωτάτου συνώδευσεν τοῦτον εἰς τὴν εἰς τὸ Οἰκουμηνικὸν Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως ἐπίσκεψίν του τὸ ἔτος 1974 καὶ ὡς Πρωτοσύγκελλος εἰς τὴν εἰς τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Σερβίας γενομένην τοιαύτην τὸ ἔτος 1983.

Δι' ἀπάσας τὰς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ὑπηρεσίας του ἐτιμῆθη διὰ τῶν κάτωθι παρασῆμων:

1) Τοῦ Σταυροῦ τῆς Χιλιστηρίδος τοῦ Ἀγίου Ὁρους.

2) Τοῦ Τιμίου Σταυροῦ τοῦ Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ Μάρκου Β' Τάξεως τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας καὶ

3) Τοῦ Χρυσοῦ Σταυροῦ μετὰ στέμματος τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων.

Β' Τοῦ Κερκύρας καὶ Παξῶν κ. Τιμοθέου.

Ἡ χειροτονία τοῦ ἐψηφισμένου Μητροπολίτου Κερκύρας καὶ Παξῶν κ. Τιμοθέου (Τριδιζᾶ) ἐγένετο μετὰ τῆς ἐπιβαλλομένης ἱεροπρεπείας εἰς τὸν Καθεδρικὸν Ναὸν Ἀθηνῶν τὴν Παρασκευὴν 4 Μαΐου, προεξάρχοντος τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, ὑπὸ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Κίτρους κ. Βαργάδα, Ἐλασσῶνος κ. Σεβαστιανοῦ, Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως κ. Θεοφίλου, Λαρίσης καὶ Τυρνάβου κ. Σεραφεῖμ, Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου κ. Τίτου, Ζακύνθου κ. Παντελεήμονος, Χίου, Ψαρρῶν καὶ Οἴνουσσῶν κ. Διονυσίου, Κυθήρων κ. Ἰακώβου, Μοναμβασίας καὶ Σπάρτης κ. Εὐσταθίου καὶ Θηβῶν καὶ Λεσδαείας κ. Ἰερωνύμου. Εἰς τὸ Ἱερόν Βῆμα παρήσαν, συμπροσευχόμενοι οἱ Σεβ. Μητροπολιταὶ: Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας κ. Στέφανος, Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας κ. Θεοκλήτος, Πατρῶν κ. Νικόδημος, Λαγκαδᾶ κ. Σπυρίδων, Νέας Σμύρνης κ. Χρυσόστομος, Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ κ. Γεώργιος, Πειραιῶς κ. Καλλίνικος, Ἰωαννίνων κ. Θεοκλήτος, Γρεβενῶν κ. Σέργιος, Καλαβρυτιῶν καὶ Αἰγιαλείας κ. Ἀμβρόσιος, Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης κ. Μελέτιος, οἱ νέοι Μητροπολιταὶ: Σερρών καὶ Νιγρίτης κ. Μάξιμος, Θήρας, Ἀμοργοῦ κ.λπ. κ. Παντελεήμων καὶ Κεφαλληνίας κ. Σπυρίδων, ὡς καὶ οἱ Θεοφιλέστατοι: Ἐπίσκοποι: Εὐρίπου κ. Βασίλειος καὶ Δωδώνης κ. Χρυσόστομος.

Προσφωνῶν τὸν ἐψηφισμένον Μητροπολίτην Κερκύρας καὶ Παξῶν κ. Τιμόθεον, ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ εἶπεν:

Ἡ Ἐκκλησία, ἀγαπητοί μου, προκειμένου νὰ ἀναδιβάσῃ, νὰ προαγάγῃ ἕνα ἱερέα εἰς ἐπίσκοπον λαμβάνει ὑπ' ὄψιν τὴν πίστιν τοῦ ὑποψηφίου, τὴν ἀνεκδόθησιν αὐτοῦ, τὸ ἥθος αὐτοῦ, τὴν ἄληθιν πνευματικὴν του κατὰστασιν καὶ τὸν ἀνεπίληπτον βίον του. Ὁ ὑποψήφιος, ὁ καὶ καλούμενος νὰ ἀναλάβῃ τὴ στιγμήν αὐτὴν τὴν διαποίμανσιν τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Κερκύρας καὶ Παξῶν, Θεοφιλέστατος ἐψηφισμένος, συγκεντρῶνει τὰ προσόντα αὐτά, πρῶτον ὅσον ἐξετιμῆται δεότως ὑπὸ τῶν Σεβ. Ἱεραρχῶν τῶν συγχροτούντων τὴν Ἱεράν Σύνοδον τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὅπως ἀπεδείχθη μετὰ τὴν γενομένην ψηφοφορίαν. Εἶναι ὁ ἄξιος νὰ ἀναλάβῃ τὴν διαποίμανσιν τῆς ἐν λόγῳ Ἱεράς Μητροπόλεως.

Χαίρομεν ἰδιαίτως, ὅσον οἱ παριστάμενοι ἐνταῦθα Ἱερόθωοι, ὅσον καὶ ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι ἐτίμησαν τὸν ὑποψήφιον μετὰ τὴν τιμὴν ψήφου των. Εἶναι γνωστόν, ὅτι διὰ τὴν Ἱ. Μητρόπολιν Κερκύρας καὶ Παξῶν χρειάζεται Μητροπολίτης, ὁ ὅποιος θὰ συγκεντρῶνῃ τὰ προσόντα τὰ ὅποια εἴπομεν προηγουμένως καὶ τὰ ὅποια ἔχει καὶ ἀπολαμβάνει ὁ ὑποψήφιος. Ἀπόκειται μόνον νὰ ἐπιδείξῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ καὶ τὸν χαρακτήρα του. Ἡ Κέρκυρα εἶναι ἡ νῆσος ποὺ παρουσιάζει μεγάλην κίνησιν καὶ ἀνταλλαγὴν ξένων ἐπισκεπτῶν καὶ πρέπει ὁ ποιμὴν αὐτῆς

† Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Κερκύρας καὶ Παξῶν κ. Τιμόθεος.

νὰ εἶναι κατὰ πάντα ἄφογος, ἡ διτιμὴν τῆς Ἐκκλησίας. Ἰδοὺ, λοιπόν, ὅτι ἕνα τοιοῦτον ἱερέα, γνώστην τῶν τοπικῶν συνθηκῶν, μορφωμένον, γλωσσομαθῆ, ἐξέλεξεν ἡ σεπτὴ Ἱεραρχία.

Θεοφιλέστατε,

Πρέπει νὰ εἶσαι εὐτυχής, διότι ὁ Θεὸς ὠκονόμησεν τὰ πάντα, ὥστε νὰ σὲ καταστήσῃ ποιμενάρχον τῆς ἰδιαίτερας σου πατρίδος, τῆς πατρίδος σου γῆς. Εἶμαι βέβαιος, ὅτι ὁ ἐσωτερικὸς καὶ σωματικὸς σου κόπος θὰ εἶναι ὁδηγὸς εἰς τὸ πῶς πρέπει νὰ ποιμάνῃς τοὺς χορυστιανούς τῆς πατρίδος σου. Χρειάζεται αὖτε σὺνεσις, περινοία πολλή, εὐγένεια, κατανόησις τῶν προβλημάτων των καὶ ἀκόμη, ὅπως ἐπιβάλλῃ τὸ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα, νὰ δίδῃς παντὶ πῶ αἰτοῦντι ἐκείνο τὸ ὅποσον ὀφείλεις νὰ δώσῃς. Δὲν εἶναι ἡ ὥρα, οὔτε καὶ χρειάζεται μάθημα ποιμαντικῆς, εἰς ἕνα προεδύτερον τῆς ἰδικῆς σου μορφώσεως, ποὺ προάγεται

σὲ ἀρχιερέα καὶ γνωρίζει τὰ ἀρχιερατικά αὐτοῦ καθήκοντα. Τελειώνων ὀφείλω τοῦτο μόνον νὰ εἶπω. Πρέπε τὸ τρισσὸν ἀξίωμα τοῦ Κυρίου, Βασιλικόν, Προφητικόν, Ἀρχιερατικόν, νὰ εἶναι τὸ βίωμά σου, ὁ ὁδηγός σου εἰς τὴν διαπολιμασιν τῆς λαοῦσος σου Ἱερῶς Μητροπόλεως. Ἀξίος!

Ἀντιφωνῶν τὸν Μκκ. Ἀρχιεπίσκοπον ὁ χειροτονούμενος εἶπεν:

Μακαριώτατε Δέσποτα,

Σεβασμιώτατοι Πατέρες,

Ἀγαπητοὶ Συμπροσβύτεροι ἐν Κυρίῳ,

Ἀγαπητοὶ μου ἐν Χριστῷ Ἀδελφοί,

Ἐπάροχον ἱστορικὰ στιγμὰς εἰς τὴν ζωὴν τοῦ κάθε ἀνθρώπου, αἱ ὁποῖαι προσδιορίζουν οὐσιωδῶς τὴν πορείαν τῆς ὅλης σταδιοδρομίας του.

Ὁ Κύριος ἐπιθυμῶν νὰ συνεχισθῇ τὸ ἔργον Του εἰς τὴν ροὴν τοῦ χρόνου ἐδημιούργησε τὴν Ἐκκλησίαν Του, ἡ ὁποία ἀποτελοῦσα τὸ Σῶμα Του, τὸ πορευόμενον καὶ συνεχῶς ἐργαζόμενον διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ κόσμου, εἶναι τὸ σωτηριολογικὸν κέντρον τῆς ἀναφορῆς τῶν ἀνθρώπων.

Ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου, ἔχουσα ἐκκλησιολογικὸν χαρακτῆρα, προσλαμβάνει τὴν πραγματικὴν αὐτῆς διάστασιν, ὡς κοινωνίας εἰς τὴν ὁποίαν συναντᾶται ὁ Θεὸς καὶ ὁ ἄνθρωπος, τὸ Θεῖον καὶ τὸ ἀνθρώπινον, τὸ ὑπεραισθητὸν καὶ τὸ αἰσθητὸν, τὸ ἐπέκεινα καὶ ἡ ἀγωνιζομένη τῶν ἀνθρώπων ἱστορικὴ πραγματικότης.

Στοιχεῖον βασικὸν εἰς τὴν συνέχισιν τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν χρόνον εἶναι ἡ Ἀποστολικὴ Διαδοχὴ, ἐν τῇ Ἀποστολικῇ διδασκαλίᾳ καὶ ἐν τῇ συνεχεῖ καὶ ἄνευ διακοπῆς μετάδοσιν τοῦ Ἀποστολικοῦ καὶ Ἐπισκοπικοῦ Ἀξιώματος. Χαρακτηριστικὸν γνώρισμα αὐτῆς ἀθνητικότητος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἶναι ἡ Ἀποστολικὴ Αὐτῆς Διαδοχὴ.

Καὶ τὴν μὲν Ἀποστολικὴν τῆς διδασκαλίαν συνεχίζει εἰς τοὺς αἰῶνας ἀπαράγρακτον, διασφαλιζομένην μὲ τὸ κῆρος τῶν Συνόδων Αὐτῆς νὰ μεταδίδῃ καὶ παραδίδῃ εἰς τὰς μεταγενεστέρας γενεὰς ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, τὸ δὲ Ἀποστολικὸν ἀξίωμα τῆς Ἱερωσύνης, ὡς ἄλλη πνευματικὴ ἄλλοσις, ἄνευ διακοπῆς μεταδίδεται ἐν τῇ κοινωνίᾳ Αὐτῆς.

Ὁ Ἐπίσκοπος, ὡς ὁ συνεχιστὴς καὶ ἐκφραστὴς τῆς Ἀποστολικῆς Διαδοχῆς, καὶ εἰς τὸ Ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα τῆς Ἱερωσύνης καὶ εἰς τὴν Ἀποστολικὴν διδασκαλίαν, ἀποτελεῖ τὸ κέντρον τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας, τῆς Ἐπισκοπῆς, περὶ τὸ ὁποῖον καὶ εἰς τὴν εὐχαριστιακὴν Σύναξιν ὁ Κλῆρος καὶ ὁ Λαὸς τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ ἐκφρασις αὐτῆς Ἐκκλησίας, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ Λειτουργὸς τῆς ἱστορίας ἐπεξεργάζεται τὸ ἔργον τῆς λυτρώσεως τοῦ ἀνθρώπου.

Δι' αὐτὸν τὸν λόγον, Μακαριώτατε, εἶμαι σήμερον βαθύτατα συγκινημένος, διότι ὁ Θεὸς μὲ ἐκάλεσε νὰ λάβω ἀπὸ τὰς τιμίας Ὑμῶν χεῖρας καὶ τῶν μεθ' Ὑμῶν συλλειτουργούντων ἁγίων Ἀρχιερέων τὸ μέγα χάρισμα τοῦ Ἀποστολικοῦ καὶ Ἐπισκοπικοῦ ἀξιώματος, τοσοῦτω μᾶλλον καθ' ὅσον ἐν τῇ καθόλου Ἐκκλησίᾳ γενικώτερον, διότι ὁ Ἐπίσκοπος εἶναι Ἐπίσκοπος τῆς ὅλης Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, καὶ ἐν τῇ ἰδιαιτέρᾳ μου Πατριδί, δηλαδὴ εἰς τὴν Ἱερῶν Μητροπόλιν Κερκύρας καὶ Παξῶν, εἰδικώτερον, καλοῦμαι νὰ διακονήσω καὶ ὑπηρετήσω τὸν εὐλαβῆ Λαὸν τοῦ Θεοῦ.

Εὐγνωμονῶ τὸν Θεόν, διότι μοὶ ἐπεφύλαξεν ταύτην μεγάλην τιμὴν, καθ' ὅσον ὁ κλῆρος καὶ ὁ λαὸς τῆς ἰδιαιτέρας μου πατριδος τῆς Κερκύρας εἶναι εὐλαβῆς καὶ φιλόδοξος, εὐγενῆς καὶ ἀγαπᾷ ὑπερβαλλόντως τὴν Ἐκκλησίαν, ἀφοσιωμένος εἰς αὐτήν, οὐδόλως ἐπηρεαζόμενος ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ εἰσοβιστικά κινήματα, τὰ ὁποῖα ἐπιχειροῦν νὰ ὑποκαταστήσουν τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ μόνον τραύματα προσφέρουν εἰς τὸ Σῶμα τῆς Ἀγιοτάτης Ἐκκλησίας, ἴσως εἰς τὴν διδασκαλίαν Αὐτῆς, ὅσον καὶ εἰς τὴν ἐνότητα τοῦ ἐνὸς Σώματος τοῦ Χριστοῦ.

Τὴν Ἱερῶν Μητροπόλιν Κερκύρας καὶ Παξῶν ἐλάμπουσαν μεγάλα ἐκκλησιαστικὰ προσωνυμίες ὡς λ.χ. ὁ ἀπὸ Κερκύρας μέγας Οἰκουμηνικός Πατριάρχης Ἀθηναγόρας.

Ἄλλὰ καὶ ἅπαντες οἱ προκατόχοί μου Ἀρχιερεῖς ὑπῆρξαν διακεκοιμένα ἐκκλησιαστικὰ μορφά.

Κατὰ τὴν ἱστορικὴν ταύτην ἡμέραν τῆς ζωῆς μου, ἐπιτρέψατέ μοι Μακαριώτατε ἐν εὐγνωμοσύνῃ πολλῇ νὰ κάμω μίαν σύντομον ἀναφορὰν εἰς πρόσωπα ἱερὰ, τὰ ὁποῖα ποικιλοτρόπως μὲ εὐηργέτησαν εἰς τὴν σταδιοδρομίαν μου.

Ὁ μακαριστὸς Μητροπολίτης Μονεμβασίας καὶ Σπάργης Κυπριανός, ἐξ οὗ ἔλαβον τὴν ἱερωσύνην, ἡ Ἱ. Μονὴ τῆς μετανοίας μου, τῶν Ἁγίων Τεσσαράκοντα Μαρτύρων τῆς Σπάργης, ὅπου εἰσῆλθον εἰς τὸν μοναχικὸν βίον, ἡ Ἱερὰ Μονὴ Ἀσωμάτων Πετρακί, εἰς τὴν ὁποίαν μετεγράφη, ὁ μέγας Εὐεργέτης καὶ πνευματικὸς μου πατήρ, ἀειμνητός Ἀρχιμανδρῆτης Ἱεζεκιὴλ Καλαϊτζῆς μετὰ τῆς ἀειμνήτου μητρὸς του, εἰς οὗς εὐγνωμοσύνην ἀπεριόριστον ὀφείλω διὰ τὴν πνευματικὴν καὶ ὕλικὴν αὐτῶν συμπαράστασιν, ἡ ἀειμνητός Δέσποτα Μιχαλινού, ἐν συνεχείᾳ ὁ ἀειμνητός Οἰκουμηνικός Πατριάρχης Ἀθηναγόρας καὶ ὁ ἀειμνητός Ἀρχιεπίσκοπος Οὐατείρων καὶ Μεγάλης Βρετανίας Ἀθηναγόρας Κοκκινάκης, πολλὴ μὲ εὐηργέτησαν εἰς τὰς ἐν Ἀγγλίᾳ μεταπτυχιακὰς μου σπουδὰς, ἡ ἀξιοσεβαστὸς Δημητρία Δοῦλλια, ἡ ὁποία εὐοριστομένη εἰς βαθύτατον γῆρας δὲν δύναται νὰ συμμετάσχη εἰς τὴν χαρὰν μου καὶ ἡ ὁποία ὡς πραγματικὴ μου μήτηρ, μοὶ προσέφερεν ποικίλην συμπαράστασιν εἰς τὴν πορείαν τῆς σταδιοδρομίας μου, ἡ Ἐνορία τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου τοῦ Λον-

δίνου και ειδικώτερον ἢ Ἐνορία Ἁγίου Γεωργίου Καρούση - Ἀθηνῶν, πρὸς τὴν ὁποῖαν μεγάλην εὐγνωμοσύνην ὀφείλω, ὁ ἀείμνηστος π. Νικόλαος Παπαδόπουλος, ὁ ἐδλαβῆς ἐκείνος λευίτης, ἀπὸ τὸν ὁποῖον πολὺ ἐνισχύθη, ὁ σεβαστός μου κατὰ σάρκα πατήρ, Σπυρίδων, ὁ ὁποῖος ἀξιῶνεται νὰ συμμετέχη εἰς τὴν χαρὰν μου, πρὸς τὸν ὁποῖον τὴν μεγάλην ἀγάπην και σεβασμὸν ἀπευθύνω, αἱ οἰκογένειαι τῶν κατὰ σάρκα ἀδελφῶν μου, αἱ ὁποῖαι τόσον μοὶ συμπαρεσάθησαν εἰς τὴν ζωὴν μου, οἱ πνευματικοὶ μου ἀδελφοὶ και τὰ πνευματικά μου τέκνα ἐν τῇ ἡμεδαπῇ και ἀλλοδαπῇ, οἱ ὁποῖοι μοῦ ἔδωσαν τὴν εὐκαιρίαν νὰ βιώσω ἐντόνως τὴν ἱερατικὴν μου ιδιότητα.

Ἐδῶ, Μακαριώτατε, ἐπιθυμῶ μετὰ θαυμάσιου σεβασμοῦ και εὐγνωμοσύνης νὰ ἀναφερθῶ εἰς τὴν ἰεράν μνήμην τῆς μητρός μου Ἑλένης, ἡ ὁποία ἐνισχύσεν ἀπὸ τῆς θρησκευτικῆς μου ἡλικίας τὴν ἱερατικὴν μου κλίσην και προσέφερεν ὅλην τὴν ζωὴν, μέχρι θυσίας, εἰς τὴν Ἱερατικὴν και Ἐκκλησιαστικὴν μου σταδιοδρομίαν. Εἶμαι δέδαιος, ὅτι τὴν ἡμέραν αὐτὴν συγκαίρει μετὰ τὴν χαρὰν μου ἐνώπιον τοῦ ἐπουρανίου θυσιαστηρίου.

Ὅλων αὐτῶν πού ἀνέφερον αἱ προσευχαὶ και αἱ εὐχαί, ἅς με ἐνισχύουν εἰς τὴν ἐπισκοπικὴν μου σταδιοδρομίαν.

Ἐπάρχουν και ἄλλοι πολλοὶ, οἱ ὁποῖοι προσέφερον ἐμμέσως ἢ ἀμέσως πολλὰς ὑπηρεσίας εἰς τὴν ζωὴν μου, ὅπως οἱ σεβαστοὶ μου διδάσκαλοι, ὅλων τῶν βαθμίδων, τόσον εἰς τὴν Ἑλλάδα ὅσον και εἰς τὸ Ἐξωτερικόν, οἱ συνεργάται και φίλοι μου εἰς τὰς Ἐκκλησιαστικὰς Ἐπηρεσίας πού ὑπηρετήσα κ.ἀ., πρὸς τοὺς ὁποῖους ἐκφράζω τὴν ἀγάπην μου και τὰς θεομακάρους εὐχαριστίας.

Μετὰ ἀγάπην ἀναφέρωμαι εἰς τὸν Κληρὸν και τὸν Λαὸν τῆς κληρωθείσης μοὶ Ἐπαρχίας, τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Κερκύρας και Παξῶν και διαθεβαῖῶ, ὅτι ὅλους ἀνεξαιρέτως θὰ διακονήσω και θὰ ὑπηρετήσω ἐν ἀγάπῃ πολλῇ, στοργῇ και κατανοήσει.

Σεβασμιώτατοι Ἱεράρχαι, ἀγαπητοὶ Συμπροσβύτεροι, πιστὲ Λαὸ τοῦ Θεοῦ θεομῶς σᾶς εὐχαριστῶ πού συμπροσεύχεσθε μετ' ἐμοῦ σήμερον.

Μακαριώτατε Γέροντά μου,

Γνωρίζω, ὅτι δὲν ἐπιθυμεῖτε πολλὰς ἐκφράσεις και φιλοφρονήσεις, διότι εἶθε ἀπλοῦς και λιτός, ἀλλὰ ἔχετε Μακαριώτατε, ἕνα ἐσωτερικὸν κόσμον τόσον πλούσιον εἰς ψυχικὸν μεγαλεῖον, πού ὅσον κανεὶς Σᾶς πλησιάζει και Σᾶς γνωρίζει, τόσον περισσύτερον Σᾶς σέβεται και ἀγαπᾷ.

Ἐπιτρέψατέ μοι, Μακαριώτατε, νὰ Σᾶς ἐκφράσω τὴν θαυμάσιον μου εὐγνωμοσύνην διὰ τὴν ἀγάπην και ἐμπιστοσύνην μετὰ τὴν ὁποῖαν με περιεβάλατε ἐπὶ πολλὰ ἔτη, τόσον κατὰ τὸν χρόνον τῆς διακονίας μου εἰς τὰς Σύνοδικὰς Ἐπηρεσίας, ὅσον και κυρίως κατὰ

τὴν συνεχῆ μετ' Ὑμῶν συνεργασίαν μου ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ μου, ὡς Ἀρχιερατικῆς τῆς Ἱεράς Συνόδου.

Μετὰ ἐκτιμῆσατε ὑπερβαλλόντως και με ἀνεδειξατε.

Αὐτὸ δὲν θὰ τὸ λησμονήσω ποτὲ και Σᾶς εἶμαι θαυμάσια εὐγνώμων.

Τέλος, παρακαλῶ Μακαριώτατε, Σεβασμιώτατοι και ἀγαπητοὶ μου ἐν Χριστῷ Ἀδελφοὶ, προσενηθήτε σήμερον κατὰ τὴν χειροτονίαν μου, ἵνα ὁ Παράκλητος, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον και Ἀγαθόν, ὁ Τριῳδικὸς Θεός, διὰ προσευχῶν τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, τοῦ Ἁγίου ἐνδόξου Πατρὸς Σπυρίδωνος τοῦ θαυματουργοῦ και προστάτου Κερκύρας και τοῦ Ἁγίου ἐνδόξου Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου, δημιουργήσῃ μία Πεντηκοστὴν εἰς τὴν ζωὴν μου και νὰ με καταστήσῃ ἰκανὸν και ἄξιον νὰ διακονήσω και εὐαρεστήσω τὸν Θεὸν και τοὺς ἀνθρώπους.

Και ἰδοὺ προσφέρω τὸν ἑαυτὸν μου εἰς τὸν Θεόν, τὸν δυνάμενον ἐποικοδομήσαι και σώσαι, και εἰς τὴν Ἐκκλησίαν του, εἰς ἔργον διακονίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κερκύρας και Παξῶν κ. Τιμόθεος (κατὰ κόσμον Ἀνδρέας) Τριβιζᾶς τοῦ Σπυρίδωνος και τῆς Ἑλένης, ἐγεννήθη εἰς τὸ χωριὸν Ἀγρῶς Κερκύρας τὸ 1939. Τὰ γυμνασιακὰ γράμματα παρηκολούθησεν εἰς τὸν Β' Γυμνάσιον Κερκύρας.

Ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας, ἐπεθύμει νὰ γίνῃ Κληρικός. Πρὸς τοῦτο πολὺ τὸν ἐνέπνευσαν και ἐδότησαν οἱ εὐσεβεῖς γονεῖς του. Ἀφού ἐξεπλήρωσε τὰς στρατιωτικὰς του ὑποχρεώσεις, τὴν 18.8.1962 ἐκάφη Μοναχὸς ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Σπάρτης Κυπριανοῦ εἰς τὴν Ἱ. Μοῆν τῶν Ἁγίων Τεσσαράκοντα Μαρτύρων Σπάρτης και ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἐχειροτονήθη Διάκονος τὴν 19.8.1962.

Ἐν συνεχείᾳ ἐσπούδασε Θεολογίαν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν και ἔλαβε τὸ πτυχίον αὐτοῦ τὸ 1967. Κατὰ τὸ ἴδιον ἔτος ἔλαβε, κατόπιν ἐξετάσεων, και τὸ δίπλωμα «Proficiency» εἰς τὴν Ἀγγλικὴν γλῶσσαν.

Τὴν 15.4.1967 ἐχειροτονήθη ὑπὸ τοῦ ἰδίου Ἀρχιερέως εἰς Πρεσβύτερον και ἐχειροθετήθη Ἀρχιμανδρίτης εἰς τὸν Ἱ. Ναὸν Ἁγ. Παντελεήμονος ὁδοῦ Ἀχαρνῶν - Ἀθηνῶν, εἰς τὸν ὁποῖον ὑπηρετήσεν ὡς Διάκονος και Ἱεροκήρυξ κατὰ τὰ φοιτητικὰ αὐτοῦ χρόνια, ὅτε ἐδίδασκεν εἰς Μέσα και Ἀνώτερα Κατηχητικὰ Σχολεῖα τοῦ Ἀμυρουσίου.

Τὸ 1967 τῇ βοήθειᾳ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἀθηνῶν, μετὰ τοῦ ὁποῖου συνεδέετο, και τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Θουατῶν και Μεγ. Βρεταννίας Ἀθηνῶν Κοκκινάκη μετέβη εἰς Ἀγγλίαν διὰ μεταπτυχιακὰς σπουδᾶς. Ἐπὶ ἕν ἔτος παρηκολούθησε Κοινωνιολογίαν και ἀγ-

γλικήν Φιλολογίαν εις τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Sussex καὶ διορίσθη πρῶτος Προϊστάμενος τῆς Ἑλληνορθόδοξου Κοινότητος τοῦ Brighton, ὅπου διοργάνωσεν τὴν Ἑλληνικὴν Κοινότητα καὶ τὸ Ἑλληνικὸν Σχολεῖον.

Μετὰ ἓν ἔτος διορίσθη Προϊστάμενος τῆς Κοινότητος καὶ Διευθυντὴς τοῦ Ἑλληνικοῦ Σχολείου εἰς τὴν νευραργικὴν Κοινότητα τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου Ἀνατολικοῦ Λονδίνου, ὅπου διοργάνωσεν Ἑλληνικὸν Σχολεῖον μὲ ἕξ διδασκάλους, ἐνῶ παραλλήλως διοργάνωσεν τὴν Ἑλληνικὴν Κοινότητα καὶ τὸ Ἑλληνικὸν Σχολεῖον τοῦ South - End on Sea.

Κατὰ τὸ ἴδιον ἔτος ἐνεγράφη εἰς τὸ Βασιλικὸν Κολλέγιον «King's College» τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Λονδίνου καὶ ἐπὶ μία τριετίαν ὡς ἐσωτερικὸς φοιτητὴς εἰδικῶς μεταπτυχιακῶς εἰς τὴν ἔδραν τῆς Δογματικῆς Θεολογίας, ἔχων ὡς ἐπιτετραμμένον Καθηγητὴν τὸν μεγάλον δογματολόγον Eric Mascall. Ὑπέβαλε διατριβὴν, διακριθεὶς εἰς τὴν ἐπίδοσιν τῆς μελέτης καὶ τῆς ἐρεύνης καὶ ἀνεκρῦχθη «Master τῆς Φιλοσοφίας» εἰς τὴν ἔδραν τῆς Δογματικῆς Θεολογίας. Παραλλήλως εἰς εἰδικὸν Κολλέγιον παρηκολούθησεν ἀγγλικὴν Φιλολογίαν καὶ Φιλοσοφίαν εἰς τὸ Βασιλικὸν Ἰνστιτούτον τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Λονδίνου, τοῦ ὁποῦ ἀνεκρῦχθη καὶ μέλος.

Ἐπανελθὼν, μετὰ τὸ πέρασ τῶν σπουδῶν του, εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸ 1970, διορίσθη Προϊστάμενος εἰς τὸν ἱστορικὸν Ναὸν Ἁγ. Γεωργίου - Καρύτση Ἀθηνῶν, ὅπου ὑπηρέτησεν ἐπὶ μίαν ἱετίαν. Εἰς τὸν ἐν λόγῳ Ναὸν διεκρίθη διὰ τὰ ὑψηλῆς στάθμης κηρύγματα αὐτοῦ, διὰ τὸ ἦθος καὶ τὸ πολὺπλευρον ποιμαντικὸν καὶ κοινωνικὸν αὐτοῦ ἔργον, τὴν ἐξομολόγησιν προσωπικοτήτων καὶ πλήθους νέων, τὰς διαλέξεις καὶ πολιτιστικὰς ἐκδηλώσεις, τόσον εἰς τὸν Ναὸν ὅσον καὶ εἰς τὸν Φιλολογικὸν Σύλλογον «Παρνασσός», τὴν ποιμαντικὴν του διακονίαν εἰς τὸ Ὀφθαλμιατρικὸν Ἀθηνῶν καὶ κυρίως εἰς δύο ἄλλα στάδια:

α) Τὴν βάπτισιν ἢ τὸ χρίσμα 300 περίπου ἑτεροθρήσκων καὶ ἑτεροδόξων ἀγγλοφώνων προσώπων, προσερχομένων ἀπ' ὅλον τὸν κόσμον, κατόπιν ἐπιμόνου καὶ ἐνίοτε μακροχρονίου κατηχήσεως.

β) Τὰς πολιτιστικὰς ἐκδηλώσεις, διαλέξεις καὶ συναυλίας μὲ τὴν διεθνοῦς φήμης χορωδίαν τοῦ Ἁγ. Γεωργίου Καρύτση, τόσον εἰς τὸ ἐσωτερικόν, ὅσον κυρίως καὶ εἰς ὅλας τὰς πρωτευούσας χωρῶν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης.

Παραλλήλως ἐδίδαξε δογματικὴν Θεολογίαν ἐπὶ μίαν διετίαν εἰς τὴν Νυκτερινὴν Ἱερατικὴν Σχολὴν Ἀθηνῶν, ἐνῶ διορίσθη ὡς ὑπάλληλος εἰς τὰς Ὑπηρεσίας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ὅπου ὑπηρέτησεν ἐπὶ δέκα πέντε ἔτη, κατ' ἀρχὴν ὡς Γραμματεὺς τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Ποιμαντικοῦ Ἔργου καὶ Θείας Λατρίας, ὅτε ἡσχολήθη κυρίως μὲ τὰ κοινωνικὰ προβλήματα, τὸ Ποιμαντικὸν Ἔργον καὶ τὴν διοργάνωσιν Ποιμαντικῶν Συνεδρίων καὶ Σεμιναρίων, εἰς τὰ ὁποῖα εἰσηγεῖτο ἀνάλογα θεολογικὰ θέματα, τόσον εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅσον καὶ εἰς τὰς Ἐπαρχίας. Συχνὰ ἐκαλεῖτο ὑπὸ Μητροπολιτῶν καὶ ἐδίδοε διαλέξεις ἢ ἐκήρυττεν εἰς ἐπαρχιακὰς πόλεις.

Ἡ Ἐκκλησία, ἐκτιμῶσα τὸ ἔργον του, τὸν ἔστειλε εἰς Η. Π. Ἀμερικῆς, ὅπου μετεξεπαιδεύθη εἰς θέματα ποιμαντικοῦ ἔργου τῶν Ναυτικῶν καὶ εἶχε τὴν εὐκαιρίαν γὰρ μελετήσῃ τὸ ἔργον τῶν ξένων Ἐκκλησιῶν εἰς διαφόρους Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς. Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τὸν ἔστειλεν ἐπίσης εἰς Βατικανὸν καὶ μετεξεπαιδεύθη εἰς θέματα ποιμαντικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸν τουρισμὸν.

Ἐν συνεχείᾳ ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἔστειλε αὐτὸν εἰς εἰδικὴν ἀποστολὴν εἰς τὰς πρωτευούσας τῶν Κρατῶν Μελῶν τῆς Ε.Ο.Κ. καὶ ἐμελέτησε τὰς ὑφισταμένας σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας, ἐνῶ τὸ 1983 μετέβη εἰς Ἀγγλίαν καὶ παρηκολούθησε σεμινάρια ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως εἰς τὴν Ἀγγλικανικὴν Ἐκκλησίαν.

Ἐπίσης ἔχει δώσει διαλέξεις εἰς πόλεις τῆς Γαλλίας.

Θεωρεῖται σήμερον ὁ μόνος εἰδικὸς Κληρικὸς εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπὶ θεμάτων τουρισμοῦ καὶ ἔχει γράψει εἰδικὰς μελέτας, τόσον διὰ τὸν τουρισμὸν, ὅσον καὶ διὰ τοὺς ναυτικούς, εἰς τὴν ἑλληνικὴν καὶ ἀγγλικὴν.

Ἡ Ἐκκλησία τοῦ ἀνέθεσε ἐπανεληγμένως εἰδικὰς λεπτὰς ἐκκλησιαστικὰς ἀποστολάς εἰς Ἀμερικὴν, Ρωσίαν καὶ εἰς ὀλόκληρον τὸν Εὐρωπαϊκὸν χῶρον, εἰς διεθνή συνέδρια, εἰς τὰ Ὁρθόδοξα Πατριαρχεῖα καὶ εἰς τὰς ἔδρας τῶν Ἀρχηγῶν τῶν Ἑτεροδόξων Ἐκκλησιῶν.

Ἐχει, ἐπὶ πλέον, συγγράψει δύο θεολογικὰς διατριβὰς, καὶ περὶ τὰς τριάκοντα μελέτας καὶ πραγματείας, εἰς τὴν ἑλληνικὴν καὶ τὴν ἀγγλικὴν.

Ὁ νέος Μητροπολίτης Κερκύρας καὶ Παξῶν διετέλεσεν ἐπίσης ἐπὶ πενταετίαν Δ' ντῆς τοῦ Γραφείου τοῦ Μακαριωτάτου Προέδρου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ ἀκολούθως ἐξελέγη ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου Ἀρχιγραμματεὺς Αὐτῆς.

Εἰς τὴν ἀνωτάτην αὐτὴν διοικητικὴν θέσιν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὑπηρέτησεν ἐπὶ μία τριετίαν καὶ διεκρίθη διὰ τὸ ἦθος, τὴν ἐργατικότητα, τὴν ἐντιμότητα καὶ ἀντικειμενικότητά του.

Ἐίτα εἰς ἓκ τῶν θερμῶν ὑποστηρικτῶν καὶ διακεκριμένων ἀρθρογράφων τῆς ἐφημερίδος «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» καὶ τῶν θεολογικῶν περιοδικῶν τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐκτιμῶσα τὰς ἱκανότητας καὶ τὸ πολὺπλευρον αὐτοῦ ἔργον, τοῦ ἀπένευμεν προσφάτως τὸν δίκαιον Αὐτῆς ἔπαινον.

Τὴν δὲ 2αν Μαΐου 1984 διὰ φήφων κανονικῶν ἢ Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀναγνωρίσασα τὸ πολυσχιδὲς αὐτοῦ ἔργον, τὸν ἐξέλεξε κανονικὸν Μητροπολίτην τῆς ἰδιαίτερας αὐτοῦ Πατρίδος, τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Κερκύρας καὶ Παξῶν.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΤΟΥ ΜΑΡΤΥΡΙΟΥ

ήτοι τὸ ἦθος καὶ ἡ φωνὴ τοῦ ἑσταυρωμένου *

Β') Τὸ Ποτήριον τοῦ Χριστοῦ¹⁴.

«Δύο πολλοὶ ἀγαπητοὶ μαθητὲς ζήτησαν ἀπὸ τὸν Κύριο τὸν θρόνον τῆς Δόξας. Αὐτὸς τοὺς ἔδωκε τὸ Ποτήριό Του» (Ματθ. κ' 23).

Τὸ Ποτήριον τοῦ Χριστοῦ εἶναι τὸ νὰ ὑποφέρετε. Σ' αὐτοὺς ποὺ πίνουν ἀπ' αὐτὸ στὴ γῆ, τὸ Ποτήριον τοῦ Χριστοῦ τοὺς κάνει μετόχους στὴ βασιλεία τῆς Χάριτος τοῦ Χριστοῦ· προετοιμάζει γι' αὐτοὺς τοὺς θρόνους τῆς αἰώνιας δόξας στὸν οὐρανὸν.

Στεκόμαστε «ἐν σιωπῇ» μπροστὰ στὸ Ποτήριον τοῦ Χριστοῦ, δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ παραπονεθεῖ γι' αὐτὸ, οὔτε νὰ τὸ ἀπορρίψει· ἐπειδὴ Αὐτὸς ποὺ μᾶς διέταξε νὰ τὸ δοκιμάσουμε, πρῶτος ὁ ἴδιος τὸ γέυτηκε.

Ἡ δένδρον τῆς γνώσεως τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ! Σὺ σκότωσε τοὺς Προπάτορές μας στὸν Παράδεισο, σὺ τοὺς ξεγέλασες μὲ τὶς πλάνες τῆς σαρκικῆς ἡδονῆς καὶ τῆς λογικῆς.

Ὁ Χριστὸς, ὁ Αὐτρωτὴς τῶν «πεπτωκότων», ἔφερε σ' αὐτὸν ἔδω τὸν κόσμον, στοὺς πεσμένους καὶ ἐξόριστους ἀπὸ τὸν Παράδεισον, τὸ Ποτήριον τῆς Σωτηρίας Του.

Ἡ πίκρα αὐτοῦ τοῦ Ποτηρίου καθαρίζει τὴν καρδιά ἀπὸ τὴν ἀπαγορευμένη, καταστρεπτικὴ καὶ ἀμαρτωλὴ ἡδονή. Διὰ μέσου τῆς ταπεινώσεως, ποὺ μ' ἀφθονία ρέει ἀπ' αὐτὸ, ἀπονεκρώνεται ἡ υπερηφάνεια τῆς γνώσεως στὸ σαρκικὸ ἐπίπεδο.

Σ' αὐτὸν ποὺ πίνει ἀπὸ τὸ Ποτήριον μὲ πίστη καὶ ὑπομονή, ἡ αἰώνια ζωὴ, ποὺ ἦταν καὶ ποὺ ἀνάμα εἶναι χαμένη μὲ τὴν γεύση τοῦ ἀπαγορευμένου καρποῦ, θὰ ἀποκατασταθεῖ.

«Ποτήριον σωτηρίου λήψαμι», τὸ Ποτήριον τῆς σωτηρίας (Ψαλμ. 115,4).

Τὸ Ποτήριον γίνεται ἀποδεκτὸ ὅταν ὁ Χριστιανὸς φέρε: τὶς ἐπίγειες θλίψεις μὲ τὸ πνεῦμα τῆς ταπεινώσεως ποὺ ἔμαθε ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιον.

Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος στράφηκε γρήγορα μ' ἓνα γυμνὸ ξίφος νὰ ὑπερασπιστεῖ τὸ Θεάνθρωπον, ποὺ ἦταν περι-

τριγουρισμένος ἀπὸ κακούργους· ἀλλὰ ὁ πρῶτος Ἰησοῦς εἶπε στὸν Πέτρο: «θάλα τὴν μάχαιραν εἰς τὴν θήρη» τὸ ποτήριον ὃ δέδωκέ μοι ὁ Πατήρ, οὐ μὴ πῖω αὐτό;» (Ἰω. 18,11). Ἔτσι καὶ σὺ, ὅταν καταστροφή σε περιθάλλει, θὰ μπορεῖς νὰ παρηγορεῖς καὶ νὰ δυναμώσεις τὴν ψυχὴ σου, λέγοντας: «τὸ ποτήριον ὃ δέδωκέ μοι ὁ Πατήρ οὐ μὴ πῖω αὐτό»;

Τὸ Ποτήριον εἶναι πικρὸ: Στὴν πρώτη θεὰ ὄλη ἡ ἀνθρώπινη λογικὴ ἔρχεται σ' ἀμηχανία.

Ἐπερὶ πῶς τὴ λογικὴ μὲ τὴν πίστη καὶ πῆς θαρραλέα ἀπὸ τὸ πικρὸ ποτήρι: εἶναι ὁ Πατήρ ποὺ σοῦ τὸ δίνει, αὐτὸς ποὺ εἶναι Πανάγαθος καὶ Πάνσοφος. Δὲν εἶναι οὔτε οἱ Φαρισαῖοι, οὔτε ὁ Καϊάφας, οὔτε ὁ Ἰούδας ποὺ τὸ παρεσκευάσαν· δὲν εἶναι ὁ Πιλάτος ἢ οἱ στρατιῶτες τοῦ ποὺ τὸ προσφέρουν. «Τὸ ποτήριον ὃ δέδωκέ μοι ὁ Πατήρ, οὐ μὴ πῖω αὐτό»;

Οἱ Φαρισαῖοι σκέπτονται τὸ κακὸ, ὁ Ἰούδας προδίδει, ὁ Πιλάτος διατάσσει τὸν παράνομον φόνο, οἱ στρατιῶτες τῆς ἐξουσίας ἐκτελοῦν τὴν διαταγὴν του. Μ' αὐτὲς τοὺς τὶς κακὲς πράξεις αὐτοὶ προετοιμάσαν τὴν δικὴν τους ἀληθινὴν καταστροφή. Μὴν προετοιμάσεις γιὰ τὸν ἑαυτὸ σου ἓνα τέτοιο δίκαιον ὄλεθρον μὲ τὸ νὰ θυμᾶσαι τὸ κακὸ, μὲ τὸ νὰ ἐπιθυμᾶς πολὺ καὶ νὰ ὀνειρεύεσαι τὴν ἐκδίκηση καὶ μὲ τὸ νὰ ἀγανακτεῖς ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν σου. Ὁ οὐράνιος Πατήρ εἶναι Παντοδύναμος καὶ Παντεπόπτης: ὀλέπει τὴ θλίψη σου καὶ ἐὰν τὸ εὑρίσκει ἀπαραίτητο καὶ εὐεργετικὸ νὰ ἀποσύρει τὸ ποτήριον ἀπὸ σένα, θὰ τὸ εἶχε ὅπωςδήποτε κάνει.

Ὁ Κύριος, ὅπως ἡ Γραφὴ καὶ ἡ Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας μαρτυροῦν, ἔχει συχνὰ ἐπιτρέψει: νὰ συμβαίνουν θλίψεις στοὺς ἀγαπητοὺς Του καὶ συχνὰ τὶς ἔχει ἀπαμειβρύνει: ἀπ' αὐτοὺς, σύμφωνα μὲ τοὺς ἀνεξιχνίαστους τρόπους τῆς προνοίας Του.

Ὅταν δοῖς καὶ ἀπέγαντι: στὸ Ποτήριον, πάρε τὸ ἐπίμονο δλέμμα σου ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ σοῦ τὸ δίνουν. Σήκωσε τὰ μάτια σου στὸν οὐρανὸν καὶ πές: «Τὸ Ποτήριον ὃ δέδωκέ μοι ὁ Πατήρ, οὐ μὴ πῖω αὐτό;» «Ποτήριον σωτηρίου λήψαμι».

Δὲν μπορῶ νὰ ἀρνηθῶ τὸ Ποτήριον, τὴν ὑπόσχεση τοῦ οὐράνιου καὶ αἰώνιου ἀγαθοῦ. Ὁ Ἀπόστολος τοῦ Χριστοῦ μὲ διδάσκει: ὑπομονὴ ὅταν λέγεις: «διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ» (Πράξ. 14' 22).

Πῶς μπορεῖ κανεὶς νὰ ἀρνηθεῖ τὸ Ποτήριον ποὺ εἶναι:

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 292 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 9 τεύχους.

14. Ἰγνατίου Μπριαντιανίνωφ. Μεταφράστηκε ἀπὸ τὴν Ἀγγλικὴ γλῶσσα ἀπὸ τὴν Μοναχὴ Σιλουανή, ἀδελφὴ τῆς Ἰερᾶς Μονῆς Ἰψώσεως Τιμίου Σταυροῦ Μεσημερίου Ἐδέσεως.

τὸ μέσον γιὰ νὰ φθάσει· σ' αὐτὴ τῇ βασιλείᾳ καὶ νὰ αὐξηθεῖ σ' αὐτῇ;

Θὰ δεχτῶ τὸ Ποτήριο, τὸ δῶρο τοῦ Θεοῦ. Τὸ Ποτήριο τοῦ Χριστοῦ εἶναι δῶρο τοῦ Θεοῦ. Ὁ μέγας Παῦλος γράφει στοὺς Φιλιππησίους: «Ὑμῖν ἐχαρίσθη τὸ ὑπὲρ Χριστοῦ, οὐ μόνον τὸ εἰς αὐτὸν πιστεῦσιν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ πάσχειν» (α' 29).

Σὺ λαμβάνεις τὸ Ποτήριο πὸ φαινομενικὰ προέρχεται ἀπὸ χέρι ἀνθρώπου. Τί σ' ἐνδιαφέρει ἐὰν αὐτὸς πὸ τὸ προσφέρει ἐνεργεῖ δίκαια ἢ ἀδίκαια; Σὰν μαθητὴς τοῦ Ἰησοῦ, δικὴ σου ὑπόθεσις εἶναι νὰ ἐνεργεῖς δίκαια· νὰ λαμβάνεις τὸ Ποτήριο εὐχαριστώντας τὸ Θεὸ καὶ μὲ ζωντανὴ πίστη καὶ θαρραλέα νὰ τὸ πίνεις μέχρι τὸ κατακάθῃ (μέχρι τέλους).

Παίρνοντας τὸ Ποτήριο ἀπὸ ἀνθρώπινο χέρι θυμῆσου ὅτι αὐτὸ εἶναι τὸ Ποτήριο Αὐτοῦ πὸ εἶναι ὄχι μόνον ἁθῶς ἀλλὰ καὶ Πανάγιος.

Σκεπτόμενος αὐτὸ ὑπενηθύμισε στὸν ἑαυτὸ σου καὶ σ' ἄλλους ἁμαρτωλοὺς πὸ ὑποφέρουν, τὰ λόγια πὸ ὁ εὐλογημένος καὶ φωτισμένος ληστής πρόφερε ὅταν σταυρωνόταν στὰ δεξιὰ τοῦ Σταυρωμένου Θεοανθρώπου: «...ἡμεῖς ἄξια γὰρ ὢν ἐπράξαμεν ἀπολαμβάνομεν... μνήσθητί μου Κύριε ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου» (Λουκ. κγ' 41,42).

Ἐπειτα στροφόμενος στοὺς ἀνθρώπους, θὰ τοὺς πείσει: «εὐλογημένοι οἱ ὄντες ὄργανα τῆς δικαιοσύνης καὶ τοῦ ἐλέους τοῦ Θεοῦ, εὐλογημένοι ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος! (ἐὰν αὐτοὶ δὲν εἶναι σὲ κατάλληλη θέση νὰ καταλάβουν καὶ νὰ δεχτοῦν τὰ λόγια σου, μὴ ρίπτεις τοὺς πολύτιμους μαργαρίτες τῆς ταπεινώσεώς σου κάτω στὰ πόδια αὐτῶν πὸ δὲν μποροῦν νὰ τὰ ἐκτιμῆσουν, ἀλλὰ λέγε τα μὲ τὸ νοῦ καὶ τὴν καρδιά). Μ' αὐτὸ μόνον θὰ ἐκπληρώσεις τὴν ἐντολὴ τοῦ Εὐαγγελίου πὸ λέγει: «ἀγαπάτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς» (Ματθ. ε' 44).

Προσευχῆσου στὸν Κύριον γι' αὐτοὺς πὸ σὲ ἔχουν ὀδύσει καὶ προσβάλλει, ὥστε, ὅτι αὐτοὶ ἔχουν κάνει γιὰ σένα, θὰ ξεπληρωθεῖ μὲ μιὰ πρόσκαιρη εὐλογία καὶ μὲ αἰώνια ἀνταμοιβὴ τῆς σωτηρίας καὶ ἔτσι, ὅταν σταθοῦν μπρὸς στὸν Χριστὸ γιὰ νὰ κριθοῦν, αὐτὸ θὰ μπορεῖ νὰ τοὺς ὑπολογιστεῖ ὡς νὰ ἦταν μιὰ πράξι ἀρετῆς. Κι' ἂν ἀκόμα ἡ καρδιά σου δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ ἐνεργεῖ ἔτσι, διαζέ τηγ' ἐπειδὴ μόνον ἐκείνοι πὸ διάζουν τὴν καρδιά τους γιὰ νὰ ἐφαρμόσουν τίς ἐντολὰς τοῦ Εὐαγγελίου μποροῦν νὰ κληρονομήσουν τὸν οὐρανὸ. Ἐὰν δὲν ἔχεις τὴν ἐπιθυμία νὰ ἐνεργεῖς κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο, τότε δὲν ἔχεις τὴν ἐπιθυμία νὰ εἶσαι μαθητὴς τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. Κοίτα θαθεῖα μέσα σου καὶ ἐξέτασε τὸν ἑαυτὸ σου ἐρευνητικὰ: μήπως ἔχεις θρεῖ ἄλλο δάσκαλο, τὸ δάσκαλο τοῦ μίσους —τὸ διάβολο— καὶ ἔχεις πέσει στὴ δυνάμη τοῦ;

Εἶναι ἕνα φοβερὸ ἁμάρτημα νὰ προσβάλλει ἢ νὰ καταδυναστεύει κανεὶς τὸν πλησίον του· καταξοχὴν φοβερὸ ἁμάρτημα εἶναι νὰ διαπράττει φόνον. Ἀλλὰ ὁποιοσδήποτε

μισεῖ τὸ δίκαιον του, τὸ συκοφάντη του, τὸν προδότη του, τὸ δολοφόνον του καὶ ὁποιοσδήποτε σκέφτεται κακὸ γι' αὐτοὺς καὶ παίρνει ἐκδίκηση, διαπράττει μιὰ ἁμαρτία πολὺ κοντὰ μὲ τὴ δική τους. Μάταια αὐτὸς προσποιεῖται στὸν ἑαυτὸ του καὶ στοὺς ἄλλους ὅτι εἶναι δίκαιος. «Πᾶς ὁ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἀνθρωποκτόνος ἐστὶ» (Α' Ἰω. γ' 15).

Ἡ ζωντανὴ πίστη στὸ Χριστὸ διδάσκει καθένα νὰ δεχτεῖ τὸ Ποτήριο τοῦ Χριστοῦ καὶ αὐτὸ ἐμπνέει ἐλπίδα στὴν καρδιά αὐτοῦ πὸ τὸ δέχτηκε καὶ ἡ ἐλπίδα στὸ Χριστὸ δίνει δύναμη καὶ παρηγοριὰ στὴν καρδιά.

Τί μαρτύριο —τί μαρτύριο τῆς κολάσεως— νὰ διαμαρτυρώμαστε ἢ νὰ γογγύζουμε ἐναντίον τοῦ ἀπὸ τὸν οὐρανὸ προωρισμένου Ποτηρίου!! Ὁ γογγυσμὸς, ἡ ἀνυπομονησία, ἡ δειλία καὶ ἰδιαίτερα ἡ ἀπελπισία εἶναι ἁμαρτίες μπροστὰ στὸ Θεὸ — εἶναι τὰ ἄσχημα παιδιὰ τῆς ἁμαρτωλῆς δυσπιστίας.

Εἶναι ἁμαρτωλὸ νὰ παράπονώμαστε γιὰ τοὺς πλησίον μας τὴ στιγμή πὸ αὐτοὶ εἶναι τὰ ὄργανα τοῦ πόνου μας· ἀκόμα πὸ ἐφάμαρτο εἶναι ὅταν γογγύζουμε κατὰ τοῦ Ποτηρίου πὸ ἔρχεται κάτω σὲ μᾶς κατ' εὐθεῖαν ἀπὸ τὸν οὐρανὸ, ἀπὸ τὸ δεξιὸ χέρι τοῦ Θεοῦ.

Αὐτὸς πὸ πίνει τὸ Ποτήριον εὐχαριστώντας τὸ Θεὸ καὶ εὐλογώντας τὸν πλησίον του, πετυχαίνει θεῖα γαλήνη, τὴ χάρη τῆς εἰρήνης τοῦ Χριστοῦ· εἶναι ὅταν νὰ ἀπολαμβάνει κιόλας τὸν πνευματικὸ παράδεισον τοῦ Θεοῦ.

Πρόσκαρος πόνος, αὐτὸς καθ' ἑαυτοῦ δὲν ἔχει νόημα. Τοῦ δίνουμε ἡμεῖς σπουδαιότητα μὲ τὴν προσκόλλησή μας στὴ γῆ καὶ σ' ἄλλα τὰ φθαρτὰ πράγματα, μὲ τὴν ψυχρότητά μας πρὸς τὸν Χριστὸ καὶ τὴν αἰωνιότητα.

Εἶσαι προετοιμασμένος νὰ ὑποφέρεις τὴν πικρὴ καὶ ἀηδιστικὴ γεύση τῶν φαρμάκων; νὰ ὑποφέρεις τὴν ὀδυνηρὴ ἀποκοπὴ καὶ τὸν καυτηριασμὸ τῶν ἄκρων σου· νὰ ὑπομένεις τὸ μακροχρόνιον πόνον τῆς πείνης καὶ τὴν παραινόμενη ἀπομόνωση στὸ δωμάτιό σου· εἶσαι προετοιμασμένος νὰ τὰ ὑπομένεις ὅλα αὐτὰ γιὰ νὰ ἀποκαταστήσεις τὴ χαμένη υγεία τοῦ σώματός σου, πὸ, ἀφοῦ γιὰ τρευτεῖ, θὰ ἀρρωστήσει· θέθαια πάλι καὶ σίγουρα θὰ πεθάνει καὶ θὰ ἀποσυντεθεῖ. Ὑπόμνε, λοιπόν, τὴν πικρὴ γεύση τοῦ Ποτηρίου τοῦ Χριστοῦ πὸ φέρει θεραπεία καὶ αἰώνια μακαριότητα στὴν ἀθάνατη ψυχὴ σου.

Ἐὰν τὸ Ποτήριον σοῦ φαίνεται ἀνυπόφορον, θανατηφόρον, τότε αὐτὸ ἀποκαλύπτει ὅτι, ἂν καὶ φέρεις τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, δὲν ἀνήκεις στὸ Χριστὸ. Γιὰ τοὺς ἀληθινούς μαθητὰς τοῦ Χριστοῦ τὸ Ποτήριον Του εἶναι ποτήριον χαρᾶς.

Τοιοτοτρόπως οἱ Ἅγιοι Ἀπόστολοι ἀφοῦ κτυπήθηκαν μπρὸς τὴ συνέλευση τοῦ συνεδρίου τῶν πρεσβυτέρων τῶν Ἰουδαίων «ἐπορεύοντο χαίροντες ἀπὸ προσώπου τοῦ συνεδρίου, ὅτι ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ κατηξιώθησαν ἀτιμασθῆναι» (Πράξ. ε' 40,41).

Ὁ δίκαιος Ἰὼβ ἄκουσε πικρὰ νέα. Διαδοχικὲς εἰδή-

σεις ήρθαν γὰ διατρυπήσουν τὴ σταθερὴ του καρδιά· τὸ τελευταίον ἀπ' αὐτὰ ἦταν σκληρότατο: ὅλοι οἱ γιοὶ καὶ οἱ θυγατέρες του κτυπήθηκαν ξαφνικὰ κάτω ἀπὸ ἕνα σκληρὸ καὶ βίαιον θάνατο. Στὴ μεγάλη του θλίψη ὁ δίκαιος «ἔρρηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ ἐκείρατο τὴν κόμην τῆς κεφαλῆς καὶ πεσὼν χαμῶν προσεκύνησε τῷ Κυρίῳ καὶ εἶπεν: αὐτὸς γυμνὸς ἐξῆλθον ἐκ κοιλίας μητρὸς μου, γυμνὸς καὶ ἀπελευσάμαι· ἐκεῖ ὁ Κύριος ἔδωκεν, ὁ Κύριος ἀφείλετο· ὡς τῷ Κυρίῳ ἔδοξεν, οὕτω καὶ ἐγένετο· εἶη τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον εἰς τοὺς αἰῶνας» (Ίωβ α' 20,21).

Ἐμπιστεύσου τὴν καρδιά σου με ἀπλότητα σ' Αὐτὸν ἀπὸ τὸν ὅποιον ὄλες οἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς σου ἔχουν μετρηθεῖ. Αὐτὸς γνωρίζει τὸ μέτρο τοῦ θεραπευτικοῦ Ποτηρίου πού ἐπρεπε γὰ σοῦ δοθεῖ.

Βλέπε συχνὰ στὸν Ἰησοῦ πού στεκόταν μπροστὰ σ' αὐτοὺς πού τὸν κατεδίκασαν σὲ θάνατο. Ἦταν «ὡς ἀμυγὸς ἐναντίον τοῦ κείροντος αὐτὸν ἀφωγος» (Ήσ. γγ' 7). Παραδόθηκε στὸ θάνατο, γὰ σφαιρεῖ, σὰν ἕνα ἀνυπεράσπιστο πρόβατο. Μὴν παίρνεις τὰ μάτια σου ἀπ' Αὐτόν, καὶ ὁ πόνος σου θὰ μετατραπεῖ σὲ οὐράνια πνευματικὴ γλυκύτητα· οἱ πληγές τῆς καρδιάς σου θεραπεύτηκαν με τὶς πληγές τοῦ Ἰησοῦ.

«Ἐἴτε ἕως τούτου» εἶπε ὁ Κύριος σ' αὐτοὺς πού ἐπεθύμησαν γὰ τὸν ὑπερασπιστοῦν στὸν κήπο τῆς Γεθσημανῆ καὶ θεράπευσε τὸ αὐτὶ πού εἶχε ἀποκοπεῖ (Λουκ. κβ' 51).

«Ἡ δοκεῖς» ἀπάντησε ὁ Κύριος σ' αὐτόν πού εἶχε προσπαθήσει γὰ τοῦ πάρει τὸ Ποτήριον, «ὅτι οὐ δύναμαι ἄρτι παρακαλέσαι τὸν πατέρα μου καὶ παραστήσει μοι πλείους ἢ δώδεκα λεγεῶνας ἀγγέλων;» (Ματθ. κστ' 53).

Στὴν ὥρα τῆς δυσκολίας μὴ ζητᾶς βοήθεια ἀνθρώπινη· μὴ χάνεις πολὺτιμο χρόνο· μὴν ἐξαντλεῖς τὴ δύναμιν τῆς ψυχῆς σου ζητώντας μὴ ἀνίσχυρη βοήθεια. Περίμενε βοήθεια ἀπὸ τὸν Θεό· με πρόσταγμα Του καὶ σὲ κενρὸ πού Ἐκεῖνος θέλει γὰ ἔρθουν ἄνθρωποι γὰ σὲ βοηθήσουν.

Ὁ Κύριος σιωποῦσε μπροστὰ στὸν Πιλάτο καὶ τὸν Ἡρώδη, δὲν ἔκανε καμμιά προσπάθεια γὰ δικαιοσύνη τὸν ἑαυτοῦ.

Πρέπει γὰ μιμῆσαι τὴν ἀγία καὶ σοφὴ σιωπὴ Του, ὅταν βλέπεις ὅτι οἱ ἐχθροὶ σου σὲ κατηγοροῦν με σκοπὸ τὴ δίκαιη καταδίκη. Κατηγοροῦν μόνο με σκοπὸ γὰ κρύψουν με τὸ πρόσχημα τῆς δίκης τὴ δίκη τους ἀτομικὴ κακὴ πρόθεση.

Ἐἴτε ἔρχεται τὸ Ποτήριον σὲ σένα σὰν μὴ θαυμασιὰ συγκεντρωσὴ νεφῶν, εἴτε ξαφνικὰ σὰν ἕνας μανιώδης ἀνεμοστρόβιλος, λέγε στὸ Θεό· «Γενηθήτω τὸ θέλημα σου».

Σὺ εἶσαι ἕνας μαθητῆς, ἀκόλουθος καὶ δούλος τοῦ Ἰησοῦ. Ὁ Ἰησοῦς εἶπε: «Ἐὰν ἐμοὶ διακονῆ τις, ἐμοὶ

ἀκολουθήτω καὶ ὅπου εἶμι ἐγώ, ἐκεῖ καὶ ὁ διάκονος ὁ ἐμὸς ἔσται» (Ίω. ιδ' 26).

Ἄλλὰ ὁ Ἰησοῦς δαπάνησε τὴ ζωὴ Του στὴ γῆ μέσα σὲ ταλαιπωρίες. Καταδιώχτηκε ἀπὸ τὴ Γέννηση ὡς τὸ μνήμα· ἀπὸ τὴν ὥρα τῆς σπαργάνωσης ἢ μοχθηρία τοῦ προτοίμαζε ἕνα βίαιον θάνατο. Δὲν ἀρκέστηκε ἢ μοχθηρία στὴν ἐπιτυχία ἐνὸς τέτοιου σκοποῦ, ἀλλὰ προσπάθησε γὰ ἐκρίζώσει καὶ τὴν ὅλη ἀνάμνησίν Του ἀπὸ τὴ γῆ.

Ὅλοι οἱ ἐκλεκτοὶ τοῦ Κυρίου, γὰ γὰ ἀκολουθήσουν Αὐτόν στὴν εὐλογημένη αἰωνιότητα, περνοῦν ἀπὸ τὸ δρόμο τοῦ πόνου.

Ὅσο μᾶς ἐξουσιάζουν σαρκικὲς ἀπολαύσεις, εἶναι ἀδύνατο μὴ πνευματικὴ κατάσταση γὰ ἐπικρατήσῃ μεμας.

Γι' αὐτὸ ὁ Κύριός μας ἀκατάπαυστα προσφέρει τὸ Ποτήριόν Του σ' αὐτοὺς πού ἀγαπᾶ, ὥστε γὰ τοὺς κρατήσῃ: «νεκρούς» γὰ τὸν κόσμον καὶ γὰ τοὺς ἀξιώσει γὰ ζήσουν τὴ ζωὴ τοῦ Πνεύματος. Ὁ Ἅγιος Ἰσαὰκ ὁ Σύρος εἶπε: «Ὁ ἄνθρωπος πού τοῦ στέλλεται ἀκατάπαυστα θλίψη, εἶναι γνωστὸ ὅτι εἶναι ἰδιαίτερα κάτω ἀπὸ τὴ φροντίδα τοῦ Θεοῦ».

Ἀκόμα μὴ ρίπτεις παράτολμα τὸν ἑαυτό σου στὰ δάθη τῆς θλίψης· διότι αὐτὸ εἶναι υπερήφανη αὐτοπεποίθηση. Προσευχῆσου στὸ Θεὸ γὰ ἀποσύρει ἴσως ἀπὸ σένα ὅλη τὴ συμφορὰ καὶ τὴ δοκιμασία· ἀλλὰ ὅταν πίκρες ἔρχονται ἀπὸ μόνες τους, μὴ φοβᾶσαι ἀπ' αὐτές, μὴ σκέπτεσαι ὅτι ἔχουν ἔρθῃ τυχαία, ἀπὸ δία τῆς περιστασης. Ὅχι· ἔχουν ἐπιτραπῆ ἀπὸ τὴν ἀνεξιχνίαστη Πρόνοια τοῦ Θεοῦ.

Γαμάτος με πίστη, γενναιότητα καὶ μεγαλοφυχία — πού γεννιῶνται ἀπ' αὐτὴ (τὴν Πρόνοια) — κολύμπα ἀφορὰ μέσα στὸ σκοτάδι καὶ τὴ θύελλα γὰ τὸ εἰρηγικό λιμάνι τῆς αἰωνιότητος· τὸ ἄδρατο χέρι τοῦ Ἰησοῦ θὰ σὲ ὀδηγήσει.

Μ' εὐλαδίη καὶ θαθὸ λογισμό μάθε τὴν προσευχὴ πού ὁ Κύριός μας προσέφερε στὸν Πατέρα Του στὸν κήπο τῆς Γεθσημανῆ κατὰ τὶς σκληρὲς ὥρες τοῦ πόνου πού ἦρθε σ' Αὐτόν πρὶν τὸ Πάθος καὶ τὸ θάνατό Του στὸ Σταυρό. Μ' αὐτὴ τὴν προσευχὴ ἀντιμετώπισε καὶ νίκησε κάθε λύπη· «Πάτερ μου εἰ δυνατόν παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ Ποτήριον τοῦτο· πληγὴ οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σὺ» (Ματθ. κστ' 39).

Προσευχῆσου στὸ Θεὸ γ' ἀπομακρύνει τὶς δυστυχίες καὶ ταυτόχρονα ἀπαρνήσου τὸ θέλημά σου, σὰν ἀμαρτωλὸ θέλημα, τυφλό· ἐμπιστεύσου τὸν ἑαυτό σου, τὴν ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα σου, τὶς περιστάσεις τοῦ παρόντος καὶ τοῦ μέλλοντος, ἐμπιστεύσου αὐτοὺς πού εἶναι πολὺ κοντὰ στὴν καρδιά σου, στὸ πανάγιο καὶ πάνσοφο θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Ἐργαζοεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν· τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἢ δὲ σὰρξ ἀσθενής» (Ματθ. κστ' 41).

Ὅταν εἶσαι περικυκλωμένος ἀπὸ θλίψεις, προσευχῆ σου συχνότερα, ὥστε νὰ ἐπισύρεις τὴν ἰδιαίτερη χάρη τοῦ Θεοῦ πάνω σου. Μόνο μὲ τὴ βοήθεια τῆς ἰδιαίτερης Χάριτος ἀξιωνόμαστε νὰ ὑπερπηδήσουμε τὶς πρόσκαιρες ἀτυχίες.

Ὅταν λάβεις ἀπὸ τὸν οὐρανὸ τὸ δῶρο τῆς ὑπομονῆς, νὰ εἶσαι προσεκτικὸς καὶ ἀγρυπνὸς πάνω στὸν ἑαυτὸ σου, ἔτσι ὥστε νὰ κρατήσεις καὶ νὰ διατηρήσεις μέσα σου τὴν χάρη τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὸ φόβο μήπως ἡ ἁμαρτία εἰσέλθει λαθραῖα χωρὶς νὰ γίνῃ ἀντιληπτὴ στὴν ψυχὴ καὶ στὸ σῶμα σου καὶ ἐκδιώξῃ αὐτὴ τὴν χάρη. Ἄλλὰ ἐὰν ἀπὸ ἀμέλεια καὶ ἀπροσεξία ἀφήσεις τὴν ἁμαρτία νὰ εἰσέλθει μέσα σου —καὶ εἰδικὰ αὐτὴ τὴν ἁμαρτία, στὴν ὁποία ἡ ἀδύνατη σάρκα σου εἶναι ἰδιαίτερα ἐπιρρεπὴς καὶ ποὺ λερώνει: τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴ— τότε ἡ Χάρη θὰ ἀναχωρήσῃ: ἀφήνοντάς σε γυμνὸ καὶ ἔρημο.

Ἐπειτα ἡ λύπη ποὺ σοῦ ἔχει δοθεῖ γιὰ τὴ σωτηρία καὶ τὴν τελείωσή σου, θὰ πατήσῃ: θαρεῖά πάνω σου, θὰ σὲ καταβάλλῃ: μὲ τὴν κατῆφεια, τὴν ἀθυμία, τὴν ἀπελπία, σὰν κάποιον ποὺ κρατᾷ τὸ δῶρο τοῦ Θεοῦ χωρὶς τὴν ἀπαιτούμενη εὐλάβεια πρὸς αὐτό.

Βιάσου νὰ ἐπαναφέρεις τὴν καρδιά σου στὴν ἀγνόητα μὲ εἰλικρινὴ καὶ ἀποφασιστικὴ μετάνοια καὶ διὰ μέσου τῆς ἀγνόητας στὸ δῶρο τῆς ὑπομονῆς: ἀφοῦ αὐτὸ τὸ δῶρο τοῦ Πνεύματος ἀναπαύεται: μόνο στὸν καθαρό.

Οἱ Ἅγιοι Μάρτυρες ἔφαλαν ἄσμα χαρᾶς στὸ μέσου τῆς πύρινης καμίνου, ἄλλοτε περπατώντας πάνω σὲ καρφιά, σὲ αἰχμηρὰ ξίφη, καθισμένοι: σὲ καζάνια μὲ δραστὸ νερὸ ἢ λάδι. Τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ καρδιά σου θὰ χαίρεται: ὅταν μὲ τὴν προσευχὴ θὰ ἔχεις ἐπισύρει: στὸν ἑαυτὸ σου τὴν παράκληση τῆς Χάριτος καὶ τὴν διατηρήσεις μέσα σου μὲ τὴ διαρκὴ νήψη. Τότε ἡ καρδιά σου θὰ φάλλῃ: σὲ δυστυχίες καὶ σὲ φοβερὲς ἀθλιότητες μὲ χαρούμενη ὠδὴ αἰνέσεως καὶ εὐχαριστίας στὸ Θεό.

Ὁ νοῦς ἐξαγιομένος μὲ τὸ Ποτήριο τοῦ Χριστοῦ προικίζεται μὲ πνευματικὴ θεωρία: ἀρχίζει: νὰ βλέπει: τὸ ἀγκάλιασμα τῆς Πρόνοιας τοῦ Θεοῦ, ἀόρατο στὸ σαρκικό νοῦ: νὰ βλέπει: τὸ νόμο τῆς φθορᾶς σ' ὅλα τὰ θνητὰ πράγματα: νὰ βλέπει: κοντὰ στὸ χέρι του τὸ ἀχανὲς τῆς αἰωνιότητος: νὰ βλέπει: τὸν Θεὸ σ' ὅλα τὰ μεγάλα ἔργα Του, στὴν δημιουργία καὶ τὴν ἀναδημιουργία τοῦ σύμπαντος. Ἡ ἐπίγεια ζωὴ τότε ἀρχίζει: νὰ φαίνεται: σὰν ἓνα γρήγορο προσωνύμημα ποὺ τὰ γεγονότα τῆς εἶναι ὄνειρα, ποὺ τὰ ἀγαθὰ τῆς δὲν εἶναι: παρὰ ἐφήμερες ὀφθαλμαπάτες, ἐφήμερη (ζωὴ) ἐξ αἰτίας τῆς ἐπικίνδυνης κακῆς ἀντιλήψεως τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδιάς.

Τί καρπὸ φέρει: ἡ πρόσκαιρη θλίψη γιὰ τὴν αἰωνιότητα; Ὅταν ὁ οὐρανὸς ἀνοίχτηκε στὸν Ἀπόστολο Ἰωάννη μὲ μιὰ ἀναρίθμητη σύναξη «τῶν περιβεβλημένων στολάς λευκάς» ποὺ πανηγύριζαν τὴ σωτηρία τους καὶ τὴν μακαριότητα μπρὸς στὸ θρόνο τοῦ Θεοῦ, κάποιος ἀπὸ τοὺς κατοίκους τοῦ οὐρανοῦ τὸν ρώτησε: «οὔτοι: οἱ περιβεβλημένοι: τὰς στολάς τὰς λευκάς τίνες εἶσι καὶ πόθεν ἤλθον; καὶ εἴρηκα αὐτῶ», λέγει ὁ θεὸς Ἰωάννης, «Κύριέ μου,

οὐ οἶδας». Ἐπειτα ὁ κάτοικος τοῦ οὐρανοῦ ἀπάντησε στὸν ἄγιο Ἰωάννη: «Οὔτοι εἰσιν οἱ ἐρχόμενοι ἐκ τῆς θλίψεως τῆς μεγάλης καὶ ἔπλυναν τὰς στολάς αὐτῶν καὶ ἔλευκαναν αὐτὰς ἐν τῷ αἵματι τοῦ ἀρνίου. διὰ τοῦτο εἰσιν ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ καὶ λατρεύουσιν αὐτῷ ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐν τῷ γὰρ αὐτοῦ καὶ ὁ καθήμενος ἐπὶ τοῦ θρόνου σκηνώσει: ἐπ' αὐτούς. οὐ πεινάσουσιν ἔτι: οὐδὲ διψήψουσιν ἔτι, οὐδ' οὐ μὴ πέση ἐπ' αὐτούς ὁ ἥλιος οὐδὲ πᾶν καῦμα, ὅτι: τὸ ἀρνίον τὸ ἀγὰ μέσον τοῦ θρόνου ποιμαίνει: αὐτούς, καὶ ὀδηγήσει: αὐτούς ἐπὶ ζωῆς πηγᾶς ὕδατων, καὶ ἔξαλείψει: ὁ Θεὸς πᾶν δάκρυον ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν» (Ἀποκ. Ἰω. ζ' 13-17).

Ἀπομάκρυνση ἀπὸ τὸν Θεὸ εἶναι αἰώνιο βασανιστήριο στὸν ἄδη, αἰώνια ἐπαφὴ μὲ τὸ διάβολο καὶ τοὺς διαβολικούς ἀνθρώπους μὲ τὶς φλόγες, τὸ δριμύ ψῦχος, τὸ σκοτάδι: τῆς γέεννας. Αὐτὸ εἶναι: ποὺ πραγματικὰ μπορεῖ νὰ περιγραφεῖ σὰν θλίψη. Αὐτὸ εἶναι: μαρτύριο μεγάλο, φοβερὸ καὶ ἀνυπόφορο. Ἡ παράδοσή μας στὴ γλυκύτητα τῶν ἐπίγειων ἀπολαύσεων ὀδηγεῖ στὸ μεγάλο αἰώνιο πόνο.

Ἀπὸ αὐτὸ τὸ βασανιστήριο τὸ Ποτήριο τοῦ Χριστοῦ σώζει: ὅποιονδήποτε πίνει: ἀπ' αὐτὸ εὐχαριστώντας καὶ δοξολογώντας τὸν Πανευλογημένο Θεό, ποὺ διὰ μέσου τοῦ πικροῦ Ποτηρίου τοῦ πρόσκαιρου πόγου, δίνει: στὸν ἄνθρωπο τὸ ἄπειρο καὶ αἰώνιο ἔλεός Του.

Βασικά στοιχεία τοῦ καίμενου, ποὺ προηγήθηκα, εἶναι: τὰ ἀκόλουθα:

Τὸ Ποτήριο ποὺ πίνουμε στὴ ζωὴ μας εἶναι: οἱ διάφορες δοκιμασίες, ποὺ οὐσιαστικὰ εἶναι: ἡ παιδεία τοῦ Θεοῦ.

Αὐτὴ ἡ παιδεία —Ποτήριο— προσφέρεται: ὄχι: ἀπὸ ἀνθρώπους, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν Ἰδιο τὸν Θεό. Αὐτὴ ἡ προσφορὰ δρῖσκειται: μέσα στὴν οἰκονομία τοῦ Θεοῦ καὶ ἀποβλέπει: στὴν θεραπεία μας ἀπὸ τὴν ἁμαρτία.

Καὶ ἡ ἀντιμετώπισι: ἡ δικὴ μας πρέπει: νὰ εἶναι: ἀνάλογη. Σὲ στιγμὲς ποὺ δρισκόμαστε μπροστὰ στὸ Ποτήριο θὰ πρέπει: νὰ στεκώμαστε ἄφωνοι. Ἡ καλύτερα νὰ παύουμε νὰ κάνουμε διάλογο μὲ τοὺς ἀνθρώπους καὶ νὰ κάνουμε διάλογο προσωπικό μὲ τὸν Θεό. Τότε πραγματικὰ θεραπευόμαστε, ἀπαλλασσόμεθα ἀπὸ τὰ ψυχολογικὰ προβλήματα καὶ ἔτσι: οἱ λεγόμενες ψυχολογικὲς καὶ σωματικὲς καταστάσεις γίνονται πνευματικὰ διώματα. Μὲ ἄλλα λόγια νὰ ἀναλάβουμε ἐπάνω μας ἐκούσια καὶ θεληματικὰ τὸν σταυρὸ γιὰ νὰ ἀποφύγουμε τὸν ὀδυνηρὸ ἀθέλητο σταυρὸ. Μόνον ἡ κατὰ Θεὸν λύπη (μετάνοια - συντριβὴ) θεραπεύει: τὴν κατὰ κόσμον λύπη ποὺ εἶναι: ὀδυνηρὴ καὶ θανατηφόρος.

Ἐπὶ πλέον πρέπει: νὰ γνωρίζουμε, ὅτι: ἡ Ἐκκλησία ποὺ εἶναι: τὸ ἔνδοξο Σῶμα τοῦ Χριστοῦ εἶναι: πάντοτε Ἐσταυρωμένη. Βιώνει: τὸ Σταυρὸ τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν Ἀνάστασή Του. Ἡ ζωὴ Τῆς εἶναι: σταυροαναστάσιμη. Γιὰ τὴν Ἐκκλησία ὁ Ἰακωβὸς τοῦ Σαροῦνι θέτει: τὸ ἐρώτημα: «ποιά σύζυγος διάλεξε ποτε ὡς σύζυγο ἕναν

Η ΕΠΙ ΓΗΣ ΕΙΡΗΝΗ *

Δ) Η ΕΙΡΗΝΗ ΕΙΝΑΙ ΕΦΙΚΤΗ;

Μετά απ' όσα ανέφερα μπαίνει αμείλιχτο τὸ ἐρώτημα: Ἐπομένως ἡ εἰρήνη εἶναι ἐφικτή; Μήπως εἶναι οὐτοπία; Μήπως, ἄραγε, εἶναι ἀλήθεια αὐτὸ πὸν ὑποστηρίζουν δρισμένοι ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὴ φύση του εἶναι πολέμιος τοῦ ἀνθρώπου («*Homio Hominis Lupus*») καὶ κατὰ συνέπεια ὁ πόλεμος εἶναι ἀναπόφευκτος καὶ ὁ ἐξοπλισμὸς βασικὸς νόμος τῆς πολιτικῆς καὶ τῆς οἰκονομίας; Μήπως ἡ εἰρήνη καὶ ὁ ἀνιδεώδης καὶ ὁ ἀνπραγματικὸτητα εἶναι ἀκατόρθωτη; Ὁχι, τίποτα ἀπ' αὐτά. Ἡ εἰρήνη εἶναι ἐφικτὴ καὶ δὲν ἀποτελεῖ ποιητικὸ ὄνειρο, ἀπατηλὴ οὐτοπία καὶ μεθυστικὸ ὄπιο... εἶναι δὲ περιττὸ ἴσως καὶ νὰ ὑπογραμμίσαι κανεὶς πὸς ἡ σκέψη ὅτι ὁ πόλεμος ἀποτελεῖ θεσμικὴ ἀνάγκη τῆς κοινωνίας εἶναι σοβαρὸ θεολογικὸ, φιλοσοφικὸ, ψυχολογικὸ καὶ κοινωνιολογικὸ σφάλμα, ἀφοῦ ἀποτελεῖ ἐγκλημα κατὰ τῆς ἀνθρωπότητος. Καὶ τοῦτο γιατί:

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 294 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 9 τεύχους.

ἐσταυρωμένο;»¹⁵. Καὶ μεῖς ὡς μέλη τῆς Ἐκκλησίας πρέπει νὰ ζοῦμε ὡς ἐσταυρωμένοι. Νὰ διώγουμε τὸν λόγο τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν Τριαδικὴ ζωὴ μέσα στὴ σιωπῆ. Ἄν χρειάζεται κάποτε νὰ μιλοῦμε, κυρίως ὅταν πρόκειται νὰ δίδουμε τὴν μαρτυρία τῆς πίστεως καὶ τότε ἡ μαρτυρία μας πρέπει νὰ εἶναι μαρτυρία τοῦ Σταυροῦ. Ἡ φωνὴ μας νὰ εἶναι φωνὴ ἐσταυρωμένου. Δίδουμε τὴν μαρτυρία τῆς πίστεως ὅχι, γιατί τὴν ἔχει ἀνάγκη ἡ πίστι, ἀλλὰ γιατί τὴν ἔχουν ἀνάγκη οἱ ἄνθρωποι, ἐπειδὴ εἶναι σωτηριώδης. Ἀλλὰ γιὰ νὰ συντελεθῆ τὴν σωτηρία τοῦ κόσμου πρέπει νὰ περνᾷ ἀπὸ τὸ φίλτρο τοῦ Σταυροῦ. Αὐτὸ σημαίνει: ὅτι μιλάμε μόνον ὅταν ἔχουμε καθαρῆ ἀπὸ τὰ πάθη. Γιατί καὶ ἂν εἶναι ὀρθὸς ὁ λόγος, λόγος θεανθρώπινος, ἀποστολικὸς καὶ πατερικὸς, ὅμως ὅταν περνᾷ μέσα ἀπὸ μὴ ἐμπαθῆ καρδιὰ δὲν προσφέρεται γιὰ σωτηρία καὶ ἁγιασμό, δὲν βοηθεῖ τοὺς ἀνθρώπους, δὲν ἔχει ἐνέργεια. Γι' αὐτὸ μιλάμε πάντα σταυρωμένα, ἔξω ἀπὸ κάθε διαλεκτικὴ καὶ ἐμπαθῆ ἀτιμωφάρια.

Σεδαπμώτατε, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί,

Τὸ θέμα εἶναι τεράστιο. Μερικὲς πτυχὲς προσπαθήσαμε νὰ τονίσουμε σ' αὐτὴν τὴν εἰσήγησι καὶ μάλιστα τὴν πνευματικὴ πλευρὰ τοῦ θέματος. Ὑπῆρχαν καὶ ἄλλα σημεία, ἀλλὰ σταθήκαμε μόνον σ' αὐτὰ γιατί θέλαμε νὰ

α) Ὅπως εἶπαμε καὶ στὴν ἀρχὴ ὁ Θεὸς ἐπλασε τὸν ἄνθρωπο γιὰ νὰ ζήσει. Τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου πὸν εἶναι βαθεῖα καὶ ἀληθινὰ ἀνθρώπινο καταδικάζει τὴν ὅποια βία ἀπ' ὅπου καὶ ἂν προέρχεται. Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας διδάσκουν πὸς μόνον ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἀποτυγχάνει νὰ νικήσει τὸ μηδὲν δημιουργικὰ γιὰ νὰ φθάσει στὴ φιλία καὶ στὴν ἀγάπη, ὠθεῖται στὴν αὐτοκαταστροφή με τὸν ἀπαισιὸ τρόπο τοῦ πολέμου πὸν ἀποτελεῖ δαιμονικὴ ἀνταρσία²⁰.

β) Ἡ εἰρήνη εἶναι βαθὺ αἴτημα τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς. Δὲν ὑπάρχει ἔμφυτη τάση γιὰ πόλεμο. «Ἡ θέση ὅτι ὁ πόλεμος προκαλεῖται ἀπὸ ἔμφυτη ἀνθρώπινη καταστροφικότητα εἶναι ἀπλὰ παράλογη γιὰ τὸν καθένα πὸν ἔχει ἔστω καὶ τὴν πιὸ ἀμυδρὴ γνώση τῆς ἱστορίας», σημειώνει χαρακτηριστικὰ ὁ Erich From, γιὰ νὰ ὑπογραμμίσαι πιὸ κάτω, πὸς «ἡ ἄποψη, ὅτι ὁ πόλεμος προκαλεῖται ἀπὸ τὴν ἐπιθετικότητα τοῦ ἀνθρώπου,

20. Βλ. καὶ Ν. Μαρτσούκα, Τὸ πρόβλημα τοῦ κκοῦ, Θεσσαλονίκη 1976, σελ. 212 κ.ε.

δώσουμε μὴ μαρτυρία τοῦ μαρτυρίου. Ὅτι: ἐμεῖς οἱ Κληρικοί εἴμαστε φορεῖς τῆς μαρτυρικῆς Ἱερωσύνης τοῦ Χριστοῦ. Αὐτὴ εἶναι ἡ γνησιότητα τῆς Ὁρθοδόξου ζωῆς ἡ δίωσι καὶ ἡ μετοχὴ στὸ ἀρχιερατικὸ ἀξίωμα τοῦ Χριστοῦ. Ἀληθινὸς θεολόγος εἶναι αὐτὸς πὸν πέρασε ἀπὸ ὅλους τοὺς μακαρισμοὺς τοῦ Χριστοῦ καὶ ἰδιαιτέρως διώγει τὸν τελευταῖο: «μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἔνεκεν δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. μακάριοι ἐστε ὅταν δνειδίωσιν ὑμᾶς καὶ διώξωσι καὶ εἴπωσι: πᾶν πονηρὸν ρῆμα καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι ἔνεκεν ἐμοῦ» (Ματθ. δ' 10-11). Μόνον τότε, ὡς πραγματικὸς θεολόγος, μπορεῖ νὰ μιλά γιὰ τὸν Θεό. Καὶ φυσικὰ γιὰ νὰ διωχθῆ κανεὶς ἔνεκα τοῦ Θεοῦ θὰ πρέπει: προηγουμένως νὰ περάσῃ ἀπὸ ὅλους τοὺς μακαρισμοὺς τοῦ Χριστοῦ. Νομίζουμε, ὅτι ὁ πόνος πὸν προέρχεται ἀπὸ τὸ μαρτύριο συνιστᾷ γνησιότητα. Εἶναι ἡ διαφορὰ μας ἀπὸ τὸν Βουδισμό. Ἐκείνοι ἀποφεύγουν τὸν πόνο. Ἐμεῖς τὸν ἐπιδιώκουμε, γιατί εἶναι καθαρῆ τῆς ἡδονῆς καὶ τοῦ θανάτου. Κατὰ τὸν ἅγιο Μάξιμο καὶ τὸν ἅγιο Μάρκο τὸν ἄσκητὴ «πᾶς φιλόθεός ἐστι καὶ φιλόπονος».

Δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ ἀπελιζώμαστε, ἀλλὰ νὰ σηκώνουμε τὸν σταυρὸ τοῦ μαρτυρίου με πίστι καὶ ἀγάπη στὸν Χριστό, γνωρίζοντας ὅτι, κατὰ τὸ πρότυπο τοῦ Κυρίου, ὅσο δλοκληρωτικὴ εἶναι ἡ κένωσι μας, τόσο μεγαλειώδης θὰ εἶναι ἡ δόξα καὶ ἡ μακαριότης.

(Τέλος)

Ἀρχιμ. ἹΕΡΟΘΕΟΣ Σ. ΒΑΑΧΟΣ

Ἱεροκήρυξ

15. Ρ. ΕΥΔΟΚΙΜΟΒ: Ἡ πάλη με τὸν Θεό: ἔκδ. Πατριρχικὸν Ἰδρυμα Πατερικῶν Μελετῶν, Θεσσαλονίκη 1970, σελ. 168.

δέν είναι μόνο έξω από κάθε πραγματικότητα αλλά και επίζημία. Άποσπᾶ τὴν προσοχή ἀπὸ τὶς πραγματικὲς αἰτίες καὶ ἔτσι ἐξασθενίζει τὴν ἀντίσταση σ' αὐτὲς τὶς αἰτίες»²¹. Οἱ ποικίλες ἀντιδράσεις τῶν λαϊκῶν μαζῶν σὲ παγκόσμια κλίμακα ἐναντία στοὺς ἐξοπλισμοὺς καὶ στοὺς πυραύλους κάθε προέλευσης δείχνουν ὅτι οἱ λαοὶ —ὅποια πολιτικὴ τοποθέτηση κι ἂν ἔχουν— ξεσηκώνονται γιὰτὶ θέλουν εἰρήνη, μάλιστα ἡ νέα γενιά. Καὶ

δ) Ὁ ἄνθρωπος εἶναι «φύσει» κοινωνικὸ ὄν ἐνῶ ὁ πόλεμος καὶ ἡ βία εἶναι ἀντικοινωνικὲς καταστάσεις.

Ἡ ἀληθινὴ εἰρήνη στηρίζεται στὴν ἀξία τοῦ ἀνθρώπινου προσώπου, ἀπ' τὴν ὁποία προκύπτουν δικαιώματα καὶ ἀντίστοιχα καθήκοντα. Στηρίζεται στὴ λογικὴ τοῦ κοινοῦ καλοῦ. Ὡς γνωστὸ ἡ λέξις εἰρήνη παράγεται ἀπ' τὸ ρῆμα «εἶρω» (= συνδέω). Ἀναλυτικώτερα σημαίνει ὅτι ἡ εἰρήνη στηρίζεται στὴν ἀγάπη, στὴν «ἀγαπητικὴ συνδιάθεση». Ὁ ἱερός Χρυσόστομος αὐτὸ τὸ λέει ἐπιγραμματικώτατα: «ἐὰν γὰρ εἰρήνη ἢ καὶ ἀγάπη ἔσται· ἂν ἀγάπη, καὶ εἰρήνη ἔσται»²².

Νομίζω πὼς ἀπὸ δῶ βγαίνει καὶ ποῦ εἶναι τὸ χρέος γιὰ τὴν ὑπόθεση τῆς εἰρήνης τῶν παιδιῶν τοῦ Θεοῦ, τῆς Ἀγάπης, τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅλων, δηλαδή, τῶν Χριστιανῶν καὶ μάλιστα τῶν Ὀρθοδόξων.

Ε) ΠΟΙΟ ΤΟ ΧΡΕΟΣ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ ΚΑΙ ΜΑΛΙΣΤΑ ΤΩΝ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΙΡΗΝΗ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ;

Χρέος καὶ καθῆκον ὅλων μας εἶναι στὴν ἰσορροπία τοῦ τρόμου νὰ ἀντιτάξουμε τὴν ἰσορροπία τῆς ἀγάπης, τῆς ἀλήθειας, τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἐλευθερίας. Αὐτὸ εἶναι τὸ τετράγωνο ποῦ γίνεται στέρεο βάθος γιὰ τὸ οἰκοδόμημα τῆς εἰρήνης. Ἡ ἀνθρώπινη δύναμη καὶ ἡ λογικὴ μόνες τους —ὅπως ἀποδεικνύει ἡ ἱστορία ἀλλὰ καὶ ἡ σύγχρονη διεθνῆς πρακτικὴ— δέν θεμελιώνουν καὶ δέν στηρίζουν τὴν εἰρήνη. Ὅμως, ἡ ἀληθινὴ ἀγάπη, ἡ αὐθεντικὴ ἀλήθεια, ἡ πραγματικὴ δικαιοσύνη καὶ ἡ ἐλεύθερη ἐλευθερία εἶναι μόνο ὁ Χριστός. Ἐπομένως εἰρήνη μακριὰ ἀπ' τὸ Χριστὸ καὶ χωρὶς νὰ ἐμπνέεται ἀπ' τὸ Εὐαγγέλιό Του δέν μπορεῖ νὰ ὑπάρξει. «Γιὰτὶ μόνο ἡ εἰρήνη τοῦ Χριστοῦ εἶναι καθαρὴ καὶ ἀπηλλαγμένη ἀπὸ ἀνθρώπινες ὑστεροβουλίες»²³.

21. ERICH FROM, Ἡ ἀνατομία τῆς ἀνθρώπινης καταστροφικότητας, Ἀθήνα 1977, τόμ. Α', σελ. 314.

22. Βλ. Γεωργίου Μαντζαρίδη, Χριστιανικὴ Ἠθική, Θεσσαλονίκη 1981, σελ. 132.

23. Βλ. Μητροπολίτου Γερμανίας (νῦν Κισάμου καὶ Σελίνου) ΕΙΡΗΝΑΙΟΥ, Στρατευομένη Ἐκκλησία, Ἀθήνα 1975, σελ. 19 καὶ ἐφημ. «ΕΘΝΟΣ», 16.12.1983.

Πρωταρχικὴ προϋπόθεση γιὰ τὴν ὑπόθεση τῆς εἰρήνης τοῦ κόσμου εἶναι νὰ γίνῃ ἡ εἰρήνη ἐσωτερικὴ ὑπόθεση τοῦ ἀνθρώπου. Αὐτὴ εἶναι —πρέπει νὰ εἶναι— καὶ ἡ πρωταρχικὴ ἐπιδίωξις τῆς Ἐκκλησίας, δηλαδή, ὅλων ὅσων ἔχουμε βαπτισθεῖ στοῦ ὄνομα τῆς Ἀγίας Τριάδος καὶ ζοῦμε ἐκκλησιαστικὴ ζωὴ. Ἐκκλησιαστικὴ ὅμως ζωὴ βασικὰ δέν σημαίνει ἐγωϊσμός, ποῦ εἶναι ἡ πηγὴ τῆς διχόνοιας καὶ τῆς διάσπασης, ἀλλὰ ἀληθινὴ ταπεινώσις καὶ κάθετη καὶ ὀριζόντια ἀγάπη. Ἐκκλησιαστικὴ ζωὴ σημαίνει Χάρη Θεοῦ. Γιὰ τὸ Χριστιανὸ τὸ ἀγαθὸ τῆς εἰρήνης εἶναι δεδομένο καὶ ταυτόχρονα ζητούμενο. Εἶναι δῶρο τοῦ Θεοῦ καὶ καρπὸς τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ ἔργου τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ καὶ ταυτόχρονα κατάκτησις τοῦ λυτρωμένου ἀνθρώπου, τοῦ ὁποῦ χρέος εἶναι νὰ βοηθήσῃ νὰ ὑπάρξῃ εἰρήνη σ' ὅλα τὰ ἐπίπεδα: Στὴν οἰκογένεια. Στὴ διαλεκτικὴ τῶν κοινωνικῶν διαφορῶν. Στὶς σχέσεις τῶν ἀνθρώπων μεταξύ τους καὶ στὶς σχέσεις τῶν κοινωνικῶν τάξεων καὶ τῶν Ἐθνῶν. Ὁ Χριστιανὸς ὀφείλει νὰ εἶναι ὄχι μόνο κήρυκας ἀλλὰ καὶ ἐκφραστὴς τῆς εἰρήνης παντοῦ, πάντοτε καὶ σὲ κάθε συγκεκριμένη περίπτωσι. Ἡ ὁποία εἰρηνολογία δέν εἶναι καὶ οὐσιαστικὴ προσφορά στὴν προώθησις τῆς παγκόσμιας εἰρήνης. Ὁ Χριστιανός, ἡμεῖς ὅλοι, ἡ Ἐκκλησία ἂν θέλουμε νὰ εἴμαστε συνεπεῖς πρὸς τὴν πίστη μας καὶ πρὸς τὴν κλήσι μας, πρέπει νὰ μποῦμε στὴ δυναμικὴ τῆς ζωῆς καὶ φυσικὰ νὰ βγοῦμε ἀπ' τὴν κατὰ κανόνα τελετουργικὴ καὶ θεολογικὴ αὐτάρκεια μας, ἡ ὁποία στὶς περισσότερες περιπτώσεις εἶναι ξεκομμένη ἀπ' τὴ ζωὴ καὶ τὰ προβλήματα τῆς. Μιὰ τέτοια αὐτάρκεια εἶναι φυσικὰ ἀντιευαγγελικὴ καὶ ἀντιπατερικὴ καὶ θυμίζει μόνο μουσεῖο.

Σὰν Ὀρθόδοξοι Χριστιανοὶ πρέπει νὰ δικαιώσουμε ἱστορικὰ τὴν παρουσία μας στοῦ σύγχρονου κόσμου καὶ εἰδικώτερα στὴ σύγχρονη ἐνωμένη Εὐρώπη. Βέβαια προσευχόμεσθε ἀδιάλειπτα «ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου», ὅμως πρέπει νὰ παλέψουμε καὶ στοῦ στίβο τῆς ζωῆς. Νὰ ποῦμε ὄχι σ' ΟΛΟΤΣ τοὺς ἐξοπλισμοὺς, ποῦ εἶναι τὸ πιὸ μεγάλο σκάνδαλο τῆς ἀνθρωπότητας, ἀφοῦ ναρκοθετοῦν τὴν εἰρήνη τῆς, φορτίζοντας τὴν μὲ ἀβεβαιότητα καὶ ἄγχος γιὰ τὸ μέλλον καὶ μὴ ἐπιτρέποντάς τῆς ν' ἀντιμετωπίσει τὴν κοινωνικὴ δυστυχία ποῦ τὴ μαστίζει. Πρέπει, ἐπὶ τέλους, νὰ μπεῖ μιὰ νέα παιδαγωγικὴ. Ἡ παιδαγωγικὴ τῆς εἰρήνης. Γι' αὐτὸ ὅμως δέν ἀρκοῦν μόνο οἱ διάφορες διαδηλώσεις, οἱ πορείες, τὰ συνθήματα, τὰ πανῶ καὶ οἱ ποικιλόχρωμες σημαῖες ποῦ ἀνεμίζουν οἱ διάφορες ἰδεολογίες. Δέν ἀρκοῦν —ἂν θέλετε— οἱ διάφορες σχετικὲς συνθήκες καὶ συμφωνίες ἢ τὰ εἰρημιστικὰ κινήματα. Χρειάζεται νὰ γίνῃ τρόπος ζωῆς καὶ καθημερινὴ πράξις ἡ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ γιὰ νὰ διασφαλισθεῖ ἡ εἰρήνη στὸν κόσμο. Καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ λέει ὅχι σ' ὅλα τὰ διάφορα ἀθεϊστικὰ καὶ ὑλιστικὰ κυκλώματα ποῦ δέν σέβονται τὸ ἀνθρώπινο πρόσωπο καὶ τὴν ἀνθρώπινη ἀξιοπρέπεια, ἀφοῦ ὑποδουλώνουν καὶ ἐξευτελίζουν τὸν ἄνθρωπο καὶ τὴ ζωὴ του. Λέει ὄχι σ' ὅλα τὰ κυκλώματα ποῦ παραβιάζουν τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα. Λέει ὄχι σ' ὅλα τὰ κυκλώματα τῆς ὁποιασδήποτε ἐκμετάλλευσις τῆς ἀδικίας τοῦ ἀνθρώπου ἀπ' τὸν ἄνθρω-

πο, τοῦ ἀνθρώπου ἀπ' τὸ κράτος, ἑνὸς λαοῦ ἀπ' τὸν ἄλλο. Λέει ὄχι στὰ κυκλώματα τῆς φτώχειας καὶ τῆς ἀμάθειας. Λέει ὄχι στὰ κυκλώματα τῆς ὑπανάπτυξης πὺν προέρχονται ἀπ' τοὺς διεθνεῖς ἐκείνους ὀργανισμοὺς, οἱ ὁποῖοι ὑποτάσσουν τὴν ἀνθρώπινη ὑπαρξη στὴν κυριαρχία τῆς οἰκονομικῆς ἀνάπτυξης. Λέει ὄχι στὶς προκαταλήψεις γιὰ μιὰ ἀληθινὴ ἰσότητα στὴ μόρφωση, στὴν ἐργασία, στὴν τροφή, στὴν κατοικία. Εἶναι καιρὸς πλέον οἱ Χριστιανοὶ ὅλου τοῦ κόσμου καὶ μάλιστα ἐμεῖς οἱ Ὀρθόδοξοι — ἰδιαίτερα ἐμεῖς οἱ Κληρικοί — νὰ συνειδητοποιήσουμε ὅτι: «... ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ δὲν κηρύσσεται μόνο ἀπὸ τὸν ἄμβωνα... Εἶναι καὶ διάλογος μὲ τὸ γερασμένο, τὸν ἄμβωνα... Εἶναι καὶ διάλογος μὲ τὸ γερασμένο, τὸν ἐγκαταλελειμμένο, τὸν ἀσθενῆ, μ' ἐκεῖνο γιὰ τὸ ὁποῖο κανεὶς δὲν ἔχει χρόνο, μ' αὐτὸν γιὰ τὸν ὁποῖο ἡ ζωὴ ἔγινε ἀφόρητη...». «... Πρέπει νὰ ξαναβροῦμε τὸ δρόμο πρὸς τὸν πλησίον μας, νὰ τὸν διακονήσουμε. Πρόκειται γιὰ μιὰ ὑπηρεσία πὺν δὲν τὴν καθορίζει ἡ προτίμησή μας, ἀλλ' οἱ ἀνάγκες τοῦ ἀνθρώπου...»²⁴.

Γιὰ τὴν εἰρήνην χρειάζεται θά ρ ρ ο ς, πὺν ταυτίζεται μὲ τὸ θάρρος καὶ τὴ δύναμη τῆς ἀγάπης. Ἀλλὰ θάρρος καὶ δύναμη ἀγάπης σημαίνει θ υ σ ί ε ς. Καὶ γιὰ τὴ σταθεροποίηση τῆς παγκόσμιας εἰρήνης ἀπαιτοῦνται θυσίες, καὶ θυσίες ἀπ' ὅλους μας καὶ ἀπ' ὅλες τὶς πλευρές. «Καθένα πὺν μιλάει ὑπὲρ τῆς εἰρήνης, χωρὶς ν' ἀναφέρει ἀκριβῶς τὶς συνθήκες αὐτῆς τῆς εἰρήνης, πρέπει ἀμέσως νὰ τὸν ὑποπτευόμαστε ὅτι μιλάει μονάχα γιὰ κείνο τὸ εἶδος τῆς εἰρήνης, στὸ ὁποῖο εἴημερεῖ αὐτὸς καὶ ἡ ὁμάδα του — πράγμα πὺν, φυσικά, θάταν τελειῶς χωρὶς ἀξία. Κάθε τίμια διακήρυξη γιὰ τὴν εἰρήνην πρέπει νάναὶ μιὰ ἀπαρίθμηση τῶν θυσιῶν πὺν εἶναι κανεὶς προετοιμασμένος νὰ κάνει γιὰ τὴ διατήρησή της»²⁵.

Αὐτὰ σημείωνε μιλώντας γιὰ τὴν εἰρήνην ὁ δημιουργὸς τῆς μηχανικῆς τῶν κβάντα καὶ τῆς θεωρίας τοῦ ἀπροσδιορίστου στὴ φυσικὴ Χάϊζενμπεργκ, πὺν πέθανε στὶς ἀρχὲς τοῦ 1976.

Ἐδῶ καὶ 50 τῶρα χρόνια οἱ δύο ὑπερδυνάμεις Η. Π.Α. - Ε.Σ.Σ.Δ. ἔχουν συνάψει μεταξὺ τους διπλωματικές σχέσεις. Τὰ πράγματα δείχνουν πὺς ἦταν «χρυσοὶ γάμοι» χωρὶς ἀγάπη, καὶ τοῦτο γιὰτὶ πρόκειται γιὰ μιὰ σχέση πὺν στηρίχθηκε στὸ σ υ μ φ ῆ ρ ο ν. Στὴ Βηθλεέμ, ὅμως, συνάπτεται ἄλλου εἶδους σχέση ἀνάμεσα στὸ Θεὸ καὶ στὸν ἄνθρωπο, ἀλλὰ καὶ ἀνάμεσα

στοὺς ἀνθρώπους. Ἡ σχέση ἐκείνη στηρίχθηκε στὴν ἀγάπη καὶ στὴν αὐτοπροσφορὰ, γιὰτὶ «ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν... πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας» (Ἰωάν. 1,14), ἀφοῦ «ἐαυτὸν ἐκένωσε μορφὴν δούλου λαβὼν... καὶ ἐταπεινώσεν ἑαυτὸν γενόμενος ὑπῆκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ» (Πρὸς Φιλίπ. 2, 7-8). Σ' αὐτοῦ τοῦ εἶδους τὴ σχέση στηρίζεται ἡ εἰρήνη τοῦ Χριστοῦ. Σὲ μιὰ τέτοια ἀρχὴ μπορεῖ νὰ στηριχθεῖ ἡ παγκόσμια εἰρήνη.

Γιὰ τὴ Σάρκωση τοῦ Λόγου ἡ θεϊκὴ παντοδυναμία χρειάσθηκε τὴν ἀνθρώπινη θέληση. Τὸ «γένετο» τῆς Παρθένου. Ἡ ἴδια καλὴ καὶ ἐμπρακτὴ ἀνθρώπινη θέληση — ἡ «ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία» — χρειάζεται καὶ γιὰ τὴν ἐπικράτηση τῆς ἐπὶ γῆς εἰρήνης. Ἀν τὸ ἐλπιδοφόρο μήνυμα τῆς Βηθλεέμ γιὰ τὴν εἰρήνην τοῦ κόσμου βρίσκει ἀντίθετη τὴν ἀπαισιόδοξη σύγχρονη ἱστορικὴ πραγματικότητα ἄς μεμφομάστε τοὺς ἑαυτοὺς μας ἰδιαίτερα ἐμεῖς οἱ Χριστιανοὶ πὺν δὲν ἐνστερνωσθήκαμε καὶ δὲν κάναμε πράξη τὰ μηνύματα τοῦ Σαρκωθέντος Λόγου, τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος «ἐν τῷ κόσμῳ ἦν καὶ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω. Εἰς τὰ ἴδια ἦλθε, καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ παρέλαβον» (Ἰωάν. 1, 10-11).

Ἐκεῖ στὸ Σπήλαιο τῆς Βηθλεέμ πὺν ἔγινε ἀπ' τοὺς Ἀγγέλους τοῦ Θεοῦ ἡ «πρώτη πορεία εἰρήνης». Στὸ βρέφος τῆς φάτνης. Στὸ Χριστὸ βρίσκεται ἡ ζωὴ, ἡ ἀλήθεια, ἡ Ἀνάσταση, τὸ Εὐαγγέλιο, ἡ Ἱστορία, ἡ εἰ ρ ῆ ν η τοῦ κόσμου. Ἀς θελήσουμε νὰ ξεφύγουμε, ὅσο εἶναι καιρὸς, ἀπ' τὰ δίχτυα τῆς ἀράχνης τῆς ἀμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου καὶ ἄς σπεύσουμε πρὸς τὰ ἐκεῖ σὰν ἄλλοι μάγοι, σὰν ταπεινοὶ ὁδοιπόροι τῆς εἰρήνης μὲ δῶρο ὁ καθένας μας τὴ δυναμικὴ του προσπάθεια γιὰ τὴν ἐπικράτησή της.

Σὰν Χριστιανοὶ Ὀρθόδοξοι δὲν ἔχουμε ἄλλα περιθώρια γιὰ λάθη καὶ γιὰ παραλείψεις. Πρέπει νὰ γίνουμε στρατευμένοι ὑπέρμαχοι τῆς εἰρήνης καὶ ὄχι μόνο νὰ σταθοῦμε πλάι σ' ὅσους ἀγωνίζονται εἰλικρινῶς γι' αὐτὴ, ἀλλὰ καὶ νὰ γίνουμε πρωτοπόροι καὶ σηματοφόροι της, παίρνοντας ἐ μ ε ἷ ς στὰ χέρια μας τὴν ἱερὴ αὐτὴ ὑπόθεση σὲ μιὰ προσπάθεια παγκόσμιας σταυροφορίας. Κι ἄς εἴμαστε βέβαιοι ὅτι ἔτσι ἐργαζόμαστε γιὰ τὴν εἰσοδο τοῦ Θεοῦ μέσα στὴ ζωὴ τοῦ κόσμου, ἐνῶ ταυτόχρονα προετοιμάζουμε τὴ δικὴ μας εἰσοδο στὴ βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

(Τέλος)

Πρὸςδ. ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΣΚΙΑΔΑΡΕΣΗΣ

Διευθυντῆς Ἐκκλησιολογ. Λυκείου Πατρῶν

24. Ἐφημερίς «ΤΑ ΝΕΑ», 13.12.1983.

25. Βλ. Ἠλία Μαστρογιαννοπούλου, ὁ.π. σελ. 153.

Ο ΕΙΔΙΚΟΣ ΝΟΜΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Γ Ν Ω Μ Ο Δ Ο Τ Η Σ Ι Σ

ΥΠΟ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ
ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΔΙΕΤΥΠΩΘΗ ΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑ:
«ΕΝ ΟΥΦΙ ΠΛΗΡΩΣΕΩΣ ΥΠΟ ΤΗΣ Ι.Σ.Ι.
ΤΩΝ ΧΗΡΕΥΟΥΣΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΝ,
ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΩΝ ΟΡΙΖΟΜΕΝΩΝ
ΔΙΑ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΥ 1 ΑΡΘΡΟΥ 24
ΤΟΥ ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟΥ ΧΑΡΤΟΥ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ»;

— Α —

Ι. Ο νόμος 590) 77 «περί Καταστατικού Χάρτου τής Ἐκκλησίας τής Ἑλλάδος» εἶναι νόμος τής Πολιτείας, ψηφισόμενος ὑποχρεωτικῶς ὑπὸ τής Ὀλομελείας τής Βουλῆς κατὰ τὴν ρητὴν ἐπιταγὴν ἀρθροῦ 72 παρ. 1 τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος 1975 (Σ.τ.Ε. Ὀλομ. 3178) 76).

Διὰ τής πρὸς τὴν Βουλὴν ἀπὸ 16.3.1977 εἰσηγητικῆς ἐκθέσεως ἐπὶ τοῦ σχεδίου νόμου «περὶ κυρώσεως τοῦ Κώδικος Καταστατικῆς Χάρτου τής Ἐκκλησίας τής Ἑλλάδος», ἀποσαφηνίζεται ὅτι: «Καταστατικὸς Χάρτης τής Ἐκκλησίας εἶναι οἱ διὰ τῶν ἀρθρῶν 3 καὶ 13 τοῦ ἐν ἰσχύϊ Συντάγματος κατοχυρούμενοι ἱεροὶ Κανόνες».

Διὰ τὸν λόγον αὐτόν, διὰ διατάξεων τοῦ Καταστατικῆς Χάρτου δρίζεται ὅτι ἡ διοίκησις τής Ἐκκλησίας γίνεται κατὰ τοὺς ἱεροὺς Κανόνες, τὰς ἐκκλησιαστικὰς διατάξεις καὶ τοὺς νόμους ἐν γένει τής Πολιτείας (ἴδετε ἐνδεικτικῶς ἀρθρον 29 παρ. 1 Κ.Χ.).

Ἡ παράγρ. 1 ἀρθροῦ 24 τοῦ ὡς ἄνω νόμου, περὶ τής ἐννοίας τής ὁποίας τὸ ἐρώτημα δρίζει:

«Ἡ ἐκλογὴ Μητροπολίτου πρὸς πλήρωσιν χηρευούσης Μητροπόλεως ἐνεργεῖται: ἐ ν τ ὅ ς, ἑξαμήνου τὸ β ρ α δ ὄ τ ε ρ ο ν ἀπὸ τής ἡμέρας καθ' ἣν ἐχέρυσεν αὐτὴ ὑπὸ τής Ι.Σ.Ι., σ υ ν ε ρ χ ο μ ἔ ν η ς πρὸς τοῦτο ἐ κ τ ἄ κ τ ω ς, ἐφ' ὅσον ἐντὸς τοῦ χρονικοῦ τούτου διαστήματος δὲν συμπίπτει ὁ χρόνος τακτικῆς συνόδου».

Ἐκ τής ὡς ἄνω ἐκφράσεως τοῦ νόμου προκύπτει ὅτι ὁ νομοθέτης ἀλλοῦς ἠθέλησεν ὅπως ἡ πλήρωσις τῶν χη-

ρευουσῶν Μητροπόλεων γίνεται τὸ ταχύτερον δυνατόν καὶ ἐντὸς ἑξαμήνου τὸ βραδύτερον (ἴδετε καὶ Σ.τ.Ε. 2294) 78). Τοῦτο διότι: εἶχεν ὑπ' ὄψιν ὁ νομοθέτης τὰ ἐριζόμενα ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων ὡς καὶ ὅτι ἐκκλησιολογικῶς ἡ Ὀρθόδοξος κατ' ἀνατολὰς Ἐκκλησία εἶναι: Ἐπισκοποκεντρικὴ καὶ ὅτι ἡ Ἐκκλησία οὐδὲν ἕτερον εἶναι εἰ μὴ ἡ Κοινότης ἡ δημιουργουμένη περὶ τὸν Ἐπίσκοπον, τελούσα τὸ μυστήριον τής Θείας Εὐχαριστίας (ἴδετε σχετικῶς καθηγητὴν Ζηζιούλαν καὶ Α. Μαρτίου, Ἡ συνταγματικὴ κατοχύρωσις τῶν Ἱερῶν Κανόνων, ἀνάτυπον ἐκ τής νομικῆς ἐπιθεωρήσεως «Νέον Δίκαιον» σελίς 531 σημ. 12).

II. Ἐν ὄψει τοῦ ὡς ἄνω νομοθετικοῦ λόγου τής παραγρ. 1 ἀρθροῦ 24 τοῦ Κ.Χ., προκύπτει ὅτι διὰ ταύτης ὁ νομοθέτης ἀπλῶς θέτει εἰς τὸ ἀρμόδιον ὄργανον τής Ἐκκλησίας προθεσίαν ἐνεργείας (dies ad quem) ἐντὸς τής ὁποίας θὰ πρέπει νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ πλήρωσις χηρευούσης Μητροπόλεως.

Ἐὰν ἐντὸς τής τιθεμένης προθεσμίας ἐνεργείας σ υ μ π ἰ π τ η τακτικὴ Σύνοδος τής Ι.Σ.Ι., ἡ πλήρωσις πραγματοποιηθῇ ὑπὸ τής τακτικῆς Συνόδου, ἄλλως ὑπὸ Συνόδου «συνερχομένης πρὸς τοῦτο ἐκτάκτως».

Ὁ νομοθέτης, ἀποδίδων εἰς τὴν σύνταμον πλήρωσιν τής χηρευούσης Μητροπόλεως, δὲν ἐκδηλώνει προτίμησιν τακτικῆς ἐναντι τής ἐκτάκτου Συνόδου καθ' ὅσον τὸ ὄργανον τὸ ὁποῖον πληροῖ τὴν χηρευούσαν Μητροπόλιν, καὶ εἰς τὴν τακτικὴν καὶ εἰς τὴν ἐκτακτὴν Σύνοδον, εἶναι τὸ αὐτό, ἦτοι ἡ Ἱεραρχία.

Προκειμένου περὶ ἐκτάκτου Συνόδου, διὰ τῶν εἰς τὸν νόμον «συνερχομένης πρὸς τοῦτο ἐκτάκτως» ὁ νομοθέτης θέλει νὰ ἀποκλείσῃ παράτασιν τής χηρείας Μητροπόλεως, συνεπεία τής ὁποίας θὰ παραμένῃ, ἀντιθέτως πρὸς τοὺς Ἱ. Κανόνες, ἡ Μητρόπολις χωρὶς Ἐπίσκοπον (ἀδέσποτος κυριολεκτικῶς καὶ μεταφορικῶς).

Ἡ σαφὴς ὡς ἄνω θέλησις τοῦ νομοθέτου προκύπτει καὶ ἀπὸ τὸ ὅτι ἀντιλαμβάνεται τὸν διορισμὸν Τοποτηρητοῦ καὶ τὴν ὑπὸ τούτου ἀσκουμένην Τοποτηρηθείας ὡς π ρ ο σ ω ρ ἰ ν ἡ γ ρ ὐ θ μ ἰ σ ἰ ν κ α τ α σ τ ἄ σ ε ω ς.

Δι' αὐτό, δι' ἀρθροῦ 23 παρ. 1 τοῦ Κ.Χ. δρίζεται: «Ἄμα τῇ χηρείᾳ... ὁ Πρόεδρος τής ΔΙΣ ἀναθέτει τὴν τοποτηρηθείαν... μέχρι τής πληρώσεως εἰς τὸν ἐκ τῶν ὁμῶρων Μητροπολιτῶν...».

Τὴν ἀρμοδιότητα εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς ΔΙΣ, καὶ ὄχι εἰς τὴν ΔΙΣ, ὀρίζει ὁ νομοθέτης διὰ τὰ πραγματωθῆ ἢ διὰ τῶν λέξεων «ἅμα τῇ χηρείᾳ» ἐπιβαλλομένη προσωρινὴ ρύθμισις τῆς καταστάσεως, ἢ ὅποια προέκυψεν ἐκ τῆς χηρείας τῆς Μητροπόλεως.

Ἡ ὑπὸ τοῦ νόμου πρόβλεψις διορισμοῦ ὡς τοποτηρητοῦ ἑ μ ὀ ρ ο υ Μητροπολίτου, σαφῆ ἔχει τὴν ἐννοίαν ὅτι θέλησις τοῦ νομοθέτου ἀποτελεῖ ἡ δυνατότης «ἔργω» ἀσκήσεως τῶν καθηκόντων τοποτηρητείας ὅπως προσωρινῶς.

Ταῦτα μαρτυροῦνται ἀπὸ τὰ εἰς τὸν νόμον ὅτι οἱ διοριζόμενοι Τοποτηρηταὶ «διεξάγουσιν μόνον τὴν τρέχουσαν ὑπηρεσίαν αὐτῶν, μὴ δικαιοῦμενοι νὰ προβαίνουν εἰς οἰκασθῆναι μεταβολὰς ἐν τοῖς γραφείοις, ταῖς ἐνορίαις, ταῖς Μοναίς, ἢ τοῖς ἰδρύμασιν αὐτῆς» καὶ ὅτι «ἐπὶ ἐπιειγούσης φύσεως θεμάτων δύναται (ὄχι δικαιοῦται) ὁ τοποτηρητὴς νὰ προβαίη καὶ εἰς τοιαύτας ἐνεργείας μετὰ προηγουμένην ὅμως ἔγκρισιν τῆς ΔΙΣ, εἰδικῶς ἐπὶ ἐκάστης περιπτώσεως παρεχόμενη» (ἴδετε ἄρθρον 23 παρ. 2 Κ.Χ.).

Ὁ νομοθέτης τῆς παρ. 1 ἄρθρου 24 τοῦ Κ.Χ. ἐγνώριζεν ὅτι, κατὰ τοὺς Ἱ. Κανόνας καὶ τὴν αἰωνόδιον ἐκκλησιαστικὴν πρακτικὴν τῆς κατ' ἀνατολὰς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, δὲν συγχωρεῖται «διακοπή» εἰς τὴν διὰ τῶν ἐπίσκοπων «Ἀποστολικὴν διαδοχὴν». Συνεπῶς παράτασις τοῦ χρόνου χηρείας Ἐπισκοπῆς καὶ ἀνάθεσις διὰ τοῦ νόμου, τῆς κανονικῆς ἀποστολῆς καὶ ἐκκλησιολογικῆς δικαιοδοσίας τοῦ κυριάρχου ἐπισκόπου εἰς τὸν τοποτηρητὴν θὰ παρεδίκαζε τοὺς ἱεροὺς Κανόνας περὶ Ἐπισκόπων (ἴδετε Γ. Λιλαίου Ἐπισκοπαὶ - Ἐπίσκοποι καὶ δικαιοδοσίαι τῆς Ἱ. Συνόδου, εἰς σχόλια ἐπὶ τῆς ὑπ' ἀριθ. 508) 1983 ἀποφάσεως τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, ἀνάτυπον ἐκ τοῦ δελτίου ΕΚΚΛΗΣΙΑ).

III. Κατὰ τοὺς Ἱ. Κανόνας οὐδεὶς Κληρικὸς χειροτονεῖται «ἀπολελυμένως» ἤτοι ἄνευ προσδιορισμοῦ τοῦ τόπου τῆς διακονίας του. Τοῦτο ἰσχύει κυρίως διὰ τὸν Ἐπίσκοπον, διὰ τὸν ὅποιον ἡ τοπικὴ Ἐκκλησία τῆς χειροτονίας του θεωρεῖται «νύμφη» αὐτοῦ καί, ἄνευ αὐτοῦ, ἡ τοπικὴ Ἐκκλησία εἶναι κανονικῶς, συνταγματικῶς, νομικῶς καὶ ἐκκλησιολογικῶς «χηρεῦσασα» ἕως τῆς χειροτονίας νέου Ἐπισκόπου.

Κατὰ τὸν ΚΕ' Κανόνα τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἡ Ἐπισκοπὴ δύναται νὰ διατελῆ χηρεῦσασα ἐ π ἰ τ ρ ε ἰ τ ῆ μ ἦ ν α ς. Κατ' ἐξαιρέσειν, συγχωρεῖται ἡ παράτασις τῆς χηρείας πέρα τῶν τριῶν μηνῶν καὶ μόνον «δι' ἀπαραίτητον ἀνάγκην» καθιστώσαν ἀδύνατον τὴν ἐγκατάστασιν Ἐπισκόπου.

Ἐπὶ τὸ καθεστὼς μάλιστα εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν διοίκησιν Μητροπολιτῶν καὶ Ἐπισκόπων, ἠπειλοῦντο ἐπιτίμια εἰς περιπτώσειν ἀμελείας πρὸς χειροτονίαν, ἐντὸς τοῦ ὡς ἄνω τριμήνου, νέου Ἐπισκόπου, εἰδικῶς ὀριζομένων:

«Ἐάν τις ἀμελοῦσι τῶν ἐγκαχειρισμένων αὐτοῖς ποιμνίων καὶ ἀναβάλλοντα τὰς χειροτονίας τῶν Ἐπισκόπων, εἰ μήποτε ἄρα ἀπαραίτητος ἀνάγκη παρασκευάσῃ ἐπιταθῆναι τὸν τῆς ἀναβολῆς χρόνον. Εἰ δὲ μὴ τοῦτο ὑποκείσθαι αὐτὸν Ἐκκλησιαστικοῖς ἐπιτιμίαις» (Κανὼν ΚΕ' τῆς Δ' Οἰκ. Συνόδου, Σ.Κ. Τόμος Β' σελ. 273). Κατὰ τὸν Ζωναρᾶν τοιαύτη «ἀπαραίτητος ἀνάγκη» ἦτο ἡ κατάληψις τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν βαρβάρων (δ. Σύντ. Β. σελ. 274).

Κατὰ τὸν Ν. Μίλας (Ἐκκλ. δίκαιον τῆς Ὀρθοδ. ἀνατ. Ἐκκλησίας, σελ. 544 ἐπ.) εἰς τὰς πηγὰς μαρτυρεῖται ἡ, πρὸς καιρὸν, ἀνάθεσις κανονικῆς διοικήσεως τῆς Ἐπισκοπῆς εἰς «πλησιόχωρον Ἐπίσκοπον», ὁ ὅποιος, ὡς προσωρινὸς διοικητὴς τῆς χηρευούσης Ἐπαρχίας, ἐκαλεῖτο «μεσίτης».

Ἐκ τούτων ἀπέρρευεν ὁ θεσμὸς τῆς τοποτηρητείας, ὡς προσωρινὸν διακόνημα, διὰ τὴν τρέχουσαν διοίκησιν τῆς Ἐπισκοπῆς, ἐξαιρουμένων τῶν ὑποθέσεων αἱ ὅποιαι συνεδέοντο πρὸς τὸ δικαίωμα χειροτονίας, καθ' ὅσον αὐταὶ ἐπεφυλάσσοντο μόνον εἰς τὸν διάδοχον ἐπίσκοπον (ἴδετε ἀνωτέρω καὶ ἄρθρον 23 Κ.Χ. ὡς καὶ 1395) 16.5. 1886 ἐγκύκλιον Ἱεραῶν Συνόδου καὶ νόμον ΝΑ τῆς 6.6. 1918 εἰς ἀρχ. Θ. Στράγκα, Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἱστορία, τόμος Β' σελ. 843).

Οἱ Ἐπίσκοποι ποιμαίνουσι τὴν εἰς αὐτοὺς λαχοῦσαν ἐπισκοπὴν καὶ ἡ ἐνεργὸς καὶ συνεχὴς ἀσκῆσις τῶν Ἐπισκοπικῶν δικαιοδοσιῶν καὶ καθηκόντων ἀποτελεῖ χρέος ἕναντι τῆς Ἐκκλησίας (βλ. ΝΗ Κανόνα τῶν Ἀποστόλων, ΙΣΤ' Κανόνα τῶν Α' καὶ Β' Οἰκ. Συνόδων, ΙΑ' Κανόνα τῆς Συνόδου Σαρδικῆς, ὡς καὶ ΑΖ' Κανόνα τῆς ΣΤ' Οἰκουμ. Συνόδου).

Ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς Γ' Οἰκουμ. Συνόδου, ὅτε δὲν ἐπετρέπετο ἡ παραίτησις Ἐπισκόπου, παρητήθη ὁ Πامφυλίαις Εὐστάθιος. Ἡ Τοπικὴ Σύνοδος, ἐκτιμῆσασα ὅτι τῆς κανονικότητος τῆς παραίτησεως π ρ ο ἔ χ ε ι ἡ π ο ἰ ἡ μ α ν σ ῖ ς τ ῆ ς τ ο π ῖ κ ῆ ς Ἐ κ κ λ η σ ῖ α ς, προσέθη εἰς τὴν χειροτονίαν τοῦ Ἐπισκόπου Θεοδώρου μὲ τὴν αἰτιολογίαν:

«...οὐ γὰρ ἦν ἀκόλουθον χηρεῦσιν αὐτὴν καὶ ἐπιστάτου δίχα διατελεῖν τοῦ Σωτήρος τὰ Ποίμνια» (ἴδετε γράμμα Γ' Οἰκ. Συνόδου καὶ πλείονα εἰς Γ. Λιλαίου, Ἐπισκοπαὶ - Ἐπίσκοποι καὶ δικαιοδοσίαι τῆς Ἱεραῶν Συνόδου, ἐκθ. ἀνωτέρω σελ. 10).

— B —

IV. Ἐμφορούμενος ὁ νομοθέτης ἀπὸ τὰς ἀνωτέρω κανονικὰς ἀρχὰς καὶ ἐπιταγὰς, τὰς ὁποίας καὶ ἐπικαλεῖται, ὡς εἰς τὴν ἀρχὴν ἀναφέρεται, εἰς τὴν πρὸς τὴν Βουλὴν εισηγητικὴν ἔκθεσιν ἐπὶ τοῦ σχεδίου τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου, διὰ τῆς παραγρ. 1 ἄρθρου 24 τούτου ὀρίζει τὴν ἐντὸς ἑξ μηνῶν τὸ βραδύτερον πλήρωσιν χηρευούσης Μητροπόλεως.

Ἀφεταιρία τῆς τιθεμένης ἐξαμήνου «διορίας» εἶναι ἡ κατά περίπτωσιν χηρεία τῆς Μητροπόλεως. Εἰς τὴν περίπτωση ἰσχύοντος ἀφεταιρίου ἀποτελεῖ τὸ γεγονός (factum) τοῦ θανάτου. Εἰς τὰς περιπτώσεις τοῦ ἀρθροῦ 34 τοῦ Κ.Χ. ἀφεταιρία ἀποτελοῦν τὰ ὑπὸ τούτου ὁριζόμενα (ἴδετε Σ.τ.Ε. 297) 80, 2401) 81, καὶ Ὀλομ. 4113) 83).

Ὑπὸ τὰ δεδωμένα ταῦτα καὶ ἰδίᾳ διὰ τὸν προεκτεθέντα νομοθετικὸν λόγον πρέπει γὰρ θεωρηθῆ ἔγκειμενον εἰς τὸν σκοπὸν καὶ τὸ πνεῦμα τῆς ἐρμηνευομένης παραγράφου 1 ἀρθροῦ 24 τοῦ Κ.Χ. ὅτι, διὰ ταύτης, θεσπίζεται: «προθεσμία ἐνεργείας» (dies ad quem) καὶ ὄχι: «προπρασκευαστική προθεσμία» (dies post quem).

Πρὸς τοῦτο τίθεται: (διορία) ὡς μέγιστον (maximum) ὄριον διαρκείας τῆς «χηρείας» κατὰ τὴν διαδρομὴν τοῦ ὁποῦ προέχει γὰρ λάθῃ χώρᾳ κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Κ.Χ. ἢ διατασσομένη «πλήρωσις» τῆς χηρείας Μητροπόλεως ὑπὸ τῆς ΙΣΙ.

Ἐκ τῆς λεκτικῆς ἐκφράσεως τοῦ νομοθέτου εἰς τὴν παρ. 1 ἀρθροῦ 24 τοῦ Κ.Χ. εἶναι: δυνατὸν, prima facie, γὰρ νοηθῆ ὅτι, ἐὰν καὶ ἐφ' ὅσον ἐντὸς τοῦ ρηθέντος ἐξαμήνου ἀπὸ τῆς χηρείας «συμπύπτει» χρόνος τακτικῆς Συνόδου ἢ πλήρωσις χηρείας Μητροπόλεως ἐνεργεῖται ὑπὸ ταύτης.

Ἐγγυτέρα ὁμοῦ ἐξετάσει τῆς διατάξεως, ὑπὸ τὸ φῶς τῶν Κανόνων ἀπὸ τοῦς ὁποῖοις κυριᾶρχεῖται ἡ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, ἄγει εἰς τὴν διαπίστωσιν ὅτι: ὁ νομοθέτης, διὰ τῆς παρ. 1 ἀρθροῦ 24 τοῦ Κ.Χ., ἀληθῶς ἠθέλησε γὰρ μὴ παραταθῆ ἢ χηρεία Μητροπόλεως πέρα τοῦ ἐξαμήνου, ἀπὸ τοῦ γεγονότος τῆς χηρείας καὶ ἢ πλήρωσις τῆς Μητροπόλεως γὰρ πραγματοποιῆ εἴτε ὑπὸ «τακτικῆς» εἴτε ὑπὸ «ἐκτάκτου» Συνόδου τῆς ΙΣΙ.

Ὁ νομοθέτης ἐξέφρασθη συνοπτικῶς χωρὶς περιπτωσιολογικὴν ἀκριβολογίαν καὶ διὰ τῶν εἰς τὴν παρ. 1 ἀρθροῦ 24 τοῦ Κ.Χ. δὲν ἐξεδήλωσεν ὡς προαναφέρεται, προτίμησιν ἔναντι τῆς τακτικῆς ἢ τῆς ἐκτάκτου Συνόδου.

Τοῦτο ὄχι ἐκ παραλείψεως ἀλλὰ διότι, ἐκφρασθεὶς ὡς ἐκφράζεται, ἠβελημένως ὁ νομοθέτης ἀφῆκε εἰς τὴν κρίσιν τοῦ ἀρμοδίου Ἐκκλησιαστικοῦ ὄργανου γὰρ πλήρωσιν χηρείας Μητροπόλεως, εἴτε διὰ τακτικῆς εἴτε δι' ἐκτάκτου Συνόδου καὶ πάντως ἐντὸς τῆς τασσομένης ὑπὸ τοῦ Κ.Χ. ἐξαμήνου ἀπὸ τῆς χηρείας διορίας.

Ἐὰν ὁ νομοθέτης ἤθελε γὰρ προτιμᾶται ἢ «τακτικῆς» Σύνοδος θὰ προέτασε ταύτην ἔναντι τῆς «ἐκτάκτου». Τούτῃ ὁμοῦ προτίμησις δὲν δικαιολογεῖται καὶ ἐκ τοῦ πράγματός.

Ἀπὸ τοῦ 1923, ὅτε ἐθεσμοθετήθη ἡ ΙΣΙ ὡς τὸ Ἄνωτατον ὄργανον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ ἦδη ὑπὸ τὸν ἰσχύοντα Καταστατικὸν Χάρτην (ἀρθρα 4, 5, 6, νόμου 590) 77) ἢ συγκρότησις τῆς Ἱεραρχίας εἰς τακτι-

κὴν ὅσον καὶ ἑκτακτον Σύνοδον, ἢ διαδικασία τῆς συγκλήσεως καὶ αἱ δικαιοδοσίαι ἀμφοτέρων εἶναι: ἀ π ο λ ὄ τ ω ς τ α υ τ ὅ σ η μ ο ι :

Ἀφοῦ κατὰ ταῦτα τὸ πρὸς «ἐνεργείαν» τῆς πληρώσεως χηρείας Μητροπόλεως καλούμενον ὄργανον τῆς Ἐκκλησίας δὲν ὑφίσταται διαφοροποιήσιν τινα καὶ μάλιστα οὐσιώδη κατὰ τὴν τακτικὴν ἢ ἑκτακτον Σύνοδον του, ἔπεται ὅτι: δὲν ὑπάρχει καὶ ἐκ τοῦ πράγματός προτίμησις τοῦ νομοθέτου ἔναντι τῆς τακτικῆς ἢ ἐκτάκτου Συνόδου τῆς ΙΣΙ διὰ τὴν πλήρωσιν χηρείας Μητροπόλεως.

— Γ —

V. Ὡς εἶναι γνωστὸν τελοῦν ἐν χηρεία λόγω παραίτησεως ἢ Μητρόπολις Θήρας καὶ λόγω θανάτου αἱ Μητροπόλεις Μηθύμνης, Κερκύρας, Ναυπάκτου καὶ Σερρών. Ἐκ τούτων ἢ Μητρόπολις Ναυπάκτου ἐχέρησεν τὴν 2αν Ἀπριλίου καὶ ἢ Μητρόπολις Σερρών τὴν 3ην Ἀπριλίου ἐ.ε. Ὡς διὰ μακρῶν προεκτίθεται, σαφῆς εἶναι ἢ θέλησις τοῦ νομοθέτου γὰρ πληρωθῶν αἱ Μητροπόλεις ἐντὸς ἐξαμήνου τὸ βραδύτερον ἀπὸ τῆς χηρείας των. Συνεπῶς ἀποτελεῖ ὑποχρέωσιν ἐνεργείας ἢ Σύγκλησις ἐκτάκτου Συνόδου τῆς ΙΣΙ διὰ τὴν πλήρωσιν τῆς χηρείας, ἀπὸ μακροῦ Μητροπόλεως Θήρας, ἐξ αἰτίας τῆς μὴ συγκλήσεως τῆς ΙΣΙ συνεπείᾳ τῆς μακρᾶς ἐπιδικίας τῆς θέσεως εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Μητροπολίτου πρ. Κεφαλληνίας, ὡς καὶ τῶν Μητροπόλεων Μηθύμνης καὶ Κερκύρας.

Ἀφοῦ κατὰ ταῦτα θὰ συνεχῶς ἐκτελεσθῆ ἢ ΙΣΙ ἐντὸς τοῦ ἐξαμήνου, δὲν κωλύεται, ἐκ τῶν εἰς τὴν παρ. 1 ἀρθροῦ 24 τοῦ Κ.Χ., γὰρ χωρήσῃ ἢ ΙΣΙ καὶ εἰς τὴν πλήρωσιν τῶν χηρευοσῶν Μητροπόλεων Ναυπάκτου καὶ Σερρών, διότι ἢ ἐξαμήνος πρὸς πλήρωσιν «διορίας» ἀρχαμένη τὴν 2αν Ἀπριλίου καὶ 3ην Ἀπριλίου ἀντιστοίχως, λήγει τὴν 2αν Ὀκτωβρίου καὶ 3ην Ὀκτωβρίου ἐ.ε. ἀντιστοίχως, «ἦτοι τὴν ἐπομένην ἢ μέραν διὰ τὴν Μητροπόλιν Ναυπάκτου καὶ μετὰ τέσσαρες ἡμέρας διὰ τὴν Μητροπόλιν Σερρών, ἀπὸ τῆς 1ης Ὀκτωβρίου ἐ.ε. κατὰ τὴν ὁποίαν, κατ' ἀρθρον 6 παρ. 1 τοῦ Κ.Χ. «ἢ ΙΣΙ συνεχῶς εἰς τακτικὴν συνέλευσιν αὐτοδικαίως...».

Κατὰ τὰ προειρημένα διάφορος γνώμη θὰ ἦτο ἀντίθετος πρὸς τὴν ἀληθῆ θέλησιν τοῦ νομοθέτου καὶ τὰς προαναφερομένας διατάξεις. Θὰ ἦτο ὁμοῦ καὶ ἔξω τῆς λογικῆς, ἀφοῦ θὰ εἶχεν ὡς συνέπειαν γὰρ παραμείνουν ἀδικαιολογητῶς εἰς κατάστασιν χηρείας αἱ δύο ἀνωτέρω Μητροπόλεις διὰ χρόνον ἐξ μηνῶν, ἐνῶ παρέχεται ἢ δυνατὸς πλήρωσεως τούτων ὑπὸ τῆς κατὰ τὰ προειρημένα, συνεργουμένης ἐκτάκτου Συνόδου τῆς ΙΣΙ πρὸς πλήρωσιν τῶν Μητροπόλεων Θήρας, Μηθύμνης καὶ Κερκύρας.

Ἐὰν δὲν συνεχῶς ἐκτελεσθῆ ἢ ΙΣΙ ἐντὸς τοῦ ἐξαμήνου, ἢ ἐὰν ὁ νομοθέτης ἐδείκνυε προτίμησιν διὰ τὴν τακτικὴν ἔναντι τῆς ἐκτάκτου Συνόδου τῆς ΙΣΙ,

ἡ ἀπάντησις εἰς τὸ ἀνωτέρω ἐρώτημα θὰ ἦτο «ἀναμονὴ διὰ τὴν 1ην Ὀκτωβρίου» ὅτε κατὰ τὸν Κ.Χ. συνέρχεται αὐτοδικαίως εἰς τακτικὴν Σύνοδον ἢ Ἱεραρχία.

VI. Ἀπομένει τὸ ἐρώτημα: ἡ ἐκτάκτως συνερχομένη ΙΣΙ θὰ πληρώσῃ καὶ τὴν Μητροπολίτιν Κεφαλληνίας; Ἡ ἀπάντησις εἶναι θετική. Τοῦτο διότι, ὁμοῦ μὲ τὴν, διὰ τῆς ἀπὸ 19.2.82 ἀποφάσεως τῆς ΔΙΣ, θέσιν τοῦ Μητροπολίτου εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Ἐκκλησίας, ἔπ α υ σ ε ν ο ὕ τ ο ς γ ἄ ε ἴ ν α ι: «ἐν ἐνεργείᾳ Μητροπολίτης καὶ ἡ ἀνωτέρω Μητροπολις ἐκηρύχθη εἰς χηρείαν διὰ τῆς αὐτῆς ὡς ἄνω ἀπὸ 19 Φεβρουαρίου 1982 ἀποφάσεως τῆς ΔΙΣ, ἡ ὁποία ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ ὑπ' ἀριθμ. 57) 3.3.82 τεύχος Π.Ν.Π.Δ.Δ. τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως.

Ἡ ἡτιολογημένη ἀπόφασις τῆς ΔΙΣ ἐλήφθη «κατ' ἀναλογίαν» τῶν ὀριζομένων διὰ τῆς παρ. 2 ἄρθρου 34 τοῦ νόμου 590) 77 καὶ ἔκτοτε ἔχει διορισθῆ τοποτηρητής. Μάλιστα μετὰ τὸν ἐπισυμδάντα τὴν 2θην Μαρτίου ἐ.ε. θάνατον τοῦ Μητροπολίτου Τοποτηρητοῦ διορισθὴ νέος Τοποτηρητής, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον μαρτυρεῖ ὅτι ἡ Μητροπολις Κεφαλληνίας διατελεῖ εἰς τὴν κατάστασιν «χηρείας».

Σημειώνεται: ὅτι ὁ θεθεὶς κατὰ τὰ ἀνωτέρω, εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Ἐκκλησίας Μητροπολίτης Κεφαλληνίας, ἡσυχασεν ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας αἰτησιν ἀκυρώσεως, τόσον κατὰ τῆς Συνοδικῆς Ἀποφάσεως, ὅσον καὶ κατὰ τῆς Πράξεως διορισμοῦ Τοποτηρητοῦ εἰς τὴν Μητροπολίτιν Κεφαλληνίας.

Κατὰ τὴν ἐνώπιον ὁμοῦ τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας συζήτησιν τῆς αἰτήσεως παρητήθη ἀπὸ τῆς αἰτήσεως ἀκυρώσεως τῆς Πράξεως διορισμοῦ Τοποτηρητοῦ μὴ ἀμφισβητήσας ἔκτοτε τὴν νομιμότητα τῆς Τοποτηρητείας καὶ τῶν πράξεων ταύτης.

Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 4113) 7.10.1983 ἀποφάσεως τῆς Ὁλομ. τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας ἀπερρίφθη ἡ κατὰ τοῦ κύρους τῆς ἀπὸ 19.2.1982 ἀποφάσεως τῆς ΔΙΣ αἴτησις ἀκυρώσεως.

Κατὰ τῆς ὡς ἄνω ἀποφάσεως ἠσκήθη ἡ ἀπὸ 4.11.1983 αἴτησις ἐνώπιον τοῦ Ἀνωτάτου Εἰδικοῦ Δικαστη-

ρίου ἄρθρου 100 τοῦ Συντάγματος. Καὶ ἡ αἴτησις ὁμοῦ αὐτῇ ἀπερρίφθη διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 3 τῆς 5.4.1984 ἀποφάσεως τοῦ ὡς ἄνω Δικαστηρίου.

Ὅτως ἐτέθη τέρμα εἰς τὴν μακρὰν ἐκκρεμοδικίαν κατὰ τοῦ κύρους τῆς ἀπὸ 19.2.1982 ἀποφάσεως τῆς ΔΙΣ διὰ τῆς ὁποίας ὁ Μητροπολίτης Κεφαλληνίας ἐτέθη εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ Μητροπολις ἐκηρύχθη εἰς κατάστασιν «χηρείας».

Ἐκτοτε κανονικῶς, συνταγματικῶς καὶ νομικῶς «ἵσταται» ἡ ἀπὸ 19.2.1982 ἀπόφασις τῆς ΔΙΣ ὡς καὶ ὁ διορισμὸς Τοποτηρητοῦ εἰς τὴν χηρεῦσαν Μητροπολίτιν Κεφαλληνίας.

— Δ —

VII. Κατὰ ταῦτα, μετὰ τὰ προεκτιθέμενα:

1. Εἶναι δυνατὴ ἡ σύγκλησις ἐκτάκτου Συνόδου τῆς ΙΣΙ συγχροτουμένη ὑπὸ τῶν «ἐν ἐνεργείᾳ» Μητροπολιτῶν (ἄρθρον 3 παρ. 1 Συντάγματος καὶ ἄρθρον 1 παρ. 2 νόμου 590) 1977).

2. Ἡ συνερχομένη ἐκτάκτου Σύνοδος τῆς ΙΣΙ δύναται γὰρ προδῆ εἰς τὴν, κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου, πλήρωσιν τῶν προειρημένων χηρευουσῶν Μητροπόλεων.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΝΙΚ. ΑΙΛΑΙΟΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Ἡ Διεύθυνσις τοῦ Διορθοδόξου Κέντρου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπευθύνει θερμὴν ἐκκλησίαν εἰς τὸν πνευματικὸν κόσμον, ὅπως ἔλθῃ ἀρωγὸς εἰς τὸν ἐμπλουτισμὸν τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Κέντρου διὰ τῆς ἀποστολῆς παντὸς εἴδους συγγράμματος ἀναφερομένου εἰς τὴν Θεολογίαν καὶ γενικώτερον εἰς τὸ ἀντικείμενον μελέτης πασῶν τῶν Θεωρητικῶν ἐπιστημῶν.

Διεύθυνσις: Διορθόδοξον Κέντρον Ἐκκλησίας Ἑλλάδος
Ἰασιῶ 1, 115 21 Ἀθήναι.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

Ἡ «Ἐκκλησία τῆς Ἀναστάσεως».

Ὁ ἀφανιζόμενος μετ' ὀλίγας ἡμέρας εἰς Ἀθήνας Μακαριώτατος Πατριάρχης τῆς Ὁρθοδόξου Ρωμανικῆς Ἐκκλησίας, Μητροπολίτης Οὐγγροβλαχίας καὶ Ἀρχιεπίσκοπος Βουκουρεστίου κ. Ἰουστίνος, ὅστις εἶναι Διδάκτωρ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ διακρίνεται διὰ τὴν μεγάλην Ἑλληνομάθειάν του, ἐν πασχάλινῳ μηνύματι πρὸς τὸ Χριστιανόφωνον πλήρωμα τῆς ἀδελφῆς Ἐκκλησίας ταύτης, τονίζει, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τὰ ἑξῆς:

«Θαύμα θαυμάτων καὶ μυστήριον μυστηρίων ἢ ἐκ νεκρῶν Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εὐρίσκαται εἰς τὸ κέντρον τῆς χριστιανικῆς μας ζωῆς. Αὕτη μᾶς ἀπεκάλυψε τὸν Σωτήρα ὡς Κύριον τῶν ἀπάντων καὶ Παντοδύναμον Θεόν. Ἐκ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου ἐπήγαγεν ἡ νίκη τῆς ζωῆς ἐναντίον τοῦ θανάτου, τοῦ καλοῦ ἐναντίον τοῦ κακοῦ. Ἡ Ἀνάστασις εἶναι τὸ θεμέλιον τῆς ἐνώσεώς μας μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τελείας εἰρήνης ἐν μέσῳ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν λαῶν. Ἐπὶ τῆς Ἀναστάσεως οἰκοδομεῖται ἡ ζωὴ ἡμῶν ὡς νύκτων τοῦ Θεοῦ καὶ ἐξ αὐτῆς ἀνατέλλει ἡ πνευματικὴ μας ἀνάστασις εἰς τὸν παρόντα αἰῶνα καὶ ἡ σαματικὴ μας ἀνάστασις εἰς τὰ τέλη τῶν αἰώνων. Δι' αὐτὸ ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία βιωσάσας ἀληθείας ταύτας πλέον ἐντόνως καὶ σταθερώτερον παρὰ οἰοδῆποτε ἄλλο χριστιανικὸν πλήρωμα, χαρακτηρίζεται πολὺ συχνὰ ὡς «Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀναστάσεως».

Τούτων οὕτως ἐχόντων, οἱ ὀρθόδοξοι πιστοὶ δέον νὰ ζοῦν «ἐν καινότητι ζωῆς» καὶ νὰ ἀγωνίζονται ὑπὲρ τῆς ἀληθινῆς εἰρήνης, φανεροῦντες «τὴν ἐνότητα τοῦ πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης» (Ἐφ. δ', 3).

Ἀπαράδεκτα ἔκτροπα.

Ὁ Ὑπουργὸς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων, ὅστις ἐπανειλημένως ἔχει διακηρύξει τὸν σεβασμὸν καὶ τὴν ἐπίτησίν του πρὸς τὴν ὀρθόδοξον παράδοσιν ὡς τὸν κατ' ἐξοχὴν παιδευτικὸν παράγοντα, πρέπει νὰ ἐπιληφθῇ τοῦ ζητήματος ἀπαράδεκτων ἐκτροπῶν, συνδεομένων μετὰ τῆς φυγαγωγίας τῶν μαθητῶν καὶ τῆς ὑπ' αὐτῶν παρεκκολληθείσης θεατρικῶν ἔργων, τὰ ὁποῖα διακρίνονται ὄχι μόνον διὰ τὴν χαμηλὴν αἰσθητικὴν των σιάντην, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ἐξοργιστικὸν περιεχόμενον των. Οὕτω λ.χ. προσφάτως μαθηταὶ καὶ καθηγηταὶ Δυσείου τῶν Ἀθηνῶν παρεκκολληθῶσαν θεατρικῶν ἐξάμβλωμα, εἰς τὸ ὁποῖον οἱ ἐρμηνεύονται τῶν ῥῶλων ἔλεγον ὀβρίγια ἀνεπίκριτα ὄχι μόνον γιὰ μαθητῆς, ἀλλὰ καὶ γιὰ μεγάλους, καὶ

τὰ ὁποῖα κλιμακώθηκαν ἀπὸ τὸ πεζοδρομικὸν σεξο-ὑβρεολόγιο ὡς τὴν ἐξυδρίση προσώπων καὶ ἐννοιῶν τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, μετὰ γλῶσσα ἀφανιάτως χυδαίαν.

Τὰ κοροῦμα αὐτὰ ἀποδεικνύουν τὴν ἀνάγκην τῆς ἐκπονήσεως κανονισμοῦ, ὁ ὁποῖος πρέπει νὰ διέπῃ τὰς φυγαγωγικὰς καὶ κατ' ὄλον πολιτιστικὰς ἐκδηλώσεις τῶν σχολείων τῆς Ὁρθοδόξου Ἑλλάδος.

Γνήσιοι ὁδηγοί.

Ὁ διεθνῶς γνωστὸς ὀρθόδοξος θεολόγος καὶ στοχαστὴς Olivier Clément (Ὀλιβιὲ Κλεμάν), ὅστις διακρίνεται διὰ τὴν βαθεῖαν καὶ πρωτότυπον θεολογικὴν του σκέψιν, ἐξέδωκε προσφάτως εἰς τὴν σειρὰν τῶν ἐκδόσεων Stock ὀγκώδη τόμον ἐκ 350 σελίδων ὑπὸ τὸν τίτλον «Sources» («Πηγαί»).

Ὡς εὐστόχως ἐτιμολογῆ ἐν τῷ μηνιαίῳ περιοδικῷ «Ἀκτίρες» ἀπόκειται γιὰ μιὰ παρουσίαση στὰ γαλλικὰ πατερικῶν κειμένων τῶν πρώτων χριστιανικῶν αἰώνων, πάνω σὲ θεολογικὰ καὶ κοινωνικὰ θέματα. Σὲ θέματα, ὅπως Θεὸς καὶ ἄνθρωπος, Ἐκκλησία, ὁ ἐσωτερικὸς ἀγὼν, ἡ προσευχὴ, ἡ ἀγάπη καὶ ἄλλα, παρουσιάζεται ἡ γνώμη τῶν μεγάλων τῆς Ἐκκλησίας Πατέρων».

Εἰς τὰς σελίδας τοῦ βιβλίου τούτου «ἔχομε πραγματικὰ ἓνα πανόραμα τῆς ἀρχέγονης Ἐκκλησίας μας, ἀλλὰ καὶ βασικὰς θεμελιακὰς ἀλήθειαι, ποὺ δίνουν στὸν σημερινὸ ἄνθρωπο λύσεις στὰ προβλήματα καὶ κατευθύνσεις στὸν πνευματικὸν τὸν ἀγὼνα. Εἶναι μιὰ ὑπέροχη προσφορά, ποὺ μᾶς δείχνει πόσο ζωντανοὶ καὶ σήμερον εἶναι οἱ Ὁρθόδοξοι Ἕλληνες καὶ Λατίνοι Πατέρες, σήμερον ποὺ ὁ κόσμος μας πόσον «παρὰ πάλιν», ὄχι ἀπὸ ἑλλειψη ὁδηγῶν, ἀλλὰ ἀπὸ ἑλλειψη γνησίων ὁδηγῶν».

Πάντοτε ἐπίκαιροι λόγοι.

Ἐξ ἀφορμῆς τοῦ προσφάτου θανάτου τοῦ διασημοῦ γερμανοῦ πάστορος Martin Niemöller (Νημέλλερ), ὅστις ἦτο ἡγετικὸν στέλεχος τῆς ἐναντίον τοῦ Ἐθνικοσοσιαλισμοῦ ἀγωνιζομένης «ὁμολογούσης Ἐκκλησίας» (abekennende Kirche), καὶ ἐξ ἀφορμῆς σχετικῶν περὶ αὐτοῦ δημοσιευμάτων τῆς «Καθημερινῆς», ὁ πανοσ. ἀρχιμ. κ. Χρυσόστομος Κοκουλίδης δι' ἐπιστολῆς του πρὸς τὴν ἐφημερίδα ταύτην ὑπέμνησεν εὐστόχως τὰς ἐξῆς παροικιῶδεις φράσεις του, αὐτὴν τονίζον τὴν εὐθύνην παντὸς ἀνθρώπου διὰ τοὺς δοκιμαζομένους συνανθρώπους του: «Στὴ Γερμανία, —ἔλεγεν ὁ Νημέλλερ—, ὅταν οἱ χηλειρικοὶ σιράφη-

καν κατὰ τῶν κομμουνιστῶν, ἐγὼ ἐσιώπησα καὶ δὲν μίλησα, γιατί δὲν ἤμουν κομμουνιστής. Κατόπιν ἐπιτέθηκαν κατὰ τῶν Ἑβραίων κι ἐγὼ δὲν μίλησα, γιατί δὲν ἤμουν Ἑβραῖος. Μετὰ ἦρθε ἡ σειρά τῶν συνδικαλιστῶν, ἀλλὰ καὶ πάλιν δὲν μίλησα, γιατί δὲν ἤμουν συνδικαλιστής. Ὑστερα ἐπιτέθηκαν κατὰ τῶν καθολικῶν, ἀλλὰ καὶ πάλιν δὲν μίλησα, γιατί εἶμαι προτεστάντης. Τέλος, ἦρθε καὶ ἡ δική μου ἡ σειρά καὶ φώναξα, ἀλλὰ δὲν εἶχε μείνει κανεὶς γιὰ νὰ με ἀκούσει καὶ νὰ με βοηθήσει...».

Δοθέντος ὅτι αἱ δυνάμεις τοῦ σκότους καὶ τοῦ κακοῦ πάντοτε εἶναι ἐν ἐργρηγόρσει καὶ σιγέρονται συνεχῶς καὶ ἀδικαίειως ἐναντίον τοῦ φωτός καὶ τοῦ καλοῦ, δι' αὐτὸ πάντες οἱ ἀντιδρώντες εἰς τὸ κακὸν καὶ τὸ σκότος ἄνθρωποι καὶ ἰδίως οἱ Χριστιανοὶ πρέπει νὰ ἔχουν ὑπ' ὄψει τῶν πούς πάντοτε ἐπικαίρους λόγους τοῦ ἀεμνήστου Νημέλεο.

ἘΑρά γε τὰ παθήματα θὰ γίνων μαθήματα;

Εἰς τὰ ἀλλεπάλληλα δλοισθήματα τῶν τηλεοπτικῶν μας σταθμῶν προσετέθη τὸ Σάββατον τῆς Διακαινησίμου καὶ ἕτερον, τὸ ὁποῖον προσεκάλεσε πανελλήνιον ἀγανάκτησιν καὶ κατακραυγήν. Ἡ προβολὴ τῆς ταινίας «Πέφτουν οἱ σφαῖρες σὰν τὸ χαλάζι», παρὰ τὰς προειδοποιήσεις τῆς ἀρμοδίας Ἐπιτροπῆς Ἐλέγχου περὶ τοῦ ἀπαράδεκτου αὐτῆς, δοθέντος ὅτι αὕτη θὰ ἦτο «κατάλληλη μόνο γιὰ εἰδικὸ κοινὸ ἐρεῦνης ψυχροκοινωνικοπαθολογικῶν φαινομένων» ἢ (ἀθύλλα) καὶ ὁ «χεῖμαρρος» διαμαρτυριῶν τῶν ἡγανακτισμένων χιλιάδων τηλεθεατῶν ἐξ ὅλης τῆς Ἑλλάδος, αἱ ὁποῖαι ἐστάλησαν πρὸς τοὺς τηλεοπτικούς καὶ ραδιοφωνικούς σταθμούς, πρὸς ἀστυνομικὰς ἀρχάς, πρὸς δικαστικούς, πρὸς ὑπουργεῖα καὶ πρὸς ἐφημερίδας· ἡ συγκέντρωσις διαμαρτυρομένων πλήθους πρὸ τῶν ἐγκαταστάσεων τῆς EPT 2· ἡ κινητοποιήσις ἀστυνομικῶν, περιπολικῶν ἀμέσου δράσεως καὶ Εἰσαγγελέως ποινικῆς ἀγωγῆς· ἢ —κατὰ τινὰς ἐφημερίδας— τηλεφωνικὴ ἐκ Κρήτης ἐπέμβασις τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ· ἢ ὄψιμος ἐντολὴ τοῦ Προέδρου τοῦ Δ.Σ. τῆς EPT 2 περὶ διακοπῆς τῆς προβολῆς τῆς ταινίας πρὸς ἀναχαλίτισιν τοῦ κύματος τῶν διαμαρτυριῶν τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ· ἢ ἐπὶ πολλήν ὥραν διακοπὴ τῆς λειτουργίας τοῦ σταθμοῦ μὲ τὸν —διαφενδοθέντα μετ' ὀλίγον— ἰσχυρισμόν, ὅτι ἡ διακοπὴ ὠφείλετο δῆθεν εἰς βλάβην τῆς ΔΕΗ· ἢ ἐκρηξίς τῆς ὀργῆς τοῦ ἀρμοδίου διὰ τὰ ζητήματα τῆς τηλεδράσεως ὑπουργοῦ, ὅστις ἐδήλωσεν ὅτι θὰ τιμωρηθῶν οἱ ὑπεύθυνοι, ὅπερ καὶ ἐγένετο· ἢ ἐκφρασις

τῆς ἀποδοκιμασίας ἐκ μέρους τῶν ἐφημερίδων πασῶν τῶν πολιτικῶν ἀποχρώσεων καὶ τοποθετήσεων— πάντα ταῦτα, ὅπως καὶ πολλὰ ἄλλα, ἀποκαλύπτουν βαρεῖαν νόσον τῶν τηλεοπτικῶν μας σταθμῶν, ἢ ὁποῖα ἔχει ὡς συμπτώματα τὴν ἀνευθυνότητα, τὴν ἑλλειψιν στοιχειώδους ὀργανώσεως καὶ τὴν περιφρόνησιν τοῦ τηλεοπτικοῦ κοινού.

Ἡ πᾶν ἄλλο ἢ «ἀντιδραστικὴ» ἐφημερὶς «Τὰ Νέα», εἰς εἰδικὸν ἀρθρον τῆς τονίζει, ὅτι τὸ νέον δλοισθήμα τῆς EPT 2 «προκάλεσε» καὶ «ἐθιξε τὸ κοινὸ αἶσθημα» καὶ ὅτι «τὸ πρόβλημα εἶναι, καὶ ἐδῶ, πρόβλημα ἀνθρώπων. Ἀνθρώπων, πὸν νὰ πλασιώνουν τὶς ὑπηρεσίες τῆς EPT 1 καὶ EPT 2. Ἀνθρώπων, πὸν νὰ ξέσουν τί θὰ πεῖ τηλεδράση καὶ τί θὰ πεῖ σεβασμὸς στὸ κοινὸ» (30.4.1984).

ἘΑρά γε τὰ παθήματα θὰ γίνων μαθήματα;

Εἶναι ἀναγκαῖον νὰ σημανθῆ συναγερομὸς.

Καθ' ἃ ἐπεσημάνθησαν ὑπὸ τοῦ διεθνοῦς καὶ ἐλληνικοῦ Τύπου, μεταδώσαντος σχετικὴν ἀνταπόκρισιν ἐκ Λονδίνου, «σάλος ἔχει ξεσπάσει στὴν Ἀγγλίαν ἀπὸ τὴν ἐκστρατεία τῆς βρετανικῆς ἐφημερίδος «Νταίλι Μαϊήλ» ἐναντίον σις σεξο - σαδιστικῆς βιντεοκασέτες, πὸν κυκλοφοροῦν ἐλεύθερα στὴν ἀγορά. Πρόσφατη ἔρευνα ἀποκάλυψε ὅτι 400ο τῶν παιδιῶν ἀπὸ ἐξί εἰτῶν καὶ πάνω, ἔχουν δεῖ τοῦλάχιστον μία τέτοια βιντεοκασέτα. Τὶς παρακολουθοῦν συνήθως στὰ πάργιν καὶ φαίνεται πὸς ἔχουν ἀνικατάστησι τὰ κινούμενα σχέδια καὶ τὰ ἠλεκτρονικὰ παιχνίδια».

Ἐνώπιον τῆς καταστάσεως ταύτης ὁ ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ἐρεῦνης κοινωνιολόγος Λο Κλίφφορντ Χίλλ προσέθεσε: «Κατασκευάζουμε μὴ ὠρολογιακὴ δόμβα, πὸν θὰ ἐκτραγῆ κάποια στιγμή μὲ ὀδυνηρὰς συνέπειες. Μποροῦμε νὰ φαντασθοῦμε τί ἐπίδραση θὰ ἔχη σὲ βχρὸνα ἀγοράκια καὶ κοριτοάκια ἕνα φίλμ, στὸ ὁποῖο τρεῖς ἄγριες κακοποιοῦν καὶ βιάζουν μὴ γυναῖκα;»

Αἱ διαπιστώσεις αὗται καθιστοῦν ἀναγκαῖον νὰ σημανθῆ καὶ παρ' ἡμῖν συναγερομὸς πρὸς ἀπόκρουσιν τῆς εἰσαγωγῆς παρομοίου διαβρωτικοῦ καὶ φθοροποιοῦ ὀπτικοακουστικοῦ ἔλικου καὶ εἰς Ἑλλάδα. Ὁ συναγερομὸς οὗτος εἶναι τοσοῦτον πλέον ἀναγκαῖος, ὅσον ὀποραδικῶς ἔχουν ἤδη ἐπισημανθῆ κρούσματα εἰσαγωγῆς εἰς τὴν πατρίδα μας ἢ καὶ κατασκευῆς ἐν Ἑλλάδι παρομοίων βιντεοκασετῶν.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΝΕΟΣ ΑΡΧΙΓΡΑΜΜΑΤΕΥΩΝ

Μετά την εις Έπίσκοπον προαγωγήν του ἄχρι τοῦδε Ἀρχιγραμματέως, διὰ τῆς ὑπ' ἀρ. 1352)648)4.5.84 αποφάσεως τοῦ Μακ. Προέδρου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἀνετέθησαν «προσωρινῶς καὶ μέχρις ὁριστικῆς πληρώσεως τῆς θέσεως τοῦ Ἀρχιγραμματέως, καθήκοντα Ἀρχιγραμματεύοντος εἰς τὸν πανοσ. Ἀρχιμ. κ. Ἰάκωβον Παπαθανασίου - Γκίνην».

Ἱερὰ Μητρόπολις Δημητριάδος

Μετὰ τὴν εὐκαιρία τῆς συμπλήρωσης 10 χρόνων ἀπὸ τὴν τουρκικὴν εἰσβολὴν εἰς τὴν Κύπρο (1974 - 1984) ἡ Ἱ. Μητρόπολις Δημητριάδος ὀργάνωσεν ἐφέτος δύο μεγάλες παλλαϊκὰς ἐκδηλώσεις στὸν Βόλο, μετὰ σκοπὸν τὴν προβολὴν τοῦ ἐθνικοῦ μας θέματος σὲ ὅλες τοὺς πτυχὰς καὶ τὴν στηλίτευση τῆς συνεχιζόμενης οὐσιαστικῆς διχοτόμησης τοῦ νησιοῦ καὶ τῆς δάναυσης καταπάτησης τῶν ἀνθρώπινων δικαιωμάτων σὲ βάρος τῶν ἀγνοουμένων Κυπρίων.

Ἡ πρώτη ἔγινε τὸ Σάββατο 12 Μαΐου (ὥρα 7.30 μ.μ.) στὸ Ἐθνικὸ Στάδιο μετὰ μαζικὴν συμμετοχὴν τῆς Χριστιανικῆς Νεολαίας, πῶς τὴν ἐτήσια γιορταστικὴ τῆς ἐκδήλωση ἀφιέρωσε ἐφέτος εἰς τὴν τραγικὴν ἐπέτειον. Προσκεκλημένος ἀπὸ τὸν Σεβ. Μητροπολίτην μας, ἀφίχθη εἰς τὴν πόλιν καὶ μίλησε στὸ Στάδιο ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κιτίου κ. Χρυσόστομος. Ὁ Κύπριος Ἱεράρχης ἀνεφέρθη στὸ δράμα τοῦ κυπριακοῦ Ἑλληνισμοῦ, καὶ ἐπακολούθησε, ὕστερα ἀπὸ λαμπρὴ παρέλαση τῶν νέων τῆς ΧΝΕΔ, θεατρικὴ παράσταση μετὰ τὸ σύστημα «Ἦχος καὶ Φῶς» ἐμπνευσμένη ἀπὸ τὸν ἀκήρυκτο πόλεμο τοῦ σκιάτου ἐναντίον τοῦ φωτός.

Ἡ δευτέρη ἐκδήλωση ἔγινε τὴν Κυριακῇ, ὥρα 11.30 π.μ. στὸ Πνευματικὸν Κέντρο, μετὰ ὀγκώδη συγκέντρωση τοῦ βολιώτικου λαοῦ σὲ μιὰ δυναμικὴ προβολὴ τῶν δικαιῶν τοῦ κυπριακοῦ Ἑλληνισμοῦ. Συγκεκριμένα εἰς τὴν συγκέντρωση μίλησε ὁ πρῶτος τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας κ. Χατζημιλῆς, ἀπεύθυναν δὲ χαιρετισμὸν ὁ Σεβ. Κιτίου καὶ ἐκπρόσωπος τῶν Κυπρίων τῆς Μαγνησίας. Ἐπακολούθησαν τὰ ἐγκαίνια μεγάλης φωτογραφικῆς Ἐκθέσεως ἀπὸ τὸν παραξικώστημα καὶ τὴν τουρκικὴν εἰσβολὴν. Προβλήθησαν ἐπίσης φαεινὲς ἔγχρωμες διαφάνειες ἀπὸ τὴν τελευταία δραματικὴ περίοδος τῆς ἱστορίας τῆς Κύπρου καὶ ἀκούσθηκε ἐπανειλημμένα ἡ φωνὴ τοῦ Ἐθνάρχου Μανταρίου.

Ἱερὰ Μητρόπολις Ν. Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ν. Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας κ. Τιμόθεος ἔχοροστάτησεν εἰς Ἱ. Ναοὺς τῆς περιφερείας

αὐτοῦ, καθ' ἁπάσας τὰς Ἱ. Ἀκολουθίας τῆς Μεγάλης Ἐβδομάδος καὶ ἐκήρυξε τὸν Θεῖον Λόγον.

Τὴν νύκτα τῆς Ἀναστάσεως ἐτέλεσε τὴν Θ. Λειτουργίαν εἰς τὸν Ἱ. Μητροπολιτικὸν Ναὸν Ἀγίων Ἀναργύρων Ν. Ἰωνίας.

Εἰς τὸν αὐτὸν Ἱ. Ναὸν ἐτέλεσε τὴν πρωίαν τοῦ Πάσχα τὸν Ἑσπερινὸν τῆς Ἀγάπης, ἐν τέλει τοῦ ὁποῦοι ἠυλόγησε τὰ Πασχάλια ὡς, τὰ ὁποῖα καὶ διένειμεν ἰδιοχείρως εἰς τὸ πολυπληθὲς Ἐκκλησιασμά.

Κατὰ τὴν Θ. Λειτουργίαν τῆς Ἀναστάσεως ἀνεγνώσθη εἰς ἅπαντας τοὺς Ἱ. Ναοὺς τῆς Μητροπόλεως ἡ Πασχάλιος Ποιμαντορικὴ Ἐγκύκλιος τοῦ Σεβ. κ. Τιμοθέου.

Ἐπίσης ὁ Σεβασμιώτατος ἐτέλεσε τὴν Θ. Λειτουργίαν εἰς τοὺς πανηγυρίζοντας Ἱ. Ναοὺς α) Ἀγίου Γεωργίου Ν. Ἰωνίας, τῇ Δευτέρᾳ τῆς Διακαινησίμου, β) Ζωοδόχου Πηγῆς Καλογρέζης, τῇ Παρασκευῇ τῆς Διακαινησίμου, καὶ γ) Ἀγίας Ἀναστασίας Περισοῦ, τῇ Κυριακῇ τοῦ Θωμά.

Τὴν Τετάρτην τῆς Διακαινησίμου ὁ Σεβ. κ. Τιμόθεος, συνοδευόμενος ὑπὸ Κληρικῶν καὶ μελῶν τῶν Χριστιανικῶν Ὁμίλων Νέων καὶ Νεανίδων τῆς Ἱ. Μητροπόλεως, ἐπεσκέφθη τὰ Εὐαγγ. Ἱδρύματα α) Ἐκκλησιαστικὴ Στέγη Προνοίας Ἀπόρων Γερόντων «Παναγία ἡ Ἐλεούσα» Ν. Ἰωνίας καὶ β) Ἐκκλησιαστικὸς Οἶκος Εὐαγγελίας «Ὁ Καλὸς Σαμαρεῖτης» Ν. Φιλαδελφείας, ὡς καὶ τὸ Κρατικὸν Νοσοκομεῖον «Ἁγία Ὀλγα» Ν. Ἰωνίας.

Ὁ Σεβασμιώτατος κατὰ τὰς ἐν λόγῳ ἐπισκέψεις προσέφερεν εἰς τοὺς τραφίμους καὶ ἀσθενεῖς εἰκόνας τῆς Ἀναστάσεως, Πασχάλια ὡς καὶ γλυκίσματα, εὐχηθεῖς εἰς αὐτοὺς τὰ δέοντα.

Κατὰ τὴν Μεγάλην Τετάρτην διενεμήθη εἰς 46 οἰκογενεῖας Πολυτέκνων τῆς Περιφερείας, ὑποδειχθείσας ὑπὸ τῆς Τοπικῆς Ἐνώσεως Πολυτέκνων Ν. Ἰωνίας καὶ Περιχώρων, τὸ προῖον τοῦ περιλαχθέντος εἰς τοὺς Ἱ. Ναοὺς τῆς περιφερείας, κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, δίσκου, πρὸς ἐνίσχυσιν ἀπόρων Πολυτέκνων, ἀνερχόμενον εἰς τὸ ποσὸν τῶν δραχμῶν 104.855.

Διάφορα βοηθήματα ἐπίσης προσεφέρθησαν εἰς ἀπόρους καὶ εἰς πολυτέκνους οἰκόγενεῖας τῆς περιφερείας, ἐπ' εὐκαιρίαν τῶν Ἀγίων Ἑορτῶν τοῦ Πάσχα, τόσον ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Φιλοπτώχου Ταμείου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως, ὅσον καὶ ὑπὸ τῶν Ἐνοριακῶν τοιούτων.

Τὴν Πέμπτην τῆς Διακαινησίμου, εἰς εἰδικὴν Τελετὴν ἐν τῷ Ἱ. Μητροπολιτικῷ Ναῷ Ἀγίων Ἀναργύρων Ν. Ἰωνίας, ἐχορηγήθησαν ὑπὸ τοῦ Σεβ. κ. Τιμοθέου Τραπεζικὰ βιβλιάρια, δραχμῶν 5.000 ἕκαστον, εἰς 84 ἄπορα καὶ ὀρφανὰ κορίτσια τῆς περιφερείας τῆς Ἱ. Μητροπόλεως,

υποδειχθέντα πρὸς τούτο ὑπὸ τῶν Ἐνοριακῶν Φιλοπτώχων Ταμείων καὶ τῆς Τοπικῆς Ἐνώσεως Πολυτέκνων Ν. Ἰωνίας καὶ Περιχώρων.

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω, ἐπροικοδοτήθησαν καὶ ἕτερα 17 Κορίτσια τοῦ Ὁρφανοτροφείου Θηλέων «Ἁγία Φιλοθέη» Καλογρέζης, τῆς Ἱ. Μητροπόλεως.

Οὕτω τὰ προικοδοτηθέντα κορίτσια ἀνήλθον συνολικῶς εἰς τὸν ἀριθμὸν 101.

Διὰ τὴν προικοδοτήσιν ἐδαπανήθη ποσὸν δρχ. 590.000, τὸ ὁποῖον συνεκεντρώθη δι' εἰσφορῶν τῶν Ἱ. Ναῶν, τῶν Ἐνοριακῶν Φιλοπτώχων Ταμείων, τοῦ Γενικοῦ Φιλοπτώχου Ταμείου καὶ διὰ δωρεῶν εὐσεβῶν Χριστιανῶν. Εἰς τὸ ἐν λόγω ποσὸν συμπεριλαμβάνεται καὶ τὸ διὰ διαθήκης καταληφθὲν εἰς τὴν Ἱ. Μητρόπολιν ποσὸν δρχ. 100.000, πρὸς προικοδοτήσιν τῶν τροφίμων τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ὁρφανοτροφείου «Ἁγία Φιλοθέη».

Ἐκτὸς τῶν Τραπεζικῶν βιβλιαρίων εἰς τὰ προικοδοτηθέντα κορίτσια προσεφέρθησαν εἰκόνες, πασχαλινὰ ὠὰ καὶ ἀνά ἓν δέμα, περιέχον διάφορα παιγνίδια καὶ γλυκίσματα.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Ἱερά Μητρόπολις Γερμανίας

Ἀπὸ 25 ἕως 29 Μαρτίου 1984 ἐπραγματοποιήθη ἐν Βόννῃ, εἰς τοὺς χώρους τῆς Μητροπολιτικῆς Ἐδρας τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Γερμανίας, τὸ 19ον Ἱερατικὸν Συνέδριον τοῦ ἱ. κλήρου αὐτῆς. Θέμα τοῦ Συνεδρίου ἦτο «Τὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας». Τὴν ἑναρξιν τοῦ συνεδρίου ἐκήρυξε διὰ σχετικῆς εἰσηγήσεως αὐτοῦ, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γερμανίας κ. Αὐγουστίνος. Ἐπικολούθησαν ἀνακοινώσεις, καθ' ἃς, συμφώνως πρὸς τὸ πρόγραμμα, ὠμίλησαν ὁ Καθηγ. κ. Ἁναστάσιος Κάλλης («Εὐεργετημάτων ἀνάμνησις. Ἡ εὐχαριστιακὴ ἀναφορὰ τῶν μυστηρίων»), ὁ Καθηγ. κ. Θεόδωρος Νικολάου («Ἀρχὴ βίου. Τὰ μυστήρια τοῦ Βαπτίσματος καὶ τοῦ Χρίσματος»), ὁ Δρ Χριστόφορος Παπακωνσταντίνου («Ἐλαῖον ἐλεημοσύνης. Τὰ μυστήρια τῆς Μετανοίας καὶ τοῦ Εὐχέλαιου»), ὁ Ἀρχιμ. Νεκτάριος Κατρίνης («Βασίλειον Ἱεράτευμα. Τὸ μυστήριον τῆς Ἱερωσύνης»), τὸ δεύτερον δὲ ὁ Καθηγ. κ. Ἁναστάσιος Κάλλης («Μυστήριον ἀγάπης. Ὁ Γάμος»).

—Ἐξ ἄλλου, συνήλθε διὰ τὴν 8ην συνάντησιν αὐτῆς, ἡ Κοιν. Ἐπιτροπὴ τῆς Διασκέψεως τῶν (ρωμαιοκαθολικῶν) Ἐπισκόπων Γερμανίας καὶ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Γερμανίας, ἡ ὁποία ἠσχολήθη μὲ τὸ θέμα τῶν «Μυστηρίων μυστικῶς» (Βαπτίσματος, Χρίσματος καὶ Εὐχαριστίας), εἰδικότερον εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐπικρατήσασαν εἰς τὴν Ρωμαιοκαθολικὴν Ἐκκλησίαν συνήθειαν ὅπως τὸ Χρῖσμα καὶ ἡ Εὐχαριστία ἀφίστανται χρονικῶς τοῦ νηιοδοκτισμοῦ. Συνεζητήθη ἐπίσης τὸ πρόβλημα τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ μαθήματος τῆς ὀρθοδόξου κατηχήσεως εἰς τὰ σχολεῖα διὰ τοὺς ὀρθοδόξους μαθητὰς, τῆς Ἐπιτροπῆς εἰσηγηθείσης σχετικῶς ὅπως ὑπάρξῃ θετικὴ ἀπόφασις τῶν ἀρμοδίων ἀρχῶν. Εἰς τὰς ἐργασίας ἔλαβον μέρος, ἀπὸ ὀρθοδόξου πλευρᾶς ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γερμανίας κ. Αὐγουστίνος, ὁ Θεοφίλ.

Ἐπίσκοπος Ἀρίστης κ. Βασίλειος, ὁ Ἐλλογιμ. Καθηγ. κ. Ἁναστάσιος Κάλλης, οἱ Πανοσολ. Ἀρχιμ. Τηλέμαχος Μαργαρίτης καὶ Ἀντώνιος Μαρούσης, ὡς καὶ ὁ Δρ Χριστόφορος Παπακωνσταντίνου ἀπὸ ρωμαιοκαθολικῆς, ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος PAUL - WERNER SCHEELE, ὁ Καθηγ. Η.- J. SCHULTZ, ὁ MGR ALBERT RAUCH κ.ἄ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΕΡΒΙΑΣ

Εἰς τὸ τελευταῖον φύλλον τοῦ 1983 τοῦ Παραρτήματος τοῦ ἐπισήμου Δελτίου τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας (GLASNİK), διμήνου περιοδικοῦ «PRAVOSLAVNI MISIONAR» (= Ὁρθόδοξος Ἱεραπόστολος), ὁ Ἀρχιεπισκοπάρχης τοῦ ἑλληνομαθῆς Ἱερομόναχος Εἰρηναῖος Μπούλοβιτς, Καθηγητῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Βελιγραδίου, δημοσιεύει ἄρθρον ἀναφερόμενον εἰς τὰ πεπραγμένα τοῦ Πατριάρχου Γερμανοῦ ἐπὶ τῷ ἑορτασμῷ τοῦ Ἰωβηλαίου τῆς 25ετηρίδος τῆς Πατριαρχικῆς διακονίας του, εἰς τὸ ὁποῖον μεταξὺ τῶν ἄλλων τονίζονται καὶ τὰ ἑξῆς: «Θὰ ἡδυνάμεθα νὰ εἴπωμεν οὐκ ὀλίγα καὶ περὶ τῆς φήμης καὶ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ Πατριάρχου εἰς τὸν Ὁρθόδοξον κόσμον, καὶ ἰδίᾳ περὶ τοῦ ρόλου του ὡς «οἰκοδόμου γεφυρῶν» —οἰκοδόμου εἰρήνης καὶ ὁμονοίας, ἀγάπης καὶ ἐνότητος— μεταξὺ τῶν ὁμοδόξων ἀδελφῶν, ἐμπνευσμένης, ἀναμφιβόλως, ὑπὸ τοῦ παραδείγματος τοῦ Σέρβου ἀγίου Σάββα» κατόπιν, περὶ τῆς νηφαλίας καὶ ὑπευθύνου στάσεώς του ἐναντι τῆς οἰκουμενικῆς κινήσεως, ὅπως οὗτος, ὡς φαίνεται εἰς ἡμᾶς, εὐχαρίστως ἀποδεχόμενος τὸν διάλογον τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἀγάπης μετὰ τῶν ἀποχωρισθέντων ἀπὸ τὴν Ὁρθόδοξίαν χριστιανῶν (ἐπὶ τινα ἔτη διετέλεσε καὶ εἰς τὸν προοδῶρον τοῦ ἐν Γενεύῃ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν), οὐδέποτε ἀποδέχεται ἐκ τῶν προτέρων προητοιμασμένας θέσεις καὶ συνταγὰς διὰ τὴν ἐπίτευξιν τῆς ἐνότητος χωρὶς τὴν ἐξέτασιν των διὰ τῆς Ἀληθείας τοῦ Χριστοῦ. Θὰ ἡδύνατο περαιτέρω νὰ γίνῃ λόγος περὶ τῆς διαθέσεώς του νὰ ἀποδεχθῇ τὸ νέον μὲ τὴν συγχρόνως πλήρη ἀφοσίωσιν του εἰς τὰς κληρονομηθείσας ἀξίας, περὶ τῆς κατανοήσεώς του καὶ τῆς φροντίδος του διὰ τοὺς νέους μὲ τὴν παράλληλον φροντίδα του καὶ διὰ τοὺς ἄλλους, ὡς καὶ περὶ πολλῶν ἄλλων».

—Εἰς τὸ ὑπ' ἀρ. 404 φύλλον τῆς ἐφημερίδος τοῦ Σερβικοῦ Πατριαρχείου «PRAVOSLAVLJE» δημοσιεύεται Ἁνακοίνωσις τῆς Ὁρθοδόξου Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Βελιγραδίου, εἰς τὴν ὁποῖαν ἀναφέρεται ὅτι τὴν ἄνοιξιν τοῦ 1984 πρόκειται ν' ἀρχίσῃ ἡ ἀνέγερσις νέου κτιρίου τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, τὸ ὁποῖον θὰ ἀνταποκρίνεται καὶ θὰ πληροῖ ὅλας τὰς ἀνάγκας τῆς Σχολῆς. Θὰ διαθέτῃ συγχρόνως ἐγκαταστάσεις, αἱ ὁποῖαι θὰ καταστήσουν δυνατὴν τὴν ὁμαλὴν διεξαγωγὴν τῆς διδασκαλίας τῶν μαθημάτων, τὴν τέλεσιν τῶν ἱεροουργιῶν, τὴν διαβίωσιν καὶ διατροφήν τῶν φοιτητῶν, σύγχρονον βιβλιοθήκην καὶ μεγάλην αἴθουσαν τελετῶν.

»Διὰ τὴν πραγματοποιήσιν τοῦ μεγάλου τούτου ἐγχειρήματος τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν πιστῶν της ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς καλυτέρας καὶ ἀνωτέρας μορφώσεως τῶν ὑποψηφίων κληρικῶν καὶ τῆς καλλιέργειας τῆς θεολογι-

κῆς ἐπιστήμης χρειάζονται τεράστια υλικά μέσα τὰ ὅποια δὲν διαθέτει τὴν στιγμήν αὐτὴν ἡ Ἐκκλησία. Διὰ τοῦτο ἀπευθυνόμεθα πρὸς ὅλους τοὺς πιστοὺς τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας καὶ τοὺς φίλους τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς ἵνα διὰ τῶν προσφορῶν τῶν βοηθήσουν τὴν πραγματοποίησιν τοῦ μεγάλου τούτου ἔργου».

—Κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας τοῦ 1983 εἰς τὴν πολυπαθὴ Ἐπαρχίαν Ράσκας καὶ Πρεζρένης (Κοσσυφοπέδιον), μετὰ Ποιμενάρχην τὸν ἑλληνομαθὴ Ἐπίσκοπον Παῦλον, ἐγένοντο θρησκευτικαὶ τελεταὶ λίαν σημαντικαὶ διὰ τὸν θρησκευτικὸν καὶ ἐκκλησιαστικὸν βίον τῶν ὀρθοδόξων Σέρβων τῆς Ἐπαρχίας, οἱ ὅποιοι ὑφίστανται, ὡς γνωστόν, κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τὰ πάνδεινα ὑπὸ τῶν Ἀλβανοφώνων τῆς περιοχῆς, ὡς ἀνέγραψεν ἐπανειλημμένως καὶ αὐτὸς ὁ ἡμερησίως τύπος τῆς Δημοκρατίας τῆς Σερβίας. Οὗτω ἐτελέσθησαν τὰ ἐγκαίνια τοῦ πλήρως ἀνακαινισθέντος ναοῦ εἰς τὸ Λίπλιανε — πλησίον τῆς Πρίστινα. Ἐωρτάσθη ἡ πεντηκονταετηρίς τοῦ εἰς Οὐρόσεβατς ναοῦ τοῦ Σέρβου Ἁγίου Μάρτυρος Βασιλέως Οὐρως Α'. Ἐτελέσθησαν τὰ ἐγκαίνια τοῦ νέου ναοῦ εἰς τὸ χωρίον Κρούσεβον, πλησίον τοῦ Ἰππεκίου, καὶ τὰ ἐγκαίνια τοῦ ἀνακαινισθέντος ἱστορικοῦ ναοῦ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου εἰς τὸ χωρίον Μπάμπιν Μόστ — πλησίον τῆς Πρίστινα, πρωτεύουσος τῆς Ἀυτόνομου περιοχῆς τοῦ Κοσσυφοπεδίου.

—Ἡ Σερβικὴ Ὀρθόδοξος κοινότης τοῦ Μάλμε τῆς Σουηδίας ἰδρύθη πρὸ δέκα ἐτῶν. Εἰς τὸν χρόνον τῆς Κοινοῦτος ζῶσι περὶ τοὺς 10.000 ὀρθόδοξοι Σέρβοι. Μέχρι πρὸς νῦν οἱ ἱεροτελεστῆται ἐτελοῦντο εἰς πρωτοεπαντιτικούς ναοὺς εἰς διαφόρους πόλεις. Τελευταίως ἡ Κοινότης ἠγόρασε ἀπὸ τὸν Δῆμον τοῦ Μάλμε ἕνα ναόν, τὸν ὅποιον διεργύθησε καταλλήλως διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν θρησκευτικῶν ἀναγκῶν τῶν ἐν Σουηδίᾳ ὀρθοδόξων Σέρβων.

ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

—Ὁ Πάπας Ἰωάννης - Παῦλος Β' ἀπὸ 1 ἕως 12 Ἰουνίου ἐ.ἔ. θὰ μεταβῇ εἰς Ἑλβετίαν, ἔνθα, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, θὰ ἔχῃ δύο οἰκουμενικὰ συναντήσεις, ἥτοι μίαν ἐν τῷ Παγκοσμίῳ Συμβουλίῳ τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ μίαν μετὰ τῶν ἀπευθύνων τοῦ ἐν CHAMBESY Ὀρθοδόξου Κέντρου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ὁποίων εἶναι ὁ Προϊστάμενος τοῦ Κέντρου τούτου Σεβ. Μητροπολίτης Ἑλβετίας κ. Δαμασκηνός.

—Διάδοχος τοῦ καρδινάλιου Τέρενς Κούκ ἐν τῇ Ρωμαιοκαθολικῇ Ἀρχιεπισκοπῇ τῆς Νέας Ὑόρκης ὀνομάσθη ὁ μέχρι τοῦδε ἐπίσκοπος τοῦ Σκράντον τῆς Πενσυλβανίας Τζῶν Ο' Κόννορ.

—Ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία ἀριθμεῖ σήμερον περὶ 9.000 μονίμων διακόνων, οἵτινες ὑπηρετοῦν εἰς τὰ ἔργα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Διακονίας.

—Ὁ συνταξιοδοτούμενος Βραζιλιανὸς Ἀρχιεπίσκοπος Χέλντερ Καμάρρα ἐδέχθη μήνυμα τοῦ Γάλλου Ὑπουργοῦ Ἐ-

ξωτερικῶν κ. Κλώντ Σεῦσόν, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐξυμνεῖται ὡς «ὁ ἀδάμαστος ἀγωνιστὴς γιὰ τὴν ἀξιοπρέπεια τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν κοινωνικὴν δικαιοσύνην».

ΑΓΓΛΙΚΑΝΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Παρὰ τὴν ἀντίθεσιν εἰς τὴν χειροτονίαν ἱερείων ἐκ μέρους τῆς Ὀρθοδόξου καὶ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ παρὰ τὰς μεγάλας σχετικὰς ἀντιδράσεις καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς κόλποις τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, ἐν τῷ ἀββαίῳ τοῦ Οὐέστμίνστερ (Λονδίνον) ἐωρτάσθη μετ' ἐπισημότητος ἡ 40ῆ ἐπέτειος τῆς χειροτονίας τῆς πρώτης ἱερείας τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας Φλωρεντίας Λι Τιμ "Οἱ (κινεζικῆς καταγωγῆς). Μετὰ τὴν εὐκαιρίαν ταύτην ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Καντερβουρίας ἐδήλωσεν, ὅτι χαίρει βλέπων μίαν γυναῖκα «νὰ ἀσκῇ τὴν διακονίαν τῆς ἐντὸς τῆς ἀγγλικανικῆς οἰκογενείας». Συμφώνως πρὸς δηλώσεις ἐκπροσώπων τῆς «Κινήσεως διὰ τὴν χειροτονίαν γυναικῶν», διὰ πρώτην φορὰν ὁ Προκαθήμενος τῶν Ἀγγλικανῶν ἐκφράζεται τόσο κατηγορηματικῶς ὑπὲρ τοῦ θεσμοῦ τῶν ἱερείων.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Ἡ ἐφημερὶς «OSSERVATORE ROMANO» ἐδημοσίευσε ἀρθρον τοῦ πατρὸς Πέτρου DUPREY, Γραμματέως τῆς Γραμματείας διὰ τὴν ἐνότητα τῶν χριστιανῶν τοῦ Βατικανοῦ, ἐπιγραφόμενον: «25 ἔτη στρατεύσεως διὰ τὸν οἰκουμενισμόν». Ὁ συγγραφεὺς τοῦ ἀρθρου, γνωστός διὰ τὴν, εἰς τὰ πλαίσια τῆς οἰκουμενικῆς προσπαθείας τῆς Ἐκκλησίας του, πλουσίαν εἰς καρπὸς συμβολὴν του, ὑπενθυμίζει τὴν πρὸ 25ετίας ἀκριβῶς ἀνάληψιν πρωτοβουλίας ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Πάπα Ἰωάννου τοῦ ΚΓ' διὰ τὴν σύγκλησιν τῆς Β' Βατικανῆς Συνόδου. Ὡς ὠραματίζετο οὗτος αὐτὴν, ἡ Σύνοδος αὕτη θὰ ἔδει νὰ εἶναι μία Σύνοδος ἀνανεώσεως τῆς Ἐκκλησίας ἐν ὅψει τῆς ἐνότητος τῶν χριστιανῶν, μία Σύνοδος εἰλικρινῶς σιγατευμένη εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ὑπερνικήσεως τῶν ἀπαιτιῶν διαιρέσεων καὶ παρεξηγήσεων. Ὁ π. DUPREY προχωρεῖ ὑπενθυμίζων ἐπίσης μίαν ἄλλην ἱστορικὴν ἐπέτειον: τὴν 20ετίαν ἀπὸ τῆς συναντήσεως εἰς Ἱερσόλυμα τοῦ Πάπα Παύλου τοῦ Στ' μετὰ τοῦ Πατριάρχου Ἀθηνᾶγορου τοῦ Α', καὶ καταλήγει ἐπισημαίνων τὰς προόδους, αἱ ὁποῖαι ἔγινον ἔκτοτε εἰς τὴν προσέγγισιν τῶν Χριστιανῶν τόσο διὰ τῶν διμερῶν ὅσον καὶ διὰ τῶν πολυμερῶν διαλόγων.

—Ἐν Τορόντο τοῦ Καναδά οἱ ἀρχιγοὶ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς καὶ τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας Σεβ. Ἰωάννης Σέρλοκ καὶ Ἐδουάρδος Σκότ ἀπεφάσισαν νὰ ζητήσουν ὁμοφώνως ἐκ τοῦ Προέδρου Ρήγκαν νὰ ἀπαγορεύσῃ τὴν διὰ μέσου δορυφόρων μετάδοσιν τῶν πορνογραφικῶν προγραμμάτων τῆς ἀμερικανικῆς Τηλεοράσεως εἰς τὸ καναδικὸν ἔδαφος.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Τίτου Έμμ. Ματθαϊάκη, Μητροπολίτου πρ. Παραμυθίας, Φιλιατών και Γηρομερίου. 'Η έν φυλακαίς ποιμαυτική διακονία τών Κληρικών. Άθήνα: 1984, σελ. 236.

Ό και έξ άλλων έργων γνωστός Σεδασιμώτατος συγγραφεύς προσέδωκ εις τήν διαπραγματεύσειν τής έν φυλακαίς και άναμορφωτηρίοις ποιμαντικής διακονίας τών Κληρικών, έκθέσας έκτενώς και πρωτοτύπως τά άφορώντα εις αυτήν, πλουτίσας διά του άξιολόγου τούτου έργου τήν παρ' ήμιν διδλοιογραφίαν τής Ποιμαντικής Θεολογίας. Ός δέ άναφέρει: έν ταις προλεγόμενοις του είρημένου τούτου διδλίου, έθεώρησε καλόν, όπως έν συνεχεία τής πρό τιγων έτών συγγραφείσης παρ' αυτού πραγματείας περί τής «έν νοσοκομείοις ποιμαυτικής διακονίας τών Κληρικών», ένδιατρίψη εις τήν έκθεσιν τής έν φυλακαίς τούτου, δεδομένου ότι και πρό έτών συνέγραψε συνοπτικήν τινα σχετικήν μελέτην, άποκτήσας συνάμα έμπειρίαν εις τόν τομέα αυτόν τής άποστολής τής Έκκλησίας εκ τής προσενηχθείσης παρ' αυτού ύπηρεσίας εις ειδικάς φυλακάς, κατά τήν άρχήν τής Ιερατικής τούτου διακονίας.

Ότως έν τῷ προεξημένῳ τούτῳ καλίσθῃτῳ πονήματι: αυτού έκθέτε: έν γενικαίς γραμμαίς «δσα περιλαμβάνονται: έν τῇ ποιμαντικῇ διακονίᾳ τών Κληρικών πρὸς πεφυλακισμένους και δύναται γὰ ἐφαρμοσθῶσιν έν τῇ πράξει».

Τήν ύλην του διδλίου διαχωρίζει: εις τρία μέρη. Τὸ πρῶτον μέρος περιλαμβάνει: ένδεκα κεφάλαια. Έν αυτοίς διαπραγματεύεται: περί τών επισκέψεων εις φυλακισμένους, του σκοπού τής ποιμαντικής διακονίας πρὸς αυτούς, ύπὸ τίνων Κληρικῶν έπιτελείται: ή έν φυλακαίς ποιμαντική διακονία τής Έκκλησίας, περί τών δυσχερειῶν κατά τήν έκτέλεσιν ταύτης, τής κατατάξεως τών κρατουμένων κατά κατηγορίας άναλόγως τών παρ' αὐτῶν διαπραχθέντων άδικημάτων, τών ειδῶν τών φυλακῶν, τής εκ μέρους τής Έκκλησίας αντιμετώπισεως τής έγκληματικότητος τών άνηλικῶν, ως και τής διαδόσεως τών γαρκωτικῶν, τών γυναικειῶν φυλακῶν, στρατιωτικῶν τοιούτων, ως και τών νοσοκομείων τών φυλακῶν. Είς τὸ δεύτερον μέρος περιλαμβάνει δύο κεφάλαια. Είς τὸ πρῶτον έκθέτε: σχεδιάγραμμα τής έν φυλακαίς ποιμαντικής διακονίας (του διδακτικού, άγιαστικού και καθ' ὄλον ποιμαντικού). Έν δέ τῷ δευτέρῳ περί του ύπὲρ τών θυμάτων τών κρατουμένων έν φυλακαίς ένδιαφέροντος τών Κληρικῶν. Τὸ τρίτον μέρος περιέχει: τρία έν συνόλῳ κεφάλαια. Είς τὸ πρῶτον έκθέτε: εις οίcas ενεργείας προβαίνουσι έν φυλακαίς εργαζόμενοι: Ιερεῖς πρὸς εὐδῶσιν τής έν αὐταίς

ποιμαντικής αὐτῶν διακονίας. Αὐτα: δὲ εἶναι: κατ' αὐτὸν και έξῆς: α) 'Η σύστασις Συνδέσμου 'Αδελφότητος τών Ιερέων τών φυλακῶν. β) 'Η άμεσος συνεργασία τών Ιερέων μετὰ τών διευθυντῶν τών φυλακῶν. γ) 'Η ύποβολή έκθέσεων παρὰ τών Ιερέων εις τὸ 'Υπουργεῖον Δικαιοσύνης και δ) 'Η ύποβολή έκθέσεων τών Ιερέων τῇ 'Ιεραῖ Συνόδῳ τής Έκκλησίας τής 'Ελλάδος. Έν τῷ β' κεφαλαίῳ έκτίθεται: τὸ ένδιαφέρον τών Ιερέων ύπὲρ τής καλῆς ψυχαγωγίας τών φυλακισμένων. Έν τῷ γ' κεφαλαίῳ καταχωροῦνται: άναμνήσεις αὐτοῦ εκ τής προσφερθείσης παρ' αὐτοῦ διακονίας εις τὰς ειδικὰς φυλακάς τής 'Αμφίσσης έν έτε: 1938 και παρατίθενται: έν αντιγράφοις ύποδληθείσα: έμπιστευτικά περί αὐτῆς έκθέσεις ύπὸ του Διευθυντοῦ τών φυλακῶν και του Εισαγγελέως Πρωτοδικῶν εις τὸ 'Υπουργεῖον Δικαιοσύνης και τήν 'Ιεραὴν Σύνοδον τής Έκκλησίας τής 'Ελλάδος. Επίσης παρατίθενται: και δύο έπιστολαί φυλακισμένου πρὸς αὐτόν. Τούτων έπονται: άναμνηστικάί τινας φωτογραφίαι: τών φυλακῶν τής 'Αμφίσσης. Έν τέλει: δὲ του διδλίου παρατίθεται: και ή σχετική διδλοιογραφία.

Ό Σεδασιμώτατος συγγραφεύς του διδλίου τούτου μετὰ πολλῆς σαφηνείας, γλαφυρότητος και έπιστημονικής εὐσυνειδησίας πραγματεύεται: πάντα τὰ άφορῶντα εις τήν πρὸς φυλακισμένους ποιμαντικήν διακονίαν τών Κληρικῶν τής Έκκλησίας. Έντεῦθεν τούτο άποδιδίνει: λίαν έπωφελές οὐ μόνον εις τοὺς έν φυλακαίς ύπηρετοῦντας Ιερεῖς, αλλά και εις άπαντα τὸν 'Ιερόν Κλήρον, έτι δὲ πλέον και εις πάντας τοὺς εργαζομένους έν αὐταίς ύπαλλήλους (διευθυντάς, δεσμοφύλακας, κοιν. λειτουργοὺς κ.λπ.). Οὐχ ήττον και εις νομικοὺς και δικαστικούς, αλλά και εις προηγμένους πνευματικῶς εὐσεβεῖς πιστοὺς τὰ περιεχόμενα του πονήματος τούτου εἶναι: λίαν έποικοδομητικά, δεδομένου ότι: πανταχῶθεν έκφράζεται: ή διάπυρος εὐχή τής περιστολής του διαπραττομένου εκάστοτε έν τῇ συγχρόνῳ κοινωνίᾳ εγκλήματος και παντοειδούς κακοῦ. Ό σωφρονισμὸς και ή πνευματικῆ άνάγηψις τών έν φυλακαίς και άναμορφωτηρίοις κρατουμένων ένδιαφέρει: πάντας και συμβάλλει: εις τήν άγαθήν πρόοδοσιν του συνόλου τής κοινωνίας. Ένεκα δὲ τούτου και ή Διερχής Σύνοδος τής Έκκλησίας τής 'Ελλάδος κατόπιν δημοφώνου ληφθείσης άποφάσεως αὐτῆς κατά τήν συνεδρίαν αὐτῆς τής 15.3.1984 συνέστησε: δ' 'Εγκυκλίου ταύτης σημειώματος, ύπ' άριθ. 829) 26.3.1984, πρὸς τὰς 'Ιεραὴς Μητροπόλεις: τὸ είρημένον τούτο διδλίον, έπειδή πρόκειται: περί πρωτοτύπου μελέτης, άναφερομένης εις σπουδαιότατον τομέα τής ποιμαντικής διακονίας τών Κληρικῶν πρὸς εὐρείαν κυκλοφορίαν αὐτῆς και επ' ὠφέλειά του 'Ιεροῦ Κλήρου.

Έξ άλλου περί τής σπουδαιότητος και τής αξίας τής πολυτίμου προσφορᾶς τής Έκκλησίας εις τήν περιστο-

λήν του κακού και την εξάλειψήν αυτού αναφέρει: ο Σεδ. συγγραφεύς ἐν τοῖς προλεγόμενοις τοῦ βιβλίου τούτου, ἐπιλέγων μάλιστα καὶ ταῦτα: «Τῇ ἀληθείᾳ οἱ Ἱερεῖς εὐρυσκόμοιοι ἀδικήσονται ἐπὶ τῶν ἐπάλλεων τοῦ ἑαυτῶν καθήκοντος, ἄγρυπνοι φρουροὶ τῶν λογικῶν προβάτων τῆς ποιμένης τοῦ Σωτήρος Χριστοῦ, ἀποδαικνύουσι ἑμπράκτως πρὸς πάντας δι' ὅσων ταπεινῶς καὶ ἀθροῦδως ἐπιτελοῦν ἐν τῶν τειχῶν τῶν φυλακῶν, ὅποιαν τεραστίαν ψυχωφελῆ ἐπίδρασιν ἀσκᾷ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων ἢ ἀκατάβλητος θεῖα δύναμις τῆς Ἐκκλησίας Αὐτοῦ».

Ὁ ὑπογραφόμενος ὡς ἐνδιατρίψας κατ' ἐπανάληψιν ἐν μελέταις αὐτοῦ εἰς θέματα ἀφορώντα εἰς τὴν κοινωνικὴν ἀποστολὴν τῆς Ἐκκλησίας, ἐπικροτεῖ ταῦτα καὶ συγχαίρει: ὀλοφύχως τὸν λόγιον τούτον Ἱεράρχην αὐτῆς, εὐχόμενος ὅπως τὸ ἀξιολογώτατον τοῦτο πόνημα αὐτοῦ συντελέσῃ εἰς τὴν ἐπιμόρφωσιν τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου καὶ εἰς τὴν εὐδόωσιν τῆς σωτηριώδους τούτου ἐν τῷ κόσμῳ ἀποστολῆς.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Β α σ. Μ ο υ σ τ ά κ η, δ. Θ., Ἰ ώ θ, ἡ ζ ω ῆ κ α ἰ τ ά π ά θ η τ ο υ, τόμος Α', ἐκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἀθήνα 1983, σσ. 366.

«Γραμμένο με πολλὴ ἀγάπη πρὸς τὴ Γραφή καὶ θαλαμμένο ἀπὸ τὴν τετραμμένην ἀγάπης καρδιά» του, εἶναι τὸ καινούργιο βιβλίο πὸν πρόσθεσε στὸ ἐνεργητικὸ του ὁ ἀκάματος, πολυγραφώτατος καὶ συνάμα γλαφυρὸς κάλαμος τοῦ κ. Βασ. Μουστάκη. Ἐπιθυμία τοῦ συγγραφέα, τὸ ἔργο του «νὰ δοθηθῆ καὶ ἀπλοῖκές ψυχῆς στὴν οἰκείωσιν μετὰ τὴ Θεία Γραφή», «ν' ἀποδῆ ψυχωφελές». Σίγουρα ἡ ἐπιθυμία του θὰ ἐκπληρωθεῖ, γιατί ὁ Ἰώθ ἀνέκαθεν συγκινοῦσε κάθε χριστιανό, γνώστη —λίγο ἢ πολὺ— τῆς ζωῆς καὶ τῶν παθῶν του.

Ὁ διακεκριμένος συγγραφεὺς στὸν Α' τόμο πὸν ἐξέδωσε ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία σὲ εὐχρηστο καὶ καλαισθητὸ βιβλίο, ἐρμηνεύοντας ἐμβαθύνει: στὸ περιεχόμενο τῶν πρώτων εἴκοσι δύο (Α' -ΚΒ') κεφαλαίων τοῦ Ἰώθ. Ὅχι: ὅμως μετὰ τρόπο αὐστηρὰ ἐπιστημονικό, «σὰν μιὰ πραγματεία θεολογικὴ οὔτε σὰν ἓνα λογοτέχνημα». Ὅντας θαθὺς θεολόγος καὶ λογοτέχνης ἀπὸ τοὺς λίγους, ὁ σ. προσφέρει: στὸ ἔργο του καὶ στοιχεῖα ἀπ' αὐτὰ τὰ δύο γένη, ἀλλὰ «τὸ παρὸν βιβλίο εἶναι ἓνα εἶδος πνευματικῶ ἡμερολογίου..., εἶναι: μιὰ ἀνθολογία λ ο γ ι σ μ ῶ ν καὶ α ἰ σ θ η μ ά τ ω ν», καθὼς μελετοῦσε, «λίγο κάθε μέρα, μέσα σὲ ἀτμόσφαιρα προσευχῆς, τὴ βίβλο τοῦ Ἰώθ».

Στὸν Π ρ ό λ ο γ ο, εἰδικότερα, τοῦ ἔργου του ὁ κ. Β. Μ. κάνει: μιὰ σύντομη εἰσαγωγή στὸ θέμα καὶ τὸ περιεχόμενο τοῦ ἔργου του. Συνοψίζοντας τὶς βασικὲς ἔννοιες τῆς ἱστορίας τοῦ Ἰώθ ἀναφέρει: ὅτι ὁ μισόκαλος Διάβολος μὴ ἀνεχόμενος τὴν πίστη καὶ εὐσέβεια τοῦ εὐημεροῦντος αὐτοῦ ἀνθρώπου, ζητᾷ τὴν ἄδεια τοῦ Θεοῦ νὰ τὸν ὑποβάλλει: σὲ δοκιμασίες, γιὰ ν' ἀποδείξει, ὅπως

νομίζει, ὅτι ἡ πίστη καὶ εὐσέβεια τοῦ Ἰώθ εἶναι: ἀποτέλεσμα τῆς εὐημερίας. Ὁ Θεὸς ἐπιτρέπει: καὶ ὁ Διάβολος πλήττει: ἀνελέητα τὸν Ἰώθ: «Χάνει: τὸ διὸς του, χάνει: τὰ παιδιὰ του, χάνει: ἀκόμη καὶ τὴν ἴδια του τὴν υἰεία. Γίνεται: ἐλεεινὸ θέαμα γιὰ τοὺς γύρω του. Κεῖται: πάνω στὴν κόπρη, μετὰ τὸ κορμὶ σκυληχόδροωτο. Τίποτε δὲν τοῦ ἀπομένει: πὸν νὰ γλυκάνῃ τὴν καρδιά του. Ἀκόμη καὶ ἡ γυναίκα του, ἀκόμη καὶ οἱ στενοὶ φίλοι: του τὸν πληγώνουν μετὰ τὰ λόγια τους, τὸν ἐξωθοῦν στὴν ἀπόγνωση». Ἀλλ' ὁ Ἰώθ δὲν πτοεῖται: ὑπαμένει, φθάνει: στὴ νίκη, γιατί «μένει: ἐνωμένος μετὰ τὸν Θεό, μ' αὐτὸ τὸ μεγάλο Ὑπόλοιπο κάθε δίκαιης ψυχῆς πὸν τὰ στερεῖται: ὅλα στὸν κόσμῳ». Κατ' αὐτὸ τὸν τρόπο «ὁ Θεὸς θριαμβεῖ: κατεπάνω στὸν Διάβολο, ἀποδείχνοντάς του ὅτι: ἡ εὐσέβεια τοῦ Ἰώθ εἶναι: κάτι: τὸ πηγαιό καὶ τὸ γνήσιο, ἱκανὸ ν' ἀνταπεξέληθῃ σὲ ὅλες τὶς δοκιμασίες».

Ἡ ἐρμηνεία - ἐμβαθύνση στὸ βιβλίο τοῦ Ἰώθ γίνεται: κεφάλαιο πρὸς κεφάλαιο καὶ στίχο πρὸς στίχο. Τὰ σχόλια εἴτε ἔχουν: χαρακτηριστὰ φανερά ἐρμηνευτικὰ, εἴτε ξεκινοῦν «μετὰ ἀφορμὴ ἓνα στίχο ἢ ἀκόμη καὶ μιὰ λέξη, γιὰ νὰ ἐκφράσουν: κάποιες ἀλήθειες, πὸν ἰδιαίτερα (ὁ συγγραφεὺς) τὶς νοιώθει: καὶ τὶς ζεῖ, σὰν μέλος τῆς Ἐκκλησίας». Ἡ γλώσσα τοῦ κ. Β. Μ., ὅπως πάντα, ἀπλή, ἀφαιμοῦσιμη ἀπὸ τὸ πολὺ κοινό, μετὰ χάρη, μετὰ λυρισμό: σὲ πολλὰ σημεῖα ὀλόκληρα τμήματα εἶναι: γραμμένα μετὰ πηγαιό ποιητικὸ τάλαντο.

Ὁ Ἰώθ, ἀνάμεσα: στοὺς Ἁγίους, θεωρεῖται: ἀπὸ τοὺς χριστιανούς ὁ πῖο πλησίον, γιατί ὑπέφερε: πολλὰ. Ὁποῖος ἄνθρωπος πονᾷ —καὶ ποῖός, στ' ἀλήθεια, δὲν πονᾷ στὴ ζωὴ του;— αἰσθάνεται: κάπως κοντὰ στὸν πρωταθλητὴ αὐτὸν τῆς ὑπαμονῆς. Ὁ πόνος του καὶ ἡ καρτερία του, πρὸς τὸ μέγεθός τους, εἶναι: πηγὴ φωτισμοῦ παρηγορητικῆς στίς δικές μας θλίψεις. Γι' αὐτὸ, τὸ βιβλίο τοῦ Ἰώθ εἶναι: ἀπὸ τὰ πλέον ἀγαπητὰ ἀναγνώσματα καὶ στοὺς σημερινούς χριστιανούς. Γεγονὸς πὸν ἐγγυᾶται: ὅτι ὁ πνευματικὸς μόχθος τοῦ κ. Β. Μουστάκη δὲν θὰ πάει: χαμένος. Τὸ ἔργο του ἐνδείκνυται: νὰ ἀξιοποιηθεῖ δεόντως ὅχι: μόνο ἀπὸ μεμονωμένους ἀναγνώστες, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοὺς ἱεροκλήρικους καὶ τοὺς ὑπευθύνους τῶν «κύκλων» μελέτης τῆς Ἁγίας Γραφῆς.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΛΕΚΚΟΣ

Τ ά κ η Ἀ ν τ ω ν ί ο υ, 1) Ἐπιγράμματα, 2) Der Aufstand der Toten. Ποιήματα, Ἀθήνα 1983.

Κατὰ τὴν ἐντύπωση τοῦ αἰμίγηστον κριτικῶ Ἀνδρέα Καραντιῶνη, οἱ ποιητικὲς συλλογές τοῦ Τάκη Ἀντωνίου, κάθε φορὰ πὸν ἐμφανίζονται, «πέφτουν: σὰν ὀγκόλιθοι: στὰ μαῦρα καὶ κομισμένα νερά τῆς Στυγός». Συμμερίζομαι: —καὶ ἀσφαλῶς πολλοὶ ἄλλοι— αὐτὴ τὴν εἰκόνα. Εἶναι: ἓνας λυρικὸς θαρῦς, ὅχι: τόσο σὰν δυσνόητος, ὅσο μετὰ τὸ ψυχικὸ κλίμα, πὸν κουβαλᾷ μαζί του.

Οἱ στίχοι: του, σχεδὸν σκαιοί, στρέφονται: γύρω ἀπὸ μεταφυσικὰ θέματα: μιᾶς ἡσιόδειας, κοσμογονικῆς τάξης, ἀπτόμενοι: ἄμεσα καὶ τῆς τραγικῆς καθημερινότητος.

Μορφικά, δὲν συγγενεύω μ' αὐτούς. Ὅταν γράφω ποίηση, κλίνω πρὸς τὸ ἀπλό καὶ τὸ λιτό. Μοῦ ἀρέσει καὶ μὲνα τὸ ἀδρό, τὸ ἀρρενωπό, ἀλλὰ ὄχι: μὲ φόρτο πρόφαντης ρώμης, ὄχι: τὸ χειμαρρῶδες. Ἄς μοῦ ἐπιτραπῆ μιὰ περιαιτολογία στιγμαία, ἀπαραίτητη στὸ γὰ στηρίξω τίς κρίσεις μου ἀπέναντι στὸ προκειμένο ἔργο. Οἱ ἐκλεκτικές συγγένειες δὲν εἶναι: ἀνάγκη γὰ ἐπεκτείνονται: σὲ ὅλη τὴν ἐπιφάνεια, γιὰ ν' ἀποτιμᾶς σωστά, δίκαια.

Ἀναγνωρίζω λοιπὸν τὴν ἀξία τοῦ λόγου τοῦ Τ.Α. Ὅπως θ' ἀναγνώριζα, πλάϊ σ' ἐκείνη τοῦ Ραφαήλου ἢ τοῦ Βατώ, τὴ ζωγραφικὴ τοῦ Ἱερώνυμου Μπόξ.

Μὲ συνδέει: φιλία μὲ τὸν ποιητὴ. Ἀκόμα καὶ τὸ ὅτι εἴμαστε μύστες τῆς ἱερῆς ἐπιστήμης. Κατὰ τὴν ἔκφραση τοῦ ἴδιου, ἡ πραγματικότητα ποὺ βλέπουμε σ' αὐτὸν ἐδῶ τὸν κόσμον καὶ οἱ δύο, ἡ «λύπη τοῦ κόσμου»,

παῖδι δὲν ἦτανε ποτέ της
μήτε ζήτουλας πεινασμένος.

Ἐχει: ὁμορφίες γὰ δεῖς, ἄγριες ἢ ἀπὸ ἀνθοπέταλα ἀδρὰ καμωμένες, γὰ τίς μεταγγίσεις στὰ μύχιά σου, γὰ τίς περάσεις στὸ τραγοῦδι σου.

Ἡ πρώτη ἀπὸ τίς καινούργιες συλλογές τοῦ Τ.Α., τὰ «Ἐπιγράμματα», κυμαίνεται: ἀνάμεσα στὸ φαινομενικὰ ἐμάλδ καὶ στὸ ἀπτὰ εὐρηματικὸ. Κι: ἐδῶ, ὁ ποιητὴς διατηρεῖ τὸ γνώριμὸ μας ἐξομολογητικὸ, ὑπαρξιακὸ τόνο. Γι' αὐτὸ, συγκινεῖ, παρασύρει: τὸν ἀναγνώστη στὸ χορὸ τοῦ διώματός του. Δὲν σὲ πειράζει, ἂν ἔχεις ὑγιή εὐαισθησία, ὕφος του. Ἀγγίζεις παντοῦ τὸ ἱερό, τὸ mysterium tremendum.

Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ στὸ δεῦτερο βιβλίον. Τὰ ποιήματα εἶναι: στὰ γερμανικὰ καὶ στὰ ἑλληνικὰ. Ὁ δημιουργὸς του, ἔχοντας σπουδάσει: γιὰ πολλὰ χρόνια στὴ χώρα τοῦ Γκαίτε καὶ τοῦ Χάινε, κατέχει: τὴν ξένη αὐτὴ γλῶσσα στὴν ἐντέλεια. Ἀπ' ὅ,τι μπόρεσα γὰ αἰσθανθῶ, τὴ χειρίζεται: ἀκόμο τῶν ἀποχρώσεών της. Ἀποδοτικὸς καὶ σ' αὐτὴ ὅπως στὴν ἑλληνίδα φωνή. Θέμα του, ἔνα εἶδος ἀπολογίας τοῦ θαμμένου ἀπὸ τὸ Νίτσε Θεοῦ. Μιὰ ἀνάσταση, μιὰ ἐπαναπαρουσία.

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

Καλ. Παπαθανάση - Μουσιόπουλου, Ἄπόηχοι: παράδοσης καὶ ἱστορίας, Ἀθήνα 1983, σσ. 208.

Εἶναι: ἀξιοθαύμαστη ἢ προσπάθεια ποὺ καταβάλλει: τὰ τελευταία χρόνια ἢ καταξιωμένη πιὰ στὸ λαογραφικὸ μας χῶρο συγγραφέας Καλ. Παπαθανάση - Μουσιόπουλου. Μὲ ἐπιστημονικὴ συνέπεια, μὲ ὑπομονὴ καὶ ἐπιμονή, προσπαθεῖ γὰ ζωντανέψει: ξεθωριασμένες ἀπὸ τὸ χρόνο παραδοσιακὲς ἀμνησίες τοῦ λαοῦ μας.

Τούτη ἢ προσπάθεια ἀποκτᾶ μιὰ ἰδιαιτερότητα, ἂν σκεφτοῦμε ὅτι: γίνεται: σὲ μιὰ ἐποχὴ, ποὺ προσπαθεῖ γὰ ἀποσιωπήσει καὶ γὰ ἀγνοήσει: κάθε παραδοσιακὸ στοιχεῖο, συνεπαρμένη ἀπὸ τίς τεχνολογικὲς τῆς ἐπιτεῦξεις καὶ τὴν καταναλωτικὴ τῆς δομῆς. Κάθε παρόμοια λοιπὸν προσπάθεια ἐθαυμάζεται: ἀνελέητα ἀπὸ αὐστηρὴ κριτικὴ ἢ συγκρατητικὰ χαμόγελα.

Παρά τίς πιδὸ πάνω ἀντιξοότητες ἢ συγγραφέας ξα-

νατόλημσε. Μόλις πρόσφατα, λίγο χρόνο μετὰ τὴν κυκλοφορία τῶν λαογραφικῶν τῆς μελετῶν στὸ ἔργο τοῦ Γεωργίου Β.ζυηνοῦ, κυκλοφόρησε: νέα ἐργασία τῆς μὲ τὸ συμβολικὸ τίτλο «Ἄπόηχοι: παράδοσης καὶ ἱστορίας».

Πιστεύοντας ἢ ἴδια στὸ γεγονός, ὅτι «Λαογραφία καὶ Ἱστορία ἀλληλοσυμπληρώνονται», ὅπως χαρακτηριστικὰ τονίζει: στὰ προλεγόμενα τοῦ βιβλίου τῆς, παρουσιάζει: τὴν καινούργια τῆς δουλειά, παρμένη ἀπὸ μιὰ σειρά ἐπιστημονικῶν ἀνακοινώσεων, διαλέξεων καὶ ραδιοτηλεοπτικῶν συνεργασιῶν.

Μιὰ τέτοια προσπάθεια σπάνια πετυχαίνει: τὸ στόχο τῆς: γὰ τραθήξει: δηλ. τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀναγνώστη. Στὸ καλεῖσθητο ὅμως βιβλίον τῆς Καλ. Παπαθανάση - Μουσιόπουλου συμβαίνει: τὸ ἀντίθετο. Μὲ θαυμαστὴ δεξιότητα ἢ συγγραφέας κατέφερε: γὰ ἐπεξεργαστεῖ μὲ τέτοιον τρόπο τὸ ὕλικό τῆς, ὅστε: γὰ ἀποτελεῖ: μιὰ πολὺ πετυχημένη ὀργανικὴ ἐνότητα. Μὲ τὸ λιτό καὶ στρωτὸ τῆς λόγου, τὴ λυρική διάθεση καὶ γενικὰ τὴν ἀπλότητα καὶ χάρη ποὺ χαρακτηρίζει: τὸ βιβλίον ὡς πρὸς τὴ σύνταξη - ἔκφραση τῶν ἐνοιῶν, πέτυχε: γὰ προσφέρει: ἔνα ἐποικοδομητικὸ ἀλλὰ καὶ εὐχάριστο ἀνάγνωσμα, ἀκόμα καὶ γὰ πολλὸ ἀπαιτητικούς ἀναγνώστες.

Τὸ βιβλίον χωρίζεται: σὲ τέσσερα μέρη. Τὸ πρῶτο τιτλοφορεῖται: «Μεταφυσικὴ καὶ ἱστορικὴ θεώρηση ἐκδηλώσεων τοῦ λαϊκοῦ πολιτισμοῦ». Σ' αὐτὸ παρουσιάζει: μεταφυσικὲς δοξασίες καὶ ἔθιμα τῆς λαϊκῆς λατρείας, ὡς καὶ λαογραφικὲς μαρτυρίες ἀπὸ κείμενα τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν. Τὸ δεῦτερο μέρος εἶναι: ἀφιερωμένο: στὴν ἑλληνικὴ παράδοση καὶ παραθέτει: πληροφορίες σχετικὲς μὲ τὰ μητριαρχικὰ ἐπιδιώματα: στὴ Θράκη. Στὸ τρίτο μέρος τοῦ βιβλίου τῆς, ποὺ ἔχει: τὸν τίτλο «Ἱστορία καὶ Παράδοση: στὴ Θράκη», διαγράφει: τὸ ἱστορικὸ πλαίσιο: μέσα στὸ ὁποῖο κινήθηκε καὶ ἔδρασε: ὁ θρακικὸς λαός. Τέλος, στὸ τέταρτο μέρος, ποὺ τιτλοφορεῖται: «Μορφές καὶ θέματα ἀπὸ τὴν Ἱστορία», ἀφοῦ παρουσιάζει: τὸ Σαμωθρακικὴν ἱατροφιλόσοφο Νικόλαο Φαρδῦ, παραθέτει: ἱστορικὰ γεγονότα πρὶν καὶ κατὰ τὴν Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση τοῦ 1821.

Μὲ τὸ γνωστὸ τρόπο τῶν ἀφηγήσεων, τὸ γλαφυρὸ γράψιμο, τὴν καμψὴ στοιχειοθέτηση καὶ γενικὰ ἐκτύπωση τοῦ βιβλίου τῆς, τὴν πλούσια ἑλληνικὴ καὶ ξένη βιβλιογραφία τῆς, ἢ συγγραφέας πετυχαίνει: γὰ ἄλλη μιὰ φορά: γὰ καταξιώσει: τὴ θέση τῆς στὸ λαογραφικὸ μας χῶρο, ποὺ ἀνυπόμονα περιμένει: καὶ νέα πονήματά τῆς.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἱερά Μητρόπολις Μαντινείας καὶ Κυνουρίας

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει: 1) Τὸ Ν.Δ. 1398)73, «περὶ συστάσεως ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων παρὰ τῇ Ἱερῇ Ἀρχιεπισκοπῇ Ἀθηνῶν καὶ ταῖς Ἱεραῖς Μητροπόλεσι τῆς Ἑκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», 2) τὸν Νόμον 673)77 «περὶ ἀνακατανομῆς καὶ ρυθμίσεως ὀργανικῶν τινῶν θέσεων Διακόνων», 3) τὴν ὑπ' ἀριθ. 130)7.7.1973 ἀπόφασιν ἡμῶν, «περὶ

κατανομής των παρ' ημίν Διακονικών θέσεων» και 4) τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 33 καὶ 34 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ, «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προτιθέμενοι δὲ νὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικῶς Διακόνου τοῦ Ἐνοριακοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἁγίου Δημητρίου Τριπόλεως, καλοῦμεν τοὺς βουλευμένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν τῆς Ἐκκλησίας Κανόνων καὶ τῶν Νόμων τοῦ Κράτους προβλεπόμενα τυπικὰ καὶ οὐσιαστικὰ προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσίευσως τῆς παρουσίης ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμίν αἰτήσιν μετὰ τῶν νενομισμένων δικαιολογητικῶν, διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Τριπόλει τῇ 27ῃ Ἀπριλίου 1984.

† Ὁ Μαντινείας καὶ Κυνουρίας ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ Ν. 1398)1973 περὶ διακόνων καὶ τοῦ ἀρθροῦ 52 τοῦ Κανονισμοῦ 2)1969 περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων προκηρύσσομεν τὰς κενὰς θέσεις διακόνων α) τοῦ Ἱεροῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ Ἁγίου Χαράλαμπος Πρεβέζης καὶ β) τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Βασιλείου Πρεβέζης καὶ καλοῦμεν τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ καταλάβουν αὐτὰς νὰ ὑποβάλλουν ἐντὸς μηνὸς τὰς αἰτήσεις καὶ τὰ κατὰ νόμον δικαιολογητικὰ τους.

Ἐν Πρεβέζῃ τῇ 30ῃ Ἀπριλίου 1984,

† Ὁ Νικοπόλεως ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Χαλκίδος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς κειμένας διατάξεις καὶ προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πληρῶσιν τῶν κενῶν ὀργανικῶν θέσεων Ἐφημερίων τῶν Ἐνοριακῶν Ναῶν:

1) Ἀγ. Ἰωάννου Ἀμαρύνθου, 2) Ἀγ. Ζώνης Ἀμελάντων, 3) Ἀγ. Παρασκευῆς Πολιτικῶν, 4) Ἀγ. Δημητρίου Ροβιῶν καὶ 5) Ἀγ. Νικολάου Πάλιουρα καὶ Διακόνων τῶν Ἐνοριακῶν Ναῶν: 1) Εὐαγ. Θεοτόκου Ἀμαρύνθου, 2) Κοιμ. τῆς Θεοτόκου Βασιλικῆς, 3) Ἀγ. Ἀθανασίου Ἰστιαίας, 4) Τριῶν Ἱεραρχῶν Σκιαθοῦ, 5) Ἀγ. Παντελεήμονος Σκοπέλου καὶ 6) Ἀγ. Παρασκευῆς Χαλκίδος, καλοῦμεν τοὺς βουλευμένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Νόμων ὀριζόμενα προσόντα, ὅπως, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσίευσως τῆς παρουσίης εἰς τὸ Περιοδικὸν ΕΚΚΛΗΣΙΑ, ὑποβάλλωσιν ἡμίν τὰ δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Χαλκίδι τῇ 5ῃ Μαΐου 1984,

† Ὁ Χαλκίδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ἀργολίδος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590)1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33-37 τοῦ ὑπ' ἀρ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεραῆ Συνόδου «περὶ Ἱ. Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων Ἱ. Ναῶν 1) Ἀγ. Δημητρίου Ἀδαμίου, 2) Κοιμ. Θεοτόκου Χώνικα καὶ 3) Τιμ. Προδρόμου Φρουσιούνας, καλοῦμεν τοὺς βουλευμένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσίευσως τῆς παρουσίης ἐν τῷ περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσιν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Ναυπλίῳ τῇ 9ῃ Μαΐου 1984,

† Ὁ Ἀργολίδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΑΛΛΑΔΟΣ
Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Σισανίου καὶ Σιατίστης ΑΝΤΩΝΙΟΣ

† Ὁ Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητῆς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

A) Ἐσωτερικοῦ : Δραχμαὶ 300 ἑτησίως.

B) Ἐξωτερικοῦ : Δολλάρια 20 ἑτησίως.

Τιμὴ ἐκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»

δρχ. 15.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἡ φιλοσοφία τῆς Θρησκείας τοῦ Κάρλ Μάρξ.

Μητροπ. Δράμας Διονυσίου, Ἡ θεϊκὴ διάσταση τοῦ ὄραίου ὡς χρέος τῆς Τέχνης.

Χρυσοστόμου (Γερασίου) Ζαφείρη, Μητροπολίτου Περιστερίου, Ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Χάλκης (ἀναμνήσεις — βιώματα — δραματισμοί).

Μητροπ. Σηλυβρίας Αἰμιλιανοῦ, Ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

Εὐαγγέλου Π. Λέκκου, Ἡ ἐκλογή νέων Μητροπολιτῶν ἀπὸ τὴν ἑκτακτον συνέλευσιν τῆς Ἱεραρχίας.

Ἀρχιμ. Ἱεροθέου Σ. Βλάχου, Ἱεροκήρυκος, Μαρτυρία τοῦ Μαρτυρίου.

Πρεσβ. Νικολάου Σκιαδαρέση, Δ/ντοῦ Ἐκκλ. Λυκείου Πατρῶν, Ἡ ἐπὶ γῆς εἰρήνη.

Γεωργίου Ν. Διλαίου, εἰδικοῦ νομικοῦ συμβούλου, Γνωμοδότησις.

Παρατηρήσεις καὶ Σχόλια.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Βιβλιοκρισίαι.

Παράρτημα.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ Ἀθῆναι, Ἰασίου 1 — Τηλ. 721.0734

Προστάμενος Τυπογράφου: Ἰωάννης Μιχαήλ. Ἀναστασάκη 8, Ζωγράφου. Τηλ. 7787.078.